[G]ARDEHUSARREGIMENTETS 150 AARS JUBILÆUM

265

£3.50

Til

Lehnsbaron Frederik Rosenørn Lehn

venskabeligst fra

Forfatteren

GARDEHUSARREGIMENTETS HISTORIE

Kong Frederik V.

Kong Frederik VIII

FARVETEGNINGER, FRISER OG VIGNETTER AF R. CHRISTIANSEN

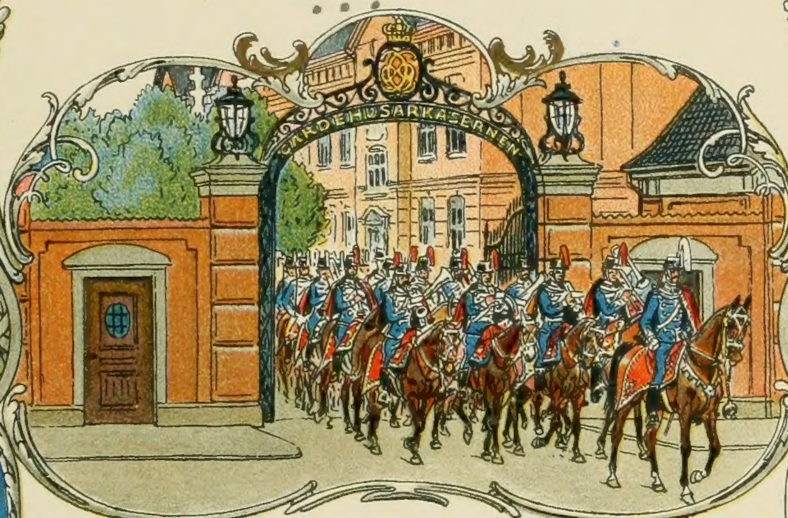
TRYKT I DET HOFFENSBERGSKE ETABLISSEMENT

KØBENHAVN

1912.

GARDEHUSARREGIMENTETS 150 AARS JUBILÆUM

HISTORISK FREMSTILLING
AF
FR: ENGELBRECHT

1762 — 1912

UDGIVET AF
DET HOFFENSBERGSKE ETABLISSEMENT
KØBENHAVN 1912

I det foreliggende Værk er der gjort et Forsøg paa at skrive Gardehusarregimentets Historie for derved at fremme Kendskabet til de Begivenheder, der, særlig under Krigene, er forefaldne i det halvandet Aarhundrede, som er svundet siden Regimentets Oprettelse.

Naar jeg har stillet mig denne Opgave, som en kyndigere Pen end min sikkert kunde have løst bedre, saa har jeg ikke næret literære Pretentioner af nogen Art, men udelukkende ladet mig lede af Kærlighed til og Interesse for det Regiment, i hvilket jeg saa at sige har levet siden mit tolvte Aar, har begyndt som Menig og derefter gennem alle Officersgraderne naaet Chefsstillingen.

Stof til Regimentshistorien har jeg samlet i Løbet af mange Aar, naar Tid og Lejlighed muliggjorde det, og det foreliggende Materiale har trods forskellige Lakuner været righoldigt nok. Meget af Stoffet har dog maattet beskæres, for at Skildringen kunde blive blot nogenlunde læselig, en Del af nærliggende Grunde udelades.

Arbejdet har for mig været baade interessant og tilfredsstillende og er bleven lettet i højeste Grad ved den Elskværdighed og Hjælpsomhed, som jeg har mødt overalt, hvor jeg henvendte mig.

I særlig Taknemlighedsgæld er jeg kommen til at staa til Oberstløjtnant Hirsch, der utrættelig under mit Arbejde i Rigsarkivet har ansporet mig, vejledet mig og ved sin store Indsigt i tidligere Tiders Militærvæsen lettet mig Forstaaelsen af mange Forhold, og til Krigsministeriets Arkivar, Kaptajn Bilsted, der har bistaaet mig paa enhver tænkelig Maade. Endelig bringer jeg ved disse Linier en Tak til de ikke faa, som paa forskellig Maade har været mig behjælpelige ved Regimentshistoriens Udarbejdelse, og ikke mindst til det Hoffensbergske Etablissement, der har udstyret Værket saa rigt og smagfuldt.

I Maj 1912.

Fr. Engelbrecht.

Indledning.

DET ligger nær for Læserne af Gardehusarregimentets Historie at stille det Spørgsmaal, om der ikke før Regimentets Oprettelse 1762 har været Husarer i den danske Hær.

Det kunde have været interessant nok at komme nærmere ind paa denne Sag, som jeg nøje har undersøgt, men det ligger udenfor Regimentets Historie.

I Korthed skal kun nævnes følgende Data:

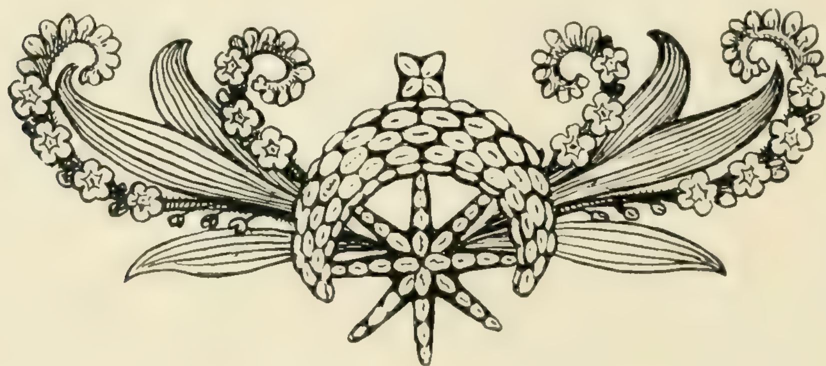
D. 27. Juli 1677 fik Oberstvagtmester i det Collaltiske Croater Regiment, Ferdinand Leopold Friherre v. Dubsky, efter den danske Kong Christian V's Ønske Kejser Leopolds Tilladelse til at hverve et Par hundrede Kroater og Ungarere (Husarer) for med dem at deltage i den skaanske Krig. Ialt hvervede Dubsky 83 Kroater og naaede hertil med sin Trop. Noget særlig er ikke bekendt om Husarernes Virksomhed under Felttoget. De var i September 1678 tilstede ved Helsingborg, dannede i Oktober en Del af Besætningen i Landskrona og deltog i November s. A. i Ekspeditionen mod Malmø. Husarerne skal have været ret udisciplinerede og have skabt mange Vanskeligheder. I Maj 1769 blev de sendte hjem.

D. 20. September 1737 blev der af Kong Christian VI oprettet et Husarkompagni under Livgarden til Hest. Stammen i dette bestod af Ungarere, og Chefen, Ritmester Elias Czabler v. Czabelditz, var fra samme Land. Han blev i 1741 afløst af Løjtnant Gabriel v. Torkos og denne i 1743 af Løjtnant Johannes v. Andahazi, begge Ungarere. Husarkompagniet, hvis planmæssige Styrke var 40 Befalingsmænd og Gemene, blev anvendt

til at eskortere de kongelige Ekvipager, til Vagttjeneste paa de kongelige Slotte og til at forrette Post- og Estafettjeneste, naar de kongelige Herskaber residerede uden for Kjøbenhavn. Kompagniets Standkvarter var Barakkerne paa Jægersborg, der blev det anviste ved en kongelig Resolution af 24. August 1737. Kompagniet blev ophævet d. 31. August 1746. I „Militært Tidsskrift“, Aargang 1891, findes en Afhandling om Husarkompagniet, skreven af daværende Ritmester ved Gardehusarregimentet, H. F. A. Kiær.

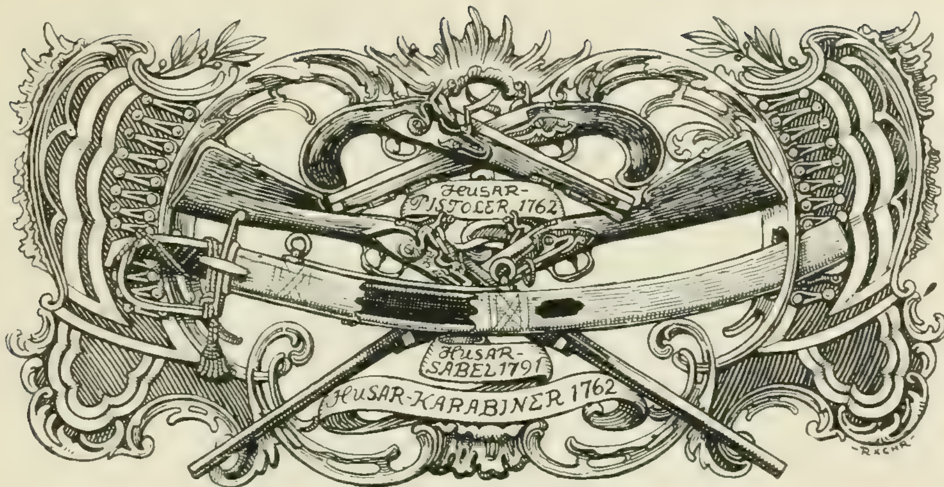
D. 17. Marts 1762 fik Kaptajn i preussisk Tjeneste, Friederich August v. Favin, efter Ansøgning Kongens Tilladelse til at oprette et Frikorps af Husarer og Jægere for med det at deltage i Krigen mod Rusland. Frihusarerne skulde formeres i en Eskadron paa 120 Underofficerer og Husarer med Major v. Horreck, en Ungarer, som Chef. Det lykkedes Favin at hverve og samle i Glückstadt 1 Officer, 2 Standartjunkere, 2 Vagtmestre, 3 Korporaler, 2 Trompetere og 56 Husarer og at tilvejebringe ca. 100 Heste, der alle var sorte eller Skimler. Da Krigsfaren imidlertid var drevet over, blev Frikorpset ved en Ordre af 25. August s. A. opløst.

I Begyndelsen af Aaret 1762 modtog Kong Frederik V en Ansøgning fra Major de Lallieux, der med en Trop af 50 Husarer, 50 Grenaderer og 50 Jægere stod i kongelig svensk Tjeneste. Majoren udtalte Ønsket om med sine Folk at blive antaget for at deltage i Felttoget, der forestod. Kongen bevilgede Ansøgningen og tilstod Majoren „samme Gageringsforhold, som var bevilget for Husarer af Oberst, Grev Moltkes Husarregiment, og som Jægere og Grenaderer ellers var berettigede til“. Dette Korps blev ved Resolution af 20. August s. A. opløst.

For oven: Revers og Avers af Estandart fra Christian VIIs Tid.
I Midten: Avers af Liveskadronens Estandart for 1767 — til venstre Revers af Estandart fra Frederik VIs Tid — til højre Revers af Estandart fra 1762 (de andre Eskadroner).
For neden: Avers af Estandart fra Frederik VIs Tid og den nuværende Estandart for Gardehusarregimentet.

1. AFSNIT

10. Februar 1762 — 31. Maj 1767.

Moltkes Husarregiment.

OMKRING Midten af det 18. Aarhundrede var et truende Uvejr trukket op over den dansk-norske Stat. Den holsten-gottorpske Hertug Carl Peter Ulrik var af Kejserinde Elisabeth bleven udset til hendes Efterfølger paa Ruslands Trone. Da Hertugen ikke havde lagt Skjul paa sit Had til Hovedlinien af det Oldenborgske Hus, maatte Kong Frederik V altsaa være forberedt paa, at Kejserinde Elisabeths Død vilde give Signalet til en Genoptagelse af Spørgsmaalet om den hertugelige Del af Sønderjylland. Kunde denne Sag ikke løses ad diplomatisk Vej i Overensstemmelse med den iltre unge Fyrstes Ønsker, vilde Striden mellem de to Fyrstehuse utvivlsomt føre til Krig.

Den lange Fredsperiode, der var indledet ved den store nordiske Krigs Afslutning, havde ikke været til Gavn for den danske Armés Feltdygtighed. Man havde nemlig her hjemme slaaet sig til Ro med Erfaringerne fra 1709—1720, medens Hærene i de andre europæiske Stater under store Førere havde tumlet sig paa tyske, belgiske og tyrkiske Valpladser. En Del yngre danske Officerer, der som Volontærer havde tjent i de kæmpende Hære, havde her faaet Øjnene op for Nødvendigheden af lettere og mere bevægelige Rytterafdelinger[1]), end Danmark hidtil havde haft i sin Armé. Ryet om de preussiske Husarers Bedrifter under Førere som Zieten var desuden ogsaa naaet herop. Dertil kom endelig en Henstilling, som man mindst af alt kunde lade haant om. Grev Gregers Christian Haxthausen, der var

Minister i St. Petersborg og sporede den der fra truende Krigsfare, foreslog i et Brev til Kongen at lade hverve i Udlandet 500 Ulaner eller Husarer, der vilde egne sig godt til under Krig at tage Kampen op med Kalmukker og Kosakker. Han motiverede sit Forslag ved følgende Linier:

„Comme les troupes legères ne sont pas seulement employées pour détruire les magasins de l'ennemi, pour harceler et inquiéter constamment une armée, soit dans sa marche ou d'ailleurs, mais aussi pour épier toutes ses marches et mouvements, et surtout pour donner du repos et de la tranquillité à la grande armée, je crois, qu'elles nous seraient d'autant plus nécessaires, que notre belle cavalerie sans elles serait bientôt sur les dents[2]."

Der er jo forøvrigt mere end Sandsynlighed for, at den krigserfarne franske General Claude Louis Greve de Saint Germain, der fra 1761 var sat i Spidsen for den danske Hærstyrelse, har indset, at Danmark maatte have lettere Rytteri, end det havde. Dette blev da særlig paatrængende, naar der var Tale om en Kamp med Czarriget, der raadede over et talrigt regulært og irregulært Rytteri. D. 10. Februar 1762 gav Kong Frederik V derfor Ordre til Oprettelsen af et Husarregiment.

Ordren kom, som det desværre saa ofte er sket her hjemme, vel sent; thi Kejserinde Elisabeth var død d. 5. Januar s. A., og det var ikke nogen let Sag hurtigt at stille et Rytterregiment paa Benene.

Man bestemte sig til at formere Husarregimentet paa 6 Eskadroner og straks at sætte dem „paa Kavalerifod" ɔ: planmæssig Styrke. Til Eskadronsstyrken hørte 1 Eskadronschef, 1 Stabs- eller Sekondritmester, 1 Premierløjtnant, 1 Sekondløjtnant, 1 Kornet, der den Gang hørte til Officerskorpset, 1 Vagtmester, 1 Kvartermester, 6 Korporaler, 2 Trompetere, 1 Fahnsmed, der foruden at beslaa Hestene forrettede Dyrlægetjeneste, og 110 Gemene[3]). Regimentsstaben bestod af 1 Regimentskvartermester (Intendant), 1 Regimentskirurg eller Feltskær og 1 Auditør. Først d. 2. Januar 1810 fik det Personale, der forrettede Dyrlægetjenesten, Officersrang.

Hestetallet var normeret efter Styrken af Underofficerer og Mandskab.

Den kongelige Resolution af 10. Februar nævnede ogsaa de fleste af de Officerer, som fik Ansættelse ved Regimentet, og da det jo har sin Interesse at erfare lidt om dem, der var udsete til at beklæde de vigtigste Poster, Regiments- og Eskadronschefsstillingerne, i en Art Rytteri, vi ikke da havde egentlig Kendskab til, anføres her nogle Data.

Chef for Husarregimentet blev en Søn af Kongens Overhofmarskal, den 23-aarige Oberst og Generaladjudant Caspar Hermann Gottlob Greve Moltke.

Moltke var den Gang allerede og vedblev at være Chef for Livregimentets Dragoner. Han førte efter Skik og Brug tillige Kommandoen over 1. Eskadron, den saakaldte Liveskadron. Han havde altsaa ikke saa ganske lidt at tage Vare, men havde i det mindste Ungdommens fulde Kraft dertil.

Det var kun naturligt, at en Mand, der utvivlsomt var dygtig og dertil havde et godt Forspring for sine Kammerater, hurtigt naaede op i de højeste Stillinger. Allerede i Slutningen af det følgende Aar var han Kommandør for den kombinerede Garde til Hest og til Fods og i 1765 Generalmajor og Kavaleriinspektør.

At Næstkommanderende hos en saa travlt beskæftiget Chef vilde komme

C. H. G. Greve Moltke.

til at spille en vigtig Rolle, siger sig selv. Man havde ogsaa gode Grunde for at tro, at den rette Mand var funden i Oberstløjtnant Johan Georg Christoph Bach. Denne 50-aarige Mand, der var Søn af en dansk Kommandørkaptajn, havde i 1741 efter 8 Aars Underofficerstjeneste i et Infanteriregiment søgt og faaet Ansættelse i den preussiske Hær. Han levede og aandede dog kun for at blive Husarofficer og fik da omsider sit Ønske opfyldt.

Som Ritmester i de Wartenbergske Husarer søgte han Afsked i 1753 og traadte nu ind i det danske Kavaleri, hvor han opnaaede at blive Major. Hans Maal var da at indføre den preussiske Eksercits her hjemme, og det lykkedes ham ogsaa personlig at udvirke Kongens Tilladelse til at maatte indøve en af alle Kavaleriregimenter sammensat Eskadron. Hans Virksomhed som „Eksercermester" faldt i Odense, men her begyndte ogsaa hans Modgang, hvad der er forstaaeligt nok. I sine Memoirer fortæller Bach nemlig, at han eksercerede 3—4 Timer i Træk, og at Hestene derefter var saa udmattede, at de maatte føres ved Haanden i Stald og staa nogle Dage for at genvinde Kræfterne. Det varede jo ikke længe, før Bachs Meriter løb Landet rundt og fremkaldte Panik i Vaabnet. Eskadronscheferne tænkte med Gru paa deres udlaante og udsatte Heste og paa de Strabadser, som de selv gik i Møde, hvis den preussiske Eksercits blev indført. De fik rejst en Bevægelse mod denne altfor ivrige Mand og skaffede sig af med ham under det Paaskud, at han fortjente den Gunst at blive yderligere uddannet i Udlandet. Bach deltog i 2 Kampagner som Adjutant hos den bekendte franske Marskal Charles de Rohan, Fyrste af Soubise, og senere i et russisk Felttog ved det Totlebenske Korps. Da han i Januar 1762 omsider vendte tilbage til Danmark, haabede han at staa ved sine Ønskers Maal: at faa Kommandoen over Husarregimentet. Han forstod ikke at skjule sin Skuffelse over at være tilsidesat for en Yngres Skyld og havde vel ogsaa i de fleste Retninger en anden Mening end sin unge Chef. Forholdet blev efterhaanden saa spændt, at Grev Moltke i 1763 foranledigede hans Afgang fra Hæren.

Kar. Oberstløjtnant Carl Joseph von Wolffsgeil var tyskfødt. Han havde allerede i 1733 betraadt den militære Løbebane, havde tjent i Østerrig, Preussen og Holland, deltaget i mange Kampagner og var i 1756 havnet i dansk Tjeneste. Allerede i Marts 1762 forlod han dog for nogen Tid Regimentet.

Ritmester Johan Frederik Leth, Søn af en dansk General, havde tjent i 11 Aar i det danske Rytteri. Han var en dygtig Mand og endte som Generalløjtnant og hvid Ridder.

Major Gerhard Blechingberg, en dansk Præstesøn, havde i mange Aar tjent i Frankrig som Officer i det „Fischerske Husarcorps" og fik ved sin Hjemkomst straks Ansættelse i Regimentet.

Major Franciscus Maria Chevalier d'Angely var født i Frankrig og havde gjort 5 Kampagner med i preussisk og würtembergsk Tjeneste. Han blev i November 1761 antaget som Major af Kavaleriet og i Maj næste Aar udnævnt til Eskadronschef ved Husarregimentet.

Kar. Oberstløjtnant Carl August von Schlottheim, en født Sakser, overgik fra hessisk Tjeneste til dansk og blev i Juni ansat ved Regimentet.

Af de øvrige Officerer var 1 af engelsk, 1 af russisk, 6 af tysk og 5 af

ungarsk Afstamning. Man kunde fristes til at tro, at et saa kosmopolitisk Officerskorps vilde virke alt andet end heldigt, men man maa huske paa, at der imellem de hvervede Folk var Mænd af saa at sige alle europæiske Nationer, og at man i den Tid talte og skrev mere tysk end dansk her i Landet, i hvert Fald i Hæren. De fleste af Officererne var sikkert vel instruerede og tildels krigserfarne.

En mærkelig Undtagelse herfra var Jens Hviid, der d. 10. Februar havde modtaget Udnævnelse til Premierløjtnant ved Husarerne og allerede d. 17. n. M. blev forfremmet til Sekondritmester. Han var forinden sin Ansættelse Revisor ved de danske Postregnskaber, Arkivar ved Generalpostamtet og Kammerraad, men, hvad der vel var det væsentligste, en Protegé af den mægtige Overhofmarskal. Bach udtaler i sin senere skrevne, læseværdige „Pro Memoria“, „at hele Staden og alt hvad der kunde kaldes Officerer, opholdt sig meget over denne Udnævnelse“, men hans Dom over Hviid var ellers gunstig, thi han tilføjer: „hvis Hviid var bleven mig underordnet og især hvis han var kommen overfor Fjenden med mig, vilde jeg have gjort en dygtig Officer af ham“. Hviids Saga var nemlig hurtig ude, thi i Februar 1763 „geraadede“ han og en Regimentsfeltskær Martini i en Apoteker Lorentz' Hus „i Haarene paa hinanden“ og blev derefter begge af 6 tilstede værende Husarofficerer „satte paa Døren“. Den ældste af disse, Major Blechingberg, modtog i den Anledning fra Hviid en Udfordring til Duel, men da Sagen blev bekendt, og Hviid efter Duelforordningen af 17. Marts 1741 saa sig udsat for at blive dømt paa sin Ære, foretrak han at forlade Landet og blev samme Aar afskediget.

For det øvrige Personales Vedkommende skulde Regimentet „rejses“ ved Hvervning, men dertil var mange Penge nødvendige, og de flød den Gang hverken rigeligt eller regelmæssigt af Statskassen. Det var derfor ikke ualmindeligt, at Officerer stod i Restance for deres Gage i Maaneder, at de Penge, hvormed Afdelingens eller Underafdelingens Administration skulde bestrides, udeblev, og at Leverandører af Heste, Vaaben, Munderingssager o. a. maatte vente taalmodigt paa deres Tilgodehavende. Oftest blev det overdraget Regiments- og Eskadronschefer at lade hverve Folk, der efter at have passeret Mønstringen, blev dem „godtgjorte“, men ogsaa de maatte ofte vente paa Hververpenge.

Regimentet fik anvist Kolding som foreløbig Garnison og Løbeplads ɔ: Mønstringsplads for hvervede Folk, men da Pladsforholdene dér var for indskrænkede, blev Odense valgt til Samlingssted.

Det gik nu ikke glat med Hvervningen, og det var forstaaeligt nok, thi alle Lande havde Brug for Soldater, og disse gik derhen, hvor Hververne betalte bedst. Kongen gav saa Tilladelse til, at Folkene maatte udsøges af Regimenterne blandt de Soldater, der i Udlandet havde tjent som Husarer. Deres Nummer skulde betales vedkommende Regiment med 10 Rdlr. For

at friste dem, lovede man dem 3 à 4 Aars Kapitulation. Da heller ikke det hjalp, befalede Kongen de slesvigske og holstenske Nationalregimenter, hvis Folk forgæves havde faaet Løfte om 6 à 8 Aars Kapitulation, hvis de vilde lade sig hverve til Husarer, at afgive ialt 400 Mand til Husarregimentet.

Heller ikke paa andre Omraader lykkedes det Grev Moltke, paa hvem det hele formelt hvilede, at fremme Regimentets hurtige Beredskab. Han havde sluttet Akkord med Sværdfegere, Skrædere, Sadelmagere, Hestehandlere o. a., og der var, for at nævne et Par Tal, bevilget ham $4^{1}/_{2}$ Rdl. for hver Sabel, 58 Rdl. i klingende Mønt eller 60 Rdl. i Bankosedler for hver Hest, men der skulde Tid til alt. Kunde disse Akkorder afsluttes paa heldigere Vilkaar end de normerede, var Pengene paa ærlig Vis fortjente. De samme Forhold gjorde sig ogsaa gældende i den daglige Administration. Regiments- og Eskadronschefer fik anvist bestemte Summer, hvormed de efter gældende Forskrifter skulde holde det hele gaaende, og deres Bestræbelser kom derved naturligt til at gaa i Retning af Besparelser for at indvinde et Tillæg til den knappe Gage. Oberst Bach siger i sin før nævnte Pro Memoria, at der omtrent kunde tjenes 2000 Rdl. aarlig paa en preussisk Eskadron. Saa meget gav en dansk Eskadron dog sikkert ikke, men naar et Regiment eller en Eskadron skiftede Kommandør, blev der betalt den fratrædende i Afstaaelse en Sum, og den var ikke saa ringe, om den end vekslede noget. Paa de Tider var 4—6000 Rdl. for en Eskadron ikke ualmindelig. Grev Moltke fik saaledes ved Kontrakt med sin Efterfølger udbetalt 14000 Rdl. i klingende Mønt for Husarregimentet og dets Liveskadron.

Hele dette System var ikke heldigt for Tjenestens Tarv, thi det kunde let føre til overdrevne Besparelser eller Misbrug.

Det var iøvrigt saaledes, at et Kavaleriregiment kun meget sjældent laa samlet i én Garnison. Eskadronerne var som Regel spredte i Byer eller paa Landet og kunde derfor ofte ikke holde Øvelser med hverandre undtagen i den korte Manøvretid. Eskadronscheferne, der tildels levede paa Embederne, var for en Del til Aars, magelige eller svagelige. Dette gjaldt ogsaa enkelte Sekondritmestre og Premierløjtnanter, der ikke havde haft Midler til at købe en Eskadron. Bach paastaar endog at have truffet en tjenstgørende Premierløjtnant, der var mellem 60 og 70 Aar gammel, og Vagtmestre og Kvartermestre, som var langt op i Aarene.

Havde den lange Fredsperiode virkelig ført sligt med sig, forstaar man endnu bedre, at en Reformator som Bach maatte møde Modstand med sit preussiske System.

For at komme tilbage til Regimentets Udrustning, saa gik den kun smaat fra Haanden. I Maj blev Sablerne leverede, men man havde endnu ikke modtaget Karabiner og Pistoler fra Geværfabrikken paa Kronborg, „skønt alt andet var lagt til Side for at skaffe Husarregimentet de 720 Karabiner

og 720 Par Pistoler." Der kunde ikke være Tale om at fremstille det nødvendige Antal Vaaben, der derfor maatte udsøges blandt de mindre gode Vaaben, som de andre Kavaleriregimenter havde afleveret, derefter repareres og forsynes med Messingbeslag. Da Grev Moltke klagede over Fabrikkens Langsomhed til Generalitets- og Kommissariats Kollegiet, svarede dette kun, at der med næste Smakke vilde blive sendt 240 Stkr. Karabiner og 360 Par Pistoler, „ligesom der drives paa med yderste Kraft for at blive færdig med Resten. Arbejdet havde længst været endt, om der ikke havde grasseret saa megen Sygdom paa Geværfabrikken, hvorved mange af de bedste Mestere og Svende er døde og endnu flere bragte paa Sygehuset."

Om Munderingsstykkerne indberettede Grev Moltke i Slutningen af Maj til Kongen, at samtlige Sæt, som han havde paataget sig at skaffe, nu laa færdige til Afsendelse, 520 i Altona og Resten i Kjøbenhavn, men at der hidtil ikke var anvist ham de bevilgede Munderingspenge. Denne og andre Henvendelser af lignende Art tydede noksom paa, at Moltke havde mange Penge til gode, og at det kneb med at faa dem.

Alt Sadeltøj var bestilt hos 2 Sadelmagere i Altona. Af en „Pro Memoria", halvt en Klage, halvt et Bønskrift, som disse to Haandværkere havde indsendt til Kongen i Oktober 1762, fremgik, at Grev Moltke havde kasseret hele Leverancen, fordi Svidslerne ikke var af tørt Træ og Stænger og Bøjler ikke rent polerede. Kongen afviste Sagen.

Noget bedre gik det med at skaffe Heste tilveje. De skulde være mindst 8 Kvarter og 2 Tommer høje, stærke, men lette. Hingste, Skimler, blakkede eller isabellafarvede Heste maatte ikke købes.

Naar Højdemaalet var saa forbavsende lille, saa har Grunden sikkert været den, at man ansaa de smaa Heste for hurtigere end de større. At der skulde foreligge en Misforstaaelse med Hensyn til Minimumsmaalet, er ikke sandsynligt, da det findes angivet flere Steder, og Hestene paa alle Tegninger er synligt smaa i Forhold til Rytterne.

I Slutningen af Juni 1762 kom endelig Ordren til Regimentet om at holde sig marchefærdigt, og d. 6. Juli afmarcherede det fra Odense foreløbig med Haderslev som Maal.

I denne By og under Marchen mod Syd fik Regimentet Størstedelen af de Karabiner og Pistoler, som endnu manglede, samt 6 Estandarter, der havde kostet 354 Rdl. 32 Skill., hvilket den Gang var en betydelig Sum. De var af karmoisinrødt eller hvidt Atlask med Kvaster i Guld eller Sølv med indvævet karmoisinrød Silke. Paa den ene Side af Fanedugen var anbragt det kongelige Navnechiffer i Tombak med ægte Forgyldning, paa den anden en fra Skyerne nedflyvende Due, senere Falk, som i Næbet førte en Seddel med Devisen: „In actis esto volucris"[4].)

I Slutningen af Juli var Regimentet naaet ned til Grænsen, men Krigs-

uvejret var nu trukket over. D. 8. Juli var Czar Peter III ved en Paladsrevolution bleven styrtet af sin Gemalinde, Catharina II. Da han d. 17. Juli var bleven myrdet, kaldte Kejserinden de russiske Tropper, der var rykkede ind i Meklenborg, tilbage til Rusland, og Underhandlingerne om den holstengottorpske Arv tog sin Begyndelse.

D. 2. August fik Generalfeltmarskal Greve Saint Germain af Kongen Ordre til med de ham underlagte Kavaleriregimenter at gaa tilbage til deres tidligere Kantonnementer ved Elben. D. 8. s. M. tillod Kongen, at Moltkes to Regimenter maatte beholde Grænseposterne i Hertugdømmet Holstens kongelige Del, da Obersten havde udtalt, at det vilde være til stor Skade for Rekruteringen og Officererne, om Regimenterne blev forlagte til Danmark.

Husarregimentet synes ikke at have været velset af Befolkningen i Kantonnementet om Reinfeld i Holsten. Amtsforvalteren Dieterich v. Levetzow indsendte d. 12. December en Klage, der i Hovedsagen gik ud paa, at Husarerne øvede alle Slags Excesser, ja, endog brugte blottede Sabler, naar Befolkningen vægrede sig ved at efterkomme ubeføjede Befalinger. Folk var hverken sikre i deres Huse, Senge eller paa Landevejen for Slag og Saar. Klagen blev ikke tagen til Følge. Amtsforvalterens Skrivelse naaede til Overkrigssekretæren, der sendte Moltke den til Erklæring. Han afviste Klagen som uberettiget og føjede til, at han holdt god Disciplin og havde givet strenge Forskrifter. Dermed var den Sag afgjort.

I Januar 1763 resolverede Kongen for at soulagere sine tro Undersaatter og dog holde Arméen i uformindsket god Stand, at der til Foraaret skulde hjemsendes Folk og for Kavaleriets Vedkommende „slaas Heste paa Græs“. Som det senere vil ses, vedblev man at indskrænke Tallet af Mandskab og Heste, og dertil var der sikkert kun én Grund: at soulagere den kongelige Kasse.

Skønt Afdelingerne nu som Regel tiltraadte Tilbagemarchen til de Standkvarterer, der var dem fast anviste, dannede Husarregimentet og Livregimentets Dragoner en Undtagelse. Grev Moltke havde endnu en Gang, nemlig d. 2. Marts, opnaaet Kongens Tilladelse til at beholde sine to Regimenter samlede. Deres Kantonnementer omfattede Haderslev, Aabenraa, Tønder, Løgumkloster og nogle Smaabyer.

Hjemsendelserne fandt da Sted omkring Midten af April med 60 Husarer pr. Eskadron, fortrinsvis af de Folk, der var stillede af Nationalregimenternes Lægder. Folkene medførte, da de gik hjem, Hue, Dolman (snorebesat Trøje), Skærf, Bukser, Støvler, Gehæng, Sabel og Kappe og var forpligtede til at forblive hos den Godsherre, i hvis Tjeneste de kom. De var beordrede til at møde i „fuld Uniform og paa det propreste adjusteret“ paa enhver Session, der afholdtes i deres Egn. Munderingsstykkerne blev saa eftersete, og Ansvar for Sagernes gode Vedligeholdelse gjort gældende, uden at der til Gengæld blev tilstaaet Folkene Vederlag af nogen Art.

Samtidig sloges Halvdelen af Hestene for en Pris af 8 Rdl. pr. Stk. paa Græs

i 4 Maaneder. Desuden maatte hver Eskadron udsætte ɔ: kassere 2—4 af de ældste og utjenstdygtigste Heste, dels for at spare Fourage, dels for at erholde Hjælp til at anskaffe bedre Heste. Senest d. 1. Oktober skulde dog alle Vakancer være besatte. I Oktober fik Regimentet en ny Plan, der nedsatte Tallet af Eskadroner fra 6 til 5. Det gik stadig ned ad Bakke; thi i December blev der givet Ordre til at udsætte og sælge 30 af de sletteste Heste ved hver Eskadron. Da der i Forvejen var givet Tilladelse til at indskrænke Mandskabsstyrken saaledes, at ingen Husar kom til at passe mere end 2 à 3 Heste, har Eskadronerne været ligesaa smaa, som de desværre ogsaa nu er det, Halvdelen af Aaret herhjemme.

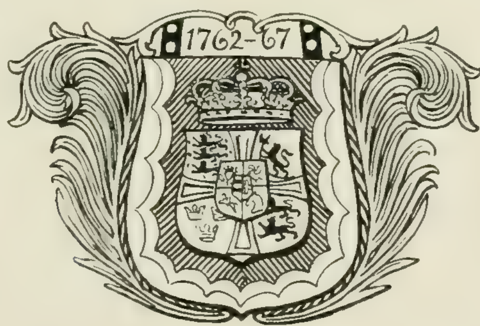
I Aarene, der paafulgte, fristede Regimentet en ensformig Tilværelse. Det blev forlagt til Kolding med 1 Eskadron i Ribe.

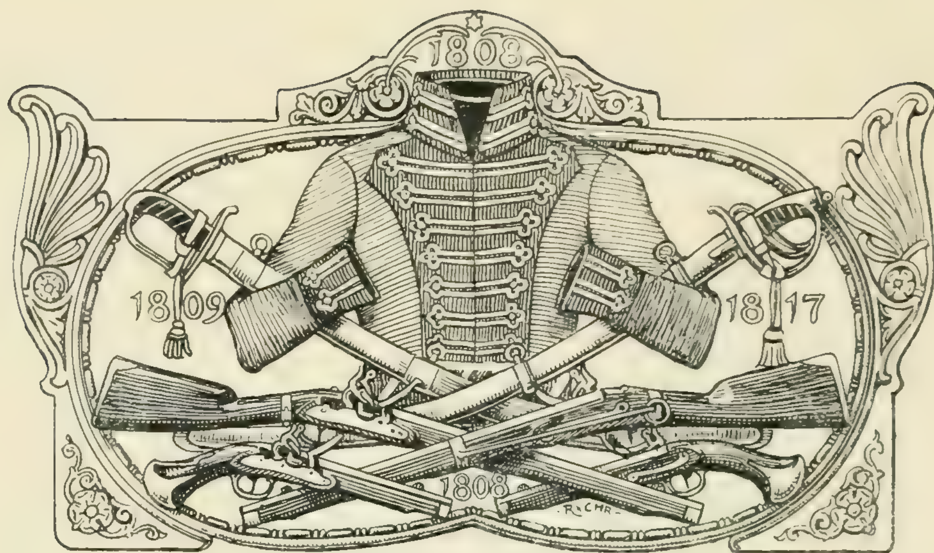
Efter Forslag af Regimentschefen blev der d. 23. August 1766 af Kongen approberet en væsentlig Ændring i Regimentets Uniform[5]), men den nye Mundering er næppe bleven baaren; thi ifølge kongelig Resolution af d. 31. Maj 1767 blev Husarregimentet nedlagt.

Officererne blev alle sat paa Ventepenge, Underofficerer og Mandskab samt Heste inkorporerede i de andre Kavaleriregimenter.

Som tidligere nævnt forlod Oberst Greve Moltke allerede i 1763, nemlig d. 7. September, Regimentet, og hans Efterfølger blev den tyskfødte Oberst Adam Johann Friederich Baron von Trümbach, der var 39 Aar gammel.

Trümbach havde til at begynde med staaet i hessisk Tjeneste, men traadte i December 1758 over i preussisk, blev udnævnt til Major og Chef for det saakaldte „Corps des volontaires de Prusse", der bestod af Infanteri. Forfremmet til Oberstløjtnant i Vinteren 1762 traadte han, hvis Korps i Juni s. A. var bleven opløst, over i dansk Tjeneste. Baron Trümbach blev d. 28. April 1768 afskediget som Generalmajor og „med 7000 Rdl. i Skadeserstatning for Købet af Husarregimentet af Regimentskassen at betale."

2. AFSNIT

1. Juni 1774 — 30. Juni 1842.

I. Späths Husarer.

DET danske Kavaleri var i Slutningen af 60-erne bleven reduceret til 8 Regimenter; 5, derimellem Husarregimentet, var gaaede ind.

I 1774 besluttede Kong Christian VII under Paavirkning af Chefen for de Kielske Dragoner, Oberst Johan Jacob von Späth, at genoprette Husarregimentet. Tiderne var imidlertid knappe og tillod ikke Gennemførelsen af en saa kostbar Foranstaltning i et Tempo. Den kongelige Resolution af 1. Juni nævnede derfor kun 2 Eskadroner, hvoraf den 1. fik Garnison i Ottensen, dog først efter at være samlet i Haderslev, den 2. i Helsingør.

Oberst v. Späth, som havde Kongens Løfte om til sin Tid at blive Regimentschef, fik foreløbig kun Kommandoen over 1. Eskadron. Han var danskfødt, men var tidlig gaaet i russisk-polsk Tjeneste og deltog som „Capitanus exercitus rossici“ i den polske Borgerkrig. Han blev 1768 hædret med polsk Adelsdiplom, gik atter i russisk Tjeneste og fulgte med Storfyrst Poul Petrovitsch til Holsten, da Overenskomsten om Holsten-Gottorps Bytte med Oldenborg i 1774 blev afsluttet. Späth, som den Gang var Oberst af Kavaleriet, blev forestillet for Kongen og overgik i samme Egenskab til dansk Tjeneste.

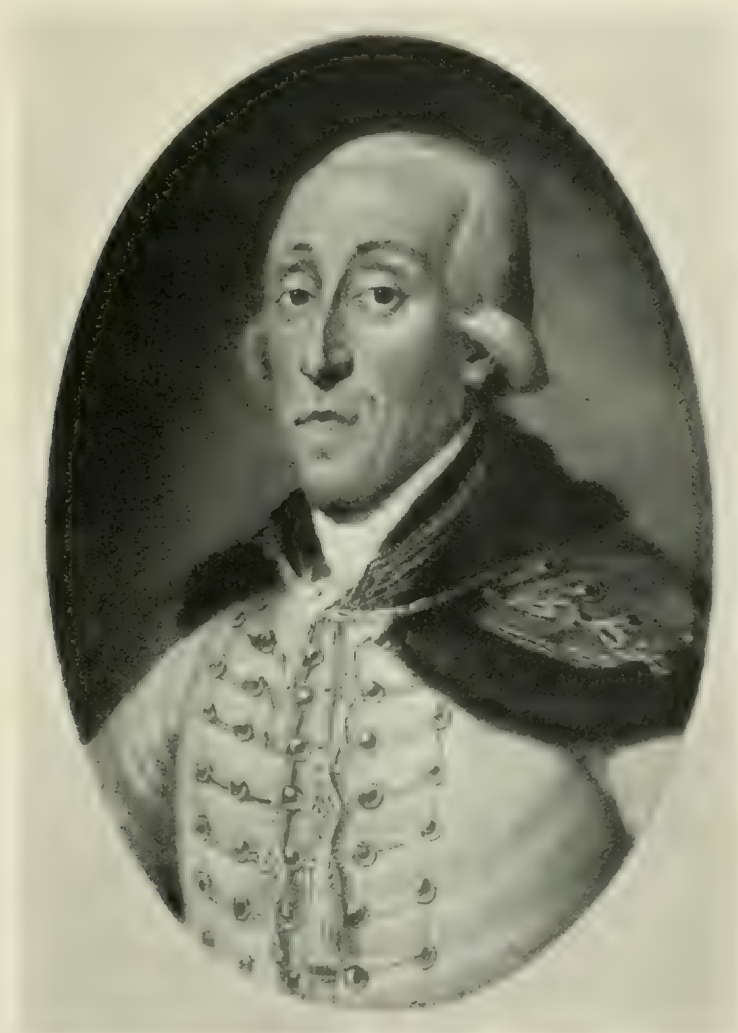
Efter Planen af 1. Juni kom en Husareskadrons Personel til at bestaa af 1 Ritmester, 1 Premierløjtnant, 1 Sekondløjtnant, 1 Vagtmester, 4 Korporaler, 2 Trompetere og 53 Menige. Som man vil se, var Personalet, i

For oven fra venstre til højre: 1762, Menig og Officer. 1774, Officer og Underofficer.
For neden: 1774, Menig med opsadlet Hest. 1780, Officerer af 1. og 2. Husarregiment.

Sammenligning med det i 1762 normerede, ret svagt. Underofficerer og Mandskab blev hurtigt nok skaffede tilveje ved, at hvert Kavaleriregiment

J. J. von Späth.

imod Erstatning i Penge maatte afgive 1 Underofficer og 13—14 Gemene. De resterende 2 Underofficerer og 2 Trompetere hvervede Eskadronscheferne selv. Der var den ret naturlige Tillægsbestemmelse, at kun Halvdelen af de Menige maatte være gifte. De to Kavaleriinspektører, hvem

Eskadronerne var direkte underlagte, havde faaet Paalæg om at levere Hestene, der for Trompeternes Vedkommende skulde være Skimler.

Den oprindelige Tanke var at holde alt Mandskab og alle Heste til stadig Tjeneste, men der var knapt gaaet et Aar, før det blev tilladt i Græsningstiden at slaa 10 Heste pr. Eskadron paa Græs og at permittere som Frifolk et tilsvarende Antal Husarer „i umiddelbar Nærhed." Man vilde derved vinde Penge til Eskadronskassen.

Det var iøvrigt da som altid vanskeligt nok at holde paa de hvervede Folk, der vel, ligesom Tjenestefolk, følte Trang til en Gang imellem at skifte Herskab. Særlig i Grænsedistrikterne var Desertioner almindelige, fordi det dér var lettere at slippe væk. Da Sundet i Løbet af Vinteren 1774—75 lagde til, tog derfor Desertioner fra Kjøbenhavns Garnison til Sverrig i den Grad Overhaand, at Kommandanten, General von Huth, indstillede til Generalitets- og Kommissariats Kollegiet, at der blev indkommanderet nationale Soldater eller anvendt Husarer til at patrouillere langs med Stranden.

Kollegiet vilde dog ikke gaa med til en saa usædvanlig Forholdsregel som „en Inddragning til Byen af Nationale vilde være, da det ikke alene vilde derangere Landmændene meget, men ogsaa medføre betydelige ekstraordinære Udgifter, der sikkert ikke vilde opvejes af de Tab, der paaførtes ved nogle menederske og liderlige Folks Undvigelse. De vilde dog ved første Lejlighed alligevel naa at udføre deres Forsæt. Ved Anvendelse af Husarer hindrede man neppe Desertioner, da de kun kunde tjene til Patrouillering langs Kysten og være til Skræk paa Landevejen, men ikke uden for stor Risiko kunde sætte efter Desertørerne paa Isen. Hellere maatte man ise Fæstningsgraven og lade patrouillere langs den."

Da Garnisonsstyrken imidlertid var for lille til at udføre Isningsarbejderne og Patrouilleringen, endte det med, at Kongen bestemte, at et Detachement Husarer under en Officer, hvis det blev forlangt, skulde patrouillere langs Stranden paa de farligste Steder og paa et givet Signal fra Fæstningen sætte efter Desertørerne. Infanteriet maatte saa til Gengæld betale alle de Omkostninger — Diætpenge, Slid paa Udrustning m. m. —, som fulgte med denne Tjeneste.

Denne Gang blev det 2. Eskadron, der maatte sende et Kommando paa 1 Officer og 16 Underofficerer og Menige til Hørsholm for at patrouillere mellem Rungsted og Skovshoved. Senere blev der jævnlig anvendt Husarkommandoer til samme Tjeneste eller til Grænsevagter, naar der var udbrudt Epidemier blandt Mennesker eller Dyr.

Som det kan ses af en kgl. Resolution, var der ogsaa mellem Husarerne Desertører. To Husarer, der rømmede til Skaane, meldte sig frivilligt tilbage i Haab om at blive pardonnerede. Det blev de da ogsaa paa de Betingelser, at de selv betalte alle Omkostninger, de havde forvoldt, og derpaa

blev afgivne til et Infanteriregiment for dér paa ny at aftjene deres Kapitulation. Unægtelig en frygtelig Straf for en Husar.

Forresten var det ikke ualmindeligt, at Desertører, som ikke var bleven paagrebne, men hængte „in effigie“, med deres Navne opslaaede — eller, som det hed, „afficherede“ — paa Galgen, efter Aars Forløb blev benaadede. Man gik i det hele taget nødigt til at straffe dem med Livsstraf eller mange Aars Fængsel; thi paa den Maade var Pengene, der var anvendte til Hvervninger, og Tiden, der var medgaaet til Uddannelse, ganske spildte. Kom de altsaa tilbage, blev Navnene pillede ned fra Galgen og de selv som Regel tagne til Tjeneste igen.

2. Eskadron beholdt ikke længe sin Garnison i Helsingør, hvor den synes at have været slet anskreven baade hos Befolkningen og den derværende øvrige Garnison. Efter mange Tvistigheder mellem Kommandanten og Eskadronschefen, Oberstløjtnant von Gæhler, ordnedes Forholdene mellem dem saaledes, at Husareskadronen ikke var at betragte som hørende til Garnisonen, „undtagen naar Husarerne samledes under Skydegevær“; thi i saa Tilfælde maatte det i Forvejen meldes til Kommandanten. Dermed var Sagen imidlertid ikke endt; thi da Borgerne i Helsingør „meget anholdt om“, at Husareskadronen maatte henlægges et andet Sted, resolverede Kongen, at den mellem Hø- og Kornhøsten vilde være at forlægge til Hillerød. Garnisonsskiftet fandt saa Sted i August 1775.

Et Cirkulære, der omtrent paa denne Tid udgik fra Kollegiet og havde Bud til alle Officerer, er taget med her, fordi det har Interesse paa Grund af sit Indhold, og fordi det vistnok kan betegnes som et udsøgt Eksemplar af en „Misbilligelse“. Det lød saaledes:

„Efter en os tilkommen kgl. (Kabinets) Ordre (af 10. August) har Hs. Maj. Tid til anden hørt, at en og anden ung eller ueftertænksom Officer har formastet sig til at tale usømmeligt over de af Hs. Maj. til Landets Ære og Bedste sigtende Indretninger, hvilke de hverken forstod eller maatte vove sig til at dømme om, da Lydighed og den dybeste Ærbødighed er Dyder uadskillelige fra Tjenesten, og for at forekomme sligt i Fremtiden har Hs. Maj. allernaadigst befalet, at vi skulde bilægge Regimenternes Foresatte den Befaling, at de til de Skyldiges Beskæmmelse bekendtgører deres underhavende Officerer denne Hs. Maj. billige Misfornøjelse derover, advarer strængeligt imod saadanne skadelige og formastelige Misbrug, og tillige med alle Stabsofficerer holder over den nøjeste Subordination, da de ellers skulde staa Hs. Maj. til strængt Ansvar, dersom de ikke efter Lov og Krigsret straks begegner saadanne Forbrydere og ufortøvet til Gen. og Kom. Koll. anmelder dem, som saaledes forser sig, og hvilke ikke alene skal antegnes som uværdige til videre Forfremmelse, men endog alvorligt efter

Omstændighederne afstraffes for denne imod al Tjeneste og undersaatlig Pligt stridende Dømmesyge."

Først et Par Aar efter, at de to Husareskadroner var oprettede, var man naaet saa vidt, at Terminerne for de andres Oprettelse kunde bekendtgøres. Det skete d. 11. Maj 1776. D. 1. Oktober 1776 og d. 1. Januar i Aarene 1778—1780 skulde hver Gang 2, altsaa ialt 8 Eskadroner stilles paa Benene, for deraf i sin Tid at formere 2 Regimenter. De angivne Tidspunkter blev dog, som det senere vil ses, ikke overholdte. Underofficerer og Mandskab til de nye Eskadroner maatte afgives, dels fra de tidligere oprettede Eskadroner og dels fra Kavaleriregimenterne; fra 1778 dog alene ved Tilgang fra de 4 bestaaende Eskadroner, ved Rekrutter, der var udskrevne i Norge, og ved hvervede Folk. For at skaffe Eskadronerne de bedst mulige subalterne Officerer fik Regimentscheferne af Kavaleriet Ordre til at bringe hver 2 i Forslag dertil. De skulde være vel skikkede til Tjenesten, besidde „Moralité, Dygtighed og Activité" og helst tidligere have forrettet Tjeneste i Husarerne. Viste det sig senere, at de ikke sad inde med disse Egenskaber, vilde de blive sendte tilbage til deres Regimenter med Protest.

Der blev givet meget detaillerede Forskrifter for Regnskabsførelsen, som ikke endnu var i Hænderne paa en Specialist. Nutidens Intendanter vil maaske med Interesse erfare, at Eskadronerne til deres Kasseregnskab, som skulde indsendes efter hvert Aars Afslutning, havde en Frist af 6 Uger, men at der kun (!) forundtes dem 4 Uger til at klare Notaternes Besvarelse. Det var haarde Konditioner. Til hver Eskadron leveredes der en Pengekasse, den saakaldte Eskadronskasse, til hvis Laas der hørte 3 forskellige Nøgler. Disse blev fordelte til Eskadronens Officerer, der alle maatte være til Stede, hver Gang Kassen aabnedes, og hver især var „responsable" for Kassens Indhold.

Det var bestemt, at 3. og 4. Eskadron efter deres Oprettelse d. 1. Oktober skulde have Garnison henholdsvis i Ütersen og Pinneberg og i Omegnen af Kolding, men det blev foreløbig ikke til noget; thi der var Brug for dem begge ved Afspærringen af Grænsen mellem Nørre- og Sønderjylland. 3. Eskadron blev derfor beordret til Kolding og 4. til Ribe. Til at begynde med var det kun mindre Kommandoer, senere begge Eskadroner, der som Helhed blev anvendte for at hindre Udbredelsen af Kvægsyge. Det var ikke Staten nogen billig Historie, da der gik meget med til Dusører, ekstra Kur og Beslag, Slid paa Munderingssager og Hesteudrustning samt Remontering. Det første Aar var det normale Budget allerede overskredet med ca. 2700 Rdlr. og Eskadronernes Mundering og Udrustning havde dertil lidt overordentlig meget. 3. Eskadron, der var designeret til i 1778 at deltage i et Kampement om Kjøbenhavn og nødvendigvis maatte „se godt ud som de andre Afdelinger", fik derfor Ordre til at forsyne sig med nye

Sager ved 5. Husareskadron, der efter sin Oprettelse d. 1. Januar 1778 havde faaet Garnison i Roskilde. Den fik endog ombyttet 30 Par gamle Støvler og hentede igen paa Tilbagevejen sine gamle slidte Sager.

Denne usædvanlige „Skiften Ham“ har sikkert ikke tiltalt Chefen for Roskilde Eskadronen, der den Gang var alt andet end i lyst Humør.

Forholdene ved 5. Husareskadron var nemlig saa uheldige som vel muligt. Efter et d. 25. April s. A. forefaldet Mytteri var en stor Del af

Palaisgaarden i Roskilde og den gamle Rytterstald.
Standkvarter for en Husareskadron.

Eskadronens Mandskab arresteret. En Overkrigskommission, bestaaende af 1 Oberst, 2 Majorer og 1 Auditør og suppleret med 2 civile Medlemmer, var nedsat for at undersøge Sagen og afsige Dom i den. De to sidstnævnte skulde varetage de civile Interesser, da Husarerne ogsaa havde gjort sig skyldige i Fornærmelser mod Borgerne samt givet Anledning til Ufred i Byen. For at bevogte Arrestanterne var der beordret et Detachement paa 1 Premierløjtnant, 4 Underofficerer, 1 Tambour og 24 Menige til Roskilde.

Forinden denne Sag, der den Gang vakte stor Opsigt og almindelig Interesse, nærmere bedømmes, maa det holdes for Øje, at Mandskabsstyrken var bleven dannet ved, at de 4 Husareskadroner afgav hver 10 Mand, næppe de bedste af deres Folk, at der fra Norge i Høsten 1777 tilgik 20

Rekrutter, og at der af Chefen hvervedes 30. Det var sikkert en broget Samling af forskellige Nationaliteter, alt andet end let at holde Styr paa.

Efter en allerede længe drøftet Plan agtede Mandskabet at ride til Kjøbenhavn for at klage over de mange Hug, de fik af Eskadronschefen, Major Winther, Premierløjtnant von Schreeb og Vagtmester Soelgaard. D. 25. April skulde Planen udføres, og Ophavsmændene havde i den Anledning trakteret deres Kammerater saa rigeligt med Brændevin, at de fleste var meget drukne, da Majoren kom til Stede og lod Eskadronerne afmarchere til den nærliggende Eksercerplads. Da Eskadronen ad Landevejen, der førte til Kjøbenhavn, var kommen ud for Indgangen til Pladsen, kommanderede Premierløjtnanten „Højre Sving"! Kun 7 Mand, der red i den forreste af de 3 Delinger, lystrede Kommandoen; Resten, 41 Mand, satte Sporerne i Siden paa Hestene og jog afsted i Retning af Hovedstaden. 3 af de Menige fortrød dog hurtigt deres Gerning og vendte frivilligt tilbage til Eksercerpladsen.

Saa snart Majoren, der red noget bagefter Eskadronen, erfarede, hvad der var sket, sendte han en Korporal efter Folkene. Denne indhentede dem ved Hedehusene, men Husarerne erklærede alle som en, at de ej vilde vende, men fortsætte deres Vej til Hovedstaden for at klage. En Husar stødte endog Korporalen for Brystet med Sabelfæstet og raabte: „Herr, er hat nicht mehr zu befehlen!"

Husar Eskildsen udlod sig med, at Schreeb og Vagtmesteren, hvis de var redne efter dem, af dem alle var bleven „huggede saa smaa som Sand". Majoren var imidlertid med Officerer og Underofficerer fulgt efter for at se, hvad Korporalens Formaning vilde føre til. Premierløjtnanten foreslog at hugge ind paa de oprørske Husarer, men det vilde Majoren ikke gaa ind paa. Da Korporalen kom tilbage med uforrettet Sag, besluttede Majoren sig til med ham, endnu en Korporal og en Menig at sætte efter de bortredne Husarer, medens de øvrige fik Ordre til at ride tilbage til Roskilde. Majoren indhentede Husarerne ved Roskilde Kro og søgte at tale dem til Rette og formaa dem til at vende tilbage. 3 Husarer lod sig overtale dertil, Resten red videre, de „var længe nok bleven pryglede, de vilde til Kjøbenhavn". Under Paaskud af at ville gøre Anstalter til Frokost i Røde Vejrmølle Kro red Majoren forud til Kjøbenhavn og posterede de to Korporaler ved Kroen, men „Folkene vilde ikke lytte til dem og red videre."

Da Husarerne kom i Nærheden af Byen, ordnede de sig og red til Vesterport. Her blev de stoppede, da Majoren havde sørget for, at Bommen var nede, og at Generalmajor Stange var bleven underrettet og tilkaldt. Generalen lod 7 af de mest opsætsige arrestere og formaaede de 28 tiloversblevne til at ride tilbage til Roskilde under Major Winthers Kommando.

For Forhøret forklarede Folkene, at de ikke havde faaet deres Lønning udbetalt til rette Tid, somme Tider varede det flere Dage efter Lønnings-

terminen, inden det skete, at de selv havde maattet betale deres Lærredsbluser og Træsko, og at de fornemmelig af Premierløjtnant v. Schreeb og Vagtmester Soelgaard var bleven overmaade haardt trakterede med Hug af Stokke og Ridepiske for de mindste Forseelser, saa at de gik til Eksercerpladsen som til et Rettersted. De to første Anklager viste sig at være fuldstændig ugrundede, og med Hensyn til Pryglene var det ganske vist oplyst, at Folkene havde faaet saadanne, men ikke i nogen „umanérlig" Grad. Det største Antal Slag, en Mand havde faaet, nemlig 30, „var ikke for meget", og de enkelte Rap, de af og til havde faaet, kunde kun betragtes som en „vel fortjent maadelig Revselse". Major Winther, som havde Ret til at bruge Stokken, maatte dog indrømme, at han ogsaa havde brugt Pisken, men han undskyldte sig med, at han ingen Stok havde ved Haanden, og at Pisken dog maatte bruges, „siden Hestene lige saa vel skulde dresseres som Karlene".

Under Forhørene undveg Premierløjtnanten, som to Gange havde været belagt med Kvarterarrest, senest paa Grund af en ny Sag, han paadrog sig med Borgerne i Roskilde, til Sverrig.

Overkrigskommissionens Dom lød saaledes:

1) at 7 som Hovedmænd bør have deres Liv i Galgen forbrudt;

2) at 33, som er redne fra deres Officerer, og 2, som vilde have været med dertil, men tilfældigt blev hindrede deri, bør kaste Lod med Tærninger og af dem den 10. Mand, som Lodden træffer, ligeledes hænges, men de andre hver for sig passere Stigremmene 18 Gange, i 3 Dage à 6 Gange, igennem 200 Mand[1]) og derefter hensættes til Arbejde i Jern blandt de ærlige Slaver i Kjøbenhavns Fæstning deres Livstid;

3) at 10, som ikke deltog, men var vidende om Forehavendet uden at melde det til deres Foresatte, bør hver for sig passere Stigremmene 12 Gange, i 2 Dage à 6 Gange, igennem 200 Mand;

4) at Korporal Martin, som har vidst og bifaldet Forehavendet, bør arkebuseres;

5) at Vagtmesteren frifindes;

6) at det, som falder Premierløjtnanten til Last i denne Sag, bør være afsonet med den af ham udstaaede Arrest;

og 7) at Majoren, som af og til har brugt Chambrièren[2]) paa Folkene og har taalt, at saadant ogsaa er sket af andre af hans Underhavende, men ellers ikke er befunden skyldig, desaarsag bør bøde en Maaneds Gage til Krigshospitalskassen.

Efter Forestilling af Generalauditøren stadfæstede Kongen følgende Dom:

1) at Husar Lars Eskildsen dømmes til at hænges, men at Dommen formildes til Arkebusade;

2) at de 6[3]) andre Hovedmænd skal have den under 2) nævnte Straf, men ingen hænges;

3) at 6 skal passere Stigremmene 16 Gange, i 2 Dage à 8 Gange, daglig igennem 200 Mand og hensættes til Arbejde i Jern blandt de ærlige Slaver i Fæstningen hver paa 8 Aar;

4) at 25, der har fuldført Indridningen her til Staden, pardonneres mod efter Generalitets- og Kommissariats Kollegiets nærmere Foranstaltning at fordeles imellem Infanteriregimenterne for dér at udtjene deres Kapitulations Tid paa ny, efter at hver for sig ved det Regiment, han kommer til, har passeret Spidsrødderne 12 Gange i én Dag igennem 300 Mand;

5) at 7, efter ligesom hine at være fordelte imellem Infanteriregimenterne for dér at udtjene deres Kapitulations Tid forfra, kan benaades med hver for sig at passere Spidsrødderne 8 Gange i en Dag igennem 300 Mand;

6) at 10, som har fortiet for deres Foresatte den forehavende Opstand, maa slippe med hver for sig alene at passere Spidsrødderne 6 Gange i én Dag igennem 300 Mand ved de Infanteriregimenter, hvortil de bliver fordelte;

7) at Korporal Martin i Stedet for Arkebusade i Betragtning af hidtil viste gode Opførsel kan benaades paa Livet mod at passere Stigremmene igennem 200 Mand 18 Gange, i 3 Dage à 6 Gange daglig, og derefter sættes til Arbejde i Jern iblandt de ærlige Slaver i Kjøbenhavns Fæstning for Livstid;

8) at de øvrige af Overkrigskommissionens Domme stadfæstes.

Disse haarde Straffe er karakteristiske for den Tids Militærvæsen og forekommer os barbariske; til Sammenligning med de nu anvendte militære Straffe har de ikke liden Interesse.

Denne Dom blev offentliggjort d. 12. April 1779, næsten et Aar efter, at Forseelsen var begaaet, og Husar Eskildsen skulde først lide sin Straf d. 4. Maj. Der udkom i den Anledning „En Nye Viise“, som gengives paa næste Side.

6. Husareskadron blev oprettet d. 1. Oktober 1778 og fik Garnison i Wedel i Holsten; 7. d. 1. Januar med Pinneberg som Garnison, men kom til at ligge i Ütersen; 8. d. 1. Maj 1779 med Nakskov som Standkvarter.

II. 1. og 2. HUSARREGIMENT

1. Maj 1780 — 31. December 1784.

DEN 3. November 1779 resolverede Kongen, at de endnu manglende 2 Husareskadroner vilde være at oprette, og at der derefter d. 1. Maj 1780 af de 10 Eskadroner skulde formeres to Husarregimenter, der fik noget forskellig Uniform.

1.

Vor Gud er Ordets Gud,
Og dette er hans Bud:
At hver skal Agt indromme
Det hove Herredomme,
Og dennem lydig være,
Af Kongen sendte ere

2.

Vor Underdanighed
Er en Fornodenhed.
Samvittigheden byder
At vi skal dem adlyde,
Som have at befale,
Og ey imod dem tale.

3.

Gud i sit Ord har sagt,
At de, som have Magt,
Af hannem Magten have,
Og alle dem bor ave
Og med sit Sværd at straffe,
Som Magten vil afskaffe,

4.

Naar Oprør havde Sted
Imod vor Ovrighed,
Da blev der stor Uorden
Omtring paa hele Jorden.
Ney, det er Himlens Ære,
At her skal Orden være.

5.

Du aldrig frygte tør,
Naar Ondt du ikke gior.
Men frygt dig, giør du dette;
Thi Magten da vil sætte
Paa dig sit Straffestempel
De andre til Exempel.

6.

Huustavlen lærer dig
At det ey sømmer sig,
Du ikke Dem adlyder
Som over andre byder.
De bær ey Sværd forgieves.
Hvert Ord bør efterleves.

7.

Var det betænkt af dem
Som foer opsetsig frem
Mod deres Officerer,
Og selv sig commanderer
Hvor Had og Hævn forvilde,
De havde ey giort ilde.

8.

Men de foer lige til,
Sig Ret selv tage vil,
Og sette Pligt til Side,
Og dumt mod Magten stride,
Og Orden vil afskaffe?
Thi bør dem Retten straffe.

En

Nye Viise

om

de for Ulydighed og Opsætsighed afstraffede

Husarer,

Som satte sig op imod deres Officerer i Roskilde og rede paa egen Haand til Kiøbenhavn ved Selvraadighed, af hvilke nogle ere dømte til Slaveriet, og de andre som Musketerer; men Formanden Lars Eskildsen at arqvebuseres, hvis Execution er bestemt at skee Tirsdagen den 4 Maj 1779.

Sangviis forfattet under den Melodie:

Udi min Angest og Nød.

Kiøbenhavn, trykt hos Johan Rudolph Thiele boende i store Helliggeiststrædet No. 150.

9.

O I Husarer, I,
Som reed al Forbi,
Og dem anklage turde,
Som I adlyde burde.
Hvor maae I det fortryde,
I lærdte ey at lyde.

10

Maaskee I tænkte, I
For Straffen blive frie.
Men var der ingen ave,
Gik Verden reent af Lave.
Ja var der ikke Torden
Trold ødelagde Jorden.

11.

Nu saar I Frugterne
Af det opsætsige
Og stive Sind I viiste,
Da I saa reent forliiste
Subordinationen
Og stemte Oprors Tonen.

12.

Retfærdig er den Dom,
Som over eder kom.
Stigremmen, Slaveriet
Spidsroden; det har sviet.
Men I bør Monstre være,
At hver skal Orden ære.

13.

Hvo som ey lystre vil,
Bør Straffen høre til.
De, som ey frygte vilde,
De giøre aldrig ilde.
Og Lydige og Brave
Skal Lov og Ære have.

14.

I Naaden takke maae,
At I med Livet gaae?
Men Eders Formand dette
Er fradømt med al Rette.
Han skal arqvebuseres,
Og Dommen exeqveres.

15.

Hvor er det jammerligt,
At Mennesker sin Pligt
Kan sette saa til Side,
At de skal Døden lide,
For de ey Pligt opfyldte
Mod dem, de samme skyldte.

16.

O Du, Lars Eskildsen,
Som gaar til Døden hen,
Fortryd din Synd, at Dommen,
Som over dig er kommen,
Din Siel til Frihed kalder,
naar Du for Kuglen falder.

17.

Enhver sig speyle her,
Og være lydig der
Hvor Lydighed skal viises;
Thi Livet kan forliises
Naar Frygt man lader fare.
Gud hver fra Fald bevare!

1. Husarregiment, hvis Chef blev Oberst Johan von Schinkel, havde 1 Eskadron og Staben i Helsingør[4]), de 4 andre Eskadroner i Roskilde, Hillerød, Nakskov og Nykjøbing paa Falster.

2. Husarregiment, hvis Chef blev Oberst Johan Jacob von Späth, laa med 2 Eskadroner og Staben i Oldesloe, de 3 andre i Segeberg, Ottensen og Ütersen.

Eskadronerne, særlig i Danmark, var saaledes meget spredte, idet de to Garnisoner, der var hinanden nærmest, havde en Afstand af 20 Km. I Holsten laa de i to Grupper og var hverandre væsentlig nærmere. De holdt neppe meget Øvelse med hverandre udenfor den Tid, hvor Regimenterne i Danmark og Hertugdømmerne 1 Gang aarlig samledes til „Kampements“. Disse varede i Reglen 3 Uger, og de sidste 4 Dage anvendtes til samlede større Manøvrer. I en bestemt Anledning kom Eskadronerne dog ret ofte i Berøring med hverandre: nemlig naar de ikke sjældne og uhyggelige Stigremseksekutioner skulde foregaa. Her gjaldt det jo om at faa saa mange som muligt til at udføre og overvære Straffen. Den Skyldige blev som Regel fra Stabens Kvarter bragt til Pladsen af en Korporal og 4 Menige samt af „Gevaldigeren“. Saaledes benævntes Regimentets Profos, der bar Underofficersuniform og havde en Stokkeknægt under sig til at udføre det simplere, „uærlige“ Arbejde. Som Regel havde en Ritmester Kommandoen paa Eksekutionsstedet. Tilstede var altid Regimentskirurg- eller feltskær.

Nogle Detailler med Hensyn til Paaklædningen den Gang vil maaske have sin Interesse.

Huerne var 8" høje, „egale“ og godt opstudsede, forsynede med Fjer, de saakaldte Sultans, og Kordons. Pelsen blev baaren overhængt paa begge Skuldre under Marcher — selv om Sommeren — ved Revuer, Parader og større Øvelser. Til Uniformen blev baaret Halskrave, de saakaldte Kalvekryds, og Halværmer. I Regimentsordren hed det: „Intet vansyner mere end, naar Bukserne ikke sidder Husarerne vel, saa maa der ses paa, at Stropperne efterlades saa meget, at Bukserne kommer vel op paa Hofterne, saa at Skærfet, naar samme er ombundet, kan holde Dolmanen og Bukserne sammen; og maa det ingenlunde tilstedes den gemene Mand at have lange Hoser, som gaar oven for Knæene, under Esquavarrebukserne[5]), men derimod maa det tilvænnes — som ved Husarerne brugeligt er — at have Lapper om Fødderne, linnede om Sommeren, uldne om Vinteren. Haarene skal være opstudsede i en Bukle og naa til Ørelappen; ved Vagter og Kirkeparader, samt naar der ellers paraderes, mødes med pudret Haar, Pisken indbusket, saaledes at Baand Bevindingen begynder lidt lavere end den øverste Kant af Dolmans Kraven og bliver 10" lang; neden for samme bindes Haarene 6 à 8" flotterende, enten af Karlens egne eller i Mangel heraf falske af samme Kulør som hans eget Haar“. Haarpisken blev ikke afskaffet før i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede,

saa at vi altsaa dog er 100 Aar forud for Kineserne, der nu først maa afskære deres Piske.

Officerernes Paaklædning var som Mandskabets, naar „Ober og Undergevær bæres", men i Garnisonstjenesten blev det dem tilladt af Sparsommelighedshensyn at bære en simpel karmoisinrød Kjole med lyseblaa Krave og Opslag, Olivenknapper og lyseblaat[6]) Foer, lyseblaa Chemisette af Silke med simpel Indfatning af Sølv, paille Skind- eller Klædesbukser, Husarstøvler med Sølvsporer, Sabel og sort Hat med Sølv Krampe, Kordons, Kokarde og hvid eller sort Sultan.

Medens Forholdene ved 1. Husarregiment i det væsentlige var gode, var det modsatte Tilfældet ved 2. Det garnisonerede i Nærheden af Grænsen og den store By Hamborg, hvor der altid var talrige Hververe. Følgen var idelige Desertioner. Regimentschefen henvendte sig desaarsag til Hamborg og Altona Magistrat, der imidlertid erklærede sig ude af Stand til at raade Bod herpaa. Regimentet stillede saa Kommandoer paa Vejen til Lübeck, paa Vejen mellem Lübeck og Hamborg og paa Vejen til Meklenborg, alle paa dansk Grund. Men lige meget hjalp det, skøndt hvert Kommando fik 6 Rdl. for at indbringe en Desertør og havde Lov til at anholde fremmede Hververe uden Persons Anseelse. I 1783 indberettede Regimentet til Kollegiet, at der indtil da var ialt 36 Desertører, saa at der snart ikke var Plads til at „affichere" deres Navne paa Galgen. Blandt Desertørerne var ogsaa en Vagtmester, hvis Kone da bønfaldt Kongen om, at nævnte Infami — Opslag af Navn paa Galgen — ikke maatte times hende at opleve. Manden var ikke deserteret forsætlig eller for at forlade Tjenesten, „men paa Grund af nogle Fortrædeligheder med sin Eskadronschef havde han ligesom været tvungen dertil". Han havde iøvrigt det bedste Skudsmaal for sin Tjeneste og for sin retskafne Opførsel og vilde sandsynligvis indfinde sig igen. Kongen bestemte, at den over Vagtmesteren udgaaede Dom indtil videre blev „in suspenso gelassen"[7]) og at man ganske skulde forbigaa hans Navn, naar de øvrige Desertørers Navne blev opslaaede paa Galgen.

Et Par Straffe, som overgik Løjtnanter, er værd at omtale, fordi de viser, hvor haardt man den Gang tog fat.

En Løjtnant Klaba var udsendt for at hverve Husarer i Altona. En af disse, en Fahnsmed, undveg imidlertid efter Hvervningen til et Herberg, hvorfra hans Kammerater, nogle Smedesvende, ikke vilde udlevere ham, førend han var bleven ædru og „kunde træffe sin Bestemmelse".

Løjtnanten henvendte sig til Overpræsidenten, v. Levetzow, der først gav ham to Retsbetjente til Hjælp og, da det ikke nyttede, paa fornyet Henvendelse den Besked, at Løjtnanten, naar Smedesvendene ikke vilde udlevere Rekrutten, kunde tage denne ud med Magt. Med en Vagtmester og en halv Snes Menige begav Løjtnanten sig nu ind i Herberget, hvor Husarerne

„med blottede Sabler flankerede omkring imellem Gæsterne“ og kom til at saare én og tilføje andre adskillige Rap med den flade Klinge. Herover blev der indsendt Klage til Overpræsidenten, der lod Sagen gaa til Kollegiet. D. 26. Juli 1780 blev der nedsat Forhør i Ottensen, og midt i November blev Løjtnanten sat i Husarrest, hvor han hensad i næsten 1 Aar, til Dommen faldt. For Løjtnanten blev Resultatet 6 Ugers Fæstningsarrest, som dog hævedes paa Grund af lang Husarrest, tillige skulde han udrede $^3/_4$ af Gagen til Hospitalskassen samt 50 Rdl. i Reparation og Omkostninger til de Skadelidte. Vagtmesteren fik 48 Timers Krumslutning, og samme Straf gav Krigsretten en Eskadronskirurg, som, uden at have noget med Sagen at gøre, sluttede sig til Kommandoet og ligeledes flankerede omkring mellem Indvaanerne med blottet Kaarde. Straffen ændredes af Hensyn til hans Stand til 4 Dages Vand og Brød.

En anden Løjtnant, en Søn af Professor Ewald, var med Orlov rejst til Kjøbenhavn for at komme under Lægebehandling. Han befandt sig her altfor vel, gjorde Gæld og pantsatte tilsidst hele sin Uniform.

Sagen blev meldt til Kommandanten, og Løjtnanten blev for uordentlig Husholdning og Opførsel dømt til at sidde 1 Aar i Forvaring i Frederikshavns Citadel til Forbedring, saaledes at $^3/_4$ af hans Gage forfaldt til Krigshospitalskassen. Hans Kreditorer har neppe været tilfredse med den Dom. Straffen syntes dog ikke at have øvet den ønskede moralske Virkning paa Løjtnanten, der blev afskediget knapt 2 Aar senere. I Stedet for Pension fik han efter Ansøgning en Gang for alle 1000 Rdl., som dog først skulde udbetales, naar han havde opnaaet Ansættelse i en fremmed Armé. Han søgte hollandsk Tjeneste, fik Størstedelen af Pengene, men havde ikke Held med sig og fik saa Resten for ved en Rejse til Rusland at komme i Tjeneste dér. Næste Aar indberettede Gesandten i Wien, at Ewald „opførte sig slet dernede og havde pantsat sit Afskedspatent hos en Jøde“. Han foreslog, at det blev indløst af Staten og kasseret, „for at han ikke fremdeles skal vanære sin Løjtnants- og Jagtjunker Titel“.

Det var iøvrigt ikke ualmindeligt, at Officerer, der førte et „uordentligt Levnet“ efter gentagne Irettesættelser blev sat paa Fæstningen i $^1/_2$—1 Aar, hvor de kun nød $^1/_4$ af Gagen, ja i enkelte Tilfælde kun 16 Skill. til „Forflegningen“, medens Resten blev anvist dels til Hospitalskassen, dels til at betale Gæld med og dels til at indløse de af dem „forsatte“ Sager. Naar de kom paa fri Fod, skulde de gøre de skyldige Vagter.

Det var den Gang Skik og Brug, at Kongen udnævnte Sønner af fortjente Mænd eller højerestaaende Officerer, til Løjtnanter á la suite ved et Regiment. Oberst v. Späths Søn, Christian Ludvig — se senere — blev saaledes paa Vuggen af Kongen udnævnt til Sekondløjtnant á la suite ved Husarregimentet. D. 18. Oktober 1783 resolverede Kongen, at de Børn, der herefter

blev udnævnte til Officerer, „ej skulde nyde Anciennetet i saadan Qualité før fra den Dato, de havde begyndt at gøre Tjeneste, og man var overbevist om, at de var duelige Folk til at tjene i den militære Etat". Antallet af saaledes à la suite stillede Officerer maatte ved et Regiment ikke overstige 2 à 3, og flere maatte ikke bringes i Forslag.

Om det daglige Liv i Garnisonerne foreligger der kun meget sparsomme Oplysninger. Af forskellige Breve og af en samtidig „Pro Memoria" kan man dog drage den Slutning, at Forberedelsen til Eksercitsen til Hest i stor Udstrækning er foretaget ved Øvelser til Fods. De menige Husarer beskæftigede sig i deres Fritid med allehaande Arbejder, og det var ikke alene tilladt, men ogsaa vel set. Kun maatte det strængt paases, at de ikke derved sled paa Munderingen. For mange af dem var det ligefrem nødvendigt at skaffe Supplement til den ringe Gage ved andre Indtægter, thi som nævnt havde indtil Halvdelen af dem Kone og Børn at forsørge. Man faar ved at læse en Marcheordre af 15. Oktober 1780 for Staben og Liveskadronen af 2. Husarregiment et ganske godt Billede af Forholdene i saa Henseende. Staben behøvede 19 Vogne og Liveskadronen 34, „hvoraf 15 til Transport af de mange Husarkoner og anden Bagage".

III. 1. og 2. HUSARKORPS

1. Januar 1785 — 3. April 1788.

VED en kongelig Haandskrivelse af 14. April 1784 blev det Guldbergske Ministerium styrtet af den 16aarige Kronprins Frederik og hele Regeringsmyndighedens Udøvelse lagt i Statsraadets Hænder. Kronprinsen forbeholdt sig ikke nogen særlig Magtstilling ud over den, han som Statsraadsmedlem havde. Forordningen af 13. Februar 1772, der bestemte, at Statens „publique" Sager af Kollegierne skulde forelægges Statsraadet og dér afgøres ved Stemmeflerhed, blev atter sat i Kraft. For Hærens Vedkommende blev alle Sager altsaa først behandlede af Generalitets- og Kommissariats Kollegiet. Paavirket af Kronprinsen, der nærede levende Interesse for Arméen, lod Kollegiet udarbejde nye Reglementer for Eksercits og Felttjeneste, der d. 24. December 1784 fik kongelig Approbation.

Endvidere havde General Prins Carl af Hessen—Kassel udarbejdet en Plan til Forandringer og Forbedringer i Organisationen af den danske Armé. Denne Plan skulde for visse Punkters Vedkommende forelægges en Kommission, hvis Møder overværedes af Kronprinsen og Arveprinsen. D. 20.

December 1784 afsluttede Kommissionen sin Betænkning, der d. 7. n. M. vandt Kongens Bifald. For de 2 Husarregimenter var den kongelige Resolution en Sorg; thi i Stedet for de 2 Regimenter traadte to Husarkorps à 2 Eskadroner, med andre Ord 6 Eskadroner gik tabt. Den ny Plan medførte inden for Afdelingerne ikke faa Forandringer. Gagen blev gennemgaaende forbedret for Officerer og Underofficerer. Det hjemforlovede nationale Mandskab tilligemed Heste skulde give Møde fra 1. til 28. Juni[8]), og naar det „kamperede",

Frederiksborg Slot.

indkvarteres i de nærmeste Byer ved Samlingspladsen. Rekrutterne maatte dog i det første Aar efter Hjemsendelsen indfinde sig 3 Uger[9]) tidligere til Eksercits, men uden Heste i nævnte Tidsrum. Munderingspengene blev anviste det militære Varemagasin, som maatte sørge for, at Regimenterne efter Rekvisition „bekom de behøvende Munderingssorter til rette Tid prøvemæssigt leverede". Hestenes Minimumshøjde blev fastsat til 10 Kvarter 2 Tommer danske Anlægsmaal. Eskadronscheferne fik aarlig som Tillæg til Gagen 208 Rdl. 48 Skill.[10]) og skulde deraf bestride „alle ved en Eskadron

forefaldende Udgifter, som ikke lader sig bestemme eller nævne og ej i Planen er særdeles anførte". Mellem Udgifterne hørte dog ikke Hvervning af Mandskab, thi Eskadronernes Stamme bestod endnu af hvervede Folk, der ikke som det nationale Mandskab blev hjempermitterede til Lægderne.

D. 1. Marts 1785 formeredes hvert af de to Husarkorps paa følgende Maade: Af 1. og 2. Eskadron dannedes den nye 1., af 3. og 4. den nye 2. Den 5. Eskadron skulde fordeles „rodevis" mellem de to nye Eskadroner.

1. Husarkorps, hvis Chef blev Oberstløjtnant Valentin von Berger, garnisonerede med Staben og Liveskadronen paa Jægersborg og med 2. Eskadron i Helsingør, Hillerød og Hørsholm.

2. Husarkorps, hvis Chef blev Oberst Caspar Frederik von Gæhler, var indtil d. 28. August 1785 i Holsten, hvor Stab og Halvdelen af Liveskadronen laa i Ottensen, Resten i Wedel og 2. Eskadron i Oldesloe og Segeberg. I Slutningen af Oktober rykkede Korpset ind i de nye Garnisoner: Stab og Liveskadron i Roskilde, 2. Eskadron i Hillerød.

C. F. von Gæhler.

Korpsene havde fælles Kvartermester, Læge og Auditør.

Berger var født i Hannover, hvor han havde tjent som Løjtnant, men traadte, 25 Aar gammel, 1764 i dansk Tjeneste som Dragonkaptajn og blev 2 Aar senere Fløjadjudant hos Christian VII, hos hvem Broderen var Livlæge. Gæhler var dansk født og havde som Sekondritmester staaet i Moltkes Husarer.

Fra Oberst v. Gæhler indløb kun Klager. Han kunde ikke faa overladt Regimentskassen af Oberst v. Späth, naar han ikke indlod sig paa et Kompromis, som han ansaa for risikabelt. Desertionerne vedblev, og Desertørerne tog altid deres Munderings-, Ekvipage- og Armatursager med sig, saa at Eskadronscheferne „lettelig kunde komme til paa denne Post at tilsætte alt det, hvorfor de tjener". Kollegiet maatte derfor, saalænge Eskadronscheferne havde Kvarterer i Holsten, befri dem for at erstatte de ved Desertioner „forkommede" Sager. Gæhler klagede ogsaa over den lange Marche, som skulde foretages til Sjælland med det kun daarligt dresserede Mandskab og med de mange Vogne, som udkrævedes dertil. Han foreslog, at Konerne og den Del af Bagagen, som ikke uomgængelig paa Marchen behøvedes, blev trans-

porterede til Vands, og han udbad sig 1 Skib til Liveskadronen og Staben „her paa Elben“, og 1 til 2. Eskadron i Lübeck eller Kiel.

Først d. 23. September naaede Eskadronen — efter en Rapport — i en ynkelig Forfatning paa Grund af vedholdende stærk Regn og slemme Veje til Frederiksberg, hvor der blev holdt Kampement.

De Ulykker, der syntes at forfølge Gæhler, var endnu ikke forbi; thi i Februar 1786 indberettede han til Kollegiet, át der i Roskilde grasserede en Forraadnelsesfeber, hvoraf 28 Husarer foruden Koner og Børn var „befaldne“ og farligt syge. Eskadronsfeltskæren var af Sygdommen indlagt paa Hospitalet i Kjøbenhavn, og hans Stedfortræder var nu ogsaa „anstukken“ af før omtalte Sygdom og sengeliggende. Korpset maatte derfor sikre sig en ny Feltskær, men han vilde paa ingen Maade paatage sig Tjenesten for mindre end 8 Rdl. om Maaneden.

I August 1787 fik 2. Husarkorps nye og lettere Estandarter, da de gamle var i ubrugelig Tilstand.

Der var kort efter Korpsenes Oprettelse truffen den Bestemmelse, at de skulde have den samme Uniform, nemlig den, som 1. Korps havde. Sabeltaskerne skulde fremtidig for begge Korps være mørkerøde og alt Ridetøj besættes med Snogepander.

Ved de to Korps blev der aarlig holdt Øvelser, under hvilke de blev meget skrapt inspicerede af Kronprinsen.

IV. HUSARREGIMENTET

4. April 1788 — 30. Juni 1842.

DEN 4. April 1788 blev ved kongelig Ordre de to Husarkorpser ophævede som saadanne, og de 4 Eskadroner formerede til et Husarregiment under Kommando af Oberstløjtnant Valentin v. Berger. Det var en meget naturlig Ordning, hvorved Administrationen blev lettere, og Besparelser kunde indføres, men Forholdene forandredes snart paa ny.

Kong Gustav III af Sverrig havde i Begyndelsen af Juli fremkaldt en Krig med Rusland, som ved en Traktat af 12. August 1773 havde sluttet en of- og defensiv Alliance med Danmark-Norge. D. 19. August erklærede den danske Regering sig rede til at opfylde sin Forbundspligt, der efter Overenskomst skulde bestaa i Mobiliseringen af et Hjælpekorps paa 12,000 Mand. Dette var bestemt til fra Norge at marchere ind i Sverrig.

Blandt de Foranstaltninger, der blev trufne i den Anledning, skal her kun nævnes, at samtlige Kavaleri- og Infanteriregimenter samt Artillerikorps

Jægersborg. Husarernes ældste Standkvarter.

i Danmark og Hertugdømmerne fik Ordre til at indkalde alle permitterede Folk d. 1. September, og at Husarregimentet skulde forstærkes og sættes paa 8 Eskadroner à 120 Menige.

Regimentet blev beordret til „at øve Folkene i Skarpskydning og at eksercere flittigt“. Det skulde med Patrouiller bevogte Kyststrækningen paa Sjælland, fra Frederiksværk over Helsingør til Frederiksberg, og paa Amager. Et Kommando, bestaaende af 2 Officerer, 4 Underofficerer, 2 Trompetere og 32 Husarer, indskibedes straks paa Fregatten „Møen“ for at afgaa til Norge

Hørsholm Slot.

Begivenhederne her var som bekendt hurtigt udspillede. D. 24. September gik Prins Carl af Hessen i Spidsen for ca. 10,000 Mand over den svenske Grænse; d. 29. s. M. tvang han ved Quistrumbro en mindre svensk Styrke under Oberst Tranefalk til Overgivelse og marcherede derefter mod Syd med Gøteborg som Maal. Gustav III var imidlertid kommen til denne By og traf energiske Foranstaltninger til Forsvar mod det dansk-norske Korps.

Den engelske Gesandt i Kjøbenhavn, Elliot, greb nu ind og fik d. 8. Oktober afsluttet en Vaabenhvile, der vedvarede indtil d. 30. November; men

allerede Dagen forud havde det dansk-norske Hjælpekorps paa Tilbagemarchen passeret den norske Grænse. Der indtraadte saa en formelig Vaabenstilstand, der skulde vare til d. 15. Maj 1789.

Med Husarregimentets Udvikling til en større Styrke var det kun gaaet smaat. De gamle Eskadroner skulde hver afgive 24 Mand som en Stamme for de fire nye, der saa selv maatte skaffe Resten til Veje. Der blev foretaget Hvervning ved den sydlige Grænse, men Kommandoerne, der i dette Øjemed var sendte derhen, fik kun faa Folk og angav som Grund, at de kejserlige Hververe, hvoraf der var fuldt op, betalte bedre end de selv.

Regimentets Eskadronsstyrker blev saa ved Egalisering bragte ned til en Styrke paa 72 Menige, d. v. s. det halve af den ifølge Planen bestemte Styrke, foruden 14 Underofficerer og Trompetere samt 5 Officerer. Hestetallet var i alt 947. 2. og 8. Eskadron blev ved kongelig Ordre af 31. Oktober 1788 sendte til Norge. De andre Eskadroner fik følgende Garnisoner: 1. med Staben paa Jægersborg, 3. og 7. i Hørsholm, 4. i Roskilde, 5. i Lyngby og 6. i Hillerød. Senere blev dog 5. Eskadron flyttet fra Lyngby, som manglede Plads, til Hørsholm, hvorfra 7. blev forlagt til Holbæk.

Den 7. November fik Regimentet Tilladelse til at inddrage de Kommandoer, der var afgivne for ved Patrouiller at bevogte Sjællands og Amagers Kyststrækninger.

Den vigtigste Begivenhed for Hæren i Aaret 1788 var Forordningen af 20. Juni. De tidligere stavnsbundne Mænd blev personlig værnepligtige og udskrevne til Hæren, i hvilken de blev uddannede og senere genindkaldte til Øvelse ca. 1 Maaned aarlig. De tilhørte Hæren i 8 Aar, men var kun daarligt uddannede i Sammenligning med de hvervede Tropper, der udgjorde Hærens Stamme og udførte al Garnisonstjeneste.

I Aaret 1789 passerede der intet af særlig Interesse. Der lød fra Befolkningens Side idelige Klager over de Byrder, som Eskadronernes Indkvartering paalagde den.

I November forlod 2. og 8. Husareskadron Norge og fik som Garnisoner anvist Oldesloe og Segeberg. De kom tilbage uden Heste, da disse var mere eller mindre ubrugelige og derfor ifølge Kollegiets Ordre var bleven solgte i Norge ved Auktion. D. 11. December blev det bestemt, at 5. og 7. Husareskadron skulde „afgaa“, d. v. s. ophæves, og at ved Kavaleriet herefter „de trende virkelige Stabs-Officerer ikke tillige skulde være Eskadrons Chefer[11])“.

Danmark havde hidtil undgaaet de Farer, som Alliancen med Rusland kunde medføre. I Begyndelsen af 1791 trak Skyerne dog paa ny sammen over Landet, da England tænkte paa en Krig med Rusland og vilde paatvinge Danmark at aabne sine Havne for engelske Krigsskibe, men forøvrigt

vedkende sig streng Neutralitet. Paa Grund af skiftende Stemning i England drev Krigsfaren dog for denne Gang over.

D. 4. Marts s. A. blev Husarregimentet forøget med en Eskadron Bosniaker, der fik anvist Garnison i Kjøge. Man forstod herved en Art Rytteri, som svarede til Nutidens Ulaner. De havde deres egen, orientalske Uniform og var bevæbnede med Sabel, Lanse og Pistol. Hver af de 6 Husareskadroner maatte afgive de til den nye Eskadron fornødne Folk og Heste, „og dermed skulde forholdes saaledes: at naar først hver Eskadron forlods har udtaget 10 Mand for sig selv, skal Lodden bestemme dem af den øvrige Styrke, ialt 20 pr. Eskadron, der til Bosniakeskadronen er at afgive". Afleveringen skulde kontrolleres af Regimentets første Chef, Generalløjtnant Greve Moltke, af Generalmajor Adeler og af Regimentschefen, Oberst v. Berger. Eskadronsstyrken blev for alle 7 Eskadroner den samme, nemlig 120 Menige og 126 Tjenesteheste. Bosniakeskadronen fik efter et Forslag af Regimentet en „Ralliements Fane", hvorved vel maa forstaas et Kvartermærke, saaledes som Eskadronerne nu har dem.

Samme Aar blev der indført nogle Modifikationer i den militære Straffelovgivning. Den af Kavaleriet „hidtil brugte Straf med Stigremme skulde aldeles være afskaffet, og i dens Sted ved samtlige Regimenter Spidsrodsstraf indføres og bruges". Antallet af Mand, der befaledes til en Spidsrodsparade, havde tidligere været 300, men blev nu nedsat til 200. Kunde der paa Grund af Forholdene kun „opbringes" 100 Mand, skulde Delinkventen „passere Raden" dobbelt saa mange Gange, som Dommen lød paa.

Gevaldigeren var bleven afskaffet, og „Stokkeknægten" døbtes nu om til „Profos". Den kongelige Resolution herom var saalydende:

„Da Uærlighed ikke bør være forbunden med nogen til almindelig Tjeneste sigtende fri Mands Forretning, men alene være en Straf for Forbrydere, saa befales, at Stokkeknægtene, som efter gammel Krigsbrug er bleven ansete for uærlige, nu maa befries for den med deres Forretninger hidtil fulgte Ignominie, og maa gøres ærlige paa den hidtil brugte Maade[12]), samt være duelige saa vel til at blive Soldater, som til at vælge sig, hvad anden lovlig Næringsvej, de selv maatte finde for godt; hvorved da Alle og Enhver, under høj vilkaarlig Straf, forbydes, paa nogen navnlig Maade, at forekaste dem den Foragt, der hidtil har fulgt dem. Til dette Øjemeds desto sikrere Opnaaelse skal de, istedetfor Stokkeknægte, herefter kaldes Profosser og munderes som de Gemene i det Regiment, i hvilket de tjener; blot med den Forskel, at de bærer en sort Fjer paa Hatten, og Kraven paa Kjolen har en hvid eller gul Kant efter Regimentets Knapper". Kort Tid efter blev Profosserne reglementerede „ved Sabler i Gehæng om Livet ved Parader".

Noget senere blev ogsaa den ved Militæretaten brugelige Straf af „Pæl Staaen", som anvendtes baade paa Underofficerer og Menige, afskaffet.

Alligevel var Straffene endnu saa haarde, at de mange Selvmord, som blev begaaede dels af Skamfølelse og dels af Rædsel for en forestaaende Straf, medførte, at der blev givet Ordre til straks at belægge de Personer, der havde forset sig, med Varetægtsarrest. Denne Foranstaltning var ogsaa praktisk overfor dem, som kunde tænkes at ville unddrage sig Straf ved at desertere.

De sidste Dage i Oktober 1792 rykkede de to holstenske Eskadroner, 2. og 6., ind i Ribe, som ifølge kongelig Resolution af 11. August var bestemt til at være deres fremtidige Garnison[13]). Dog skulde „begge Eskadroner tilsammen" afgive et Kommando, bestaaende af 1 Officer, 3 Underofficerer, 1 Trompeter og 36 Husarer, som fremdeles maatte forblive i Altona og Ottensen for at kunne bruges i Tilfælde af Uroligheder.

I de faa Aar, Eskadronerne laa i Ribe, led de flere Gange under Oversvømmelser, særlig d. 3. August 1793, da 6. Eskadron blandt andet mistede 460 Lispund Hø. Forholdene maa i det hele taget have været alt andet end tilfredsstillende, som det vil fremgaa af følgende Linier, der findes i en Rapport fra Kavaleriinspektøren:

„Staldene og Kvartererne var overalt maadelige. 2. Eskadrons Munderingskammer var slet og 6.'s ikkun maadeligt. Sygehuset var meget fugtigt, fuldt af Muldvarpeskud, og Gulvet med Brosten belagt".

Ved kongelig Resolution af 7. December s. A. blev hver Husareskadron og Bosniakeskadronen forøget med 24 Mand og 24 Heste, hvorved Styrken altsaa paany naaede op til 144 Menige og 140 Tjenesteheste. Den dermed paaførte forøgede Bekostning ophævedes ved, at de andre Kavaleriregimenter maatte lide tilsvarende Nedsættelser i deres Styrke af Menige og Heste.

Som tidligere omtalt, blev Kommandoer af Husarregimentet af og til anvendte til Afspærringer for at hindre Udbredelse af Epidemier mellem Mennesker og Dyr, til Patrouillegang paa Aarstider, hvor Desertion af særlige Grunde kunde befrygtes, og til Polititjeneste. Men de blev ogsaa sammen med Livgarden til Hest benyttede som Eskorte ved kongelige Processioner, Fester eller Ligbegængelser.

D. 3. Februar 1793 fik Regimentet saaledes Ordre til snarest at forlægge et Kommando, der bestod af 1 Ritmester, 2 subalterne Officerer, 4 Underofficerer, 1 Trompeter og 48 Menige og var sammensat ved Afgivelse fra de sjællandske Husareskadroner, til Frederiksberg.

Anledningen dertil var den saakaldte „Posthusfejde". En Student havde d. 2. Februar paa Købmagergade i Forbigaaende rendt en ung Gardeofficer paa Ærmet. Da han ikke gjorde nogen Undskyldning, trak Officeren sin Kaarde for at revse Studenten. Da begge Parter nu fik Assistance, opstod der en Kamp, der foranledigede et større Opløb. Officeren og Studenten maatte

flygte ind paa Posthuset, hvorfra den ophidsede Folkemængde forlangte Officeren udleveret: „Slaa en Konvolut om ham og send ham herud!"

Imidlertid havde Studenterne paa Regensen ladet Klokken gaa og samlet sig for at hjælpe Kammeraten, medens militære Kommandoer ilede til for at beskytte Officeren. Holmens Folk tog Parti for Studenterne imod de forhadte hvervede Tropper. Hele denne Scene medførte en saa almindelig Ophidselse i det kjøbenhavnske Borgerskab, hvis Sind i Forvejen var opeksalteret ved Beretningerne fra den franske Hovedstad, at det varede noget, inden Gemytterne atter faldt til Ro. Officeren fik en alvorlig Irettesættelse, og et Par Studenter fik af Konsistorium en lemfældig Paamindelse. Regensen mistede sin Klokke paa Grund af dens Misbrug som Stormklokke.

D. 16. Februar forlod Husarkommandoet atter Kjøbenhavn, men Roen i Byen var ikke til at lide paa. Allerede d. 7. August fik Regimentet en ny Anmodning om Assistance. Denne Gang maatte det sende 2 Eskadroner beredne Husarer à 60 Gemene med fornødne Officerer og Underofficerer ind til Kjøbenhavn snarest muligt. Det blev overladt Regimentet at vælge de Eskadroner, som hurtigst kunde tage Hestene fra Græs og give Møde. Styrken skulde indkvarteres i Forstæderne. Regimentet valgte Eskadronerne paa Jægersborg og i Roskilde, men førstnævnte fik allerede d. 16. August Ordre til at marchere tilbage til sit Kvarter.

Aarsagen var den saakaldte Tømrerstrike, der var opstaaet, dels fordi Svendene var utilfredse med deres Dagløn, og dels fordi Politiet havde arresteret to tyske Svende, som imod deres Mesters Forbud vilde rejse hjem. Betegnende for Forholdene den Gang var, at de Svende, som havde foranlediget Arbejdsnedlæggelsen, som Hovedmænd straks blev arresterede og sat i Kastellet og snart fik Selskab af endnu 124 — deraf 98 tyske —, som i Modsætning til Størstedelen af Svendene ikke vilde genoptage Arbejdet. Hele denne Sag gav Anledning til stor Ophidselse i Byen og til Udsendelse af mindst 20 Flyveskrifter af mere eller mindre æggende Indhold. 122 af de arresterede Svende blev af Politiretten dømte til 4 Maaneders Arbejde i Jern, en Straf, der dog blev dem eftergivet paa Betingelse af, at de forlod Landet for stedse. Metoden var den Gang unægtelig forskellig fra den, der nu anvendes over for Haandværkere, der ikke har Lyst til at arbejde for deres Mestre.

D. 26. Februar 1794 brændte Christiansborg Slot, som kun havde været taget i Brug i godt og vel et halvt Aarhundrede. I den Anledning fik Regimentet samme Dag Ordre til ufortøvet at lade Eskadronerne paa Jægersborg og Hørsholm „sidde op og marchere til Kjøbenhavn saa snart som muligt, uden at den ene oppebier den anden", ligesom ogsaa de øvrige Eskadroner paa Sjælland fik Ordre til at holde sig rede til at marchere til Kjøbenhavn. Eskadronerne beordredes til straks efter Ankomsten at melde

sig til Kommandanten for at faa nærmere Ordre. „Kvarter maatte søges med Lemfældighed efter en medfølgende Marcheroute paa Broerne og Frederiksberg.“

Eskadronerne anvendtes til at holde Orden og forblev i Byen til d. 2. Marts.

Efter det sædvanlige aarlige Kampement ved Hovedstaden i September—Oktober s. A. fik Regimentet Ordre til at efterlade en Styrke paa 1 Ritmester, 3 subalterne Officerer, 8 Underofficerer, 2 Trompetere og 80 Menige i Kjøbenhavn. Styrken skulde afløses hver Maaned og blev indkvarteret først paa Vesterbro, senere paa Frederiksberg og i Valby, dog saaledes at

Christansborg Slot.

Størstedelen af Styrken blev flyttet til Frederiksberg Slot, naar de kongelige Herskaber ikke residerede dér. Styrken kom sikkert til at assistere Politiet med at holde Orden under den store Brand, som hjemsøgte Kjøbenhavn i Dagene d. 6.—8. Juni 1795.

D. 20. November s. A. afløstes Detachementet af 5. Eskadron, som blev forlagt hertil fra Hillerød og skulde have en tjenstgørende Styrke paa 90 Mand.

Eskadronerne, der laa i Ribe, havde imidlertid faaet mere end nok af denne By, og Borgerne maaske ogsaa af Eskadronerne. Nok er det, at disse havde faaet Ordre til d. 16. April 1795 — altsaa paa vor Flyttedag — at holde sig marchefærdige og derfor at indkalde samtlige Frifolk. Afmarchen fandt dog

først Sted d. 24. April. 2. Eskadron skulde gaa til Pinneberg, og 6. til Wedel. Detachementet i Ottensen blev, hvor det var, og sammesteds fik den ældste Officer, Oberstløjtnant Dorrien, Kvarter.

Som allerede omtalt var der to Gange tidligere sendt Detachementer af Husarregimentet til Norge. D. 2. Februar 1796 bestemte Kongen, at der til Christiania skulde sendes et Detachement, hvis fulde Styrke var 3 Officerer, 6 Underofficerer, 2 Trompetere og 60 Menige med ialt 71 Heste. De 6 Husareskadroner afgav dog kun 36 Husarer. Resten maatte hverves i Norge, og Hestene af Hensyn til den dyre Transport opkøbes sammesteds. Detachementet var at betragte som et særskilt Korps, saa længe det forblev i Norge, og havde at rette sig efter de norske Militærmyndigheders Ordrer, men det hørte dog stadig under Husarregimentets Kommando og skulde til det indsende de Rapporter, der maatte blive forlangte. D. 30. Juni blev Detachementet overført til Christiania paa en Fregat. Husardetachementets Bestemmelse var, saa vidt vides, det samme som Detachementernes i Kjøbenhavn og Ottensen ɔ: at assistere Politiet ved Uroligheder. Det blev fritaget for den ordinære Vagttjeneste, men skulde hver Nat udsende en bereden Patrouille paa 1 Underofficer og 5 à 6 Husarer for at rondere i Gaderne og i Byens nærmeste Omegn.

I Husarpaaklædningen foregik d. 21. April s. A. den Forandring, at Skindbukserne, der sikkert har voldt deres Bærere megen Besvær, blev afskaffede, og at der indførtes Benklæder af gult Kirsej for Underofficerer og Menige. De skulde holde i to Aar, saa Stoffet maa have været stærkere end det, der nu leveres, eller Sliddet mindre. Hver 4. Aar blev der tillige — for at konservere de gule — tilstaaet et Par blaa Klædes-Ridebukser pr. Mand. Esquavarrerne blev saa afskaffede.

D. 23. Juni 1797 blev der ifølge kongelig Resolution oprettet ved hvert Regiments Stab en Eksercerskole, og denne Institution har holdt sig til vore Dage, om den end ikke efter Hærloven 1909 er at betragte som obligatorisk. Landrekrutterne, hvoraf der til Regimentet aarlig blev udskrevet 48, mødte d. 20. Juni paa Eksercerskolen for dér at blive uddannede indtil d. 19. Januar næste Aar. Paa Skolen var der foruden en Forstander, 2 à 3 Officerer og 8 Underofficerer, der var afgivne af Eskadronerne tilligemed 42 Heste. Husarregimentets Skole fik paa Grund af sin afsides Beliggenhed desuden en Feltskær, 1 Sadelmager og 1 Fahnsmed. Eksercertiden varede fra d. 21. Maj til d. 17. Juni, og et Par Dage efter dens Afslutning blev Eskadronernes Heste[14]) udsatte paa Græs i 107 Dage. Det samme skete for Remonternes Vedkommende. De blev leverede af Remontekommissionen i Begyndelsen af Maj, gik paa Græs med de andre Heste, blev optagne samtidig med dem og sendte paa Eksercerskolen, hvor deres Tilridning foregik og fuldførtes, inden de blev leverede tilbage til Eskadronerne. Husar-

regimentets Skole blev henlagt til Husarernes første Garnison Jægersborg, hvor den blev i lidt over 100 Aar. Af Pladshensyn maatte den dér indkvarterede 1. Eskadron d. 26. Oktober flyttes til Hillerød, hvor Befolkningen modtog den med ikke saa lidt Uvilje. D. 16. Juni s. A. rykkede 5. Eskadron, der hidtil havde været underbragt paa Frederiksberg og i Valby, til Kasernen ved Østerport, hvor der paa den Tid var oprettet en Mønstereksercerskole for hele Kavaleriet. Ogsaa paa denne Kaserne blev Dele af Regimentet i ca. 100 Aar, indtil den nye Kaserne i 1898 blev taget i Brug. D. 26. Marts 1798 maatte 5. Eskadron dog midlertidig rømme

Husarkasernen ved Østerport (nordre Del).

Kasernen for at give Plads for Livgarden til Hest, som ved „en ulykkelig Ildebrand“ havde mistet sin paa Materialgaardens Grund liggende Kaserne. Husareskadronen blev indkvarteret paa Frederiksberg Slot.

Af kongelige Resolutioner i Aarene omkring 1800 kan man spore Kronprins Frederiks Iver for at gøre Hærens Uddannelse saa god som mulig. Kavaleriet fik Befaling til flittigt at øve Felttjeneste og dygtiggøre den enkelte Rytter, saaledes at han ikke alene var helt inde i denne Tjeneste, men ogsaa alene kunde tumle sin Hest og bruge sine Vaaben. Underofficerer og Rekrutter fik paa Eksercerskolen Undervisning i Skrivning og Regning, og Officersuddannelsen blev forbedret ved en Eksamen paa Frikorporalskolen i Kjøbenhavn eller det militære Institut i Rendsborg.

V. PERIODEN 1800—1805.

DEN danske Hær var i de sidste Aar af den foregaaende Periode traadt fuldstændig i Skygge for Marinen, der efter Overenskomsten af 28. Marts 1794 mellem Sverrig og Danmark-Norge efterhaanden var bleven kaldet til at spille en mere fremtrædende og politisk Rolle som Beskytter af Landets store Handelsflaade. De kontraherende Parter havde nemlig forpligtet sig til hver at holde en Eskadre paa 8 Orlogsskibe krydsende i Vesterhavet og Skagerak for at øve Repressalier overfor Nationer, der opbragte svenske eller dansk-norske Handelsskibe. Dette System gav Anledning til idelige Rivninger med England og Frankrig, og da den danske Regering gik over til at lade Landets Handelsskibe konvojere af Krigsskibe, førte dette til et Sammenstød med England. D. 25. Juli 1800 blev Fregatten „Freia“ under Kaptajn Krabbe overfalden i Kanalen af 4 engelske Fregatter og trods tapper Modstand opbragt tillige med den Handelsflaade, den ledsagede. Efterretningen om denne Begivenhed kom til Kjøbenhavn i Begyndelsen af August og foranledigede, at Regeringen lod sine hjemmeværende Orlogsskibe udruste og Kystbefæstningerne sætte i Forsvarsstand. Rustningerne berørte ogsaa Arméen, da Kongen d. 17. August bl. a. befalede, at Kronborg Fæstning skulde forstærkes med 2 Infanteriregimenter, et Artilleridetachement og en Husareskadron (Hørsholm), og d. 22. s. M., at 1. Eskadron (Hillerød) skulde sende et Kommando paa 1 Officer, 2 Underofficerer og 24 beredne Husarer til Frederiksværk. I Hertugdømmerne blev Frifolkene indkaldte til Møde ved deres Afdelinger, som indkvarteredes i Lokaliteter, hvor Overrumpling kunde befrygtes. 6. Husareskadron maatte sende et Detachement til Fæstningen Rendsborg. D. 29. August blev der mellem England og Danmark sluttet en Overenskomst, ifølge hvilken Danmark fik de opbragte Skibe tilbage imod at forpligte sig til foreløbig ikke at lade Handelsskibe konvojere. Men der indtraadte ikke derved roligere Forhold, især da Danmark i Begyndelsen af Januar 1801 sluttede et bevæbnet Neutralitetsforbund med Sverrig, Rusland og Preussen. Dette maatte medføre et nyt Brud med England og i særlig Grad gaa ud over Danmark, der med sin udsatte Beliggenhed og sit som altid ufuldkomne Hærvæsen ikke kunde undgaa at ligge under

for en vel forberedt og kraftig gennemført Aktion. Overenskomsten gik ud paa, at England skulde holdes borte fra alle Havne og Indløb og fra Østersøen, der blev erklæret for et lukket Hav. I den Anledning var der truffet følgende Foranstaltninger. Fra det nordlige Norge gik Kystbevogtningen langs Landets Kyst til Sverrig og ad dettes Kyst til Øresund videre om Sjællands og Fyens Nordkyster til Jylland og rundt om Halvøens Kyst ned til Elben, hvorfra Preussen bevogtede Kyststrækningen indtil Holland. Ved Sydgrænsen mellem Hamborg og Lübeck laa Prins Carl af Hessen med Hertugdømmernes samlede Hærstyrke. Sverrig og Rusland forberedte sig til at assistere den danske Flaade med deres Krigsskibe, men desværre brød Isen i Østersøen senere op end i Danmarks Farvande. Heraf benyttede den engelske Flaade sig.

For Husarregimentets sjællandske Styrke var der efter August 1800 indtraadt rolige Forhold igen, men d. 11. Marts 1801 fik samtlige Eskadroner Ordre til snarest at indkalde Frifolkene. 1 Officer, 2 Underofficerer og 20 Husarer blev samtidig befalede til Kronborg, og herfra oprettede Kronprinsen en Meldeforbindelse med Kjøbenhavn ved at lade Husarregimentet udstille Relaisposter i Niverød, Hørsholm, Lyngby og Slotskroen ved Frederiksberg Slot. D. 17. Marts blev et Kommando, bestaaende af 1 Officer, 2 Underofficerer og 24 beredne Husarer, sendt til Frederiksværk. D. 21. s. M. fik 4. Eskadron (Roskilde), hvis Hestebestand da var angreben af Snive, Ordre til at rykke til et Kantonnement i Taarnby og Hollænderbyen paa Amager, 3. Eskadron (Hørsholm) til et Kantonnement om Jægersborg, Skovshoved og Ordrup, og 1. Eskadron (Hillerød) til et Kantonnement i Humlebæk og Hellebæk. 5. og 7. Eskadron skulde blive i deres Garnisoner, Kjøbenhavn og Kjøge.

Samtlige Eskadroner var underlagte de paa de forskellige Steder udlagte Infanteriafdelinger og blev anvendte til Afpatrouillering og Bevogtning af Kysterne. At der var Alvor i Situationen ses af Regimentets Befaling, som anordnede Bagbeslag[15]) for alle Heste, skarpe Patroner, „nye og gode Stene til Armaturerne og et Par i Reserve" samt slebne Sabler.

Ankomsten af en stor engelsk Flaade var allerede midt i Marts meldt til Kronprinsen, og Efterretningen havde bredt sig i Befolkningen og i Hær og Flaade. Stemningen var imidlertid ingenlunde trykket deraf, tvertimod var den fortrinlig. „Alting var fuldt af Mod, ikke et nedslaaet Ansigt". Den patriotiske Begejstring, som greb hele Nationen, spores i Parol og Feltraab, som Kronprinsen udgav i de Dage:

D. 31. Marts: Danmark — Æren.
„ 1. April: Fædrelandet — Kjøbenhavn.
„ 2. „ Norge — Christian.
„ 3. „ Danmark — Æren.
„ 4. „ Norge — Caroline.

Efter den engelske Flaades Indsejling i Sundet havde Kronprinsen overtaget Kommandoen over Hær og Flaade, og d. 28. Marts udstedte han i eget Navn den første af de talrige Parolbefalinger, som er saa karakteristiske for ham og saa oplysende for Eftertiden. Befalingen af 29. Marts lyder saaledes:

„Paa Amager ligger Rantzaus Husareskadron, en Bataillon let Infanteri og to 3 Pd.s Kanoner. Kanonerne er placerede i Dragør, og Bataillonen har Udposter rundt om hele Øen, som skal observere, naar noget fjendtligt lander, og da repliere sig paa deres Feltvagter, som efter Omstændighederne enten opholder Fjenden eller trækker sig til en af Haxthausen[16]) opgiven Samlingsplads, hvorfra de søger at attakere Fjenden. De maa altid søge, at deres Retraite til Fæstningen ej bliver dem afskaaren.

I Kjøge ligger Bosniak-Eskadronen, som patrouillerer og observerer Strandkanten ned mod Præstø og fra Kjøge op mod Kjøbenhavn.

General Castenschiolds Regiment[17]) ligger i Roskilde og har Detachement i Holbæk; dette Regiments Pligt er at observere og patrouillere Isefjorden og Roskildefjord.

Frederiksværk er besat med den derværende Landmilice[18]), dets Kanoner og desuden 1 Officer og 24 Husarer.

Grev Schacks Jægerkorps[19]) med 4 Kanoner, 1 Officer og 24 Husarer staar med venstre Fløj til Hellebæk langs Kysten ned til Helsingør, den højre Fløj staar ved Snekkersten langs ad Kysten ned til Helsingør. Det har Ordre at observere, om fjendtlig Landgang i denne Egn skulde ske, da strax at berette Kommandanten paa Kronborg det og siden harcellere og forurolige Fjenden paa alle mulige Maader, men skulde det nødes til Retraite, da sker det ind i Frederiksborg og Fredensborg Dyrehave, men paa ingen Maade til Kronborg.

Flindts Eskadron[20]) ligger i Stederne til højre og venstre af Humlebæk og patrouillerer denne Kyst. Oberstløjtnant Roepstorff med sin Bataillon[21]) og 2 Kanoner samt Engelsteds Husareskadron[22]) er posteret saaledes: et Kompagni paa Østerbro, et Kompagni i Husene paa Strandvejen, saasom Tuborg osv., tvende Kompagnier ligger i Gjentofte, som udsætter et Piket ved de to Kanoner, som staar ved Konstantia Bro. Hin Side denne Bro til Taarbæk patrouillerer Husarerne. Skulde dette Korps retirere, sker det til Kjøbenhavn. Paa gamle Kalkbrænderi er et Piket af Kjøbenhavns Garnison, som afløses daglig.

Garden til Hest udsender Patrouiller ud af Rysensteens Kykkenkurv langs Kysten, som i Forening med Patrouillerne af Bülows Eskadron[23]) patrouillerer til Flaskekroen saa vel som Frederiksberg og alle tæt om Byen liggende Veje og Steder. Kastellet er besat med 1. Bataillon af Prins Frederiks Regiment, og 2. Bataillon af samme Regiment har besat Batteriet Trekroner.

Batteriet paa Amager, som endnu ej er ganske færdigt, har seks 36 Pds. Kanoner og to 100 Pd.s Mørsere, samt Kjøbenhavns Borgerskab og det borgerlige Artilleri har Ordre, saa snart Generalmarchen slaas, at forføje sig til deres Alarmpladser, forsynede med skarpe Patroner, og dér oppebie Ordre, om de skal strax eller paa nærmere Ordre besætte Byens Volde og Portvagter saavel som Slots- og andre indre Vagter.

— — —

Paa Vejen til Korsør, paa Vejen til Helsingør holder paa hver 2 Mil 2 à 3 Ryttere eller Husar-Ordonanser for at besørge Breve.

Defensionen paa Rheden kommanderer Kommandør Olfert Fischer. Den bevægelige Reserve-Defension kommanderer Kammerherre og Kommandørkaptajn Steen Bille".

D. 30. Marts om Morgenen sejlede den engelske Flaade Syd paa gennem Sundet mod Kjøbenhavn, og de langs Sundet posterede Tropper fulgte efter Ordre Bevægelsen indtil Egnen om Charlottenlund, hvor de skulde stoppe op. Flaaden gik for Anker et Par Mil fra Hovedstaden, hvor man slog Generalmarche. Krigen var begyndt med Kronborgs Kanoner Kl. $7^1/_2$ Morgen. D. 31. Marts blev alt Rytteri paa Sjælland formeret i en Brigade under Generalmajor Castenschiold. D. 1. April lagde en Del af Fjendens Flaade under Admiral Parker sig ved Middelgrunden, en anden Del under Admiral Nelson sejlede til Kongedybet. D. 2. April Kl. $10^1/_2$ Form. begyndte den for begge Parter ærefulde, for Danmark sørgelige Kamp.

Hvad Del Husarregimentets Underafdelinger har taget i Begivenhederne paa Slagdagen, er ikke godt at se. I Dagene derefter skulde Husarerne patrouillere i Kjøbenhavns Omegn som tidligere bestemt, men tillige overtage Hestgardens Patrouillegang. Der blev endvidere anordnet, at saa ofte Brandmajor Brendemann rekvirerede et Kommando Husarer, skulde 1 Officer og 20 Husarer straks møde, og naar af deslige Kommandoer var „rekvireret saa mange, at ingen Officer mere var, da skulde gives i hans Sted 1 Underofficer og saaledes kontinueres, naar det forlangtes, saa længe der var 1 Mand".

I Løbet af April og Begyndelsen af Maj blev de Soldater, der var Gaard- og Husmænd, hjempermitterede, og deres Heste samt Remonterne satte paa Græs, men først d. 7. August ophørte Detachementer og Eskadroner at være paa Feltfod og rykkede til deres Standkvarterer.

Ved Husarregimentet blev i Begyndelsen af 1802 — at bære ved Kronprinsens Fødselsdag d. 29. Januar — indført et nyt Distinktionssystem for Officerer, nemlig 3 Sølv- eller Guld-Rosetter eller 1 Guldstjerne paa Ærmerne af Dolman og Pels; Sølv for Graderne fra Sekondløjtnant til Ritmester, Guld for Graderne fra Major til Oberst og Guldstjerne for Generalmajoren. Samtidig blev det bestemt, at Husar-Schachtelen (Chako) skulde forsynes med Skygge, over hvilken en Rose eller Sol. Husarregimentet fik i 1802 seks nye Estandarter, da de gamle var „saaledes afbenyttede og forslidte", at de ikke mere kunde repareres. Estandarterne var som de tidligere beskrevne, dog med Kong Kristian VII's Navnetræk og noget lettere, men ogsaa tarveligere i Udstyr, da ifølge en kongelig Resolution af tidligere Dato det, som tidligere var broderet, fremtidig — for at spare — skulde males.

Hvor nøje Indseende Kronprins Frederik den Gang havde med Husarregimentet ser man af en Skrivelse til dette af 6. November s. A.

„Da Instruksen for Eksercerskolen byder, at ingen Lærer maa ansættes uden først at være foreslagen og af mig approberet, saa ønsker jeg at vide Aarsagen, hvorfor denne Befaling ikke er fulgt ved Ansættelsen af de tvende nye Lærere ved Skolen, Korporalerne Wagenbach og Schönberg? Aarsagen til Korporalerne Haacks og Dyrløvs Afgang er mig ligeledes ukendt.“

Et Punkt, som i Løbet af faa Aar kom igen i Befalingen, stammede sikkert fra højeste Sted: „Man ønsker, at de Hrr. Officerer vil lade staa deres Knebelsbarter“ og „Det forbydes Underofficerer og Gemene at lade afrage Skægget over Munden“. —

Af overordentlig Betydning for Hæren var Forordningen af 11. Juni 1802, ifølge hvilken Hvervning af Udlændinge skulde ophøre, og Fædrelandet kun forsvares af dets egne Sønner, udskrevne efter Reglerne i Loven af 29. Juni 1788 (Stavnsbaandets Løsning).

Det var de alvorlige Begivenheder, som var gaaede forud, der havde fæstnet Troen paa, at man var bedst tjent med at have en fuldt ud national Hær, og Kronprinsen havde arbejdet ihærdigt paa at bryde den Modstand, der imellem Hærens højeste Myndigheder endnu gjorde sig gældende overfor Spørgsmaalet om de hvervede Troppers Afskaffelse.

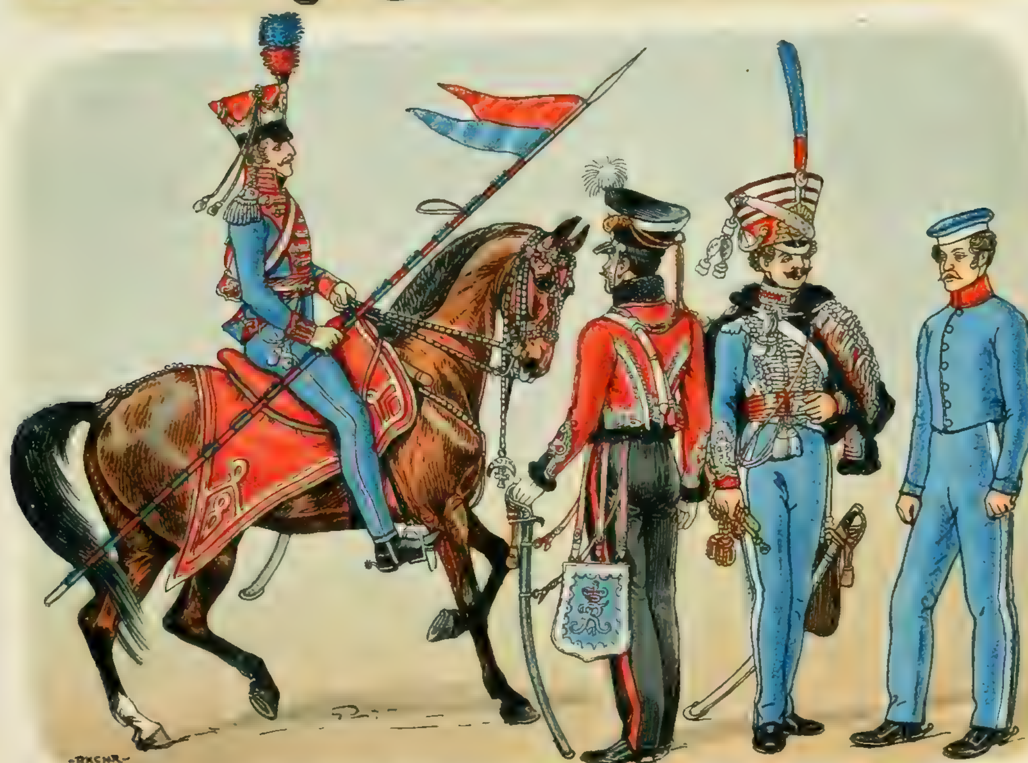
Ordningen af Tjenestepligten var i korte Træk følgende: 1) 6 Aar i den staaende Hær, de to første fast i Garnisonen, de 4 senere i Hjemmet, dog de aarlige Eksercerperioder undtagne. 2) 6 Aar i Landeværnets 1. Klasse, det virkelige Landeværn, der hvert andet Aar afholdt Øvelser i 6 Dage og hvert andet Aar Mønstring i 1 Dag. 3) 6 Aar i Landeværnets 2. Klasse, de yngre Landeværnsreserver, som i Fredstid var fritagne for at bære Vaaben, men blev staaende i Reserverullerne for det Distrikt, hvori de boede, for i Tilfælde af fjendtligt Overfald at værne Fædrelandet. 4) 6 Aar i Landeværnets 3. Klasse, de ældre Landeværnsreserver, hvis Pligter var de samme som 2. Klasses, kun med den Forskel, at de ikke skulde kaldes til Vaaben, med mindre de to første Klasser ikke ansaas for stærke nok til at imødegaa og tilbagevise et fjendtligt Angreb. Denne Plans Gennemførelse vilde, som det let ses, tage mange Aar. Førend i 1808 vilde Afdelingerne ikke være komplette med nationalt Mandskab; og helt i Orden vilde Systemet først være i 1826.

Perioden indtil Sommeren 1803 var for Danmark som for Europa en Hvileperiode, som blev benyttet hos os til bl. a. at indføre Forbedringer paa Landforsvarets forskellige Omraader.

D. 8. Juni s. A. blev der fastslaaet en ny Plan for Arméen. Den berørte ikke væsentligt Husarregimentet, dog fik hver Eskadron tildelt 24 uberedne, saa at Eskadronsstyrken nu blev 168 Menige, medens Hestestyrken uforandret vedblev at være 150 Tjenesteheste.

D. 8. September s. A. udsendte Kronprinsen en Parolbefaling, som sikkert

For oven fra venstre til højre: 1791, Menig og Officer af Bosniak-Eskadronen i Sommer- og i Vinteruniform. 1805, Bosniak-Officer. 1807, Husarofficer og 1808, Menig af Ulan-Eskadronen. For neden 1808, Officer af Ulan-Eskadronen. 1817, Officer i [illegible] og menig Husar i Trøje og med Hue.

er bleven modtagen af de fleste Officerer med alt andet end Glæde, og som da ogsaa i mange Aar gav Anledning til Straffe og andre Ubehageligheder. Befalingen lød som følger: „For Fremtiden skal samtlige Herrer Officerer holde sig en Ordrebog, hvori alle Parolbefalinger indføres af dem selv, og, for at den kan være konform med Befalingerne, skal den tjenstgørende Major hos Regimentscheferne hver Maanedsdag kollationere denne. Den skal for hvert Aar begyndes og være med Regimentets Segl forsynet". Et Par Maaneder senere blev dog Stabsofficererne fritagne for denne Pligt paa den Maade, at det tillodes dem at lade Journalerne føre af andre. I de Regimentsbefalinger, som blev udstedte af Generalmajor v. Berger, var der ikke sjældent Paamindelser i Anledning af Forsømmelser med Journalernes Føring. Navne blev dog aldrig nævnte, og de Officerer ikendte Straffe ikke optagne i Befalingen. En enkelt Gang, hvor Forsømmelsen i nævnte Retning maa have været ualmindelig ondartet, blev der til Overhalingen føjet, „at Vedkommende af Skaansel denne Gang ikke vilde blive navngiven".

Som tidligere berørt havde Europa til Sommeren 1803 en Hvileperiode, som truede med at blive afløst af en europæisk Krig ved de i Maj begyndende Fjendtligheder mellem Frankrig og England. Forskellige Forhold ved den sydlige Grænse foranledigede Kronprinsen til d. 5. Juli at beordre den danske Armés Koncentration ved Ejderen; men Sammendragningen af Tropper havde dog tillige et andet Maal end at forsvare Grænsen. Kronprinsen vilde ikke lade en god Lejlighed til ogsaa at gennemføre den nye Hærordning i Hertugdømmerne gaa tabt, og han vilde i Kongerigets Afdelinger have en Støtte, hvis der fra Befolkningens Side i Anledning af Hærordningen skulde opstaa „Opsætsigheder", som det tyske Kancelli havde erklæret „for mere end sandsynlige".

Ifølge kongelig Ordre af 15. Juni skulde Husarregimentets sjællandske Styrke d. 21. s. M. bryde op fra deres Garnisoner, hver Eskadron med c. 110 Underofficerer og Menige samt et tilsvarende Antal Heste. D. 28. Juni gik det samlede Regiment i Kantonnement i og om Odense, hvorfra det først d. 8. Juli marcherede videre for samme og næste Dag ved Middelfart at blive overført til Jylland. D. 14. Juli indtraf Regimentet til et Kantonnement i og om Flensborg, hvor det foreløbig skulde blive. Sidstnævnte Dag blev der beordret et Husardetachement, bestaaende af 1 Officer, 3 Underofficerer og 30 Menige, til Tønning for at afgives til Kommandøren for 2. Bataillon let Infanteri, og d. 6. August blev 1 Officer, 2 Underofficerer og 20 Husarer beordrede til Husum for at underlægges et Kompagni af 2. Sjællandske Bataillon. Kommandoerne blev anvendte til at holde Orden i de to Havnebyer, hvor der var opblomstret en mægtig Handelstrafik, fordi den engelske Blokade af Elben og Weser havde sat Hamborgs og Bremens Havne ud af Spillet. Imellem de to Havnebyer, Tønning og Husum paa den ene og Rends-

borg, Kronprinsens Residens, paa den anden Side, var der oprettet Ordonnanslinier. Hertil anvendtes hovedsagelig Bosniaker.

Medens Regimentet kantonnerede om Flensborg, modtog det fra Kronprinsen, der førte Kommandoen over samtlige Tropper, følgende almindelige Befaling: Regimentet eksercerer samlet 2 Gange om Ugen, enten tidlig om Morgenen eller om Aftenen paa Grund af Heden. For at lære Terrainet at kende udsender Eskadronerne fra deres Kvarter Patrouiller under subalterne Officerer, der derefter indgiver meget detaillerede Rapporter til Eskadronschefen. Denne berider den patrouillerede Vej for at overbevise sig om Rigtigheden af Rapporten, som opbevares for senere at indsendes til Kavaleriinspektøren.

Da Hovedformaalet med de kongerigske Troppers Koncentration, Hærordningens Gennemførelse i Hertugdømmerne, var naaet, blev de fleste af dem beordrede tilbage til deres Garnisoner. Langs Grænsen af Lauenborg forblev kun en Troppekordon under Kommando af Generalmajor J. Ewald.

D. 30. August afmarcherede Husarregimentet over Aabenraa, Kolding, Middelfart, Nyborg og Korsør til Ringsted, hvorfra Eskadronerne gik til deres Standkvarterer for efter Planen at permittere Mandskab.

I de følgende Aar fortsatte Kronprinsen sine Bestræbelser for at gøre Arméen saa national og dygtig som mulig. Her fortjener bl. a. at nævnes en kongelig Resolution af 18. Maj 1804, „hvorved følgende Punkter approberes, for at Arméen kan blive besat med duelige Underofficerer, især af Landets egne Børn: 1) At enhver, der tiltræder Tjenesten som Underofficer, maa tilstaas 20 Rdl. til Ekvipering og andre paagaaende Omkostninger; den, der i Tjenesten avancerer dertil, 5 Rdl., imod at hver i begge Tilfælde i det mindste tjener 6 Aar som Underofficer. 2) At den, som har tjent i 12 Aar, maa bevilges et Tillæg af 2 Rdl. udbetalt ved Aarets Udgang for hvert Aar han forbliver længere i den militære Tjeneste, endog i det første eller 13. Tjenesteaar, endskønt d. 31. December endnu ikke et helt Aar kunde være forløben. 3) At den, der har tjent i 20 Aar, maa tillægges endvidere 2 Rdl. aarlig, altsaa ialt 4 Rdl.... 4) At den, der har tjent 20 Aar i det Militaire og ikke af Ulyst eller Uvilje forlanger sin Afsked eller faar anden Emploi, maa tillægges en Pension af 20 Rdl., saa og have Adgang til at vente 2 Rdl. udi Tillæg til denne Pension for hvert Aar, han saaledes forbliver længere i Tjenesten, indtil 30 Aars Tjeneste, og derefter 1 Rdl. indtil 40 Aars Tjeneste, og den, der har tjent 40 Aar, ialt 50 Rdl. aarlig Pension foruden 1 Kjole, 1 Vest og en Hat hvert 3. Aar og aarlig 1 Par Bukser, 1 Par Sko, 1 Par Strømper og 2 Skjorter for dem, som har tjent 30 Aar og derover; ligesom disse Oldinge fremdeles maa betroes en Sabel og et Gehæng til deres Dodsdag, for at bære samme med Munderingen. For den, som ikke ved noget andet Sted at søge sit Ophold, maa en saadan Pensionist endnu have sit Tilhold

til det Regiment, hvorved han har staaet, og fremdeles henhøre under Kompagniets Opsigt og Omsorg, til den Ende hæve sin Pension og modtage sin Mundering ved samme, over hvilke Munderingsstykker han, ligesom den der staar i Tjenesten, ikke kan have nogen videre Raadighed end til eget Brug, altsaa under lige Vilkaar, og Købere og Sælgere hverken afhænde eller pantsætte samme . . . .

Foruden en saadan Omsorg for Underofficerernes tilkommende Forsørgelse er endnu et tilbage, nemlig Ansættelse til Embeder fra 100 Rdl. aarlig Indkomster og derover udi det civile Fag, . . . dog at egentlig ikkun de ældre og ældste i Tjenesten og ingen, som ikke har tjent fulde 12 Aar, kan opføres paa Ekspektancelisterne, . . . og endelig at alle udenfor Hans Majestæts Riger og Lande fødte, i Tjenesten staaende og tilkommende Underofficerer maa gives lige Ret med de Indfødte udi de her benævnte Fordele".

I samme Resolution[24]) nævnes saa alle de Embeder, hvorom der kunde være Tale.

Ved kongelig Resolution af 8. Juni s. A.[24]) blev der „for at give Underofficererne Lejlighed til at erhverve sig de fornødne Kundskaber og den Duelighed, som udfordres til den militære Tjeneste, og naar siden Ansættelse i det militære Fag attraas" oprettet Lære-Instituter for tilgaaende Underofficerer „for hver Garnison en saadan Indretning, for Kjøbenhavn tvende". Lærefagene var Læsning, Skrivning og Regning samt gymnastiske Øvelser og et Aar senere tillige praktisk Felttjeneste. Der optoges som Regel 10 Elever fra hvert Regiment. Hver Elev fik et Tillæg af 2 Skill. daglig. I Institutet kunde indtil videre optages Underofficerer, som allerede nu stod i Arméen, men Reglen var, at ingen herefter kunde blive Underofficer uden at have gennemgaaet Skolen „og i det mindste efter 2 Aars Forløb ved Eksamen godtgjort, at han besidder Duelighed, og ved sit Forhold vist, at han er værdig dertil".

Naar det tilføjes, at Læsningen skulde vælges saaledes, at Eleverne derved fik almennyttige Kundskaber i Fædrelandets Geografi og Historie, „af hvilken sidste især Krigshistorien udmærkes", saa vil det ses, at der allerede den Gang blev gjort meget for at uddanne flinke Underofficerer. De mange Stamruller, Ordre- og Befalings- samt Korrespondancebøger fra de forskellige Tidsperioder er sikkert skrevne af Underofficerer. De er overordentlig sirligt behandlede, Haandskriften som Regel smuk og læselig og Ortografien upaaklagelig.

Under de ellers rolige Forhold i 1804 fik Husarregimentet pludselig d. 2. Oktober en ubehagelig Opgave. Der var nemlig udbrudt smitsomme Sygdomme i Havnene ved Middelhavet, og det var kommen til Kronprinsens Kundskab, at en Skipper, som kom fra en saadan Havn, Natten mellem d. 18. og 19. Oktober fra Baad var gaaet i Land ved Snekkersten. Eskadronen

i Hørsholm fik Ordre til at udsende Husarkommandoer, der Nat og Dag skulde patrouillere langs Kysten fra Gilleleje til Sofienberg. Samtlige Kommandoer skulde være paa Post d. 22. „Kl. 11 slet" om Formiddagen. Kronprinsens „Post scriptum" lød saaledes: „Endvidere er befalet: Der medgives 20 skarpe Patroner pr. Mand, for at de Kommanderte kan, i Tilfælde at nogen ved Nattetider ej vil afholde sig fra at lande, eller nogen fremmed Nations Skibsmandskab eller indenlandsk Skib, kommende fra Spanien eller Middelhavet, vil lande, da, naar Anraabningen ej vil hjælpe, at skyde paa deslige Personer".

Befalingen er et af de mange Eksempler paa, at Kronprinsen ikke taalte nogen Overtrædelse af Love og Befalinger og ikke veg tilbage for de skrappeste Forholdsregler i saa Henseende.

Kommandoerne blev yderligere forstærkede d. 31. Oktober, inddragne d. 3. Februar 1805, da Sundet var tillagt, dog saaledes at Eskadronen i Hørsholm lod patrouillere paa Kysten fra Skovshoved til Nybro, atter genoprettede d. 30. Marts og endelig hævede d. 30. September s. A.

Af Begivenheder i Begyndelsen af 1805 skal blot nævnes den svenske Kong Gustav IV's Rejse gennem Danmark — paa Grund af Ishindringer — i Januar Maaned. Husareskadronerne i Roskilde og Hillerød afgav Æresvagten paa Rejsen mellem Korsør og Helsingør, og i sidstnævnte By, hvor Kronprinsen opholdt sig et Par Dage sammen med Kongen, blev Æresvagten afgivet af Bosniakeskadronen.

VI. PERIODEN 1805—1815

DEN i forrige Periode omtalte fredelige Tilstand skulde ikke blive af lang Varighed. Udbrudet af den 3. Koalitionskrig mod Frankrig tvang nemlig Kronprins Frederik til at anordne et almindeligt Krigsberedskab i hele Landet. Mandskab blev indkaldt til Afdelingerne, Fæstningerne bragt i Forsvarsstand, Landeværnet sat paa Benene og Koncentration af Tropper i Holsten befalet for at dække den sydlige Grænse mod Neutralitetskrænkelse.

Ifølge Kronprinsens Ordre af 28. September afmarcherede Husarregimentets sjællandske Styrke d. 6. Oktober fra deres Standkvarterer og naaede, efter hver 4. Dag at have holdt Rast, d. 20. Oktober til Rendsborg. Efter at være underlagt Chefen for 2. Division, Generalløjtnant v. Düring, gik Regimentet i Kantonnement saaledes: 1. Eskadron i Bramstedt, 3. i Itzehoe, 4. i Elmshorn, 5. i Pinneberg og 7. i Barmstedt. De to holstenske Eskadroner blev i deres Garnisoner, og Relaisforbindelse oprettedes mellem Stabskvarteret i Pinneberg og Detachementet i Ottensen.

Kronprins Frederik havde som Øverstbefalende forlagt Hovedkvarteret til Kiel. Befalingsudstedelsen før og under Koncentrationen skyldtes saa at sige i et og alt Kronprinsen og var saa gennemtænkt og forudseende, at alt gik som efter en Snor.

Herefter tør vel nok anføres som et Kuriosum en Skrivelse, som Kronprinsen i Slutningen af Juli havde udsendt til samtlige militære Myndigheder, fordi den er saa oplysende om Modesmagens yderligtgaaende Tendenser og den uforanderlige Trang til at forsynde sig mod Paaklædningsbestemmelserne. Skrivelsen lød saaledes: „De Herrer Officerer bør paaklæde sig aldeles efter Reglementet og ej tillade sig nogen Afvigelse; at ligesaalidt som det er passende at vise sig i civile Klæder i Garnisonerne, ligesaalidt er det passende at bære Pantalons, som naar paa en upassende Maade op til Brystet, med Veste, som er aldeles korte, og med Rabatter, som neppe naar halvt ned paa Livet, samt med Støvler, der gaar op til Knæene og er i mangfoldige Folder." —

Det var som bekendt Kronprinsens Tanke, at Danmark skulde holde sig strengt neutralt, men tillige være beredt overfor alle Eventualiteter. For stadig at være à jour med Begivenhederne Syd for Grænsen, udsendte han Officerer i civil Paaklædning til Nabostaterne. Talrige Beretninger indgik fra disse Officerer, blandt hvilke en Husarkornet Johannes Ewald synes at have været i Besiddelse af en for sin Alder sjælden Modenhed og Dømmekraft. Det kunde jo ikke undgaas, at den tætte Indkvartering og de store Krav, der i den Anledning blev stillet til den civile Befolkning, vakte en Del Misfornøjelse og enkelte Steder Modstand, men Kronprinsen mødte sligt, om end velvilligt, saa dog med stor Fasthed. Paa Hærens Uddannelse arbejdede han med usvækket Iver og Utrættelighed videre. Der blev afholdt Eksercits og Felttjenesteøvelser, anordnet Patrouillegang og forlangt Indsendelse af Beretninger over saadanne. Endelig sikrede Kronprinsen sig ved Specialrevuer over de enkelte Afdelinger, at Udrustningen var i Orden.

I Juli 1806 var Husarregimentet samlet til Øvelser om Hohenfelde og deltog derefter under 2. Division, der bestod af 3 Kavaleriregimenter, i samlede Rytterøvelser, som Kronprinsen overværede. Af andre Begivenheder, som havde Interesse for Husarregimentet, skal blot nævnes, at Husardetachementet i Christiania ifølge kongelig Resolution af 19. December 1806 skulde „afgaa" fra Husarregimentet, og at der af Detachementet skulde oprettes et gevorbent Dragonkompagni. Motiveringen var, at Husarregimentet vilde vinde ved at være befriet for den Mængde „Kommanderte" af alle Eskadroner, hvoraf Husardetachementet i Christiania var formeret. Samtidig fik Regimentet en ny Plan, hvorefter Eskadronerne kom til at bestaa af 5 Officerer, 11 Underofficerer, 2 Trompetere og 156 Husarer samt 148 Tjenesteheste, og et nyt Munderingsreglement[25]).

I Sommeren 1806 var Forholdene for Danmarks Vedkommende flere

Gange ret truende. Kronprinsen havde afvist Alliancetilbud fra Englands Side, hvorved den danske og norske Søfart kom til at lide en Del, og senere søgte Preussen at vinde Danmark for sig. Men Kronprinsen var lige saa afvisende over for dette Land og hævdede med Bestemthed, at Danmark vilde holde sig neutralt. Opmuntret af Napoleon udstedte Kronprinsen efter det tyske Riges Ophævelse endog d. 12. September en Parolbefaling, hvori han meddelte, at Hans Majestæt Kongen under d. 9. s. M. havde befalet, at Hertugdømmet Holsten skulde for Fremtiden være forenet med de danske Stater og indlemmes i det danske Monarki.

Saa begyndte Krigen i Oktober 1806 mellem Frankrig og Preussen og førte hurtigt til den preussiske Hovedhærs Nederlag ved Jena og Auerstädt. En Del af den preussiske Hær, navnlig Rytteri, under Blücher gik tilbage mod Lübeck og blev her tillige med en mindre svensk Styrke, der havde kantonneret i Lauenborg, indhentet af en fransk Armé under Murat og d. 7. November tvungen til Overgivelse. Den danske Grænsestyrke, som under Generalmajor Ewald søgte at hævde Neutraliteten, blev under en natlig Kamp taget for preussiske Tropper og led nogle Tab; men Misforstaaelsen blev dog hurtigt hævet.

Dermed var Begivenhederne dog ikke afsluttede. Marskal Mortier rykkede nemlig d. 19. November med 6000 Mand ind i Hamborg. Paa dette Sted bevogtedes Grænsen af Generalmajor v. Bergers Brigade, der bestod af Husarregimentets 7 Eskadroner tilligemed et Grenaderkompagni, og var stillet under Kronprinsens „immediate“ Kommando. En lille Del af Brigaden, 2 Eskadroner og Kompagniet, stod ifølge Kronprinsens Ordre under Major ved Husarerne, Henrik Flindt, der udbad sig Instruktioner om, hvorledes han skulde forholde sig, hvis den franske Styrke, som Rygtet gik, vilde trænge ind i Holsten og altsaa først maatte møde hans Detachement. Kronprinsens Svar, som gennem General v. Berger blev tilsendt Major Flindt, lød saaledes: „For Overmagten kan intet staa. Hans Majestæts Krigshærs Ære tør ej kompromitteres. Iøvrigt synes det besynderligt at angribe en Nation, som intet krigersk Skridt endnu har gjort. Deres Retirade er over Rendsborg og bag Ejderen. Eskadronen i Poppenbüttel retirerer over Segeberg til Ejderen. Iøvrigt bør alt befales mundtligt. Det skriftlige er farligt ved en Lejlighed som denne. Den gemene Mand maa heller ej for meget bekendtgøres med Stillingen.“

Alt syntes imidlertid at skulle gendrive ovennævnte Rygte. Den franske Marskal respekterede Neutralitetsgrænsen og modtog meget forekommende General v. Berger, som blev sendt til ham. Men Rygterne havde alligevel travlt og lod ikke Flindt, som stod med en Eskadron og Kompagniet i Ottensen og Altona, et Øjebliks Ro. Hertil kom endvidere d. 24. November, da man vidste, at det franske Korps i Hamborg var under Opbrud, den ene

mere alarmerende Melding end den anden fra Chefen for Kompagniet, Kaptajn Leschly. Tilsidst tvivlede Major Flindt ikke mere om, at de Franske om Morgenen d. 25. vilde rykke ind i Holsten, hvorfor han med sin Styrke brød op fra dens Kantonnementer. Han sendte til Generalmajor v. Berger og Generalmajor Ewald følgende Melding: „I dette Øjeblik indløber den bestemte Efterretning, at de Franske denne Morgen vil indrykke i Holsten. Her fra retirerer alt til Rendsborg." Meldingen gav Anledning til en almindelig tilbagegaaende Bevægelse af Grænsestyrkerne, men den blev dog hurtigt standset, da Efterretningen viste sig at være ugrundet.

Kronprinsen blev til at begynde med meget forbitret over Tilbagegangen, men lod sig dog hurtigt formilde og skrev til General Ewald: „Den igaar bevirkede Uorden maa man søge saa godt som muligt at dække. Man maa rose Tropperne for deres Hurtighed og Aktivitet og fremstille det skete for den menige Mand som en Prøve eller Øvelse. For Stabsofficerer og oplarede Folk maa man stille Tildragelsen i det rette Lys. Iøvrigt har De ikke kunnet handle anderledes, end De gjorde, og Skylden falder alene paa Hr. Generalmajor v. Berger."

Sidstnævnte fik fra Kronprinsen en i lempelig Form holdt Tilrettevisning samt Ordre til at indsende nærmere Oplysninger, og Major Flindt blev arresteret af Generalkvartermester-Løjtnant Kaptajn v. Haffner efter Kronprinsens Ordre. Majoren udbad sig i den Anledning Forhør optaget.

D. 7. December indsendte Major Flindt følgende Ansøgning til Kronprinsen:

„Naadigste Prins! Tillad, at jeg i dybeste Underdanighed fordrister mig til at henvende mig til Deres Kgl. Højhed og bekende for Dem, at mit Sind (da jeg troede at have anvendt al mulig Flid i Tjenesten og efter min Indsigt og Formening havde indrettet og anordnet alt i den bedste Hensigt og paa bedste Maade, ved alle de Domme, jeg hørte over den mig paalagte Arrest, og endnu kom hertil et Brev fra Generalmajor v. Berger, hvorudi han sagde mig, at han alene var Skyld i den blinde Alarm, der var gjort) var i saadan heftig Bevægelse, da jeg forlangte Forhør, at jeg ikke overlagde, hvad jeg forlangte; ved koldere Overlæg og Eftertanke indser jeg min Overilelse og Fejltagelse. Deres Kgl. Højheds noksom bekendte Mildhed giver mig sikkert Haab om Deres naadige Tilgivelse og Fritagelse for min Arrest.

Dersom mit Helbred tillod mig at efterkomme min Pligt, vilde jeg have bedt Deres Kgl. Højhed om Tilladelse at tage til Kiel for personlig at udbede mig Deres Naade og saa meget som muligt at kunne undskylde mig for Deres Kgl. Højhed, da intet er mig mere smerteligt end at have paadraget mig Deres Unaade".

Paa denne Ansøgning skrev Kronprinsen egenhændig følgende Resolution: „Major Flindt løslades, og Sagen bortfalder aldeles og anses som ej begyndt".

D. 9. December overtog Majoren atter Befalingen over sit Detachement.

D. 8. August 1807 indfandt en engelsk Udsending, Mr. Jackson, sig i Kiel for at forelægge Kronprinsen Englands Tilbud om en Alliance, eller, hvis det ikke blev modtaget, overbringe sit Lands Krigserklæring.

Uden at give Jackson noget endeligt Svar rejste Kronprinsen til Kjøbenhavn, hvor han d. 11. s. M. gav Ordre til Mobilisering. Kronprinsen rejste saa til Kolding, da han dér mente bedre at kunde lede Regeringen og Rigets Stridskræfter end paa Sjælland, som ved den engelske Flaade var skilt fra de andre Landsdele. D. 21. August udsendtes Erklæring om, at Krigen mellem England og Danmark var udbrudt, men allerede d. 16. s. M. var som bekendt Englænderne gaaede i Land ved Vedbæk.

I de paa Sjælland forefaldne Begivenheder, som grupperede sig om d. 7. September 1807, da Kjøbenhavn maatte kapitulere, spillede Husarregimentet en ringe Rolle. Eksercerskolen paa Jægersborg skulde efter Kronprinsens Bestemmelse danne Stammen for Generalløjtnant Castenschiolds Rytteri, men fik anden Anvendelse, nemlig i Fæstningen Kjøbenhavn. Skolen deltog d. 20. August i et Udfald ad Østerport for at borttage et fjendtligt Batteri ved Svanemøllen og anvendtes som Flankedækning ved Falkonérgaarden. Udfaldet lykkedes ikke, men medførte et Tab af ialt 15 Døde og 18—20 Saarede, hvoraf dog intet faldt paa Eksercerskolen. Af Interesse for Regimentets Historie var derimod Tabet af Størstedelen af Regimentets Arkiv, der under Kjøbenhavns Belejring forsvandt fra Jægersborg.

Husarregimentet var forbleven i Holsten, og saa vel Kommandoforhold som Dislokation var væsentlig uforandrede. Generalmajor v. Berger havde Kommandoen over Brigaden og Major Flindt havde stadig sit Detachement. Kun Bosniakerne var bleven skilt ud for sammen med en Styrke, der var under Prins Christian Frederik — den senere Kong Christian VIII —, at bevogte Kysten mellem Hohenwachter- og Wismar Bugten.

Den optrækkende Fare for et Angreb ogsaa fra Sverrigs Side bevirkede, at Kronprinsen i Oktober Maaned gav Ordre til, at Størstedelen af Tropperne skulde overføres fra Holsten til Fyen for i Begyndelsen af November Maaned at kunne være rede til at føres over Store Bælt til Sjælland. Husarregimentet med Undtagelse af de holstenske Eskadroner, 2. og 6., var dog allerede i Begyndelsen af September afmarcheret til Aabenraa, var bleven overført til Fyen og laa omkring Midten af Maaneden i et Kantonnement i og ved Svendborg.

D. 21. September mødte ifølge Regimentsbefaling af hver af de 5 Eskadroner et Kommando paa 1 à 2 Officerer, de fornødne Underofficerer og 50 Husarer til Hest paa Torvet i Svendborg „for at paahøre Gudstjeneste af Biskop Hansen, som med Hs. Kgl. Højhed Kronprinsens Bifald rejser til Kantonnementerne for at opflamme vore dér samlede Krigeres Mod og Iver til Kongens

og Landets Forsvar". Eskadronerne fik et Par Dage senere Ordre til at aflevere alle overkomplette Sabler til Brug ved Bevæbning af de i Svendborg værende Søfolk, da Generalmajor v. Berger midlertidig havde overtaget denne Bys „Defension".

D. 4. November blev der givet Ordre til Regimentets Overførelse fra Svendborg til Korsør, og det synes, som om den er foregaaet uden Forstyrrelser af nogen Art. De 4 Husareskadroner under Generalmajoren blev

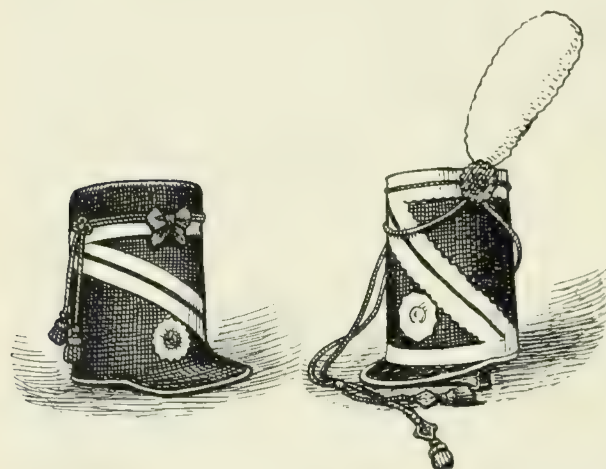
Kjøbenhavns Bombardement 1807.

her anvendte til Bevogtning af Sjællands Kyst mellem Kronborg og Issefjorden med Hillerød som Stabskvarter. Bosniakeskadronen blev afgivet til Oberst Kardorffs Brigade, der vogtede Sydkysten af Sjælland fra Korsør til Præstø.

Kronprinsen havde selv Kommandoen over Landforsvaret og søgte paa enhver Maade at forbedre og forstærke det ved at rense Officerskorpsene for ældre og svagelige Officerer og udnævne nye samt ved Forøgelse af de allerede bestaaende Korps. Men Kronprinsen sørgede ogsaa for at erstatte den Krigsflaade, der var gaaet tabt, ved at tillade Udrustning af Kapere og

ved at indsamle Midler, ogsaa ad Frivillighedens Vej, til Bygning af nye Krigsskibe. At Husarregimentet har deltaget i Indsamlingen, ses af en Regimentsbefaling af 15. Marts 1808: „Hs. Kgl. Højhed Kronprinsen har paalagt mig at bevidne Husarregimentets Officerer, Underofficerer og Gemene Hs. Kgl. Højheds Tilfredshed og Tak for den udviste Patriotisme ved at sende og at tilbyde en Sum af 2577 Rdl. til Hjælp til et nyt Søværn (NB. der er 169 Underofficerer, Trompetere og Gemene til Tjeneste ved hver af de 7 Eskadroner), som modtages med Erkendtlighed."

Krigen med Sverrig, der som Englands Allierede længe havde staaet paa spændt Fod med Danmark, blev erklæret d. 12. Marts, og Dagen efter døde Kong Christian VII i Rendsborg. Budskabet om Kongens Død naaede først d. 16. om Morgenen til Kjøbenhavn, hvor Kronprinsen opholdt sig. Portene blev lukkede, Tropperne tagne i Ed og Frederik VI proklameret og hyldet som Konge. Det var saaledes under meget vanskelige Forhold, at Kongen overtog Regeringens Tøjler, thi vel var Danmark ved Alliance knyttet til Frankrig og Rusland, men det fik, som et lille Land, der ikke kan eller vil hævde sin Neutralitet til alle Sider, kun den Støtte, som i Øjeblikket passede de to Stormagter. Kronprinsen gik dog til Værket med sædvanlig Energi.

Schachtelhuerne i 1802 og 1808.

Betegnende i saa Henseende er to Parolbefalinger. Den ene blev udstedt d. 15. Marts, altsaa umiddelbart før Tronbestigelsen, og lød saaledes: „Hver, som efter denne allerhøjeste Ordres Publikation understaar sig til at føre Personer, Breve, Varer o. s. v. fra danske Kyst over til Sverrig eller selv gaar derover, skal have sit Liv forbrudt." Den anden af 22. s. M. var ikke mindre kategorisk: „Hver, som herefter deserterer og igen paagribes, skal straffes med Galgen ifølge den 61. Krigsartikel. Vedkommende Chefer og Kommandører har at foranstalte dette bekendtgjort paa alle Eskadrons- og Kompagniparader."

De fra Aaret 1808 stammende Oplysninger om Husarregimentet har kun ringe Interesse. Indkvarteringen, der neppe har været bekvem for nogen af Parterne, Beboerne og de indkvarterede Afdelinger, forblev uforandret i det væsentlige, og det samme gjaldt ogsaa den i Længden opslidende og demo-

raliserende Patrouilletjeneste langs Kysterne, hvor der kun sjældent skete noget.

D. 18. April approberede Kongen en Tegning, „der viser, hvorledes Bosniakeskadronens Uniform skal være fremtidig, saavel for Officerer som for Gemene", og d. 13. Maj udkom en Armébefaling, der bl. a. indeholdt, at „Bosniak-Eskadronen, som har erholdt en forandret Uniform, skal herefter, som mere passende, kaldes Ulan-Eskadronen".

Som bekendt paatænkte Napoleon en Tid lang med franske og danske Tropper i Forening, under Hertugen af Pontecorvos Befaling, over Sjælland at gøre et Indfald i Sverrig, hvis Konge i sit Had til Napoleon havde sluttet sig til dennes bitreste Fjende, England. De Tropper, som i den Anledning blev sendte til Danmark, var dog hovedsagelig spanske Tropper under franske Generalers Overkommando. Engelske Krigsskibe hindrede imidlertid Overførelsen af de fransk-spanske Hjælpetropper til Sjælland, hvortil det kun lykkedes den franske General Fririon at slippe over med en mindre Styrke. Fra engelske Agenter fik de spanske Tropper senere Efterretning om Opstanden i Spanien mod det franske Herredømme. Det medførte Mytteri blandt de i Danmark spredte Tropper, der d. 1. August skulde aflægge Troskabsed til Kong Joseph, Napoleons Broder.

Regimentet Asturien, der hørte til General Fririons Tropper, blev vel d. 31. Juli i Roskilde afvæbnet af danske Tropper, men Størstedelen af de paa Fyen og i Jylland liggende spanske Tropper, ca. 9000 Mand, under Anførsel af Marquis de la Romana, gik ombord paa de engelske Skibe for at hjemføres til Moderlandet. Efterretningen om Mytteriet foranledigede Kong Frederik VI, som var i Kjøbenhavn, til d. 1. August at udstede en Mængde Befalinger, hvoraf en til Generalmajor v. Berger her skal anføres:

„Kjøbenhavn, d. 1. August 1808.

Da General Fririon[26]) har ytret for mig den Frygt, at Spanierne kanske vilde, i Fald den oprørske Aand vedbliver hos dem, søge at bemestre sig Frederiksværk, saa maa Generalmajoren samle Husarerne, der ej er paa Forpost, ved Værket og udsætte Feltvagter imod den Kant, som vender imod Roskildefjorden og Frederiksborg; de kørende Kanoner medtages. Den første Spanier, der ankommer, angriber Du og nedskyder og nedsabler alle dem, der ej giver sig til Fange. Jeg averterer Dig herom mere af Forsigtighed, end fordi jeg tror, Sagen skulde ske, men Forsigtighed er en saare vigtig Ting.

Frederik R."

Det var unægtelig en klar og summarisk Ordre, som ikke var til at misforstaa, men som der ganske vist ikke blev Brug for.

Det spanske Korps' Opstand medførte ikke alene, at det blev trukket ud af Danmark, men ogsaa, at de resterende franske Tropper efterhaanden blev fjernede. Deres Underhold havde kostet Danmark saa store Summer, at disse

i Forbindelse med andre finansielle Byrder og den langvarige Krig næsten havde udtømt alle Landets Hjælpekilder.

D. 3. Januar 1809 maatte imidlertid de sidste engelske Skibe forlade de danske Farvande, da der indtraadte en Vinter, som ikke i mange Aar var oplevet. Is tillagde Sund og Bælter, saa at der maatte oprettes Patrouilletjeneste paa selve Isen for at hindre Færdsel mellem Skaane og Sjælland. Kongen, der nu forberedte et Indfald i Skaane, som var svagt besat med Tropper, koncentrerede i Sjælland en Hærstyrke, der ogsaa bestod af de tidligere paa Fyen, Langeland og Smaaøerne liggende Linieafdelinger.

Prins Frederik af Hessen Philipsthal Barchfeldt, Chef for Ulaneskadronen.

Det blev imidlertid ikke til noget med Overgangen, til hvilken Foranstaltningerne med vekslende Frost og Tø stadig maatte ændres. Koncentrationen blev derfor af Udlandet betragtet som en blot og bar Demonstration. Efter at Overgangsforetagendet i Marts definitivt var opgivet, gik Tropperne atter til Kystbevogtning. Man gjorde sig al mulig Umage for at omlægge Indkvarteringen, da Bønderne klagede over derved at være bleven fuldstændig forarmede. Afsnitskommandoerne blev ret uforandrede heraf. Generalmajor v. Berger havde foruden sine 4 sjællandske Husareskadroner baade Infanteri og Artilleri under sig. Ulaneskadronen laa i og om Faxe. I Maj blev der detacheret et Husarkommando til Samsø.

Ved den sydlige Grænse undergik Forholdene i Marts en væsentlig Forandring, da de dér værende franske Tropper i Anledning af Koncentrationerne imod Østerrig blev dragne bort. Holsten var altsaa ikke mere dækket mod Tyskland, hvor Forholdene da var meget urolige paa Grund af de Rejsninger, der stadig fandt Sted imod det forhadte og trykkende franske Herredømme.

D. 20. April befalede Kongen derfor, at der ved Gottorp skulde samles et Korps som Reserve for Elbens Forsvar. Landgreve Carl af Hessen fik Kommandoen over Korpset. Ved Grænsen laa kun 2. Husareskadron, der fik Garnison i Pinneberg.

D. 16. Maj indløb til Altonas danske Kommandant, Major v. Haffner, Efterretning om, at den berømte og tapre Friskarehøvding, Major Ferdinand v. Schill, havde erobret Fæstningen Dömitz ved Elben og nu agtede sig mod Hamborg.

2. Eskadron blev straks beordret frem til Bergedorf, en Grænseby i Retning mod Dömitz, og sammesteds samlede man alt, hvad man i Hamborg havde af franske og hollandske Tropper, Gendarmer og Toldsoldater, en meget ubetydelig Styrke. Kongen, som var i Kiel, bestemte, at et Korps under Generalmajor Ewald, en i Fred og Krig prøvet og fremragende dygtig

Østerport 1808
(til venstre Gavlen af Husarkasernen).

Soldat, med de Franske skulde deltage i Forsvaret af Grænsen mod Hamborg, Lauenborg og Lübeck. Foruden dette Korps, der bestod af $3^1/_2$ Bataillon Fodfolk, 2. og 6. Husareskadron, et Detachement Holstenske Ryttere, 2 trepundige Kanoner kørende Artilleri og 8 lette trepundige Kanoner Fodartilleri, deltog af hollandske Hjælpetropper 2 Infanteriregimenter, 1 Kyrasserregiment og et Rytterbatteri, alt under den hollandske General Gratien, i Grænseforsvaret.

Imidlertid havde Schill forladt Dømitz med sin Hovedstyrke, der talte 4 Eskadroner Husarer, 3 Eskadroner Ulaner, 1 Eskadron ridende Jægere, 60 Artillerister og 4 Kompagnier regulært Infanteri, hvortil senere kom 1 Bataillon Landeværn fra Rygen. Han var gaaet over Hagenow, Wismar

og Rostock mod Fæstningen Stralsund, som med sine 300 Kanoner og fornøden Ammunition var en udmærket Basis for senere Foretagender, der tillige kunde støttes virksomt af England. D. 25. Maj var Schill i Besiddelse af Fæstningen, som han straks begyndte at sætte i Forsvarsstand.

General Gratien havde imidlertid søgt og opnaaet Hjælp af det danske Korps til et Tog, som han af Napoleon var beordret til at foretage mod Stralsund. Korpset stod d. 27. Maj færdig til Afmarche i Rehna og rykkede

Frederik VI afholder en Specialrevu 1809.

derfra til Wismar, hvor Foreningen med de hollandske Tropper fandt Sted samme Dags Eftermiddag. Under Marchen var de to Husareskadroner og de Holstenske Ryttere tildelte Avantgarden, som d. 31. Maj naaede frem i Nærheden af Stralsund. Medens et Skinangreb blev ført mod Fæstningens sydvestlige Port „Tribseerthor“, blev der foretaget en omgaaende Bevægelse mod den nordlige, „Knieperthor“, der blev stormet med stor Voldsomhed. Da man ikke ventede Angrebet her, var Besætningen hovedsagelig Landeværn, der blev grebet af panisk Skræk og flygtede ind i Byen, forfulgt af

de stormende Tropper, der førtes af General Ewald selv. Ved de to andre Porte, Triebseerthor og den sydøstlige „Frankenthor", var der imidlertid anbragt Detachementer for at spærre Fjenden Vejen, hvis han vilde bryde ud. Ved sidstnævnte Port, hvor de to Husareskadroner og de Holstenske Ryttere[27]) var posterede, søgte da ogsaa ca. 100 Ryttere af Schills Rytteri under Ritmester v. Brünnow at bryde igennem. Vore Husarer og de Holstenske Ryttere attakerede dem og kastede dem tilbage og gentog det flere Gange, selv efter at de fjendtlige Ryttere havde faaet Støtte af Fodfolk. Under disse Sammenstød faldt Premierløjtnant af Husarerne Hancke, truffen af flere Kugler, og Løjtnant Jermiin. Husarerne trængte derefter igennem Frankenthor ind i Fæstningen, hvor Kampen rasede i Gaderne fra Stormens Begyndelse ca. Kl. 10 Form. indtil Kl. 2—3 Eftm., da al Modstand var brudt, og Fæstningen taget. Den som en Helt kæmpende Major v. Schill, hvis Valgsprog var „Besser ein Ende mit Schrecken, als ein Schrecken ohne Ende", havde allerede talrige Saar, da han blev strakt død til Jorden ved et Hug af Husar Krohn. De to Husareskadroners Deltagelse i Kampen havde foruden Løjtnant Hancke kun kostet dem 4 saarede Husarer.

Ferdinand von Schill.

D. 16. Juni udsendte Kongens Generaladjutant en Bekendtgørelse, af hvilken er taget følgende Uddrag:

„Da Hs. Excellence Hr. Generalløjtnant Ewald[28]), ved allerunderdanigst at afgive til Hs. Maj. Kongen omstændelig Rapport om Staden Stralsunds Indtagelse ved Storm af det forenede danske og hollandske Korps' Tropper og det Schillske Partis Ødelæggelse, tillige har anført de Handlinger, hvorved en Del Officerer og øvrige Militære af det hans Befaling undergivne danske Armékorps har haft Lejlighed til særdeles at udmærke sig blandt deres øvrige kække Vaabenbrødre, saa har det allernaadigst behaget Hs. Majestæt at befale mig at bekendtgøre følgende Udtog af Generalløjtnant Ewalds Rapport, for at Arméen kan lære at kende disse Tropper, som ved kæk og

højmodig Daad har erhvervet sig Hs. Majestæts allernaadigste Bifald og vist sig som brave danske Krigere.

Major Henrik Flindt af Husarerne har vist megen Konduite som Husar og Kavalerist. Løjtnant Ewald af Husarerne har vist sig som en kæk Officer.

Af 2. Husareskadron:

[1]) Vicevagtmester Joachim Henrik Christopher Brügmann har vist fortrinligt Mod og Aandsnærværelse, idet han med et Par Mand, som dog endnu var langt tilbage, mødte ved et Hjørne af en Gade i Stralsund 10 fjendtlige Husarer. Han raabte straks: „Følg! Følg!“ for at bringe Fjenden til at tro, at han havde mange flere Folk. Han huggede paa Stedet den forreste af Fjenden ned og raabte til de andre, at de straks skulde kaste deres Vaaben, hvilket de ogsaa efterkom, og hvorved blev gjort 9 Fanger. [2]) Husarerne Claus Steedt af Amtet Trittau, Detlef Friederich Gamm fra Nettelsee og Andreas Paulsen af Amtet Tønder har paa flere Steder i Byen slaaet sig med en overlegen Fjende, nedsablet mange og vist sig meget brave.

H. A. Flindt.

Af den 6. Husareskadron:

[1]) Løjtnant de Hoffmann udmærkede sig især ved i Forening med efteranførte Husar Ewers at redde Estandarten, som var i stor Fare for at blive tagen. Løjtnanten nedhuggede selv to Fjender, hans Hest blev skudt under ham, og han undgik kun ved Adresse at blive nedsablet. [2]) Husar Poul Nicolai Ewers[29]) blev, ifølge hans til Eskadronschefen givne Løfte, troligt ved Siden af Estandartføreren og forsvarede denne, hvorved han ogsaa fik et Sabelhug over Skulderen. [3]) Vicevagtmester Carl Christian Croytz førte Halvdelen af Avantgarden, under den faldne Løjtnant v. Hanckes Kommando, imod de langt overlegne Schillske Husarer og udførte dette med meget Held og Mod. [4]) Husarerne Johan Nicolaus Friederich Kreuz og Wilhelm Leyn udmærkede sig i at forfølge de fjendtlige Flankører ved Triebseerthor, og Kreuz fægtede siden i Byen med det største Mod. [5]) Husar Claus Bløcher blev saaret i Baghovedet af en Kardæskkugle og styrtede ned af Hesten. Da han kom til sig selv, var han berøvet sine Vaaben og sin Hest. Uagtet Blodet løb ham ned af Halsen, sprang han hen og bemægtigede sig en

anden Hest, vristede en fjendtlig Husar Sablen af Haanden og ilede til sine Kammerater. [6]) Husarerne Casper Lorenz fra Amtet Segeberg og Jasper Krohn fra Herskabet Pinneberg bemægtigede sig paa Torvet en fjendtlig Officer[30]). Jasper Krohn, som forgæves opfordrede Officeren til at følge sig og frygtede for hans Undvigelse, huggede ham, saa han faldt."

De nævnte Underofficerer og Husarer blev af Kongen d. 28. Juni 1809 benaadede med Dannebrogsmændenes Hæderstegn. Af Officererne blev Eskadronscheferne, Majorerne Henrik August Flindt og Christian Ludvig von Späth, kar. Premierløjtnant Jens Halchuus de Hoffmann samt Løjtnanterne Johannes Ewald, Just Gottfried Rahtstedt og Andreas Carl Beck, Riddere af Dannebrogsordenen. De tre førstnævnte Officerer blev tillige dekorerede med den hollandske Reunionsordens Ridderkors.

C. L. von Späth.

Den engelske Flaade havde allerede tidlig paa Aaret atter indfundet sig i de danske Farvande, og Blokaden var dette Aar meget virksom. Tanken om et Indfald fra Norge i Sverrig blev ikke gennemført, ja, faktisk var Fjendtlighederne imod dette Land ophørte for Danmark-Norges Vedkommende. Paa Grund af en engelsk Flaades Angreb paa Cuxhafen, der Natten mellem d. 8. og 9. Juli 1809 blev taget, bestemte Kongen at afsende Generalløjtnant Ewald med et Korps for at forjage den engelske Besætning. D. 1. August passerede Generalen med 2 Batailloner, 4 kørende trepundige Kanoner og 50 Husarer under Ritmester Wegener Elben mellem Glückstadt og Freiburg og naaede d. 2. August til Cuxhafen, som Englænderne samtidig forlod for at gaa ombord i deres Skibe og lægge sig paa Kanonskuds Afstand udenfor Havnen.

D. 6. August om Morgenen modtog Ewald her et Brev fra den franske General Damas[31]), som meddelte, at Hertugen af Brunsvig-Oels med et af ham oprettet frivilligt Korps paa 2000 Mand havde løsrevet sig fra den østerrigske Hær, forgæves havde søgt at fremkalde en Rejsning i Nordtyskland og nu marcherede mod Bremen for derfra paa engelske Skibe at und-

komme til England. General Ewald blev opfordret til i Forbindelse med westfalske Tropper, der forfulgte Prinsen, at søge at stoppe dennes Korps og afmarcherede ogsaa samme Morgen mod Bremen. Det lykkedes at tage to Fartøjer, som indeholdt Hertugens Tjenerskab og Bagage samt nogle brunsvigske Rekrutter. Skibene var paa Grund af Ebben bleven stikkende i Weser ved Bremerlehe. Hertugen selv havde med sine Tropper udskibet sig sydligere ved Elsfleth, og det lykkedes ham at slippe bort til Helgoland d. 9. August. General Ewald fik først samme Dag Efterretning om denne Begivenhed. Han var netop bleven forstærket med en Bataillon Infanteri og de to holstenske Husareskadroner, men modtog — efter at have nærmet sig Cuxhafen igen — d. 12. August Ordre fra Kongen til at gaa tilbage med Korpset til Holsten.

Paa Sjælland var Forholdene i Slutningen af Aaret 1809 paa Grund af den strenge engelske Blokade væsentlig uforandrede. Danmark havde d. 10. December sluttet Fred med Sverrig i Jønkøping og havde derved ganske vist faaet en Fjende mindre, men samtidig dog en mindre venskabelig Allieret i Rusland.

2 Husareskadroner, som indtil nu havde bevogtet Kysten om Frederiksværk, fik fra d. 22. December overdraget Bevogtningen af Sundets Kyst, og samtidig forlagdes Regimentsstaben fra Hillerød til Jægersborg.

Nogen god og varig Forstaaelse med Sverrig havde Freden ikke bragt; thi den strenge Gennemførelse af Kontinentalsystemet, som Napoleon forlangte, at Danmark skulde overholde, var ikke i Sverrigs Interesse, og det saa meget mindre som Sverrig ønskede at staa paa en venskabelig Fod med England. Som bekendt fremtvang Napoleon ved et Ultimatum, at Sverrig d. 17. November 1810 erklærede England Krig, men det blev nærmest en pro forma Affaire.

Krigen, som Danmark-Norge stadig førte med England, var jo af særegen Art og bestod for Englands Vedkommende i en fra Foraarets Nærmelse til Vinterens Komme gennemført Blokade af Kysten og Havne med det Formaal at ødelægge vor Handel. Der blev, naar mindre Foretagender undtages, ikke gjort noget Forsøg i stor Stil paa at gøre Landgang eller at erobre Landsdele, men den danske Kystbevogtning maatte til alle Tider være oprettet, og Landhæren være rede til at imødegaa Landgang. Mere Betydning end Landhæren fik derfor den nyskabte dansk-norske Søflotille, som greb enhver Lejlighed til at angribe engelske Krigsskibe og Konvojer.

Ved Sydgrænsen var Forholdene ogsaa meget uheldige. Napoleon havde i Begyndelsen af Aaret 1810 indlemmet Holland, Nordvesttyskland, Hansestæderne og Hamborg i Kejserriget og forlangte Toldbestemmelserne, der var rettede mod Englands Handel paa Elben, gennemførte med den yderste Strenghed. Af det franske Toldpersonale blev der ført idelige Klager

over Indsmugling af Varer over den danske Grænse, saa at Kongen maatte forstærke den militære Toldbevogtning, som var underlagt Major og Overkvartermester Wenzel v. Haffner, Kommandant i Altona. Under Kommando af Major v. Späth deltog Husareskadronerne fra Holsten i Kystbevogtningen af Elben fra Krückau til Ottensen.

Paa Sjælland var Tropperne bleven inddelte og anbragte noget anderledes. Her skal dog kun nævnes, at Ulaneskadronen hørte til 2. Armédivision og stod i den nordøstlige Del af Sjælland, samt at Generalmajor v. Berger havde Kommandoen i det sydøstlige Sjælland og her raadede over 8 Musketer- og 1 Grenader-Kompagni, Livregimentets lette Dragoner, 4 Husareskadroner og 2 Artilleridivisioner. I Foraaret 1811 blev Generalens Styrke forandret noget og kaldet 3. Armédivision, men han vedblev, ogsaa efter at han d. 2. Juni s. A. var bleven Generalløjtnant, at være Chef for Husarregimentet.

Allerede i Slutningen af 1811 begyndte Rygterne om, at Napoleon vilde paaføre Rusland Krig, at antage sikrere Former, og det manglede ikke paa Opfordringer fra dette Lands Side for at faa Danmark til at bryde Alliancen med Frankrig, men Kongen holdt trofast paa denne. D. 7. Marts 1812 blev der sluttet en hemmelig Konvention med Frankrig om, at Danmark fra d. 1. April s. A. i Holsten skulde oprette et Hjælpekorps, bestaaende af 9000 Mand Infanteri, 1000 Ryttere og 50 Kanoner. Styrken, som skulde formeres i en Division à 2 Brigader, blev kaldt „Den bevægelige Armédivision“ og stillet under Kommando af Generalløjtnant Ewald. I Divisionen var optaget de to holstenske Husareskadroner. Der skulde sendes Styrkelister til Marskal Victor, som kommanderede det 10. franske Armékorps, designeret til at forsvare Kysten mod Vesterhavet og Østersøen.

D. 24. Juni 1812 gik de franske Tropper over Niemen, og d. 18. Juli sluttedes der Fred saa vel imellem England og Rusland som imellem disse Lande og Sverrig, der længe havde betænkt sig paa at tage Parti.

Den derefter paabegyndte Koncentration af Tropper og Fartøjer i Gøteborg lod i Forbindelse med Efterretninger, der fra forskellige Kanter indløb til Kongen, ane, at svenske Tropper, støttede af russiske, skulde landsættes paa Sjælland. Dette foranledigede Frederik VI til d. 21. September at sende de kommanderende Generaler en hemmelig Ordre, der gik ud paa „Arméens Inddeling og Position samt videre dermed i Forbindelse staaende Foranstaltninger“. I Korthed indeholdt Ordren for Sjællands Vedkommende:

Arméens Hovedkorps under Kongens Kommando skulde formeres i 2 Divisioner og tage Stilling ved Roskilde. Den ene Division, der alene var sammensat af Fodfolk og inddelt i 3 Brigader, var underlagt Generalløjtnant Greve Baudissin. Den anden var sammensat af 2 Eskadroner af Livgarden til Hest, 4 Eskadroner Husarer, 4 Eskadroner Prins Frederik Ferdinands

Dragoner samt det danske ridende Artillerikompagni og stod med sin Tête ved Roskilde Kro, med et Piket ved Lopholm Kro, Syd for Mosede. Bag Divisionen stod to 3 Pd.'s kørende Batterier og et 3 Pd.'s Fodbatteri, som vel administrativt hørte under Berger, men direkte var underlagt Kongens Kommando. Et højre Flankekorps (1 Bataillon, 1 kørende Batteri og 1 Eskadron) under Oberstløjtnant Hegermann stod i Stevns, et venstre Flankekorps (2. Armédivision) under General Prins Christian Frederiks Kommando om Hørsholm. Endelig stod Vest for Roskilde en særlig udskilt Reserve (2 Kavaleriregimenter og 1 ridende Artillerikompagni) under Prins Christian. Kysternes Bevogtning blev overladt til Landmilicen og Søflotillen; men Opgaven var at observere, ikke at gøre alvorlig Modstand. Af disse Dispositioner og af Kongens senere Befalinger fremgik klart nok, at Kongen ikke ventede en Landgang ved Store Bælt, men ved Sundet, og at han ikke agtede at hindre Landgangen, men derimod at gaa imod de landsatte fjendtlige Tropper.

Aaret 1812 havde været fuldt af Ængstelser for Kongen og lagt Beslag nok paa hans Tid og Virksomhed. Betegnende er derfor nogle Data, som vidner om, at Kongen under alt dette ogsaa havde Tid og Lyst til at befatte sig med Bagateller som Uniformsforandringer.

Ved Resolution af 5. Januar indførtes, at Officerer af Ulaneskadronen til Stads og Gala kunde bære Pantalons af hvidt Klæde eller Kashmir, samt at de nu reglementerede Gehæng af Sølvtresser kunde aflægges og i deres Sted bæres Gehæng af sort Læder. Ulanofficererne skulde fremtidig bære „Skærfer", som er reglementerede for Arméofficerer. Disse Skærf, som var af rødt- og gulstribet Silke, blev iøvrigt ved Resolution af 19. Juli s. A. „for at indskrænke Forbrug af udenlandske Produkter" afskaffede for Arméens Officerer. Ulanofficererne beholdt det dog, ligesom Husarofficererne deres Skærf af rødt Silke og Sølv.

Der tilføjedes: „Naar Officererne aflægger Skærferne, skal iagttages, at Vesten ikke er længere end Kjolen, da vi ikke vil, at hin kommer til Syne." En kongelig Befaling, der udgik d. 1. August, anordnede, vistnok ligeledes af Sparsommelighedshensyn, „at Officererne ved enhver anden Lejlighed[32]) uden for Tjenesten maa fra nu af og herefter lade sig se offentligt i borgerlige Klæder; hvorhos vi holder os forvissede om, at ingen iblandt de Officerer, som afbenytter denne Vor Tilladelse, vil misbruge samme til at øve forbudne Handlinger, i det Haab at blive ukendte, ligesom ogsaa en saadan, i Fald dette imod Formodning skulde blive Tilfældet med nogen, maa tilskrive sig selv alle deraf for ham flydende Ubehageligheder."

Af Uniformsbestemmelser, som gjaldt Husarregimentet, skal ved denne Lejlighed nævnes en Parolbefaling af 18. August 1813, hvori det blev bestemt, „at Federbuske og Kokarder skal forflyttes fra Siden til Midten foran af Schachtelhuerne", og at Kongen d. 7. September s. A. tillod Husarofficererne

ved Eksercits og ved anden Tjeneste, hvor den sølvbesatte Mundering „let vilde bedærves“, at bære Pels og Dolman, Skærf og Sabeltaske, samt Schachtelhue besatte med hvide eller uldne Snore, ligesom Tinknapper paa deres Pels og Dolman.

Dette gav Anledning til en ret karakteristisk Regimentsbefaling af 9. September 1813, udstedt af den daværende Regimentschef, Oberst Frieboe: „Husarregimentets Officerer har adskillige Kulør Bukser, som er tilladt at bære, saasom hvide og graa, der er reglementerede, Nankins, der er tilladt at bære i og uden for Tjenesten, lyseblaa og mørkeblaa, som paa en vis Maade ligeledes er reglementerede; men da det ser fatalt ud, naar flere af d'Hrr. Officerer møder i Hs. Maj. Kongens Forgemak for at melde sig, at de bærer saa mange forskellige Kulør Pantalons, saa befales herved, at samtlige Officerer ved Husarregimentet, naar de melder sig hos Hans Majestæt Kongen af hvilken som helst Aarsag, stedse bærer Dolman, Nankins Pantalons, begge Dele uden Besætning. Iøvrigt er det en Selvfølge, at naar Regimentet er „en gala“, bæres Dolman og Pels, og da stedse hvide Pantalons. Der bæres ogsaa forskellige Kulør Huer til Dolman og Pels, og Huerne er af Facon, som det enhver behager; Schachtelhuerne er vel nok de smukkeste Prydelser, men paa Grund af Sølv- og Guldbesætningens overdrevne Dyrhed paa nærværende Tid er de meget kostbare til daglig Brug. D'Hrr. Løjtnanter vil behage at indsende til mig en Hue, som De ønsker at gaa med, saa vil Regimentschefen og Eskadronscheferne vælge en og indsende den til Hs. Maj. Kongens Approbation.“ —

Den farlige Situation, i hvilken Danmark var kommen ved Alliancen med Napoleon, tilspidsedes yderligere, efter at den franske Armé ved Felttoget i Rusland var gaaet til Grunde. Kejser Alexander af Rusland og Kong Carl XIII af Sverrig søgte at bevæge Frederik VI til at gøre fælles Sag med dem mod Napoleon paa den Betingelse, at Sverrig fik Norge, og Danmark som Erstatning Svensk Pommern. Trods de store Vanskeligheder, blandt andet med Hensyn til Tilførsel til Norge, hvor der var Misvækst og Hungersnød, vægrede Kongen sig ved at forlade sin gamle Forbundsfælle og ved at gaa ind paa saa sørgelige Betingelser. Først da Napoleon havde meddelt Kongen, at han søgte Fred, med Kejseren af Østerrig som Mægler, prøvede Frederik VI paa at opnaa en Fred paa ærefulde Betingelser med England.

Kongen ønskede derfor, at den bevægelige Armédivision i Holsten skulde opretholde Neutraliteten, saa vel over for Franske som over for Russere. Magt skulde vel mødes med Magt, men man skulde undgaa alt, hvad der kunde hidføre Kontroverser. Styrkelister maatte altsaa ikke mere sendes til den franske Øverstbefalende.

Efterhaanden blev Hamborg og Hansestæderne evakuerede af de franske Tropper, og da der dermed fulgte Bortsendelse af Effekter, som tilhørte den

franske Stat, udbrød der i disse Byer Oprør, fordi Pøbelen vilde bemægtige sig Forraadene, inden de blev bortførte. Den franske Kommandant i Hamborg, General St. Cyr, henvendte sig om Hjælp til Altonas oftnævnte danske Kommandant, som da ogsaa d. 24. Februar straks sendte to holstenske Husareskadroner under Major v. Berger, en Søn af Generalen, til Hamborg. Roligheden blev hurtigt genoprettet, og General St. Cyr skrev derom til Oberstløjtnant v. Haffner:

F. C. C. Frieboe.

„Je vous renouvelle tous mes remercîments pour les deux escadrons d'hussards que vous avez mis à ma disposition; ils ont parfaitement concouru par leur présence à faire rentrer le calme dans la ville d'Hambourg. Je ne puis pas trop me louer du zèle qu'ont apporté M. M. le major et les officiers danois ainsi que de la bonne conduite de tous les hussards[33]."

D. 13. Marts forlod General St. Cyr Hamborg for at forene sig med General Morand, der stod ved Bergedorf, og d. 18. Marts rykkede et russisk Korps under General Friherre v. Tettenborn ind i Hansestæderne og Hamborg. Omtrent samtidig sluttede Preussen og Meklenborg sig til Napoleons Fjender.

Haabet om at faa en Fred i Stand med England, de franske Troppers Fjernelse fra Grænsen og endelig Landets hele fortvivlede Stilling førte til en Slags Forstaaelse med de russiske og senere ogsaa med de svenske Tropper, der var Grænsen nærmest. Landets Neutralitet skulde dog saa vidt muligt fremdeles hævdes ved Hjælp af den bevægelige Armédivision.

Saa skete der i Slutningen af Maj et Omslag i Kongens Politik. Det var foranlediget af den Kølighed, de Allierede viste overfor Danmark, og de uantagelige Betingelser, de stillede, samt endelig Englands Afvisning af Fredstilbudet. Da et fransk Korps under General Vandamme samtidig nærmede sig Sydgrænsen, fik den danske Armédivision bestemt Ordre til at forene sig med de franske Tropper. Ganske vist havde Dele af Divisionen d. 12. Maj

i Forening med russiske og svenske Tropper været i Kamp med de franske, men Generalmajor Wegener, som havde overtaget Kommandoen efter den dødssyge Generalløjtnant Ewald, havde da ogsaa i den Anledning paadraget sig en alvorlig Tilrettevisning af Kongen. Det lykkedes ved et diplomatisk Sendebud at formilde Napoleon, men Danmark var efter et fornyet Forbund af 12. Juli med Frankrig vitterlig traadt ud af sin Rolle som neutral Magt og altsaa i Krig med de Allierede. Generalmajor Wegener var bleven afløst af Generalmajor Greve v. d. Schulenburg, og Oberstløjtnant v. Haffner af Oberstløjtnant d'Aubert. Den bevægelige Armédivision forblev under en med de Allierede sluttet $2^1/_2$ Maaneders Vaabenhvile langs Grænsen i en 9 Mil lang Stilling mellem Hamborg og Lübeck. Paa den anden Side af et vedtaget Demarkationsbælte stod de Allieredes Tropper.

Under nævnte Vaabenhvile blev der ekserceret flittigt og bødet paa Udrustningen, der var saa mangelfuld, at Marskal Davout derom skrev til Kejseren følgende: „Deres Majestæt gør Dem ingen Idé om, hvor ussel og elendig de Danskes Tilstand er. Den danske Division kan kun bruges, hvis man giver den Lønning. Paa Grund af Papirpengenes ringe Værdi gælder Soldatens ugentlige Lønning ikke engang en Sou." Det var selvfølgelig en nogen overdreven Skildring af Divisionens Tilstand, men god var denne ingenlunde.

Paa Sjælland var Forholdene i det væsentlige uforandrede.

D. 29. Juli 1813 døde efter nogle Dages Sygdom paa Jægersborg Generalløjtnant v. Berger, der var 73 Aar gammel og i mere end 28 Aar havde været Chef. Han blev afløst af Oberst Frederik Caspar Conrad Frieboe, der i de sidste 5 Aar havde været ansat i Kongens Generaladjutantskab.

Den Afdøde havde været meget afholdt. Af de mange Vidnesbyrd, som foreligger herom, skal her anføres et mærkeligt Aktstykke:

„Underdanigst Pro Memoria!

Det holstenske Husar-Detachement, som i flere Aar har maattet savne den Lykke at bevidne den højtærede Regimentschef, Veteranen i det danske Kavaleri, sin Hengivenhed, beder underdanigst Deres Excellence om huldrigst at ville modtage en Hilsen, som Undertegnede ærefrygtfulde paa 2. og 6. Husar-Eskadrons Vegne vover at overbringe.

Altmarsken, d. 29. April 1812.

E. Bennigsen, Sec. Ritmester.	*J. Ewald,* Pr. Lt.	*Carstens,* Ritm. v. 6. Esk.	*Hoffmann,* Pr. Lt.
H. Bonnichsen, Vagtmester ved 2. Esk.	*Køster,* Korporal.	*Kittelsen,* Vagtmester.	*Cordix,* Korp. ved 6. Esk.
Funke, Trompeter.	*Bruhns,* Husar.	*Öding,* Trompeter	*Leyn,* Husar og Dbm

Til
Hs. Excellence
Hr. Generalløjtnant v. Berger,
Storkors af Dannebroge.

De Begivenheder, der i 1813 fandt Sted i Holsten ved Auxiliairkorpset[34]), har imidlertid langt større Interesse. I Spidsen for Korpset stod Kongens

Svoger, den 42aarige General, Prins Frederik af Hessen—Kassel, der ved sit sunde og forstandige Omdømme og ved sit indgaaende Kendskab til Tjenestens Detailler godt udfyldte denne Post. Korpset bestod af en Korpskommando, to kombinerede Brigader og en Avantgarde, i hvilken 2. Husareskadron (Major v. Berger) og 6. (Major v. Späth) var optagne.

Korpset skulde ifølge en Alliancetraktat staa til fuld Raadighed for Napoleon, der kunde føre det, hvorhen han vilde, naar Holsten, Slesvig og Jylland ikke var truede. Direkte var det underlagt Marskal Davout, Hertug af Auerstädt, Fyrste af Eckmühl, der kommanderede det 18. franske Armekorps. Dette Korps bestod af 3 Infanteridivisioner med tildelt Artilleri samt af en let Kavaleribrigade. Det franske Rytteri talte kun 5 Linie- og 3 Reserveeskadroner, og af de første var kun 3 Eskadroner polske Ulaner fuldt ud brugelige foran Fronten, medens Resten baade med Hensyn til Rytter og Hest var af meget ringe Beskaffenhed. I Modsætning til de sidste lød Datidens Dom over det danske Kavaleri særdeles gunstig: „Den danske Rytter paa sin stærke jyske Hest, som han elskede og plejede som sig selv, med sin uovertræffelige Færdighed i Sablens Brug og i Ridning paa sluttede Geledder, Bøjle om Bøjle, var fra første Færd af en opsigtsvækkende Fremtoning i Felttoget, og da den første Ubehjælpsomhed med at færdes i Terrainet paa egen Haand havde fortaget sig og snart var bleven afløst af en dristig Selvtillid, var hans Overlegenhed i Vennernes som Fjendens Rækker sikret og anerkendt“[35]).

Overfor Davouts ca. 30000 Mand stærke Armé stod under General, Greve v. Wallmoden et broget Hærkorps, sammensat af russiske, engelske, tyske og svenske Troppeafdelinger. Korpset bestod i Begyndelsen af August af c. 27000 Mand, men blev senere forstærket med regulære Afdelinger. Med Hensyn til Rytteri var Wallmoden sin Modstander langt overlegen; de svenske Tropper var i Kvalitet langt de bedste, men de var ikke til Raadighed under alle Eventualiteter.

D. 12. August begyndte Davout at koncentrere sine Tropper mod Grænsen af det neutrale Gebet for d. 17., naar Vaabenstilstanden udløb, at kunne begynde Fremrykningen og for efter Napoleons Ordre at trække Fjendens Opmærksomhed paa sig. Davouts Hovedkvarter var ved Ojendorf, Øst for Hamborg. Prinsen af Hessen laa i Sieck med Korpset koncentreret herom. Major v. Berger, som havde faaet Kommandoen over 2. Bataillon Holstenske Skarpskytter, 3. Kompagni af Slesvigske Jægerkorps, 2. Bataillon og de to Husareskadroner, overlod 2. Eskadron til Ritmester v. Qualen[36]). 6. Eskadron førtes under Major v. Späths Sygdom af Ritmester Friherre v. Bennigsen.

D. 17. tidlig Morgen blev der fremsendt 3 Rekognosceringskommandoer [1]) mod Lauenborg, [2]) mod Mølln og [3]) mod Lübeck—Krummesse. Større fjendtlige Styrker traf man ikke; men Rekognosceringskommandoet paa højre

Fløj blev dog stoppet ved Lauenborg, som efter et Angreb d. 18. blev rømmet af Fjenden. Midterste Kolonne tog i Mølln nogle Kosakker til Fange.

Efter at Davout i de følgende Dage havde fortsat Rekognosceringerne for at danne sig et Skøn over Fjendens Styrke og Stilling, begyndte Fremrykningen over Lauenborg—Zarensdorf—Wittenburg mod det foreløbige Maal, Byen Schwerin.

D. 23. August om Aftenen naaede Davout med sin Armé til Schwerin. Wallmodens Korps var da spaltet i to Dele, en nordlig med Front mod Syd mellem Grevismühlen og Wismar, og en sydlig, Hovedstyrken, om Wöbbelin med Front mod Nord. Næste Dag dirigerede Davout en Division mod Wismar. Den dér staaende fjendtlige Styrke, den meklenborg-svenske Division under Generalmajor Baron Vegesack, gik samtidig tilbage mod Rostock.

E. L. von Berger.

I denne Stilling blev Davout indtil d. 2. September. Han udførte jævnlig Rekognosceringer, særlig en med Avantgardebrigaden mod Rostock, og omlagde sin Etapelinie nordligere over Ratzeborg. D. 1. September fik Marskalen sikker Underretning om, at Marskal Oudinot d. 23. August havde lidt et Nederlag ved Gross Beren, og at General Girard Dagen efter var bleven slaaet ved Hagelberg. Da han intet hørte fra Napoleon, bestemte han sig til at forlade Stillingen, som han ansaa for meget udsat i højre Flanke. Han agtede derfor at gaa tilbage til en Stilling mellem Lauenborg og Lübeck for at dække Hamborg og Holsten.

Tilbagegangen, der begyndte d. 2. September om Eftermiddagen, foregik i 3 Kolonner, 1) en sydlig over Zarrentin og Gudow til Mölln, 2) en midterste, Hovedkolonnen, over Gadebusch til Ratzeborg og 3) en nordlig fra Wismar over Grevismühlen til Lübeck. Auxiliairkorpset skulde marchere bagest i Hovedkolonnen. Trainet blêv dirigeret over Rehna og Schønberg til Lübeck for derfra at sendes til Ratzeborg, hvor der imidlertid var opkastet Forskansninger af franske Ingeniørtropper. Efter at have bivuakeret om Natten langs Vejen mellem Rosenow og Gadebusch naaede Hovedkolonnen næste Eftermiddag

til Ratzeborg, hvor der blev indtaget en Kampstilling med Front mod Sydøst. I Arrieregarden under den franske General Delcambre befandt sig bl. a. Major v. Bergers tidligere nævnte Kommando. Ved Gadebusch var Arrieregarden bleven indhentet af Kosakker og blev paa de følgende Mil tættere og tættere omsværmet af dem. Navnlig paa Sletten Vest for Roggendorf viste de sig i store Skarer, saa at Marchen maatte standses. Major v. Berger lod nu hele 2. Eskadron under Ritmester v. Qualen og Halvdelen af 6. Eskadron under Ritmester Sönnichsen[37]) og Premierløjtnant Greve Holstein opmarchere paa Linie, anbragte Ritmester Frhr. v. Bennigsen med 6. Halveskadron i Reserve bag højre Fløj og gjorde derpaa et 3 Gange gentaget glimrende Indhug, der ganske standsede Forfølgningen. Kosakkerne mistede ca. 30 Mand, Husarerne 1 dræbt og 2 saarede. Natten mellem d. 3. og 4. September indtraf Arrieregarden ved Ratzeborg.

E. C. Friherre v. Bennigsen.

Den sydlige Kolonne naaede tilbage til Mölln d. 4. Morgen, dækket i Flanken af 4. Eskadron, Wittrog, af de Jydske Dragoner, der under denne Marche første Gang fik Lejlighed til at vise denne uforfærdede Fasthed og Sikkerhed i alle Bevægelser, som karakteriserede dette fortrinlige Regiment hele Felttoget igennem.

Kolonnen, som blev forstærket med et Infanteriregiment og et Batteri, kastede Fjenden, som undervejs stadig havde foruroliget den, tilbage.

Den nordlige Kolonne naaede uanfægtet af Fjenden tilbage til Dassau og Schönberg. Ved førstnævnte By blev en udstillet Feltvagt, $^1/_2$ Eskadron Holstenske Ryttere, under Eskadronschefen, Ritmester Baron Wedell-Wedellsborgs Kommando, d. 4. om Morgenen overrumplet af to fjendtlige Ryttertroppe paa ca. 70 Heste og oprevet. Chefen, der havde givet flere Prøver paa Mod og Duelighed, forsvarede sig til det yderste, blev, da han ikke vilde modtage Pardon, haardt saaret og døde faa Dage derefter i Kiel. Uden Tab af Betydning naaede Kolonnen d. 5. om Morgenen til Lübeck.

Auxiliairkorpsets Afdelinger havde under Tilbagegangen haft den Ære at være Fjenden nærmest og havde overalt imødegaaet ham med Fasthed og Dristighed. Marskal Davout ydede da ogsaa Korpset sin fulde Anerkendelse i følgende Ord til sin danske Adjutant, Grev Danneskiold-Lövendal: „Jeg

rykker nu, da jeg har lært Eders Tropper at kende, lige saa gerne i Marken med de Danske som med de gamle franske Soldater."

D. 4. September udstedte han følgende Dagsbefaling:

„M. le maréchal prince d'Eckmühl s'empresse de faire connaître au corps danois, que les hussards danois ont fait hier une charge brillante sur la cavalerie ennemie qui harcelait notre arrière-garde. Cette charge qui a été faite avec toute l'intrépidité possible, a causé beaucoup de dommage à l'ennemi et lui a ôté toute envie de continuer à nous harceler. M. M. les capitaines des hussards Bennigsen et Qualen ont tenu la plus belle conduite dans cette circonstance. Mr. le maréchal se fait un devoir dans toutes les circonstances, de faire connaître la belle conduite et le bon esprit de nos alliés"[38]).

H. C. Greve Holstein.

I en Rapport fra Prins Frederik af Hessen til Kongen blev bl. a. Major v. Berger stærkt fremhævet for sin fortrinlige Føring af „Arrieregarden".

Indtil d. 12. November blev Marskal Davout staaende i Stillingen, som nærmere kan betegnes ved Vandlinien Delvenau—Ratzeborg Sø—Wackenitz og Traven, og som var c. 50 Km. lang med et stærkt Brohoved ved Ratzeborg—Mölln. 2. Husareskadron laa ved Kogel, 6. ved Salem. Den fjendtlige Stilling gik over Grevismühlen—Roggendorf, Zarrentin og Boitzenborg.

D. 18. September blev der efter Marskalens Ordre foretaget en stærk Rekognoscering over Kogel mod Zarrentin. De danske Husareskadroner og de tre Jægerkompagnier Wegener, Schou og v. Qualen samt to franske Voltigørkompagnier havde Têten, derefter fulgte Resten af Rytteriet, saa Hovedstyrken. Imellem Seedorf og Zarrentin paa Linien Marienstädt—Klein Zecker—Tesdorf stødte man paa Fjendens Forposter, Bataillonen Seydlitz af Lützows Korps og hanseatisk Rytteri. Ved „en forvoven Attake" af den forreste Husardeling, i Spidsen for hvilken foruden Føreren, Sekondløjtnant E. Ewald, red Auxiliairkorpsets Stabschef, Major Bardenfleth, Adjutanten ved 2. Brigade, Kaptajn Ewald, og 4 af Marskal Davouts Adjutanter, kastedes

det fjendtlige Rytteri hurtigt tilbage paa Hovedstyrken ved Zarrentin. Ved denne By udspandt der sig nu i Fronten en livlig Kamp, der paa fransk-dansk Side navnlig førtes af de franske Voltigører, det oldenborgske Jægerkompagni Jess og Kompagniet Wegener samt 4 Kanons Batteriet Blicher, medens Husarerne i „gentagne Attaker prøvede Kræfter med Hanseaterne“ i Terrænet mellem Zarrentin og Tesdorf.

Efter en kort Skydefægtning gik de foran førstnævnte By udviklede Skyttekompagnier imidlertid over til Bajonetangreb og kastede ved et rask Fremløb, med den behjertede Kaptajn Jess i Spidsen, Fjenden ud af Stillingen. Den Syd for Byen værende større Slette egnede sig ikke til Optagelsesstilling, hvorfor det fjendtlige Fodfolk og Artilleri under Dækning af tre hanseatiske Eskadroner gik bag Schallfloden. 1. Eskadron (Bibow) og 2. Eskadron (Mandix) af Fyenske Dragoner blev sendte frem til Forfølgning gennem Byen ad Vejdæmningen, der i sydøstlig Retning fører til Bropasset ved Schallmühle. Tæt Syd for Zarrentin stødte Bibow paa den fjendtlige Bagtrop, en Eskadron, som han straks lod attakere, og som det lykkedes ham at slaa tilbage, uagtet Attaken udførtes uden synderlig Orden og Sammenhold. Bagtroppen blev imidlertid optaget af Føreren for de to andre Eskadroner, der nu gjorde Modangreb og kastede Bibow's Eskadron i vild Flugt tilbage paa Mandix' Eskadron. Denne, der endnu ikke var kommen ud af Defiléet, fik derved Vanskelighed ved at udvikle sig, men endelig lykkedes det Eskadronen at opmarchere til venstre, og efter at Bibow igen havde faaet noget Samling paa sine Folk, og Husarerne var komne til Hjælp paa højre Fløj, gik det paany rask frem mod Hanseaterne, der ikke kunde modstaa Trykket og ilsomt tyede bag Schall. Vest for Floden stansede Bevægelsen for foreløbig at dække Hovedstyrken, der i Zarrentin var stoppet op for at gøre sig til gode med de af Fjenden i Bivuaken efterladte ikke ubetydelige Mundforraad. Senere fortsattes Be-

E. Ewald.

vægelsen fremad, og Fjenden gik uden Kamp tilbage til Wittenburg. D. 19. September blev Fremrykningen stanset ved Schildefloden og Rekognosceringen betragtet som endt. Tilbagemarchen dækkedes af Major v. Späth med begge Husareskadroner, 1 Eskadron franske Kyrasserer og 1 Kompagni franske Voltigører. Tabet for det danske Auxiliairkorps var kun ringe: 3 Døde, 14 Saarede og 3 Savnede.

Prinsen af Hessen, som tillige med Marskalen havde deltaget i Rekognosceringen, fremhævede i sin Rapport til Kongen Kompagnierne Jess og Wegener, Husareskadronerne og Jydske Dragoners Eskadroner, hvilke sidste samme Dag og d. 26. September havde meget smukke Affairer ved Gudow, hvor særlig Ritmester Wittrog og Premierløjtnant Warnicke[39]) udmærkede sig ved Tapperhed.

D. 30. September beordrede Prinsen af Hessen en større Fouragering i Gross Zecker og Hollenbeck. Sikringskommandoet, de to oldenborgske Jægerkompagnier Jess og Schou, to Musketerkompagnier af Slesvigske Infanteriregiment og de to Husareskadroner, alt under Major v. Späth, afmarcherede Kl. 4 Morgen fra Kogel i to lige store Kolonner. Den højre under Kaptajn Jess gik over Sterley mod Hollenbeck, den venstre under Majoren over Seedorf mod Gross Zecker. De yderste fjendtlige Forposter, Tyrolerjægere, preussiske Husarer og Kosakker, som stod i en Linie over de førstnævnte Byer, blev overrumplede og fordrevne, saa at Fourageringen kunde begynde Kl. 5 Morgen under Dækning af de videre marcherende Kommandoer. Disse kom snart i Fægtning med Fjenden, der stod ved Klein Zecker, efterhaanden blev betydelig forstærket og derfor forsøgte et Frembrud. Stillingen blev imidlertid hævdet af de danske Tropper, indtil Fourageringen var endt, hvorefter Tilbagemarchen skete med Ro og Orden, uden at der var lidt Tab af Betydning.

I en Parolbefaling af 8. Oktober omtaler Kongen Ekspeditionen, som „blev udført med Overlæg, Mod og Raskhed“ og slutter med følgende Ord: „For den Kækhed og det Overlæg, hvormed saa vel Major og Ridder v. Späth og Kaptajn Jess har udført denne Ekspedition vil Vi herved have dem begge tilkendegivet Vor allernaadigste Tilfredshed.“

Major v. Späth var bleven „Overbefalingsmand“ over de to Husareskadroner, da Major v. Berger havde maattet forlade Korpset, fordi han ikke kunde komme til Kræfter efter at have været haardt angrebet af Blodgang, der som Epidemi havde hærget det fransk-danske Korps siden Opholdet ved Schwerin.

Efter en Styrkeliste var der d. 15. September ved 2. Husareskadron: 3 Officerer, 122 Underofficerer o. L. og Menige, 147 Heste til Tjeneste og 2 Officerer og 21 Underofficerer o. L. og Menige var syge, ved 6. Husareska-

dron: 6 Officerer, 132 Underofficerer o. L. og Menige, 153 Heste til Tjeneste og 22 Underofficerer o. L. og Menige var syge.

General Wallmoden fik i Slutningen af September og i de første Dage af Oktober gentagne Opfordringer fra Kronprinsen af Sverrig til at angribe den fjendtlige Forsvarslinie og kaste den tilbage mod Hamborg eller Lübeck. Han besluttede sig derfor til d. 6. Oktober at skride til et koncentrisk Angreb i Retning mod Ratzeborg. Bevægelsen fandt ogsaa Sted i 3 Kolonner og førte til Kampe ved Gross Molzahn og Büchen; men Forsøget paa at bryde gennem Stillingen mislykkedes og blev derfor stanset.

Næste Dag sendte Walmoden fra Gallin, hvor han stod med sin Hovedstyrke, en stærk Afdeling frem for at rekognoscere mod Lejren ved Ratzeborg. Den venstre Kolonne, som gik frem over Gudow, stansede efter et mindre Sammenstød med en Eskadron af Jydske Dragoner ved Mørkets Frembrud, medens den højre Kolonne, der marcherede frem ad begge Veje til Kogel kom i en alvorligere Kamp. De danske Forposter, slesvigske Jægerkompagni Pristroph, trak sig ved Kolonnnens Nærmelse og Udvikling kæmpende tilbage til Kogel. Her, hvor Forpostkommandøren, Major v. Späth, opholdt sig, stod endvidere som Piket 6. Husareskadron, v. Qualen, og oldenborgske Jægerkompagni Schou. Späth, der gennem Kommandøren for førstnævnte Kompagni, Kaptajn Licht, og sine ad Vejene fremsendte Husarpatrouiller var bleven underrettet om, at Fjenden rykkede frem i Fronten med en betydelig Styrke, og som formentlig ventede et Angreb i Flanken over Dargau, ansaa det ikke for raadeligt at optage nogen større Kamp ved Kogel. Han gav derfor sin Styrke Ordre til at gaa tilbage mod Hovedposten i Weisser Hirsch og sendte Kl. $5^1/_2$ Eftermiddag Melding til Prinsen af Hessen om denne Tilbagegang og om, at han til samme Sted havde dirigeret Jægerkompagniet Wegener og 2. Husareskadron, v. Bennigsen. Ved Weisser Hirsch blev indrettet en stærk Forsvarsstilling med to Kanoner, to Kompagnier og Eskadroner, bag et Forhug, to Kompagnier til højre for dette og tre Kompagnier i Løbegrave.

Prinsen af Hessen havde imidlertid ladet Lejren alarmere og en Fægtningsstilling indtage. I. Bataillon af Slesvigske Infanteriregiment fik Ordre til at rykke frem til Forstærkning af Hovedposten. Salem skulde straks igen besættes og saa vidt mulig ogsaa Kogel. To Kompagnier og $^1/_2$ 2. Eskadron, under Oberstløjtnant Schaumburg, afgik til Salem, som endnu var ubesat af Fjenden. Major v. Späth havde imidlertid beordret de bag Forhugget staaende to Kompagnier til at gaa frem og sætte sig fast i Granskovene, hvor, som det viste sig, fjendtlige Skytter just var rykkede ind. Kompagnierne med Kaptajn Licht i Spidsen udførte Fremløbet med megen Raskhed og Kraft og kastede de fjendtlige Skytter, Tyrolerjægere, tilbage paa deres endnu Syd for Skovene værende Afdeling, som forstærket med en Bataillon og med

Kosaktroppe paa Fløjene nu trængte ind mellem Skovene. For denne Overmagt maatte de danske Kompagnier vige, men kun Skridt for Skridt.

I mønsterværdig Orden fra Stilling til Stilling, beskydende Fjenden med Salveild, trak de sig tilbage til Forhugget. De fjendtlige Batailloner og Kosakker fulgte hidsigt efter og var i den indtrædende Aftenskumring komne Forhugget ganske nær, da en heftig Ild fra de i Løbegravene og paa højre Side af disse staaende Kompagnier bragte Forvirring i Rækkerne. Premierløjtnant J. Ewald, der med $^1/_2$ 2. Eskadron og en Trop af 6. Eskadron under Broderen, Sekondløjtnant E. Ewald, holdt forrest i Husarkolonnen, bemærkede dette. Han bad Major v. Späth om Tilladelse til at maatte begynde Attake, og lynsnart fo'r Halveskadronen ud gennem Forhugget. Kaptajnerne Römeling af 1. Brigades Stab og v. Scholten af Korpsstaben deltog som Amatører i Attaken. Ved vore Husarers Ankomst tog Kosakkerne og de dem følgende Eskadroner af det grønne Husarregiment, v. d. Goltz, øjeblikkelig Flugten og overlod Infanteriet, der spredtes for alle Vinde, til dets Skæbne. Det vilde utvivlsomt have været helt fortabt, hvis Mørket ikke havde forhindret vore forfølgende Husarer i at faa det fulde Udbytte af deres raske Indhug og havde begunstiget Tilbagetoget. Fjenden led dog et stort Tab af Døde og Saarede, blandt de første en Bataillonskommandør, der blev hugget ned ved Attaken. 2 Officerer, 18 saarede og 34 usaarede Underofficerer og Menige blev tagne til Fange. Auxiliairkorpset havde paa sin Side kun 6 Saarede. Efter Fægtningen kamperede vore Tropper i første Linie, Husareskadronerne mellem Weisser Hirsch og Kogel.

Major v. Späth udtaler i sin Rapport af 8. Oktober en særlig Ros over begge Løjtnanterne Ewald, Korporalerne Jancke, Nøcke og Gottschalk, Vicekorporal Barchmann og de menige Husarer Koch, Ecker, Bauer og Schnoor samt Eskadronskirurg Kirchner, alle af Husarerne, for deres Deltagelse i Træfningen ved Weisser Hirsch d. 7. Oktober. I sin egen til Kongen indsendte Beretning udtaler Prinsen af Hessen: „Især har den yngste Husarløjtnant Ewald udmærket sig ved denne Affaire, og tør jeg anbefale ham Deres Majestæt som en kæk og dygtig Officer.“

Efter dette slette Udfald af to Dages Kampe om Ratzeborg opgav General Wallmoden ethvert yderligere Forsøg paa at bryde igennem eller overhovedet at gaa angrebsvis til Værks mod det fransk-danske Hærkorps' stærke Stilling bag Delvenau og trak sig d. 8. og 9. Oktober tilbage til en Observations- og Defensionsstilling over Rehna-Wittenburg.

For Kong Frederik VI var Beretningerne om Auxiliairkorpsets gode Holdning en Kilde til stor Glæde. Efter at have modtaget Efterretningen om Træfningen ved Zarrentin lod Kongen d. 24. September afholde en stor Parade i Kjøbenhavn og her ved Parolen oplæse Navnene paa de Troppeafdelinger, der særlig havde været i Ilden, hvornæst Kongen tilføjede: „Med

særdeles Velbehag har Vi erfaret disse Vore tro Krigsmænds brave Forhold og uforsagte Mod, hvorved de troligt træder i deres Forfædres Fodspor, og Vi vil, at General Prins Frederik af Hessen skal tilkendegive samtlige Vedkommende af det danske Auxiliairkorps Vor allerhøjeste Tilfredshed og Tak."

J. Ewald.

Af en Parolbefaling af 10. Oktober fremgik endvidere følgende:

„Ved en af Major af Husarerne og Ridder v. Späth d. 3. d. M. med 2 Husareskadroner og nogle Jægerkompagnier foretagen Fouragering har Premierløjtnant og Ridder Ewald med en Patrouille af 16 Husarer og 40 Jægere forjaget fra Niendorf 80—100 Hanseater, og saa vel ved hans som ved Sekondløjtnant Ewalds Virksomhed blev i en Tid af 2 Timer 50 Vogne med Fourage indbragte, ligesom og en Del Kvæg blev inddrevet og to Fanger tagne. Da bemeldte Major og Ridder v. Späth i Følge den af Kommandant „en chef" for Auxiliairkorpset derom til Os indkomne Beretning atter ved denne Lejlighed har vist et særdeles godt Overlæg og Raskhed, saa har Vi til Belønning benaadet ham med Dannebrogsordenens Sølvkors, og vil Vi iøvrigt herved allernaadigst tilkendegive de øvrige Officerer saa vel som Mandskabet, der under ham har deltaget i denne Ekspedition, Vor Tilfredshed med deres gode Forhold."

Til Husareskadronerne blev der i September og Oktober uddelt følgende Udmærkelsestegn:

Ridderkorset: Major Ernst Ludvig v. Berger, Ritmestrene Ernst Christian Samuel Johan Frederik Henrik Friherre v. Bennigsen, Josias v. Qualen og Henrik Sönnichsen, Premierløjtnant Henrik Christopher Greve Holstein og Sekondløjtnant Eduard Ewald.

Dannebrogsmændenes Hæderstegn: Major Christian Ludvig v. Späth (R*) — Premierløjtnanterne Carl Ludvig Henrik Flindt (R*) og Johannes Ewald (R*) — Vagtmestrene Ditlev Henrik Ohm og August Frederik Alers, Korporalerne Jean Leonhard v. Scheelen[40], Hans Jacob Lemke, Frants Jahnke, Hans Henrik Nøcke og Johan Henrik Frederik Gottschalk, Vicekorporal Barchmann og Husarerne Henrik Kuhlmann, Joachim Henrik Andreas König jun., Hans Henrik Hamann, Hans Henrik Peers, Johan Anders Puls, Johan Stick, Henrik Frederik Wulff, Johan Henrik Koch, Johan Ecker, Klavs Henrik Bauer og Hans Schnoor.

C. L. H. Flindt.

Husar Jasper Krohn, Dannebrogsmand fra Stormen paa Stralsund 1809 og Major Schill's Banemand, blev, da Udmærkelsestegnene uddeltes, kaldt frem for Fronten og for sit fortrinlige Forhold forfremmet til Korporal.

Sekondritmester Friherre v. Bennigsen blev d. 14. Oktober som Eskadronschef forsat til Holstenske Regiment Rytteri, og samtidig overtog Major v. Späth tillige Kommandoen over sin egen (6.) Eskadron.

Ved det fransk-danske Korps og det overfor staaende Wallmoden'ske vedblev Forholdene i det væsentlige at være uforandrede. Der blev fra begge Parter med Mellemrum fremsendt større eller mindre Rekognosceringskommandoer for at bevare Følingen med Fjenden og Kendskabet til hans Opstilling; men alvorlige Sammenstød fremkaldtes ikke derved.

Paa vor Side var Forposttjenesten, som maatte gennemføres uden Lempelser, selvfølgelig overordentlig anstrengende, særlig da Kulden tog til. Halvdelen af Fodfolket var paa Forpost og afløstes til at begynde med hver 8., senere hver 4. og tilsidst hver 2. Dag. Eskadronerne stod saa at sige altid paa Forpost uden at blive afløste, men de havde ganske vist deres Kantonnement i umiddelbar Nærhed.

Bag Fronten blev der af Hensyn til en eventuel Tilbagegang arbejdet paa Anlæg af smaa Feltværker paa venstre Bred af Stecknitz, ligesom Broerne over denne blev sat i brugbar Stand. Lübeck, der skulde holdes som venstre Fløjpunkt, blev stærkt befæstet.

Sundhedstilstanden var stadig mindre god, men der blev dog sørget godt for de Syge. Værre var det med det danske Korps' Forsyning med Udrustning, Lønning, Forplejning og Fourage, idet Feltkommissariatets øverste Repræsentant ved Auxiliairkorpset ikke var sin Stilling voksen.

Disciplinen var, ganske enkelte Tilfælde fraregnede, fortrinlig i Auxiliairkorpset.

Rygterne om Napoleons Nederlag ved Leipzig var paa forskellig Maade naaede til Marskallen, men han ansaa dem for meget overdrevne og først d. 11. November 1813 fik han officiel Bekræftelse paa, at Napoleon d. 1. s. M. var ankommen til Mainz med Resterne af Hæren, og at samtlige tyske Forbundsstater havde løsrevet sig.

Marskalen skulde efter Napoleons Plan lægge en stærk Besætning i Hamborg og med Resten af sit Hærkorps marchere til Holland. Var det sidste ikke muligt, maatte han blive ved Hamborg. Han bestemte sig, tvungen af Omstændighederne, til at blive ved Elben med Støttepunkt i Hamborg, der var i god Forsvarsstand og havde Proviant for $^1/_2$ Aar til 20000 Mand. Han mente derved at kunne hævde Besiddelsen af de omliggende Landomraader og vedligeholde Forbindelsen med sine danske Forbundsfæller. D. 13. November fandt Tilbagegangen Sted under Dækning af nogle Kommandoer, der blev sendte frem mod Fjenden for at holde hans Patrouiller borte. Stillingen bag Stecknitz bestod af en højre Halvdel med de befæstede Punkter Lauenborg og Mølln, hvor der stod en fransk Division, og af en venstre Halvdel mellem Nüsse ved Steinau og det befæstede Lübeck, i hvilken det danske Auxiliairkorps var anbragt. Bag Midten stod i Reserve en fransk Division, og ved denne var Marskalens Hovedkvarter i Schwarzenbeck.

Med en ikke ringe Begejstring saa de tilbagegaaende Tropper den Lejr, hvor de saa længe havde opholdt sig og lidt under Utøj, Kulde og Regn, gaa op i Luer. Opbrudet skete i god Orden og uden Forulempelser fra Fjendens Side.

Forinden Beretningen om dette lille Felttog afsluttes, vil det maaske være af Interesse at anføre nogle Brudstykker af Breve, som er skrevne til Hjemmet af Officerer, hvis Uddannelse og Stilling i Auxiliairkorpset borger for, at de har været i Stand til at bedømme Forholdene rigtigt og upartisk. Mange af Bemærkningerne karakteriserer dertil ganske godt Husareskadronernes Personel og deres Fjender samt Forholdene ved Auxiliairkorpset i det hele taget.

Kaptajn F. C. E. v. Scholten, der som Adjutant var ansat i Prinsen af Hessens Stab, skriver den 27. August 1813:

. . . „Imidlertid er vore Kavalerister, især Husarerne, raske og jage dygtigt løs; og naar de sætter ind paa de andre, saa faar de Ben at gaa paa; rappeleres de derimod, saa følger straks Kosakkerne efter igen; ligesom man jager Fluer bort og da straks plages af dem igen." . . .

„D. 30. August 1813.

Ved den sidste Rekognoscering var en Husar efter en Kosak; Husaren huggede hvad trække kunde paa Kosakken, men han havde et Dusin Kjoler paa og blev siddende paa Hesten og gjorde intet andet end pryglede med Kantschuken paa Hesten. Vi raabte til Husaren, han skulde skyde ham ned: Husaren skød lige paa Pelsen af Kosakken og, Fanden tage ham, han red dog væk. Derimod skød en Husar i samme Skærmydsel paa vist 100 Skridt med Pistol, og den Kosak, han skød efter, tumlede med Hest og alt omkuld, som om han var slaaet af Torden, men straks efter tog Kosakken til Bens ind i nogle Buske, og væk var han." . . .

„D. 5. September 1813.

. . . Vore Folk er prægtige; Husarer og fyenske Dragoner har igaar hugget ind, saa det var stolt at se paa, men lide gør de betydeligt; thi Jorden til Natteleje, Himlen til Loft og ingen Ro hverken Nat eller Dag; det giver Sygdomme; stærk Diarrhoe, og Blodgang er stærkt begyndt. Og disse Mennesker, som Døden truer og som frejdigt søger den, begynder Münch[41]) fra Altona af (thi videre har han ikke vovet sig, uagtet Feltkassen er her, og ingen har en Skilling i Lommen) at ville bedrage for det lidet Sølv, de ved deres Blod fortjener, og som da vilde tilfalde deres Koner og Børn. Prinsen[42]) har nemlig befalet, at en Del af det Sølv, som skulde føres fra Hamborg hertil, skulde blive i Altona for at betales de efterladte Koner; dér har Münch proponeret at udbetale Sedler fra Rendsborg til en vis moderat Kurs til Konerne i Stedet for Sølv.

Det er tungt, at saa brave som Folkene er, skal de se sig lønnede ved selv intet at faa og deres Koner Sedler. Vore Marketentere er gaaede bort, da Folkene ingen Penge har. Gid Münch sad blandt en Flok Kosakker, og næst Guds Hjælp bliver det nok Tilfældet, thi de er paa alle Veje." . . .

Major C. v. Bardenfleth, der var Stabschef ved Auxiliairkorpset, skriver d. 5. September 1813:

. . . „v. Qualen og Bennigsen har jaget 3—400 Kosakker bort med 100 Husarer. Fyen Dragoner er endnu ikke ret vante til at slaas; Mandskabet er imidlertid tappert og har slaaedes ret bravt under Prinsens[42]) egen Anførsel." . . .

„D. 8. September 1813.

Hertugen af Reggios[43]) Uheld nødte os til at trække os her tilbage. Vi blev forfulgte af let Kavaleri, som vore Husarer paa en udmærket Maade angreb og holdt tilbage." . . .

Kaptajn Rømeling, der var Divisionskvartermester og Adjutant ved Auxiliairkorpsets 1. Brigade, skriver d. 5. September 1813:

„Ved denne Retraite var vore Husarer de yderste Spidser af Arrieregarden for den midterste Kolonne, og de har i den Grad bravt kæmpet med den forfølgende Fjende, som var dem mindst 4 Gange overlegen, at Prinsen af Eckmühl fandt sig beføjet til i en særlig Ordre du jour at gøre den franske Armé bekendt dermed, bl. a. at Husarritmester v. Bennigsen og v. Qualen af Garden til Hest har vist den fortrinligste og skønneste Conduite.“ . . .

E. D. v. d. Recke.

Hvor godt end vort Rytteri i Auxiliairkorpset havde løst de Opgaver, der var bleven det stillet, var det dog for svagt, og Følelsen af, at det under Davout staaende Hærkorps i det hele savnede et stærkt Kavaleri, foranledigede Prinsen af Hessen til i Slutningen af Oktober at indsende til Kongen et Forslag til Oprettelsen af en stærk Husareskadron paa 200 Mand.

Som Følge heraf blev der ved kongelig Resolution af 3. November oprettet et let Kavalerikorps, der skulde føre Navn af „Det Sjællandske Husarkorps“ og henhøre under det danske Auxiliairkorps. Det skulde bestaa af Chefen, Ritmester Ernst David v. d. Recke, 4 Officerer, 16 Underofficerer, 5 Trompetere, 200 Husarer og 1 Kursmed, 2 Fahnsmede og 1 Sadelmager.

Stammen til Korpset skulde afgives af de 6 Kavaleriregimenter paa Sjælland og Øerne med ialt 6 Korporaler og 100 Gemene, alle beredne. Resten skulde udtages ved Prinsen af Hessens Foranstaltning af Militsbataillonerne blandt det Mandskab, som tidligere havde tjent i Kavaleriet. Heste skulde tages dels fra en Depotstald i Itzehoe dels leveres af Remontekommissionen. Alt Sadeltøj og Armaturen skulde leveres af den danske Stat, hvorimod Prinsen af Eckmühl skulde skaffe komplet Mundering, Lædertøj, Valdraper og øvrige Feltrekvisitter. Korpset skulde som Auxiliairkorpsets andre Afdelinger lønnes af Frankrig.

Uniformen var som de danske Husarers blot med den Forskel, at Snorene var gule i Stedet for hvide.

Det Sjællandske Husarkorps fristede kun en kort Tilværelse, thi en Parol-

befaling af 18. Januar 1814 indeholdt følgende Punkt 1: „Det Sjællandske Husarkorps skal opløses og samtlige Underofficerer, Spillemænd og Gemene afmarchere til de respektive Regimenter og Korps, hvorfra de er afgivne, og indføres Folk og Heste i deres forrige Numre.“

Tilbagemarchen d. 13. November 1813 fra Ratzeborg og Omegn blev for Auxiliairkorpset baade besværlig og lang, da det regnfulde Efteraar havde gjort de i Forvejen ikke gode Veje i Lauenborg bundløse. Tiltrods herfor foregik den dog som nævnt i god Orden og med usvækket Disciplin, uden Forstyrrelse fra Fjendens Side, til den mellem Travemünde og Lauenborg valgte Stilling, som blev forstærket ved Feltværker. Marskalens Kvarter var i Schwarzenbeck og Prinsen af Hessens i Rothenhausen. De to Husareskadroner laa henholdsvis i Krummesse Hof og i Nienhusen. Indkvarteringen i Stillingen var meget sammentrængt. Prinsen af Hessen skriver derom: „De ligger med 100—150 Mand paa hver Gaard, alle Officerer paa Straa, hvilket nu sandelig ikke er let, især da Officererne føler Savnet af Klæder og Penge dertil.“

Fjenden forblev hovedsagelig i sin tidligere Stilling, men belagde dog Ratzeborg og nærmeste Omegn. General Wallmodens Hovedkvarter blev forlagt til Dammereez mellem Wittenburg og Boizenburg.

Der blev i de følgende Dage foretaget Rekognosceringer fra begge Sider, men de førte ikke til Kampe. Prinsen af Hessen forlagde d. 23. November sit Kvarter til Lübeck.

Samme Aften Kl. 11½ blev Husar Nr. 125/2, Wendt, overfalden af en fjendtlig Patrouille paa 8—10 Mand, medens han som Vedet stod foran Krummesse paa Vejen til Klempau. Husaren, der blev saaret af en Kugle i Laaret, affyrede begge sine Pistoler og meldte sig derpaa tilbage til sin Feltvagt. En herfra udsendt Patrouille forfulgte Fjenden til henimod Beidendorf. Den saarede Husar blev rost meget af sin Eskadronschef, Major v. Berger, for sit gode Forhold.

Auxiliairkorpset led i den nævnte Stilling overordentlig meget. Det manglede, som tidligere, Forplejning og Fourage, Lønningen udeblev, og Munderingen var i den usleste Forfatning. Intet Under derfor, at Sygdom atter tog Overhaand; men trods alt var Disciplinen urokket og Stemningen god. Prinsen af Hessen indberettede til Kongen, „at alt var villigt til at opofre sig for at redde Fædrelandet, og at man kun frygtede én Ting, en Tilbagemarche“. Som en Reserve for Auxiliairkorpset opstillede Generalkommandoen i Holsten en mobil Styrke, 4 Kompagnier af Sjællandske Jægerkorps II og Batteriet Lohse i Itzehoe.

Marskal Davout fortsatte energisk sine Bestræbelser for at sætte Hamborg i Forsvarsstand, og da han forberedte Prinsen af Hessen paa, at han maaske vilde blive nødsaget til at trække sig derhen med sit franske Hærkorps, ordnede Prinsen paa sin Side alt til en Tilbagegang i Retning mod Oldesloe.

D. 26. November havde Kronprinsen af Sverrig opnaaet Kejseren af Ruslands Sanktion paa sin Felttogsplan mod Marskal Davout og Danmark og stod d. 30. November med 60 Batailloner, 78 Eskadroner, 7 Kosakregimenter og 149 Kanoner, eller ialt ca. 33000 Mand Infanteri og ca. 10000 Mand Kavaleri, om Boizenburg paa højre Elbbred rede til en Invasion i Holsten.

Denne Armé[44]) bestod af 3 Korps: Woronzow, Wallmoden og Stedingk. Man holde sig herved for Øje det danske Auxiliairkorps Styrke, der som tidligere nævnt skulde bringes op til en Styrke af ca. 9000 Mand Infanteri, ca. 1000 Ryttere og 50 Kanoner. Korpset havde ganske vist paa den Tid faaet nogen Forstærkning, men det drejede sig kun om et Par Batailloner, hvoraf den ene d. 1. December meldte sig i Lübeck. Dens Mandskab mødte i Lærredsbukser, „skønt det frøs stærkt hver Dag“. Den anden Bataillon var ikke naaet længere end til Flensborg. Ved Auxiliairkorpset var der d. 1. December 2397 Syge, saa at Forholdene var alt andet end hyggelige. Jydske Dragonregiment havde til at begynde med fulgt Davout mod Hamborg og d. 6. December haft en ualmindelig smuk Affaire ved Rahlstedt, men d. 8. s. M. afmarcherede det over Wandsbeck, Pinneberg og Itzehoe og naaede d. 9. om Eftermiddagen til Rendsborg.

Som før omtalt gik Davout d. 1. December mod Hamborg, som han d. 9. s. M. naaede med sit Korps. Til samme Tid begyndte Auxiliairkorpset sin Tilbagegang mod Kiel og Rendsborg, og trak paa sig Wallmodens Korps.

Under Tilbagegangen kom det d. 4. og 5. December til en Kamp ved Boden og paa Stillingens højre Fløj ved Sülfeld og Neritz, hvor Fjenden forsøgte en omgaaende Bevægelse. Sidstnævnte Dags Aften faldt Lübeck i Fjendens Hænder, og dens Garnison fik efter Kapitulationsbetingelserne fri Afmarche. Uden at komme nærmere ind paa ovennævnte Kamp, hvori de danske Tropper havde beholdt Valpladsen og saa vel Befalingsmænd som Menige vist Mod og Dygtighed, skal af Prinsen af Hessens Rapport her blot nævnes, at „Husar Korporal Alers udmærkede sig særdeles og roses af mange Officerer og i flere Rapporter for sit Mod, Overlæg og Raskhed med sine Husarer og nogle Jægere ved at patrouillere Steinhorst, dække Kaptain Schows Kompagni mod de overlegne fjendtlige Blænker, og ved med 6 Husarer og 8 Jægere af Dronningens Livregiment at slaas med 40 Husarer“.

Korporalen blev Dannebrogsmand og Major v. Berger ligeledes. Løjtnant Schjelderup[45]) blev Ridder af Dannebroge. De to sidstnævnte blev udmærkede for deres Optræden ved Neritz. Om Kampen her lyder Beretningen saaledes:

„Ved Neritz, hvor Major v. Berger havde Kommandoen over 2 Kompagnier af Fynske Regiment, 60 Husarer og 2 Kanoner, fandt der imidlertid en alvorligere Kamp Sted. En Dragonpatrouille, der havde været fremskudt

lige til Bargteheide, var Kl. 11 om Formiddagen bleven trængt tilbage til Elmenhorst. Løjtnant Preusser blev med 6 Dragoner, lige saa mange Husarer og et Par Infanterister sendt dem til Hjælp, men blev kastet, skønt Løjtnant Schjelderup med 24 Husarer sendtes frem for at forstærke hans Kommando. Under bestandig Kamp trængtes de danske Ryttere tilbage. Schjelderup, der tidligere havde gjort sig bekendt ved sine dristige Rekognosceringer, viste sig nu ogsaa som en flink Fører, skønt han blev saaret af to Lansestik. Ogsaa Løjtnant Preusser og Dragonkorporal Köhler udmærkede sig. Major v. Berger, der her som sædvanlig udmærkede sig, gjorde en brat Ende paa Forfølgningen. Han lod sine resterende Husarer rykke frem til Attake, lod Kaptajn Schantz med sit Kompagni følge som Soutien og kastede Fjenden ud af Elmenhorst. Længere kunde Majoren ikke naa, da der bag Byen viste sig en fjendtlig Styrke paa 300 Mand, samtidig med at der ved Sülfeld saas en stærk Kolonne under Fremrykning. Det danske Fodfolk kom i Ilden og viste sig meget flinkt. Særlig fremhævedes Musketer Jens Ploug, der vedblev at kæmpe, skønt han var bleven saaret. Major v. Bergers Tab bestod i 1 dræbt Husar og 2 faldne eller savnede Infanterister samt 2 Mand saarede.“

P. A. Schjelderup.

D. 6. December Kl. 2 Form. fortsatte Auxiliairkorpset Tilbagegangen fra Stillingen ved Oldesloe og marcherede over Niendorf og Leetzen til Segeberg. Husareskadronerne var bagest i Kolonnen, hvis Marche paa Grund af Mørket og de slette Veje var overordentlig besværlig.

Prinsen af Hessen ønskede med Hovedstyrken at fortsætte Marchen til Bornhöved og beordrede den saakaldte „lette Brigade“, der i det væsentlige havde dannet Lübecks Garnison, under dens Fører, den franske General Lallemand, til at gaa over Neumünster for at hjælpe de i det vestlige Holsten garnisonerende Depoter og Skoler tilbage til Rendsborg. General Tettenborns Kosakbrigade havde nemlig kilet sig ind mellem Davouts og Prinsens

Korpser og truede derfor Garnisonerne. Folk og Heste var imidlertid altfor udmattede, dels af Mangel paa Hvile og dels paa Grund af de lange og anstrengende Marcher. Auxiliairkorpset kantonnerede derfor Natten mellem d. 6. og 7. December mellem Segeberg og Bornhøved, dækket af den lette Brigade, der laa i Segeberg.

Om Natten fik General Lallemand Kontraordre og skulde danne Arrieregarden. Paa Grund af alarmerende Efterretninger om Fjenden maatte Korpsets Tropper afbryde deres Hvile og tiltræde Tilbagemarchen mod Bornhøved, et vigtigt Knudepunkt, hvis omliggende Terrain egnede sig godt til Besættelse af en mindre Styrke imod Fremtrængen af en overlegen Styrke.

D. 7. om Eftermiddagen kom det ved Bornhøved til en Kamp mellem Arrieregarden og det svenske Avantgarderytteri, som angreb med stor Bravur, særlig da de Mörnerske Husarer[46]). Paa begge Sider medførte Kampen ret betydelige Tab, men den fik dog ingen væsentlig Betydning, og Auxiliairkorpsets Hovedkvarter blev i Løbet af Natten etableret i Kiel. Husareskadronerne kom ikke til at spille nogen Rolle i denne Fægtning. 2. Eskadron hørte til et Detachement, der om Formiddagen blev sendt til Preetz for at observere mod Eutin, og 6. Eskadron, der havde den bestemte Opgave at besætte og holde den sydvestlige Indgang til Bornhøved, forblev uanfægtet af Fjenden, som rettede Angrebet mod den østlige Adgang og V. om Byen.

Hensynet til de udmattede Tropper bevirkede, at Prinsen af Hessen d. 8. December søgte at opnaa en Vaabenstilstand paa 10 Dage.

Da han imidlertid paa sin Henvendelse fik et undvigende Svar, og Efterretningen om, at Fjenden gik over Neumünster og Nortorf frem mod Ejderen, tydede paa, at man vilde spærre ham Tilbagegangen, opgav han Tanken om Vaabenstilstand.

D. 9. December tidlig om Morgenen brød derfor Auxiliairkorpset op fra Kiel og gik mod Nord i 3 Kolonner: Trainet passerede Ejderkanalen ved Knoop, 2. Brigade ved Levensau og 1. Brigade og Arrieregarden ved Landwehr, hvis Bro derefter blev brændt. Uden noget Sammenstød med Fjenden kantonnerede Korpset Natten til d. 10. mellem Gettorf og Lindau. Skønt Prinsen vidste, at Wallmodens Korps med sin Avantgarde, Kavaleridivisionen Dörnberg og flere Batailloner Fodfolk samt Artilleri, havde passeret Ejderen og stod ved Wittensee og med Hovedstyrken var naaet til Kluvensik, besluttede han at slaa sig igennem til Rendsborg i Stedet for at gaa imod Nord.

Wallmodens Styrke var 14 Batailloner, 3 Jægerkorps, 5 Rytterregimenter (19 Eskadroner) og 24 Kanoner.

Auxiliairkorpset talte 14 Batailloner, 5 selvstændige Jægerkompagnier, 12 Eskadroner og 34 Kanoner.

De to Modstandere var altsaa omtrent lige stærke, men en meget betydelig

Del af det danske Fodfolk var bunden til det store Train, og flere af Bataillonerne og Jægerkompagnierne var overmaade svage.

Wallmoden, som var overbevist om, at Auxiliairkorpset vilde søge mod Nord, bestemte sig til at gaa mod Eckernførde og maatte altsaa lægge Vejen over Sehested, men denne Bys Besiddelse, som var af største Betydning for Auxiliairkorpsets Marche mod Rendsborg, maatte Prinsen af Hessen søge at sikre sig. Dette førte d. 10. December til en Kamp ved Sehested[47]), som for begge Parter var overordentlig hæderfuld. Den danske Hær havde kilet sig ind imellem Wallmodens Avantgarde og Hovedstyrke. Fra første Færd vidste Prinsen af Hessen, hvad han vilde: slaa sig igennem. Angrebet blev udført med Liv og Energi. Fjendens Fremstød blev imødegaaede med dristige og kraftige Modangreb. Efter den Tids Forhold var Samarbejdet mellem Vaabenarterne fortrinligt. Rytteriet og Artilleriet understøttede Fodfolket paa mønsterværdig Maade. Rytterangrebene udførtes med „karakteristisk Forvovenhed"[48]), og de to første af dem gjorde glimrende Virkning. Artilleriet kæmpede dristigt i forreste Linie, Side om Side med Fodfolket. Kl. $10^1/_2$ Form. var Sehested i de Danskes Hænder, men Kampen bølgede her frem og tilbage indtil Kl. 3 Eftm., da Ilden ophørte.

Uden at gaa de andre Afdelinger, som kæmpede med Tapperhed paa denne Dag, for nær, maa det vel kunne forsvares her kun at give Plads for en Beretning om det andet af de to ovennævnte Rytterangreb, som udførtes af 6. Husareskadron mod den fjendtlige Bataillon Lauenborgs Skyttekæde, der med 7. Bataillon og de meklenborgske Fodjægere i Reserve, førte en resultatløs Skydefægtning mod det danske Fodfolk.

Major v. Späth fik af Prinsen af Hessen Ordre til at attakere. I Galop gik Husarerne frem, efterfulgte af de fynske Dragoner[49]), der som Reserve sluttede sig til Eskadronen, da denne kom forbi dem. Uden at opholde sig med at gøre Fanger susede Husarerne gennem Lauenborgs Skyttekæde og kastede sig over 7. Bataillon, der havde tiltraadt Tilbagetoget mod Osterrade, saa snart den fik Øje paa de danske Ryttere. Bataillonen blev fuldstændig adsplittet, mange af Folkene kastede Geværerne, nogle flygtede ind paa Markerne, forfulgte af en Del Husarer under den raske Løjtnant Juel, der gjorde en Mængde Fanger, medens Resten i den vildeste Forvirring trængte ned mod Osterrade Bro, hvor Chok'et opløste sig i Enkeltkampe Mand mod Mand, Sabel mod Kolbe og Bajonet. De meklenborgske Jægere blev ikke revne med i Forvirringen, men formerede Kreds paa en Mark og overdængede de danske Husarer med Kugler.

De fynske Dragoner førte Angrebet mod Benoits[50]) og Holtzermanns[51]) Skytter, som blev kastede over Ende, men Regimentets Kraft var udtømt, og dets andet Angreb blev ført med langt mindre Elan end det første.

Wallmoden vidste under disse fortvivlede Forhold, hvor Infanteriet atter

var slaaet, intet bedre Raad end at lade sit Rytteri gaa frem for at skaffe Fodfolket Luft. Modangrebet blev tappert udført af det hidtil intakte Meklenborgske ridende Jægerkorps, der jagede de danske Husarer og Dragoner foran sig. Angrebet strandede vel imod det danske Fodfolks og Artilleris overvældende Ild, men havde dog ikke været ganske forgæves. En Del af de Fanger, som de danske Husarer og Dragoner havde gjort, blev nemlig befriede, og det lykkedes Bataillonen Lauenborg og 7. Bataillon at trække sig ud af Ilden.

2. Husareskadron kom ikke til at deltage i Attakerne, da den var afgivet til et højre Flankekorps. Dette, som sikrede mod Wallmodens Avantgarde, kunde tilsidst paa meget virksom Maade gribe ind i Kampen ved Sehested, da Dörnbergs Kavaleridivison var gaaet til Eckernførde og først, da det var for silde, fik at vide, hvad der var foregaaet ved Sehested. 2. Eskadron blev som Fortrav for Kolonnen sendt til Rendsborg.

De to Husareskadroners Tab ved Fægtningen var ialt 17 Saarede. Prinsen af Hessens specielle Beretning om Husareskadronernes Deltagelse lyder saaledes:

„2. Eskadron under den fortrinlige Chef for samme, Major, Ridder og Dannebrogsmand v. Berger, var ved det højre Flankekorps, som Majoren dækkede med særdeles meget Overlæg, og afholdt Fjenden fra at falde det i Ryggen, da det gik ned mod Sehested.

6. Eskadron under den ved saa mange Lejligheder sig udmærkende Major, Ridder og Dannebrogsmand v. Späth gik løs paa en Bataillon russisk—tysk Legion, brød igennem, gik, uden at opholde sig med at gøre Fanger, løs paa den anden Linie, da de meklenborgske Jægere til Hest rykkede i Flanken og nødte Eskadronerne til at gaa tilbage. I Forening med fynske Dragoner forsøgtes det andet Angreb, men Overmagten var for stor og blev bemærket af Fjenden, saa at vort Kavaleri maatte trække sig igennem vort Infanteri, der tilføjede Meklenborgerne et stort Tab. Major Späth fik Hesten skudt i Benet under sig, saa den faldt, og han maatte ved at samle nogle af vore Infanterister bag en Grøft paa den Maade hjælpe til at stanse Fjenden, hvilket lykkedes.

Løjtnant, Adjutant Beck[52]), Ridder, var som altid i Spidsen for Husarerne og udmærkede sig ved sin Raskhed og Erfaring.

Løjtnant Juel, den unge og raske Husarofficer, gik med en Del af Husarerne løs paa en Mængde Infanterister, som samlede sig i en Kobbel for at gøre Modstand; han hug ind, nedsablede en stor Del og tvang de andre til at kaste Geværerne.

Major Späth anbefaler især af Folkene:

Husar af 6. Eskadron Jacob Tantau, som reddede Løjtnant Juel, da en fjendtlig Officer vilde kløve ham Hovedet; Husaren hug Officeren ned, men

fik selv et Hug over Ansigtet og et Hug over Haanden, som er bleven lam, og da Hesten tillige blev skudt under ham, saa faldt han i Fangenskab. Han roses for altid at have været i Spidsen, hvor Faren var størst, og iøvrigt at have været brav og paapassende i og uden for Tjenesten. Majoren beder udtrykkelig om Sølvkorset[53]) til ham.

Desuden anbefaler Majoren for Mod og Raskhed Husarerne Joachim Plambeck, Henrik Michels og Peter Meinzen, alle af 6. Eskadron."

Karakteriseret Sekondløjtnant Niels Krabbe Juel fik Ridderkorset.

Som nævnt Side 79 garnisonerede i det vestlige Holsten nogle Depoter og Skoler, som uheldigvis ikke straks fulgte Auxiliairkorpsets tilbagegaaende Bevægelse. En ret betydelig, men rigtignok ikke organiseret Troppestyrke laa i Itzehoe[54]). Her fandtes nemlig 94 vel uddannede, men for Størstedelen uberedne Dragonrekrutter under Ritmester i Livregiment lette Dragoner Friess, og desuden fra 4. December 5 Underofficerer, 1 Trompeter og 27 beredne og fuldt uddannede Husarrekrutter under Premierløjtnant i Husarregimentet Rahtstedt, der hidtil havde garnisoneret i Wedel. Byen var Standkvarter for Livregiment lette Dragoner og rummede en Mængde Depotsager, der tilhørte Regimentet. Auxiliairkorpsets Reservestald under Ritmester à la suite la Sonné laa ligeledes i Itzehoe og var i Begyndelsen af December temmelig godt forsynet, da et større Antal Heste, bestemte for det Sjællandske Husarkorps, blev forplejede ved den. Hestene blev vartede af et Kommando af Dronningens Livregiment paa 45 Underofficerer og Menige. Folkene havde hver 5 Heste at passe og var uden Mundering og Vaaben. Endelig fandtes der i Byen et Detachement paa 23 Jægere af samme Regiments 2. Bataillon for at bestride Vagttjenesten. Detachementet var bevæbnet, men uden skarp Ammunition. I Itzehoe var der tillige et Feltlazaret.

I Byen var der ingen Kommandant. Kar. Ritmester Friess var vel den ældste aktive Officer, men afskediget Oberst Roepstorff, Overbefalingsmand for Kystmilicen i Wilstermarsk, var den højeste militære Rangsperson og kunde til Nød siges at være i Spidsen for et militært Kommando. Obersten var en svagelig, ældre Mand, der ikke synes at have ønsket at betragtes som Chef for Styrken i Itzehoe. Det sidste var ogsaa Tilfældet med Ritmester Friess, der ikke vilde tage det med Stillingen forbundne Ansvar og derfor skød sig ind under Oberstens højere militære Rang. Følgen var, at ingen af dem paa egen Haand vovede at bryde Seglet paa de Breve, der indløb til den Højstkommanderende.

Allerede d. 4. December var „den Højstkommanderende" af Fæstningen Glückstadts Kommandant, Generalmajor Czernickow, bleven advaret mod den Fare, som truede Garnisonen fra Tettenborns Kosakbrigade, men Ritmester Friess havde indskrænket sig til at lade en Del Depotsager indpakke. Prinsen af Hessen havde ved Opbrudet fra Stecknitz-Stillingen sendt Ritmester

la Sonné Befaling til at gaa til Fockbeck ved Rendsborg, men Ordren, der sendtes over Hamborg, naaede ikke til Itzehoe.

D. 7. December om Eftermiddagen rygtedes det i Byen, at Kosakkerne stod i Kellinghusen, 2 Mil fra Itzehoe, og en Postillon, der kom fra Bramstedt, erklærede, at de havde naaet hans By. Friess udsendte da et Par Husarpatrouiller, der skulde indhente Oplysninger om Fjenden. Den ene, der blev kommanderet af Vicekorporal Kloppenborg, naaede Kellinghusen, hvor den af Kirchspielvogt, Major v. Holstein, der iøvrigt samme Aften blev bortført af Kosakkerne, fik en skriftlig Erklæring om, at Kosakkerne ikke var i Byen, men at han antog, at de fra Bramstedt var gaaede til Neumünster. Kloppenborg red da tilbage og traf paa Hjemvejen i Breitenburger-Skoven, en Mil fra Itzehoe, en Kosakpatrouille, der dog ikke opdagede ham. Kl. c. 11 om Aftenen fik Ritmester Friess Melding om Udfaldet af Kloppenborgs Ridt, men han traf ingen effektive Forsvarsforanstaltninger og ingen Forberedelser til hurtig Afmarche.

Paa Torvet blev der stillet en Vagt, 1 Underofficer og 6 Jægere, uden Patroner, og ved Byens østlige Indgang en Dobbeltpost med uladte Karabiner. Enkelte andre Poster skal ogsaa have været anbragte, men de blev ikke visiterede. Der blev uddelt 2 Patroner til hver af Eksercerskolens Rekrutter, som derefter traadte af med den almindelige Ordre, at de, hvis der blev blæst Alarm, skulde møde paa Torvet i feltmæssig Udrustning. Folkene var enkeltvis indkvarterede hos Borgerne, Hestene opstaldede omkring i Byen. En Del af Eksercerskolens Heste stod dog i en særlig Stald under Bevogtning af en enkelt Staldvagt. Reservestaldens Heste stod til Dels samlede i en stor Stald.

Ritmester la Sonné havde tidlig paa Aftenen sendt en Fodordonnans til Glückstadt for at melde Kommandanten, hvad man mente at vide om Russerne. Henad Kl. 1 Morgen sendte Ritmester Friess ligeledes Rapport om Tilstanden i Itzehoe til Fæstningen. Omtrent Kl. 6 Form. indtraf der fra General Czernickow Ordrer, stilede til de to Ritmestre. De gik ud paa, at 1 Vagtmester og 25 af de bedst beredne Rekrutter skulde afgaa til Glückstadt, medens Resten tillige med Reservestalden skulde afmarchere til St. Margrethen og den endnu længere mod Vest liggende „Kronprinzen Koog“, Nord for Brunsbüttel. Ordrene blev læste af de to Ritmestre i la Sonné's Kvarter, men det var for silde. Nogle hundrede Kosakker under Kommando af en Grev Bothmer, der var født i Itzehoe, var allerede trængte ind i Byen. Ritmester la Sonné lod en Trompeter blæse Alarm. En Del Rekrutter ilede til Alarmpladsen, men traf her Kosakkerne, som havde overvældet Vagten og nu hindrede enhver Samling. Ritmester la Sonné, der selv havde søgt at naa Torvet, klædte sig civil og løb til Reservestalden, hvis Personale mødte i egne Klæder. Ogsaa Dragonrekrutterne iførte sig deres civile Tøj, hvor-

ved mange af dem unddrog sig Fangenskab. En Del af dem gik hjem til deres Lægder, og det samme gjorde det lille Jægerdetachement. Ritmester Friess, der ikke havde formaaet at gøre ringeste Modstand mod Kosakkerne, blev ikke forulempet. Anderledes gik det Premierløjtnant Rahtstedt. Han havde den foregaaende Aften nedlagt Kommandoen efter en voldsom Scene med Ritmester Friess, hvem han i de heftigste Udtryk bebrejdede hans Forsømmelighed og Sorgløshed. Ikke desto mindre havde han befalet Husarrekrutterne at møde i en Udkant af Byen i Nærheden af hans eget Kvarter, saafremt der blev blæst Alarm. Saa snart Premierløjtnanten fik Underretning om Kosakkernes Indrykning i Itzehoe, lod han sin Trompeter blæse Alarm og kastede sig paa sin Hest for at naa Alarmpladsen. Undervejs blev han omringet af Kosakker og efter en kort Modstand taget til Fange.

Kosakkerne tog kun 34 Fanger, men bortførte en Del af Reservestaldens og næsten alle Eksercerskolens Heste ligesom ogsaa en Del Munderingsstykker, Depotsager og Inventar.

Omtrent Kl. 8 Form. forlod Kosakkerne atter Itzehoe. Saa snart de var borte, afmarcherede Ritmester la Sonné og traf uden for Byen Husarvagtmester Hans Bonnichsen med Husarrekrutterne, der alle havde mistet deres Heste[55]). Kommandoet sendte Generalmajor Czernickow Melding om det passerede og søgte nu at naa Slesvig gennem Marsken. Ved Brunsbüttel fik Ritmesteren imidlertid at vide, at Kosakkerne stod i Meldorf. Han gik derfor tilbage til Wevelsfleth, hvor han passerede Stören, og ankom d. 10. December med sit Kommando og med den civilklædte Ritmester Friess, der undervejs var stødt til, i god Behold til Glückstadt, hvis Kommandant af Frygt for Fouragemangel kun ugerne modtog det store Antal Heste. Samme Dag havde fjendtlige Husarer i Itzehoe opbragt en Del kongelige Effekter og Penge, blandt hvilke fandtes i Repræsentativer 4448 Rdl. samt 605 Rdl. i rede Sølv, alt tilhørende de to holstenske Husareskadroner. En væsentlig Del af disses Arkivsager gik ved denne Lejlighed ogsaa tabt.

Premierløjtnant Rahtstedt, som d. 12. Maj 1814 blev afskediget efter Ansøgning i Naade med Pension og Ritmesters Karakter, stilledes d. 12. Juli 1816 for en Stabskrigsret ved Husarregimentet. En af Rahtstedt d. 19. Februar afgiven Beretning om Tildragelsen i Itzehoe indeholdt Data, som var i Strid med Ritmester Friess' Udsagn, der gik ud paa, at han ikke kunde udsende mere end to Patrouiller, da Rahtstedt havde erklæret, at hans Heste var gamle og ude af Stand til at anvendes til Patrouilletjeneste. Ritmester Rahtstedt blev d. 18. April 1817 for falsk Rapport og Insubordination, ved at beordre Folkene til at møde paa en anden Alarmplads end den af den Højstkommanderende valgte, idømt 6 Maaneders Fæstningsarrest i strengeste eller tredje Grad i Citadellet Frederikshavn og skulde betale den oven for angivne tabtgaaede Pengesum og Retsomkostningerne. Generalaudi-

tørens Indstilling til Kongen lød paa Fortabelse af Ridderkorset og simpel Afsked; men af „sær kongelig Naade“ lod Kongen det have sit Forblivende med den af Stabskrigsretten ovenfor nævnte Dom, i hvilken Erstatningssummen tillige blev nedsat til en Fjerdedel.

I Generalstabens „Meddelelser fra Krigsarkiverne“ 8. Bind, Side 315 er anført følgende Redaktionsbemærkning, som diskulperer Rahtstedt:

„Generalauditørens Relationer 1816 og 1817 (J. A.) jvnfr. J. H. Kloppenborg: „En gammel Soldats Erindringer, Side 30“. Friess' Forklaringer stemmer ikke med Kloppenborgs Beretning, der i høj Grad ligner Løjtnant Rahtstedts Udtalelser. Skønt disse altsaa rimeligvis er rigtige, blev de dog ved en Stabskrigsretsdom erklærede for at være usande. Friess' Forklaringer var imidlertid lagte til Grund for en Generalkommissions kort forud afsagte Dom, og man fristes til at tro, at Stabskrigsretten ikke har vovet at underkende denne.“

Det nyoprettede Sjællandske Husarkorps (se Side 76) var med en Stamme af 6 Underofficerer og 104 Menige, alle beredne, under Kommando af en Officer d. 5. December ankommen til Rendsborg. Løjtnant E. Ewald, der som Reconvalescent opholdt sig i Fæstningen, blev d. 7. midlertidig ansat ved Korpset. Dette blev anvendt ved en Rekognoscering d. 8. mod Nortorf og til Patrouilletjeneste, indtil Auxiliairkorpset d. 10. Kl. 6 Eftm. rykkede ind i Rendsborg. Alt Rytteriet blev d. 11. December samlet i en Brigade under Chefen for Jydske Dragoner, Oberst Engelsted. D. 15. December var de to holstenske Husareskadroners Effektivstyrke smeltet ind til 5 Officerer, 9 Underofficerer, 2 Trompetere og 123 Menige, og Sjællandske Husarkorps bestod af 4 Officerer, 5 Underofficerer og 96 Menige.

D. 16. December sluttedes mellem Kronprinsen af Sverrig og Prins Frederik af Hessen en midlertidig Vaabenstilstand, der skulde vare til d. 29. s. M. Melding herom blev sendt til Kong Frederik VI.

Under Vaabenstilstanden, der senere blev forlænget indtil Afslutningen af Freden i Kiel d. 15. Januar 1814, passerede der intet af særlig Interesse.

Rendsborgs Garnison var fra alle Sider indesluttet af Fjendens Tropper og maatte ikke alene lide under de Afsavn, der var en naturlig Følge af Statens fuldstændig forarmede Tilstand, men ogsaa finde sig i de Ydmygelser, som en i alle Henseender overlegen Modstander byder den svagere Part.

At Fæstningen ikke som Frederiksort og Glückstadt faldt inden Fredstraktatens Underskrivning, skyldes sikkert i første Række Prins Frederik af Hessen, der ofte maatte træffe sine Beslutninger uafhængigt af Generalkommandoen i Kiel og Kongen, og under de hyppigt fortvivlede Forhold fik god Brug for sin Karakterstyrke og Energi.

Som anført var Husarrekrutterne fra Wedel under Vagtmester Bonnichsen naaede til Glückstadt. Hertil kom som Rekonvalescent d. 9. December Premierløjtnant J. Ewald, der havde været haardt angreben af

Tyfus. Ewald var ikke blot en kæk og foretagsom Officer, han var tillige en dannet og kundskabsrig Mand, se Side 45, som under Belejringen kom til at spille en Rolle, der laa langt over den, hans Charge anviste ham. Allerede d. 11. December, Dagen efter Rekrutternes Ankomst, foretog Ewald med de bedst beredne Husarer en Rekognoscering til Krempe, Wilster og de andre Nabobyer, hvorfra han indbragte de offentlige Kasser til Fæstningen. Den følgende Dag tog han med 13 Husarer samt 3 Officerer og 60 Mand af Jydske Skarpskyttekorps til Itzehoe for at fange Feltpostekspeditør Fuhlendorff, der stod i forrædersk Forbindelse med Fjenden og neppe var uden Skyld i, at Overfaldet d. 8. var lykkedes saa godt. I Itzehoe-Altstadt stod der et lille Detachement Kosakker, der forlod Byen ved de Danskes Nærmelse. Korporal Kloppenborg og et Par Husarer sendtes hen til Postekspeditørens Bolig. Manden blev arresteret og i Slobrok og Nathue sat paa en medbragt Haandhest, hvorefter han førtes ud af Byen. Da Kommandoet forlod denne, ringede man med Kirkeklokkerne, og Kosakkerne indfandt sig paany. Da Ewald imidlertid lod gøre omkring og hurtigt nærmede sig Itzehoe med sit Kommando, flygtede de atter. I Krempe blev der holdt Hvil, og under dette lykkedes det Fuhlendorff at undvige. Ewald lod da ved en Trompeter kundgøre, at Byen vilde blive afbrændt, hvis Forræderen ikke blev skaffet til Veje inden 10 Minutter. Truslen virkede, thi et Øjeblik efter kom en Rebslager med Fangen, der havde skjult sig i hans Hus. Postekspeditøren blev nu bunden fast til Halen af en Haandhest og indbragt til Glückstadt, hvor han blev sat i sikker Forvaring.

D. 13. December fik Ewald Ordre til at organisere et Rytterkorps af Husar- og Dragonrekrutter, Rekonvalescenter og udtjente Ryttere blandt Besætningens Fodfolk, og det lykkedes ham da ogsaa at skabe et beredent Detachement paa 4 Officerer og 93 Underofficerer og Menige. Han komponerede, da Husarrekrutterne var civilt paaklædte, en Fantasiuniform, som ikke nærmere beskrives, og Byens Skrædere blev satte i Gang med at forfærdige Klæder. Under de forskellige Rekognosceringer og Udfald benyttede Ewald iøvrigt alle de Rytteruniformer, han kunde opdrive, for at holde Fjenden i Uvished om Korpsets Styrke.

D. 14. December red Ewald atter, denne Gang med 25 Husarer, til Itzehoe, der nu var besat af de Estorffske Husarer, saa at den lille Rytter-trop maatte vende om. Den satte saa Kursen mod Wilster og traf ved Heiligenstedten paa en fire Gange overlegen Fjende, der tvang den til at vende om, men som af Frygt for Baghold ikke vovede at forfølge. Ewald fik derved Tid til at afsøge Krempe, hvor han udskrev 500 Alen Lærred, som han tog med sig.

D. 16. marcherede Ewald igen til Krempe med 19 Husarer, traf ved Værtshuset „Springender Hirsch“ uventet paa en Feltvagt af Schillske Husarer og

kastede den tilbage til Byen, der var besat af et Par Eskadroner. Uanfægtet red han videre med sine Folk til Hertzhorn, hvor de i et Sammenstød med en fjendtlig Patrouille tog 2 Fanger og 3 Heste.

Næste Dag foretog Ewald med en lignende Styrke en Rekognoscering til Borsfleth, hvor de Schillske Husarer igen mistede flere Folk og Heste. I Hertzhorn forjog Ewald en preussisk Feltvagt, udskrev 15 Læs Fourage og førte dem med tilbage til Fæstningen. Samme Aften blev Fæstningen indesluttet af Fodfolk, og Ewalds Ekspeditioner med Rytteri maatte ophøre. Han virkede imidlertid paa andre Felter. D. 22. planlagde og ledede han et Udfald i større Stil for at inddrive Levnetsmidler og Fourage og afbrænde Bygninger, som indskrænkede Skudfeltet. Senere blev han, da Forholdene i Fæstningen blev ganske fortvivlede, anvendt som Underhandler med den Øverstbefalende for Indeslutningskorpset, den svenske Generalmajor, Friherre Boije.

Da Garnisonen efter Kapitulationen d. 6. Januar 1814 med flyvende Faner og klingende Spil forlod Fæstningen, var der almindelig Demoralisation blandt Tropperne, hvoraf en Del var berusede, og en Del som hjemmehørende i Omegnen brød ud af Marchekolonnen og gik hjem.

Ogsaa her viste Premierløjtnant Ewald sig som en god Soldat og holdt sine Folk sammen. Medens en Bataillon havde ladet sig fratage sin Fane af nogle ubevæbnede Schillske Husarer, tvang Ewald med Sablen i Haand Fjenden til at respektere den danske Estandart, som hans Kommando førte. Da han red igennem Neustadt med sit Korps, blev der ikke raabt til Gevær. Han red da hen til Vagten og imponerede Vagtkommandøren i den Grad, at denne lod raabe ud og lod sit Kommando blive staaende med præsenteret Gevær, saa længe Ewald var i Sigte. Paa Marchen til Kellinghusen var det noget broget sammensatte Rytterkorps bleven haanet af et Par fremmede Officerer. Ewald udfordrede dem begge og saarede dem alvorligt. Korps og Heste naaede velbeholdne til Rendsborg.

Til den Periode i Slutningen af 1813 og Begyndelsen af 1814, som ovenfor er skildret i store Træk, hører endnu at meddele lidt om de Foranstaltninger, som blev trufne til Sønderjyllands Forsvar og til Hærens Opmarche bag Lille Bælt.

I November havde Kongen befalet, at der paa den jydske Halvø skulde opstilles en Reserve for Auxiliairkorpset, og at dette skulde forstærkes med to Bataillоner. Reserven skulde kantonnere ved Kolding og bestod i de første Dage af December af fire Bataillоner Infanteri, to Kavaleriregimenter og et Batteri paa tolv 3-Punds Kanoner. Denne Styrke blev efterhaanden af Generalkommandoen i Kiel (Landgreve Carl af Hessen) trukken ned i Slesvig for at supplere de dér staaende svage Afdelinger. Landgreven ønskede nemlig i Forbindelse med Auxiliairkorpset i Rendsborg at optage Kampen med de

Allierede, men Kong Frederik VI, som var tynget af politiske og økonomiske Bekymringer, kunde ikke give denne Tanke sin Tilslutning. Med Kejser Frants I af Østerrig som Fredsmægler blev der indledet Fredsunderhandlinger med Kronprinsen af Sverrig. Da disse trak i Langdrag, befalede Kongen, at Reservekorpset skulde forstærkes noget, og at Afdelingerne paa Fyen og Langeland skulde mobiliseres. Til at begynde med blev Reservekorpset yderligere forstærket med fynske Afdelinger og af Landgreven beordret frem mod Flensborg, hvor ca. 10,000 Mand nu var koncentrerede. Men Kongen vilde ikke høre Tale om andet end Defensiv og befalede derfor d. 21. December, at Forsvaret af Sønderjylland skulde opgives og Koncentration af Reservekorpset foregaa om Kolding. Herfra blev Reservekorpset ifølge Befaling af 25. s. M. overført til det vestlige Fyen. Samtidig var der hertil overført Styrker af alle Vaabenarter fra Sjælland og Smaaøerne. Styrken paa Fyen, der var inddelt i 3 Armédivisioner og talte ca. 18,000 Mand, stod under Befaling af Kongen, der d. 3. Januar 1814 var afrejst fra Kjøbenhavn.

I Jylland forblev kun et Observationskorps, sammensat af alle Vaaben og ca. 2000 Mand stærkt, under Befaling af Major Bruun.

I dette Observationskorps var optaget et Detachement af Husarregimentet, som under kar. Ritmester N. Fries i sin Tid var bleven overført til Samsø. Detachementet blev tillige med ca. 30 Ryttere af forskellige Regimenter d. 14. sendt mod Varde for at modsætte sig en Fremtrængen af Kosakker, der d. 10. var rykket ind i Ribe. Fjendtlighederne var imidlertid allerede indstillede d. 11., og Kosakkerne var derfor atter gaaede mod Syd.

Freden blev altsaa sluttet i Kiel d. 14. Januar 1814, men dermed var Krigen ikke helt endt. En af Fredsbetingelserne var som bekendt, at Danmark skulde afgive en Armédivision til de mod Napoleon allierede Magter.

D. 18. Januar udstedte Frederik VI en Armébefaling, ifølge hvilken Felthæren blev opløst og Størstedelen af Mandskabet hjemsendt.

D. 11. Februar var Husarregimentets sjællandske Afdelinger efter næsten $8^1/_2$ Aars Forløb atter tilbage i deres Standkvarterer, hvor de hurtigst muligt blev satte paa Fredsfod.

Selvfølgelig blev der efter Krigens Ophør ophævet en Del midlertidigt oprettede Korps — derimellem som nævnt „Det Sjællandske Husarkorps“ — og foretaget alle de Reduktioner, som kunde forsvares, men ingen af disse Bestemmelser ramte endnu Husarregimentet.

Af Befalinger og Korrespondancer fra 1814 er det let at spore, at der paa alle Omràader blev indført Besparelser, og at der blev arbejdet ihærdigt og med skrappe Midler for igen at bringe Orden til Veje.

Det vil maaske være af Interesse at anføre et Par Regimentsbefalinger fra de Dage.

— — „Den Højstkommanderende paa Eksercerskolen har imorgen Kl.

$7^1/_2$ Form. slet at møde hos mig for at forklare, af hvilken Aarsag han ikke forlængst har indmeldt til Regimentet, at han ingen Trompet havde til Brug for den Trompeter af 4. Husar-Eskadron, som er bleven ham sendt for at lære Rekrutterne Signalerne. Ligeledes har han at give Forklaring over, hvor den Trompet er afbleven, som den afdøde Stabstrompeter har efterladt sig paa Jægersborg.

Det er mig meget ubehageligt, at jeg ved denne Lejlighed ser mig nødsaget til herved at anføre, at dersom Premierløjtnant v. . . . . ikke ved enhver Lejlighed nøjagtig opfylder de Pligter, der paaligger ham som Højstkommanderende ved Skolen, jeg da ser mig nødsaget til allerunderdanigst at ansøge Hs. Maj. Kongen om, at der maatte udnævnes en Forstander for Eksercerskolen, der nøjagtigere opfylder sine Pligter."

— — „Uagtet d'Hrr. Eskadronschefer har indmeldt paa deres Maanedslister, at de har efterset d'Hrr. Officerers Paroljournaler, og at disse er rigtig befundne, saa ser jeg dog til min største Forundring af en Rapport fra den tjenstgørende Premiermajor, at ikke en eneste af d'Hrr. Officerer har holdt Paroljournalen. D'Hrr. Eskadronschefer har altsaa ved deres urigtige Melding paa Maanedslisten foranlediget mig til at give en usandfærdig Indberetning til Hs. Maj. Kongen, som er mig højst ubehageligt. Jeg vil haabe, at De herefter forskaaner mig for, at sligt ikke alene skal ske hverken i denne eller i nogen anden Henseende, og har den tjenstgørende Premiermajor at indestaa mig for, at Hs. Majestæts Befalinger punktlig bliver opfyldte, og at alle Parolbefalinger fra d. 22. August 1813 som den Dag, jeg har overtaget Kommandoen over Regimentet, bliver af d'Hrr. Officerer indførte i Paroljournalerne, som er forsynede med Regimentets Segl og paginerede."

I Holsten var dog Forholdene vanskeligere end andetsteds i Riget, thi en betydelig russisk Styrke, som belejrede Hamborg, havde okkuperet det sydlige Holsten, der maatte underholde den. Armédivisionen, ca. 10,000 Mand, som skulde afgives til de Allierede, manglede saa at sige alt, og de Subsidier, som Sverrig ved Fredsslutningen var gaaet ind paa at betale til Divisionens Underhold, blev holdte tilbage, fordi man tillagde Danmark og særlig Kongen Andel i Befolkningens Rejsning i Norge imod dette Lands Afstaaelse til Sverrig.

De to holstenske Eskadroner blev ikke optagne i det 2. Auxiliairkorps, uagtet dettes nye Chef, Generalløjtnant Kardorff, udtrykkelig havde anmodet Kongen om at faa 4 Husareskadroner med sig.

Eskadronerne, der ved Fredsslutningen var ret svage i Styrke, blev til at begynde med forlagte til Itzehoe og Bramstedt med Ewalds lille Detachement i Neumünster. Senere blev de under Oberst Waldecks Kommando bag Wilster anvendte i den Troppekordon (ialt to Batailloner af Holstenske Skyttekorps og de to Eskadroner), som skulde hindre Russerne i at bortføre kongelige Effekter fra Fæstningen Glückstadt.

Selv efter at de franske Tropper i April og Maj havde rømmet Hamborg, vedblev de russiske Tropper at staa i Holsten og bredte sig i Sommerens Løb over hele denne Landsdel, saa at de danske Tropper maatte trækkes bag Ejderen. Først i Januar 1815 forlod Russerne dansk Territorium.

VII. PERIODEN 1815—1842.

KONG Frederik VI var rejst til den berømte Wienerkongres, som var samlet i det historisk stærkt bevægede Tidsrum fra September 1814 til Maj 1815, og som efter det Napoleonske Kejserdømmes Fald skulde reorganisere Europa, ɔ: genindsætte de fordrevne Dynastier og foretage en Omfordeling af Landene. Danmark laa i Underhandlinger om Fred med Rusland og Preussen, der begge var Sverrigs Forbundsfæller, og havde særlig Interesse i at opnaa Fred med førstnævnte Land for at blive af med det i Holsten værende russiske Okkupationskorps, der kostede Landet uhyre Summer i Underhold. Dette lykkedes som bekendt for Kongen, der imidlertid havde et andet og vigtigt Hovedformaal for sit Ophold i Wien. Han vilde nemlig personlig modvirke Kronprinsen af Sverrigs Planer, som efter Kongens Formening gik ud paa det danske Monarkis Opløsning og Danmarks Udslettelse af de selvstændige Staters Tal. Der er ingen Tvivl om, at Kongen, der som Overhovedet for en lille Stat og som Napoleons gamle Allierede havde en meget vanskelig Stilling blandt Kongressens kronede Medlemmer, forstod at gøre sig gældende, og at Landet skylder ham, at Resultatet af Kongressen for Danmark ikke blev værre, end det blev. Kongen gjorde sig i Modsætning til de andre Fyrster bemærket ved sin Nøjsomhed, Jævnhed og Arbejdssomhed.

Skønt Dronningen af Navn førte Regeringen i Danmark, var det dog i Virkeligheden Frederik VI, som tog Bestemmelse om alt, ogsaa om mindre væsentlige Sager.

Af Bestemmelser, som vedrørte Vaabnet eller Regimentet, og som blev stadfæstede i Wien, skal nævnes følgende Ændringer i Rytteriets Opsadling og Oppakning, som man vilde have gjort lettere. Af Mantelsækken fjernede man et Par Bukser og Nathuen, der hidtil havde været medførte. Man anbragte i Sadlen lettere Puder, ikke mere end 1" tykke, for oven beklædte med Læder, for neden med Lærred og stoppede med Kohaar. Man haabede derved at forebygge Gennemridning paa de lange Marcher. Regimentscheferne fik desuden de strengeste Ordrer til at føre skærpet Tilsyn „for at forebygge

den paa Marchen saa fordærvelige Trykning og som vi med Mishag vilde erfare, om det imod Forventning skete".

Rytteriet mistede sine Skydegeværer og fik i Stedet derfor to Pistoler. I den Anledning blev bl. a. Ceremoniellet ved militære Begravelser ændret til, at Kavaleriet skulde afgive de tre Æressalver med Pistoler, der for Husarernes Vedkommende medførtes i en hvid Læderkapsel paa venstre Side af Skærfet.

Som et mærkeligt Tilfælde skal her omtales en Ansøgning, der i 1815 blev indsendt til Regimentet af en ved de holstenske Husareskadroner tjenstgørende Dyrlæge. Han søgte Stillingen som Skarpretter i Altona, og den maa aabenbart have været indbringende; thi Dyrlægen tilbød tillige at forrette Tjeneste uden Gage ved Eskadronen i Ottensen, ja endog at marchere med den, naar den rykkede i Felten. Skønt Dyrlægerne havde opnaaet at faa Rang med Officerer, anbefalede Regimentet mærkeligt nok Ansøgningen, men Gevaldigeren og hans Haandlangere var jo ganske vist bleven ærlige Mennesker. Der foreligger intet om, at Ansøgningen blev bevilget, men Dyrlægen har neppe faaet dette „Ben", da han kort efter blev overført til Regimentet paa Sjælland og døde i sin Stilling i 1834.

Det saakaldte 2. Auxiliairkorps var vendt tilbage til Danmark allerede i Juni 1814. D. 1. Marts 1815 landede Napoleon i Frankrig ved Cannes og brød paa ny den Fred og Hvile, som Europa trængte saa haardt til. Denne Begivenhed førte til Konventionen i Wien af 15. Marts, ifølge hvilken der skulde opstilles 3 Arméer paa ialt 740,000 Mand imod Frankrig. Skønt Danmark var en af de Stater, som, efter alle de Ulykker der var overgaaet det, trængte mest til Fred, tilbød Frederik VI at stille en stor Del af sin Hær til Deltagelse i Kampen paa den Betingelse, at England betalte Omkostningerne derved. Saa snart Kongen havde nogenlunde Sikkerhed for, at Subsidierne vilde blive tilstaaede, gav han Ordre til at mobilisere et dansk Korps. Dette maatte dog ske med størst mulig Økonomi, da Kongen endnu intet vidste om Størrelsen af den Sum, England agtede at stille til Disposition.

I Maj 1815 fik Husarregimentet Meddelelse om, at dets holstenske Eskadroner skulde udgøre en Del af det 3. Auxiliairkorps, og Maaneden efter fik det en ny Ordre, der gik ud paa, at 100 Mand og 50 Heste af de sjællandske Husareskadroner skulde afsendes til Forstærkning af det „Holstenske Husardetachement".

Disse Folk og Heste indtraf først i et Kantonnement ved Wedel 5 Dage, før de to Husareskadroner skulde afmarchere. Der var adskilligt, der skulde ombyttes baade af Munderingssager og Sadeltøj, og ikke faa Vanskeligheder at overvinde bl. a., fordi man ved de holstenske Eskadroner kun forstod og talte Tysk, og de danske Husarer ikke forstod dette Sprog. Alt blev dog

For neden: 1817, Officer i rød Løbekjole og mørkegraa Benklæder. 1829, Officerer i Løbeuniformer. 1837, Sekondløjtnant i Gala og Vagtmester i Kappe.

ordnet i rette Tid, da Chefen for Detachementet i Holsten, Oberstløjtnant v. Späth, af egen Lomme betalte en Del for Tilfældet engagerede Skrædere, Skomagere og Sadelmagere.

Afmarchen fandt Sted i Slutningen af Juli og gik over Hamborg, hvor Auxiliairkorpset d. 31. Juli fejrede Kong Frederik VI's Kroning, som fandt Sted nævnte Dag i Kjøbenhavn.

Marchen fortsattes noget ud over Bremen til Egnen mellem Ems og Weser, hvor Korpset c. 1 Maaned laa i spredte Kvarterer; saa fik det Ordre til at vende tilbage til Holsten. D. 27. September rykkede de to holstenske Husareskadroner tilbage til et Kantonnementskvarter om Pinneberg.

I Slutningen af Aaret marcherede det af Husarregimentets kongerigske Eskadroner afgivne Kommando tilbage til Sjælland.

Aaret 1816 begyndte paa en for Husarregimentet trist Maade. Som allerede nævnt maatte den sørgelige Tilstand, hvori Landets Finanser befandt sig, føre til Besparelser paa alle mulige Omraader, saaledes ogsaa paa Hærens. I en ny Plan for Arméen, approberet d. 25. Januar, var det første Punkt, at „efternævnte militære Korps skal indgaa og opløses fra 1. Marts“:

„. . . Tre af Husarregimentets Eskadroner, nemlig Ulaneskadronen og de to holstenske Husareskadroner“ . . .

Kloppenborg[56]) fortæller derom: Da dette blev Husarerne meddelt, herskede der en Dødsstilhed. Folkene gik derefter hjem i Kvartererne uden at mæle et Ord. De enedes saa om to og to at henvende sig til Underofficererne, for at disse skulde tale deres Sag hos Oberstløjtnant v. Späth.

De var villige nok til at tjene Konge og Fædreland, saalænge det forlangtes, men de fandt det vanærende, at de skulde fordeles mellem de eksisterende Regimenter som Soldater, der ikke havde gjort deres Skyldighed. De havde jo dog baade Kavaleriinspektørens og Oberstløjtnantens Ord for, at de saavel hjemme som ude havde opført sig godt. Oberstløjtnant v. Späth blev underrettet herom, lod Husarerne samle og lovede dem at indberette og anbefale deres Ønske, men paalagde dem tillige at forholde sig rolige for ikke paa Slutningen at paadrage sig Kongens Unaade. Kloppenborg meddeler, at en kongelig Resolution, som kort efter udgik, ophævede Bestemmelsen om, at Husarerne skulde fordeles mellem Regimenterne. De skulde i Stedet for hjempermitteres, men kunde indkaldes til National-Kavaleriet, indtil 8 Aar efter deres første Møde. Rekrutterne skulde dog ved Vakancer indtræde i de andre Regimenter. Underofficererne kunde selv vælge, ved hvilket Regiment de ønskede fremtidig at tjene.

Denne Resolution findes ikke mellem de af Hedegaard udgivne eller iblandt Regimentets Befalinger.

Mandskabet var tilfreds med denne Afgørelse, men forstaaeligt nok var Hjemsendelsesdagen en Sorgens Dag.

Det maa jo have været vanskeligt for Folkene at fatte, at netop disse to Eskadroner, som overfor Fjenden ikke alene havde gjort deres Pligt, men endog havde kæmpet med udmærket Tapperhed og derfor havde glorværdige Traditioner som faa, skulde opløses. Løjtnant Juel afleverede Eskadronernes Estandarter, omhyllede af Flor, i Rendsborg Fæstning.

I Parolbefalingen af 25. Januar 1816 var der en Tilføjelse, der kom til at gælde for det Husardetachement, 2 Officerer, 4 Underofficerer, 1 Trompeter og 32 Husarer, der var afgivet til det 4. Auxiliairkorps. Den lød saaledes: „De Tropper, som nu er under det danske Armékorps i Frankrig, forbliver uforandrede, som de nu er, indtil deres Hjemkomst“.

Den nye Hærplan indeholdt nærmere Bestemmelser for Husarregimentet, hvoraf kun skal anføres følgende:

Personalet bestod af:

1 Regimentschef, 1 Oberstløjtnant og 1 Major, begge uden Eskadron, 4 Eskadronschefer, 4 Sekondritmestre, 4 Premierløjtnanter og 8 Sekondløjtnanter, 1 Regimentskvartermester og Auditør, 1 Regimentskirurg og 4 Eskadronskirurger, 1 Regimentsdyrlæge, 4 Vagtmestre, 4 Kvartermestre, 36 Korporaler, 1 Stabstrompeter og 8 Trompetere, 3 Sadelmagere og 8 Bomskærere, 1 Depotvagtmester, 1 Bøssesmed, 4 Fahnsmede og 1 Profos, samt 624 Menige. Hertil kom d. 3. Marts s. A. 1 Eskadronskirurg, 1 Sadelmager og 1 Fahnsmed, der blev ansatte paa Eksercerskolen paa Jægersborg.

Den tjenstgørende Mandskabsstyrke var gennemsnitlig 72 Mand pr. Eskadron. Til de saakaldte Kampements i Maj og Juni Maaned indkaldtes c. 50 Mand pr. Eskadron, saa at Styrken ved Underafdelingerne i Eksercertiden var c. 120 Mand. I disse Tal var dog ikke de tjenstgørende Rekrutter indbefattede.

Af de i Aarets Løb givne Bestemmelser faar man det Indtryk, at man stillede store Krav til Sadelmagernes Dygtighed med Hensyn til Skæring af Bomme og disses Tilpasning, og det var jo ikke saa mærkeligt efter de strænge Ordrer, Kongen havde givet, om at undgaa Trykning af Heste. Sadelmagerne fik en god Uddannelse og gennemgik ogsaa Erfaringernes og Traditionernes gode Skole. Allerede den Gang fandtes der to Sadelmagere af Navnet Rosted, hvis Bærere i 4 Generationer har tjent og endnu tjener Regimentet.

Fahnsmedene var menige Husarer, der inden Mødet var oplærte i Grovsmedefaget. I 1817 fik de Tilladelse til at arbejde som Smede for Borgerne i de Købstæder, hvor Eskadronerne garnisonerede, men de maatte tage Borgerskab som Smede, og Fahnsmeden i Roskilde skulde tillige være Medlem af Smedelauget.

Antallet af Heste var 32 Officers- og 457 Stamheste. Dette Tal svarede

ikke til Styrken af Underofficerer, Trompetere og Menige; men man var ved Fastsættelsen af Antallet gaaet ud fra, at Mandskabet i det 7. og 8. Tjenesteaar ikke blev indkaldt i Fredstid, og at Officersoppasserne og Fahnsmedene var uberedne. I Krigstilfælde mente man let at kunne skaffe de manglende Heste, ialt 144. Ved Salget af et tilsvarende Antal Husarheste havde man nemlig indvundet en Kapital, der henlagdes under Generalitets- og Kommissariats Kollegiet som et Fond, der skulde vokse sig stort ved paaløbne Renter og Renters Renter, og kun maatte røres med Kongens Tilladelse.

Regimentet havde, undtagen i Græsningstiden, hvor kun et ringe Antal blev staldfodrede, alle sine Heste til Tjeneste.

Frederik VI holder Specialrevu over Livgarden til Hest.

Som Kuriosum skal nævnes, at der i Planen var tilstaaet Officererne følgende Antal Fouragerationer: Regimentschefen 6, Stabsofficererne 3, Eskadronscheferne 2, Resten af Officererne 1.

Arbejdsforholdene var iøvrigt ikke lette, thi ingen af Eskadronerne var den Gang forsynede med Ridehus, men maatte ride under aaben Himmel. 2. Eskadron fik dog noget senere Tilladelse til at benytte Dronningens Ridehus paa Amalienborg ved Remonteridning. I 1831 blev der bygget et Ride-

hus paa Jægersborg, i 1842 fik Eskadronen i Hillerød Tilladelse til at benytte Frederiksborg-Stutteriets Ridehus, og i 1844 fik Gardehusardivisionen et Ridehus i Kjøbenhavn.

Til Sammenligning mellem Mandskabets Forplejningsforhold da og nu har følgende kongelige Resolution af 5. Januar 1817 Interesse: „Da det er en absolut Nødvendighed, at Rekrutterne i Kavaleriregimenternes Eksercerskoler i det mindste to Gange ugentlig gives et godt og mættende Maaltid varm Mad, saa approberes, at Kavaleriregimenternes Rekrutter gives 2 Rbskill. Sølv Værdi daglig i Tillæg, imod at Regimenterne paalægges at drage Omsorg for, at der ved Hjælp af dette Tillæg skaffes Rekrutterne nogle Gange om Ugen varm Mad. Dog kan Rekrutterne af . . . og Husarregimentet ikke tilkomme dette Tillæg, eftersom disse Regimenter leveres Brændsel til Marketenterne, som koger for Rekrutterne." Først i 1830 blev det paalagt samtlige Regimenter og Korps at drage Omsorg for, at Mandskabet erholdt varm Mad en Gang daglig.

Den 5. Husareskadron, som garnisonerede i Kjøbenhavn, blev fremtidig den 2. i Regimentet og arvede saaledes de smukkeste Traditioner, den kunde ønske sig. 1. Eskadron laa i Hillerød, 3. i Hørsholm og 4. i Roskilde.

I Marts 1817 blev der udgivet meget nøjagtige og detaillerede Tegninger af Uniformsgenstande for Officerer og fremstillet Prøver af Munderingssager for Underofficerer og Menige af samtlige Regimenter og Korps. For Trompeterne gjaldt — mærkeligt nok — kun, at Farve og Snit ikke maatte forandres. Ellers kunde de paaklædes saaledes, som ethvert Regiments eller Korps' Chef fandt det rigtigst, hensigtspassende og smukkest. Enhver Udpyntning eller Forandring maatte dog være Kongens Kasse uvedkommende. Husartrompeternes Paradeuniform var pragtfuld og oversaaet med Sølv. Den blev betalt af Officerskorpset, der ogsaa fyldte Musikkassen. Ogsaa herudover interesserede Kongen sig for Soldatens Udseende, hvor om Parolbefalingen af 27. September s. A. vidner: „Da det befaledes Arméen, at Mandskabet skulde aflægge Haarpiskene, var det Meningen, at Haarene maatte afklippes tæt til Hovedet, men da vi nu erfarer, at Mandskabet ved nogle Regimenter bærer Baghaarene paa Bondemaner nedhængende over Munderingskraven, hvilket strider imod et godt militært Udseende, bestemmes herved, at samtlige Regimenter og Korps har at holde over, at ingen bærer Baghaarene længere end til der, hvor Halsbindet begynder, ligesom at Forhaarene maa afklippes saaledes, at de ikke hænger over Panden ned i Øjnene."

De følgende Aar hengik, uden at der passerede Begivenheder, som er Omtale værd. Her skal dog nævnes nogle Optøjer, som fandt Sted Søndagen d. 22. Maj 1820 paa Strandvejen, fordi Hovedpersonen var en af Regimentets Løjtnanter.

Det er vistnok ikke saa faa, der har hørt Versionen om en Husarløjtnant, som blev udskældt af en Person, der kørte paa en fuldt besat Kapervogn og som med sin Sabel gennemfugtlede hele Selskabet, Damer og Herrer uden Undtagelse, da Fornærmeren ikke selv vilde melde sig. Slet saa galt var det dog ikke.

Nævnte Dag red Sekondløjtnant, Greve v. d. Schulenburg ledsaget af en civil Herre, Caspar v. Buchwaldt, der samme Aar blev Sekondløjtnant i Livgarden til Hest, fra Charlottenlund ad Strandvejen hjemad. Da han i Skumringen naaede „Slukefter“, spurgte „nogle ubekendte Fruentimmer“ Løjtnanten, om de maatte ride med. Fra den tætfyldte Spadseresti havde man iagttaget, at der veksledes Ord mellem Damerne og Løjtnanten, og nu begyndte man at overdænge ham med Ord, der var alt andet end Komplimenter: Laps, Abekat osv. Da den civile Ledsager fik Løjtnanten til at ride til for at komme bort, blev Raabene højere og værre: „Kujon, det er ham, der har „sat“ i Citadellet osv.“. Der blev tillige kastet Sten efter Rytterne. Løjtnanten blev herover saa opirret, at han vendte om og red henimod en Vogn, hvorfra han troede, at Raabene lød. De derpaa siddende Personer, som neppe havde en helt god Samvittighed, sprang hurtigst mulig af, inden han naaede Vognen, men nu stimlede Mængden sammen om Løjtnanten, greb hans Hest i Tøjlerne og truede med at rive ham af Hesten. Han trak da sin Sabel og langede ud efter dem, som havde fat i Tøjlerne, og slap ud paa Vejen, hvor en ældre Officer af Regimentet, Ritmester v. d. Recke, opfordrede ham til at stikke Sablen ind og ride bort. Det gjorde han ogsaa, men blev forfulgt af Mængden. En gammel Kone løb ud paa Vejen, greb hans Hest ved Tøjlen og raabte: „Du skidt Løjtnant, giv mig Din Sabel“. Atter stimlede man sammen om Schulenburg, der paany trak Sablen og i Skumringen huggede efter de nærmeste med flad Klinge. Der var imidlertid kommen 3 à 4 andre ridende Officerer til, og de fik tilsidst Schulenburg til at trave bort.

Der blev afholdt ikke faa Forhør i Sagen, og Meningerne var ret delte om, hvorvidt Løjtnanten af Hensyn til sin egen Sikkerhed havde behøvet at trække Sablen eller ej. Retten kom til den sidste Anskuelse. Den mente fornuftigvis, at Løjtnanten „ikke burde have følt sig krænket over Injurier af slige Personer“. D. 1. Juli faldt Stabskrigsretsdommen, der lød paa 2 Maaneders Fæstningsarrest i 2. Grad. Kongen nedsatte denne Straf til 4 Ugers Stuearrest, men bestemte tillige, at Grev Schulenburg efter Afsoningen skulde forrette nogen Tids Tjeneste ved Jydske Regiments lette Dragoner i Randers, d. v. s. afsvales i et nordligere Klima. I Dommen findes intet om, at Løjtnanten i et Aar ikke maatte trække sin Sabel, det er en Krønike ligesom Historien om Kapervognen.

Omtrent samtidig blev en Officer af Regimentet ikendt samme Straf,

2 Maaneders Fæstningsarrest i 2. Grad, fordi han havde givet en Rekrut Stokkeprygl. Sagen kom frem, fordi Rekrutten hængte sig, og gav Anledning til, at Regimentschefen befalede, at „kun Skoleforstanderen eller den Højstkommanderende paa Eksercerskolen maatte prygle Rekrutterne“. Fugtel med Sablen var derimod tilladt Eskadronscheferne og den højstkommanderende Officer paa Eksercerskolen baade over for Underofficerer og Menige. I 1820 var der netop et Tilfælde, hvor den Højstkommanderende paa Skolen, en Løjtnant, tildelte en Stabstrompeter, der havde givet ham et respektstridigt Svar, paa Stedet 7—8 Slag med den flade Klinge. Stabstrompeteren førte Klage over denne Behandling, men fik ved Krigsretsdom 14 Dages Vagtarrest for uberettiget Klage.

I 1821 beklagede Regimentschefen sig til Kongen over, at Regimentet fik tildelt saa mange svage og daarligt begavede Rekrutter, der hovedsagelig stammede fra de fattigste og usleste Husmandshjem i Jylland. Dette førte til, at Kongen i November s. A. bestemte, at Husarregimentet fremtidig og fortrinsvis skulde rekruteres fra 1. Sjællandske Distrikt, endvidere fra 2. do. og kun fra 1. Jydske Distrikt, saa fremt de to nævnte Distrikter ikke kunde udrede hele Rekruttallet. Der var i samme Aar megen Sygdom blandt Folkene, Koldfeber kaldet. Man søgte at komme denne Sygdom til Livs ved at hente Vand fra nærliggende Kilder, og desuden tilstodes der hver Mand daglig to bitre Snapse Brændevin.

Nogle Aar senere, i Sommeren 1825, grasserede „Lungesyge“ blandt Hestene ved Eskadronerne i Kjøbenhavn og Roskilde.

Der synes i de Aar at have været Overflod af Officerer i Rytteriet, thi d. 6. Januar 1821 resolverede Kongen, „at fra nu af og indtil videre bliver ingen Officer, der ansættes som Løjtnant à la suite ved Kavaleriet, tilstaaet ekstraordinær Gage og maa altsaa blive staaende uden Gage og Emolumenter, indtil de ved forefaldne Vakancer kan efter Anciennitet indtræde i virkeligt Nummer“. Man ser da ogsaa jævnligt, at Husarofficerer, der er ansatte noget senere ved Regimentet, har tjent ved Jægerkorpsene e. a.

For dem, hvem Detailler i Uniformsbestemmelser og Munderingsreglementer interesserer, vil Aaret 1822 være omtrent lige saa frodigt som Aaret 1911. Kun Skade, at man i Modsætning til nu savner Kendskab til den Stemning, som alle disse Bestemmelser den Gang fremkaldte. For Husarregimentet var Forandringerne dog ikke store, da de kun bestod i, at lyseblaa „Overbuxer“ blev indførte, med en bred, mat Sølvtresse for Officerer og med en hvid Stribe for Underofficerer og Mandskab, at en Bajstrøje med kraprød Krave blev reglementeret, og at Chakotskyggen blev forsynet med en Messingrand.

Regimentets yngre Officerer fik af Chefen Ordre til at forevise deres ny anskaffede Uniformssager for deres Eskadronschefer, en Bestemmelse, der

tyder paa, at han ikke nærede nogen synderlig stor Tillid til Løjtnanternes Smag for de approberede Modeller.

Generalmajor Frieboe synes heller ikke at have set med venlige Øjne paa den ogsaa da mellem de yngre Officerer herskende Mode at afrage Overskægget, thi i Slutningen af Aaret udkom følgende Regimentsbefaling:

„Det er mig ubehageligt, at jeg ser mig foranlediget til at befale, at d'Hrr Officerer ved Husarregimentet ej maa aftage Skægget paa Overlæben. Hr.

Parti fra Kongens Have og Kronprinsessegade ca. 1828
(i Forgrunden en Livgarde- og en Husarofficer).

Major v. Sperling har at beordre de ved hans Eskadron staaende Sekondløjtnanter, v. Holstein og Greve af Blücher-Altona, at de uden Henstand lader Skægget vokse paa Overlæben, som (!) de uden Tilladelse har aftaget. Dette har Eksercerskolen tillige at beordre Sekondløjtnant v. Gandil. Dersom det generer benævnte Løjtnanter at bære Skægget saaledes, som i en Del Aar har været Brug i Regimentet, saa har de at indsende deres Ansøgning om at forsættes til andre Regimenter, hvor omtalte Skæg ej bruges. Med Fornøjelse skal jeg allerunderdanigst anbefale deres Begæring.“

Det har sin Interesse at se, at Øvelser, der nu anses for ret moderne og nye i deres Oprindelse, allerede har været indførte i 20-erne. Det skal saaledes nævnes, at der blev givet Ordre til mindst 4 Gange om Sommeren at holde Svømmeøvelser med Heste, at der blev øvet Voltigering paa levende Hest, og at der i December 1828 — for at skaffe mere Enhed i Kavaleriets Bevægelser — skulde rides i en egal og bestemt Gang, d. v. s. Temporidning. Tre Gange ugentlig skulde der rides „Distanceridning" paa Eksercerpladsen og i 1 Minut tilbagelægges 150 danske Alen i Skridt, 360 Alen i Trav og 600 Alen i Galop. Tallene er nu 155—60, 365 og 550 Alen. Man maa nærmest undre sig over, at der i 20-erne blev redet i en friere Eksercergalop end paa vor Tid, hvor Hestematerialet sikkert er langt ædlere end den Gang.

Af Bestemmelser, der i Januar 1828 blev trufne for Kavaleriets Vedkommende, skal her nævnes enkelte.

Eskadronerne var paa Fredsfod inddelte i tre Delinger, og paa Krigsfod i fem, hver paa to Halvdelinger. Den 3. Deling (paa Krigsfod den 5.) kaldtes Skyttedelingen. Et Regiments fire Skyttedelinger samledes i en Skytteeskadron, som kommanderedes af en Sekond-Ritmester med Assistance af 2 Løjtnanter og 8 Underofficerer. Skytterne skulde undervises i Blænkertjeneste, saavel til Hest som til Fods, samt i at bruge Sidegevær (Sabel) og Pistol som det øvrige Kavaleri. Til Skytter udtoges fortrinsvis de bedst dresserede Rekrutter, og de uddannede Skytter fik som Udmærkelsestegn en hvid Snor om hvert Opslag. Skytterne havde særlig Adgang til at blive anvendte som Honnørposter og maatte ikke straffes med Stokken. Blev de idømte Spidsrodsstraf, var det med det samme forbi med Herligheden at være Skytte, og Udmærkelsestegnet blev dem berøvet. Skytteeskadronen holdt, naar Regimentet var formeret i Linie, paa venstre Fløj. Den var en Slags Reserve, der under Attaker skulde falde Fjenden i Flanken; men den virkede ogsaa ved alle Besættelser til Fods af Broer, Defiléer o. l. Stillingen som Chef for Skytteeskadronen blev anset for saa vigtig, at den blev besat, efter Regimenternes Indstilling, af Kongen selv.

En af Kommandørerne for Skytteeskadronen i første Halvdel af Trediverne var Sekondritmester Niels Krabbe Juel, der havde kommanderet Husardetachementet ved det 4. Auxiliairkorps. Han var paa Grund af sin Begavelse, Kundskaber, Karakteregenskaber og Dygtighed en af Regimentets mest fremragende Officerer. I sine Erindringer meddeler Generalløjtnant C. D. Hegermann-Lindencrone bl. a., at Juel havde en overordentlig Evne til at tumle med Kavaleri, da han forenede den mest uforstyrrelige Ro med den højeste Grad af Voldsomhed og Kraft i Bevægelserne, og nævner et Eksempel herpaa.

Kavaleriinspektøren, Oberst v. Berger, havde en Dag tilfældig overværet

Skytteeskadronens Eksercits og undret sig over dennes Fuldkommenhed. Af sin Adjutant hørte Obersten derefter en Udtalelse af en af Eskadronens Løjtnanter (Hegermann-Lindencrone) om, at man aldrig indøvede bestemte „Ture“, men var saa vant til at forstaa og følge Chefens Kommando, at man sikkert kunde lade alle Officerer og de Deling førende Underofficerer træde ud og dog være i Stand til at udføre det samme med Eskadronen. Obersten spurgte da Juel, om det var rigtigt. Som Svar lod Ritmesteren alle Officerer og Underofficerer holde ud af Eskadronen og valgte i hver Deling en Husar, der blev paa sin Plads i Geledet, til at føre Delingen. Han bad derefter Obersten om at befale, hvad han vilde se af indviklede Manøvrer, uden Hensyn til nogen bestemt Rækkefølge af disse. Dette gjorde Kavaleriinspektøren, og Juel tumlede Eskadronen i spredt og sluttet Orden og i de hurtigste Gangarter, uden at noget mislykkedes, eller nogen Uorden indtraf.

N. K. Juel.

Ved en senere Lejlighed overværedes Skytteeskadronens Øvelser af „Det holstenske Husardetachement“s tidligere Kommandør, Oberst v. Späth, af Oberst v. Berger og en Grev Bernstorff, der tidligere havde staaet ved de Holstenske Husarer. Da Øvelserne var endte, red Oberst Späth hen til Juel, omfavnede ham og bad ham om at maatte sige nogle Ord til Husarerne. Han udtalte da, „at han havde troet at se de gamle Eskadroner, som han med hele sit Hjerte havde tilhørt. Dog ikke saaledes, som de den Gang var, men saaledes som han kunde tænke sig dem udviklede videre til det, den udmærkede Chef, hans gamle Løjtnant, til Overraskelse og stor Glæde for ham og de tilstedeværende gamle Husarkommandører, havde forstaaet at bringe det. Sligt kunde kun opnaas, hvor den Kommanderende forstod at føre sine Folk fremad, og Folkene forstod, at det var hans og deres fælles Ære at staa som et Mønster for Soldater. De havde vist, at de bedre Midler og den længere Tjenestetid, som Stamregimenterne havde forud for de andre, ikke var spildte, men vel erstattede Fædrelandet“.

Juel døde, ikke 42 Aar gammel, af en jævnlig tilbagevendende Brystlidelse,

der var opstaaet ved nogle voldsomme Kontusioner, han havde paadraget sig ved Sehested, da hans Hest var bleven skudt under ham, og han var bleven traadt af de efterfølgende Rytteres Heste.

Karabinen, som havde været afskaffet i nogen Tid, blev atter indført i Rytteriet, saaledes at Skytterne først og fremmest blev forsynede med den. De karabinbevæbnede Folk beholdt af de to Pistoler kun en, som skulde føres i det venstre Pistolhylster. At dømme efter de Udtalelser, der fremkom i Aarene efter, var Karabinerne „ikke synderlig gode udover 80 Alen". Der blev derfor i 1831 paa Kronborg Geværfabrik fremstillet en ny Karabinmodel.

Ved hvert Regiment blev der udtaget tre Mand af Skyttedelingen „for at oplæres i at blæse Signaler paa Bygelhorn til Brug for Skytternes Bevægelser"[57]). Af Ammunition skulde der i Krigstid medføres af de Menige 20 Kugle- og 30 Rendekuglepatroner samt 10 Pistolpatroner. En Underofficer maatte medføre 15 af de sidstnævnte.

Ved kongelig Resolution af 9. April 1831 blev det bestemt, at Skyttedistinktionen for Skytteeskadronen ved Husarregimentet skulde bestaa i en grøn Fjerbusk, som skulde bæres af alt Eskadronens Personel.

I Sommeren 1831 optraadte Koleraen i adskillige af Europas Lande, og det gav Anledning til militære Foranstaltninger, som det maaske kan have sin Interesse at lære at kende.

I Juli afgav hver Eskadron 1 Korporal og 12 Husarer til at patrouillere paa Dele af Sjællands Kyster. Det Mandskab, som skulde paa Karantæne-Kordon, maatte medføre fuld Udrustning, men gammelt Tøj og Bajstrøjer, samt skarpe Patroner. Ingen maatte dog lade Geværet med skarpt, før han kom i det Tilfælde, at han skulde skyde. Det var muligvis vel sent, men det var allerede meget forskelligt fra de rigoristiske Bestemmelser ved en tidligere Afspærring.

Officererne fik Tilhold om at paase, at Kasernerne blev godt udluftede, at der flittigt „røgedes", og at der en Gang daglig kom Eddike paa Gulvene, at Mandskabet fik sund og god Mad og Drikke, samt at der blev sørget for, at Folkene var varmt paaklædte, især om Maven. „Dette er vistnok tilstrækkeligt til Mandskabets Konservation mod Smitten".

Kolera-Skrækken førte imidlertid snart til skærpede Bestemmelser. Poster, som forsætlig tilstedede Personer at indsnige sig fra afspærret Land, som tillod lovstridig Indførsel af Sager derfra eller havde forbudt Samkvem med Personer, kommende fra Koleralande, skulde have deres Liv forbrudt. En Skildvagt eller Post, der sov eller forlod det Sted, hvor han var udstillet, skulde anses med Fæstningsarbejde fra 3—5 Aar o. s. v. Det var i Sandhed Straffe, der dannede en kraftig Modvægt imod Fristelser, som Posterne kunde blive udsatte for.

2. Husareskadron i Kjøbenhavn slap i det følgende Aar for en Afgivelse,

For oven fra venstre til højre: 1837, menig Husar. 1845, Menig i Kappe, Officer i Vinteruniform og Officer i Interimstrøje med overtrukken Chakot og Sabeltaske.
For neden: 1848, Vagtmester og Menige, Feltudrustning.

som havde varet mere end en halv Snes Aar. Der skulde nemlig til Stadighed være en bereden mindre Styrke under en Underofficer til Disposition for Politiet ved Bekæmpelse af Optøjer. Kommandoet, som i daglig Tale kaldtes „Husarpikettet“, var til at begynde med stationeret i Artilleristalden, derefter paa Gammelholm og tilsidst i Kasernen ved Østerport. I August 1832 bortfaldt Bestemmelsen om Pikettet, da man syntes at være mere rolig for Optøjer; men Politiet kunde dog vedblivende ved direkte Henvendelse til Eskadronen rekvirere Assistance. En anden Lempelse i de gældende Regler blev indført i December 1832, nemlig den, at der i et Krigsforhør ved Regimentet kun skulde være 2 i Stedet for 3 Officerer. Endnu den Dag idag har Regimentet en Officer mindre i et Forhør, end i Almindelighed er foreskrevet.

Samme Aar blev en blaa Overkjole for Officerer reglementeret i Stedet for den røde Løbekjole. I Anledning af, at nogle Officerer tre Maaneder senere havde tilladt sig at gaa med Sabelgehænget under Overkjolen, udgik følgende Regimentsbefaling: „Naar d'Hrr. Officerer ønsker at klæde sig efter deres Fantasi, gør de bedst i at forlange deres Afsked, thi saa længe de staar i Hans Majestæts Tjeneste, er det deres Pligt og Skyldighed at klæde sig efter de givne Befalinger.“ En anden Bestemmelse, som næppe har været kærkommen, var, at Officererne fremtidig ved Kavaleriinspektørens Komme skulde medføre deres Journaler og deres Eksercerreglement. Det sidste havde Kongen personlig skænket hver Officer. Kavaleriinspektøren havde faaet skriftlig Instruks fra Kongen om, hver Gang at paase, at Journalerne var førte og Eksercerreglementerne rettede indtil Dato. Hans Inspektioner har sikkert af adskillige Officerer været imødesete med Rædsel.

Aaret 1832 har endvidere at fremvise en Begivenhed, der den Gang vakte stor Opmærksomhed i Danmark, nemlig Indførelse af Hestevæddeløb som „Befordringsmiddel til Hesteavlen og uundgaaelig nødvendige til dens Forbedring og Forædling“. Der blev i Maj ved Regimentet rundsendt en Subskriptionsindbydelse til et Væddeløb paa Nørrefælled. Løbene blev dette og hvert senere Aar indtil Krigen 1848—50 afholdte her.

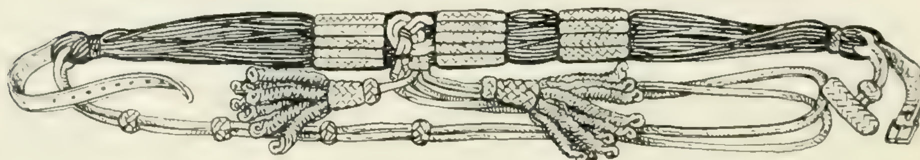
I Maj 1834 blev der til Brug for Officererne indført en „Interimstrøje“, der kunde bæres allevegne, hvor Dolman og Pels hidtil havde været benyttede — dog ikke ved Revu, eller naar Galadragt skulde bæres. Sølvsnorene skulde være smallere og ej saa kostbare. Regimentschefen havde bragt Trøjen i Forslag for Kongen, der derefter godkendte den. Underofficererne fik samme Aar leverede hvide Fjer med sort Top. For Skytteeskadronen skulde Toppen dog være grøn. Til disse Bestemmelser blev der i Maj 1836 gjort den Tilføjelse, at Underofficererne skulde have en sort Pompon — i Skytteeskadronen dog hvid. Mandskabet fik henholdsvis røde og grønne Pompons. Samme Aar indførtes en ny Model for Chakot, der af Mandskabet i den daglige Tjeneste kunde bæres med Pompon alene, uden Fjer og Kordon.

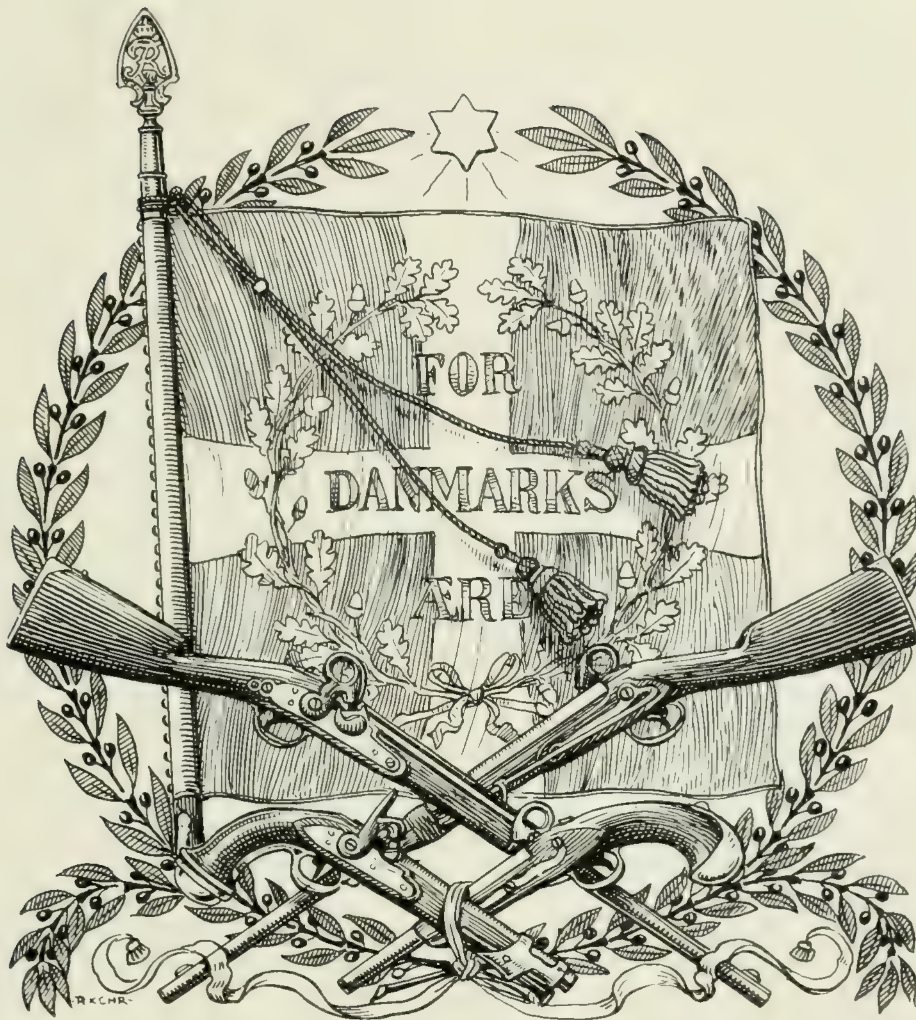
D. 17. Oktober s. A. blev ved Parolbefaling Spidsrodsstraffen, som i mange Aar havde været en Skræk for dem, der kunde straffes dermed, afskaffet, men der indførtes rigtignok en anden legemlig Straf, der neppe kan have været meget mindre haard.

Den legemlige Straf, der som Regel blev anvendt i Forbindelse med Vand og Brød, skulde bestaa i Slag paa Ryggen med en Rotting, der i Omkreds ikke maatte være tykkere end $1\frac{1}{2}$" eller længere end 3'. Den Skyldige skulde ved Eksekutionen være iført Skjorte og Trøje. Slagenes Antal var 25, 50, 75, 100 og 150. De to sidste Antal dog paa to Dage, med Halvdelen ad Gangen[58]). De saakaldte „Korrektioner af Fugtel og Stokkeprygl" vedblev at være i Brug, dog med den Tilføjelse, at den Paagældende, naar han ikke var iført Munderingen, burde have Tilladelse til at iføre sig Trøje, og at Korrektionen altsaa ikke i noget Tilfælde maatte gives paa den bare Skjorte.

D. 3. December 1839 døde Kong Frederik VI. Hermed afsluttedes en lang Regeringsvirksomhed, som var begyndt ved den Afdødes Indtrædelse i Geheimestatsraadet i 1783, og som var præget af Retsindighed, Pligtfølelse og en sjælden Arbejdsevne. For Hæren havde Kongen altid vist den største Interesse og Omsorg.

Kong Christian VIII begyndte allerede i sit andet Regeringsaar at indføre Besparelser i Hærens Uniformering, deriblandt Afskaffelse af Rabatterne[59]), der havde været saa karakteristiske for Frederik VI's Smag. En Kommission arbejdede endvidere paa en Reduktion af Arméen. Med Henblik herpaa fik samtlige Regiments- og Korpschefer Ordre til d. 1. December 1841 direkte til Kongen at indsende Konduitelister og til at bekendtgøre for deres Officerskorps følgende Bestemmelse: Det skulde være tilladt enhver Officer eller Officiant, som ved den forestaaende Reduktion maatte ønske at aftræde med Behold af sin „nuhavende" Gage, Kantonnementstillæg, Kvarterpenge og Godtgørelse for Munderingskammeret, derom at ytre sig. Udtalelsen af dette Ønske skulde dog ikke senere have nogen Indflydelse for den Paagældende, hvis Kongen foretrak at beholde ham i Krigstjenesten. Ansøgningerne skulde være indsendte inden d. 1. December s. A. Det maa siges at have været gode Betingelser.

3. AFSNIT

1. Juli 1842 — 5. Juli 1867.

I. Perioden indtil 1. Slesvigske Krig.

DET første Aar i denne Periode er særlig bekendt ved den nye Hærplan, der af Kong Christian VIII blev approberet d. 28. April, og som skulde træde i Kraft fra 1. Juli s. A. I sit Reskript udtaler Kongen, at han vil „give Vor Landmilitæretat en Reorganisation, der i Forbindelse med den nød-

vendige Økonomi kan give Arméen den Dygtighed, uden hvilken den ikke vil kunne opfylde sin Bestemmelse: at sikre Landets Forsvar", og at han „er gennemtrængt af den Sandhed, at en mindre, men vel organiseret og vaabenøvet Hær vil udrette mere end en større, der mangler Vaabendygtighed".

Den Indskrænkning, der skulde foretages i Arméens Styrke, var i Korthed følgende: Fra 31 Batailloner og Korps (150 Kompagnier), 9 Kavaleriregimenter (36 Eskadroner) og et Artillerikorps (18 Feltbatterier) til 23 Batailloner og Korps (92 Kompagnier), Garden til Hest og 6 Dragonregimenter (27 Eskadroner) og 2 Artilleriregimenter (12 Feltbatterier).

Husarregimentet mistede 2 af sine 4 Eskadroner og blev under Navn af Gardehusardivisionen i Forening med Livgarden til Hest (1 Eskadron) formeret som et Korps: Garden til Hest, der fra d. 18. April 1843 ifølge Kongens Bestemmelse blev kaldet „Den kongelige Garde til Hest". Gardekorpset og 4. Dragonregiment dannede tilsammen 1. Kavaleribrigade, hvis Kommandør tillige var at betragte som Kavaleriinspektør for sin Brigades Afdelinger, da denne Stilling ved Hærloven var ophævet.

Garden til Hest fik Garnison i Kjøbenhavn med en fælles Eksercerskole paa Jægersborg, hvor desuden Gardehusardivisionens Stab blev indkvarteret. 1. Gardehusareskadron blev der, paa Grund af Pladsmangel i Hovedstaden, anvist Standkvarter i Hørsholm, hvor den forblev indtil November 1844.

Eskadronernes Fredsstyrke blev sammensat af 4 Aargange, med ialt 120 Mand. Den blev fornyet ved en aarlig Tilgang af 30 Rekrutter, der mødte i to Hold, henholdsvis d. 30. Juni og d. 18. December, ved Skolen for at uddannes dér i $6^1/_2$ Maaned.

I Krigstid skulde Eskadronerne ved Indkaldelse af 4 ældre Aargange bringes op paa en Styrke af 180 Mand, dog saaledes at Overskuddet gik til Reserveformationer.

Gardehusardivisionens Mandskab fik altsaa, med Rekrutuddannelsen iberegnet, en fireaarig Tjenestetid, idet der af ældste Aargang permitteredes et Antal, der svarede til de mødte Rekrutter.

Kommandøren og de to Eskadronschefer maatte selv holde sig med Heste og fik tildelt henholdsvis 3 og 2 Havrerationer. Husareskadronerne fik ialt et Antal Stamheste, der var afpasset efter Styrken af subalterne Officerer, Underofficerer og Trompetere samt Underkorporaler og Menige, nemlig 279. Til Eksercerskolen var der endvidere normeret 30 Heste. Højdemaalet for Stamheste maatte ikke overstige 10 Kvarter og 1". Stamhestene var at holde til stadig Tjeneste, og den tidligere fastsatte Græsningstid bortfaldt.

Kommandøren for Gardekorpset, der bar Livgardeeskadronens Uniform, var tillige Direktør for den militære Manege.

Gardehusardivisionens Personel var følgende: 1 Stabsofficer, der var Kommandør for Divisionen, 2 Ritmestre af 1. Klasse, Eskadronschefer, 1 Ritmester af 2. Klasse, Forstander for Eksercerskolen, 3 Premierløjtnanter, hvoraf 1 paa Skolen, 4 Sekondløjtnanter paa ældst Gage, heraf 1 paa Skolen, og 1 Sekondløjtnant paa yngst Gage. Gardehusardivisionens Officerskorps havde sit særskilte Avancement. Der kunde aarlig pr. Eskadron antages et ungt Menneske, der aspirerede til at blive Officer i Krigsreserven og Forstærkningen. Fremdeles var der 2 Overvagtmestre (en ny Underofficersklasse), 2 Kvartermestre (hørte til Vagtmesterklassen og udførte Furértjeneste), 8 Vagtmestre, hvoraf 2 Beridere, 12 Korporaler, 6 Trompetere og 240 Underkorporaler og Menige. Underkorporalerne var en ny Befalingsmandsklasse, der fik sin Tilgang ved, at der aarlig ved hver Eskadron blev udtaget de dertil bedst egnede Menige.

Ved Korpset var tillige ansat 1 Auditør og Regnskabsfører, 1 Overlæge og 2 Underlæger, hvoraf 1 ved Skolen, og 1 Regimentsdyrlæge som Mellemstab; 1 Stabstrompeter (af Garden til Hest), 1 Depot- og Sygehusvagtmester, 1 Regimentsskriver (Vagtmester), 1 Bøssemager, 3 Sadelmagere og Bomskærere og 3 Kur- og Beslagsmede samt 1 Profos som Understab.

Skytteeskadronen ophørte at eksistere, men 4. Deling skulde herefter udføre Blænkertjeneste og derfor bevæbnes med Bagladerifler, de saakaldte Löbnitzer-Karabiner. Bevæbningen vedblev ellers at være som den tidligere reglementerede. Det samme var Tilfældet med Uniformeringen, dog at Huen (Fouragerhuen) og „Bajstrøjen“, der begge var lyseblaa, fik karmoisinrøde Kanter, og at Underofficerernes Distinktioner, de saakaldte „Sparrer“ herefter blev anbragte oven for Opslaget, saaledes som de holdt sig indtil Aar 1911, da disse karakteristiske og smukke Distinktioner, som havde gammel Hævd i alle Lande, maatte vige for et nyt System. Tre Aar senere, i 1845, skete der dog en Del ikke ubetydelige Forandringer, som skal nævnes allerede her. Chakoten fik den samme Facon, som den nu har, fik Fangsnore og sort Hestehaars Sveif til Gala, og et Overtræk til Tjenestebrug; i begge Tilfælde en Pompon (af Sølv eller hvid Uld). Der indførtes en ny Mantelkæde til Pels, Skulderdistinktioner[1]), en „Schurapi“ (mørkeblaa Snorefrakke), der til Vinterbrug var kantet med Pelsværk, for Officerer, lyseblaa Krave og Opslag (Dolman og Interimstrøje) i Stedet for rød, en hvid Passepoil paa Benklæderne, til Gala for Officerer dog to Sølvtresser og imellem disse en Sølvsnor, og en Pelshue for Officerer til Brug om Vinteren[2]). Afskaffet blev Kvasterne paa Fangsnor og Mantelkæde samt den hidtil reglementerede Uniformskjole med tilhørende Epauletter og trekantet Hat for Officerer. Schurapien kunde anvendes i Forbindelse med Bandolér samt Chakot og Sabeltaske, begge med Overtræk. Det blev tillige tilladt Officererne at anlægge en Sabel af Model 1845.

Eskadronerne fik nye Estandarter, der var af Silketøj, røde med et hvidt Kors, med Chiffre og Tal i Guld.

Reduktionens Gennemførelse blev indledet med, at ialt 12 Officerer o. L., deriblandt Regimentschefen, efter Ansøgning blev afskedigede. Generalløjtnant Frieboe, der var 75 Aar gammel og havde været Chef i 29 Aar, tog i Regimentsbefalingen med smukke Ord Afsked med sine Undergivne. Han havde til det sidste bevaret sin Bevægelighed og en Jernkonstitution, var altid vel „adjusteret“ og bereden paa smukke og ædle Heste. Han var en rask Rytter og saa godt ud med sit snehvide Haar og Knebelsbart[3]).

C. W. Funch.

Kommandør for „Den kongelige Garde til Hest“ blev Hs. Durchl., Oberstløjtnant Prins Friederich August Emil til Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenborg, der døde d. 31. Januar 1843 og blev efterfulgt af Oberstløjtnant Hartvig Jacob Frederik v. Benzon.

Den nye Kommandør for Gardehusardivisionen, Major Christian Wildenrath Funch, var en Søstersøn af Generalløjtnant Frieboe. De to Slægtninge, som skal have lignet hinanden i Stivsindethed, stod ikke paa nogen god Fod med hinanden, efter Sigende fordi Nevøen ikke vilde opgive en Frankrigsrejse, som Frieboe var stærkt imod. Major Funch var en usædvanlig smuk Mand, en elegant og dristig Rytter og meget musikalsk[3]). Han var sin ugifte Onkels nærmeste Arving, men Generalen gennemførte sin Trusel i Anledning af nævnte Rejse om at gøre ham arveløs til Fordel for hans yngre Broder. Der fortælles, at han efter Generalen kun arvede et Guldrepetéruhr, som kunde spille Melodien: „Ach, Du lieber Augustin, alles ist weg!“ Unægtelig en bidende Sarkasme.

En kongelig Armébefaling af 24. April 1843 bekendtgjorde, at Kommandøren for Gardehusardivisionen fremtidig skulde udføre Premiermajors Tjeneste ved Gardekorpset og kun føre Kommandoen over Divisionen, naar

den var detacheret; men i alle Skrivelser, Befalinger og Haandbøger benævnes han dog fremdeles Kommandør.

Samme Aar blev der for første Gang afgivet et Kommando, 1 Officer, 2 Vagtmestre, 8 Korporaler, 2 Trompetere og 66 Gardehusarer til at bistaa Politiet ved Overholdelse af Ordenen under Væddeløbene paa Nørrefælled.

Ifølge en gammel Bestemmelse skulde en Garder, som var bleven straffet med Spidsrodsstraf, anses for uværdig til at forblive i Garden. Bestemmelsen blev uforandret ogsaa for dem, der blev straffede med Rotting. Dette førte til, at Korpset i Februar 1843, da en Gardehusarrekrut for Absentation og

Gardehusarkasernen ved Østerport (søndre Del).

bedragerisk Adfærd blev straffet med Vand og Brød og 75 Slag Rotting, indsendte en Forestilling til Kongen om, hvorvidt den paagældende Rekrut kunde anses for værdig til længere at tjene i bemeldte Division. Kongen resolverede under 13. Marts s. A., at slige Sager fremtidig ogsaa for Gardehusardivisionens Vedkommende skulde forelægges ham, og at Rekrutten efter udstaaet Straf efter Kollegiets Bestemmelse skulde afgives til et Kavaleriregiment[4]). Denne kongelige Kendelse synes at have virket i forebyggende Retning paa Mandskabet, da Antallet af grove Forseelser i de følgende Aar relativt set var langt ringere end tidligere.

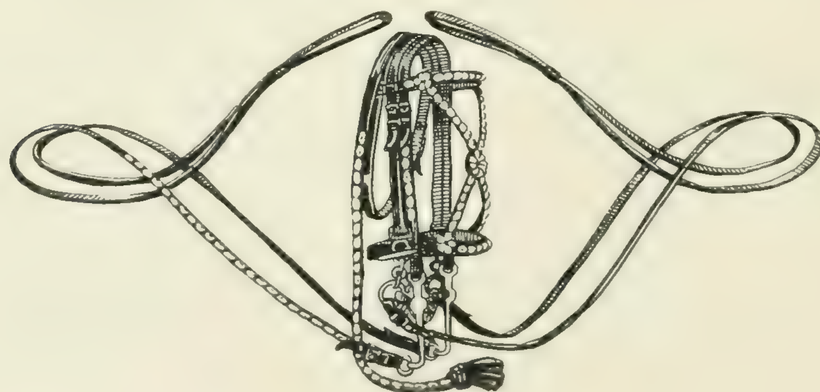
I 1844 blev Husarkasernen ved Østerport udvidet ved Købet af Ejen-

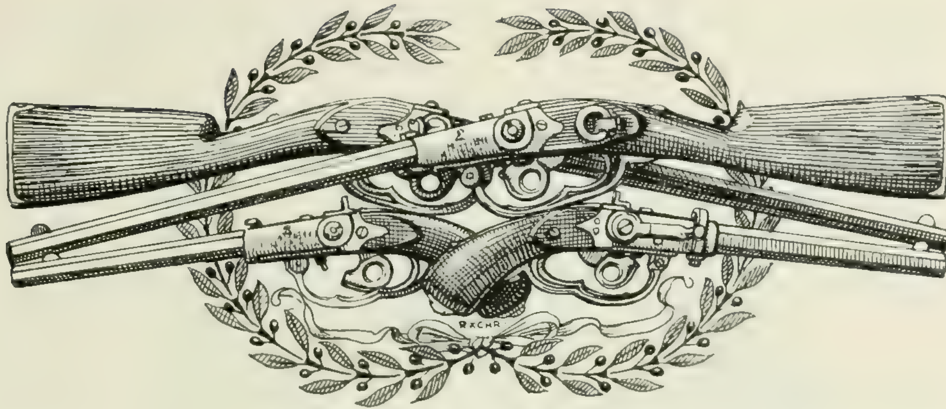
dommen Nr. 285 (nu Nr. 6) paa Toldbodvejen, til hvilken der hørte et ikke ubetydeligt Grundareal.

I November 1844 udkom en kongelig Parolbefaling, der indskrænkede Brugen af legemlige Straffe. Fugtel, Rottingslag og Krumslutning maatte ikke mere anvendes paa Underofficerer o. L. Fugtel med det flade af Klingen maatte anvendes over for Mandskabet af Underafdelingschefer og disses Foresatte, men ikke med mere end i det højeste 6 Fugtel ad Gangen. De samme Personer kunde uden Dom lade tildele Menige indtil 15 Slag Rotting. Jurisdiktionschefen dog indtil 25 Slag. Al Straf med Hasselstok blev afskaffet. De Undergivne kunde ikke, ved at begære Sagen undersøgt og paakendt, hindre Straffenes Fuldbyrdelse, men det stod dem frit for efter de almindelige Regler om Klage at besvære sig over Foresatte, hvis de ansaa sig forurettede.

I August 1846 indførtes ved Parolbefaling, for at indskrænke de legemlige Straffe, den højst uheldige Bestemmelse, at Menige kunde nedsættes i 2. Klasse[5]), d. v. s. bære sort Kokarde. Kun saadanne Individer kunde straffes med Rottingslag og Fugtel. De Mennesker, der har oplevet Anvendelsen af denne vanærende Straf, vil kunne erindre, hvor deprimerende denne Straf virkede. Kort efter bestemte Kongen, at alle de Personer ved Gardekorpsene, som i Overensstemmelse med denne Parolbefaling nedsattes i de Meniges 2. Klasse, ikke af denne Aarsag kunde afgives til et Kavaleriregiment eller en Linieinfanteribataillon, men befalede derhos, at Gardere af 2. Klasse ikke skulde bruges til de særdeles betroede Poster.

I Slutningen af 1847 blev der truffet den Bestemmelse, at Gardehusardivisionens Krigsreserve skulde anvendes til at forstærke hver af dens Eskadroner til 160 — tidligere 180 — Mand og til at danne en Reserve-Eskadron paa 160 Mand, Underkorporaler iberegnede. Denne Eskadron skulde kommanderes af Ritmesteren af 2. Klasse og iøvrigt have 1 Premierløjtnant, 1 Sekondløjtnant, 4 Underofficerer, deraf 1 Vagtmester, og 2 Trompetere. For denne nye Formation skulde der snart blive Brug.

Løbnitz-Karabiner og Pistoler.

II. DEN FØRSTE SLESVIGSKE KRIG.

AARET 1848 indlededes med Kong Christian VIII's Død d. 20. Januar. Frederik VII, som derefter besteg Tronen, havde længe ønsket, at den danske Regering skulde optræde med mere Fasthed over for de slesvig-holstenske Oprørsplaner. Begivenhederne i Holsten d. 18. Marts og følgende Dage gav Kongen den ønskede Anledning til at gribe ind med Vaabenmagt, og i de sidste Dage af samme Maaned blev ved kongelig Ordre samtlige permitterede Folk af Hærens Linie indkaldte til Møde ved deres Afdelinger.

Ved kongeligt Reskript af 4. Marts havde Kongen selv overtaget Kommandoen som Chef for „begge Garder“ (til Fods og til Hest) og bestemt, at begge Korps „med Hensyn til det Personelle enten direkte eller gennem Generaladjutanten skulde modtage allerhøjeste Befalinger; ligesom Kommandørerne i deslige Anliggender havde at henvende sig til Kongen direkte eller gennem Generaladjutanten“. I taktisk Henseende forblev begge Korps Brigade og Generalkommando underlagte.

Ved Gardehusardivisionen mødte efter Opfordring af Skoleforstanderen, Ritmester Hegermann-Lindencrone, en Del frivilligt Reservemandskab, men der manglede mange Heste til at kunne stille Reserveeskadronen paa Benene. Ritmesteren gik da til Krigsministeren og bad om at maatte danne et Frikorps til Fods. Det skulde saa under Krigen selv skaffe sig Heste. Denne Tanke tiltalte imidlertid ikke Ministeren, Oberst Tscherning, der henviste Ritmesteren til den bekendte Politiker, Overretsprokurator Balthazar Christensen, som havde stillet sig i Spidsen for ad Frivillighedens Vej at tilvejebringe de Heste, som Hæren havde Brug for. Det var en Mandag, at Ritmesteren henvendte sig til Overretsprokuratoren. Denne beklagede, at Udrederne

allerede samme Dags Morgen var udsendte, men lovede dog, at Hestene skulde være til Stede om Torsdagen. Nævnte Dag mødte man virkelig med

Kong Frederik VII.

300 Heste, hvoraf Hegermann-Lindencrone udvalgte 150. Da Hesteejerne ikke vilde tage de resterende 150 Heste tilbage, forespurgte man Artilleriet, om det havde Brug for Hestene, men Svaret lød benægtende, da man allerede var forsynet med det nødvendige Antal. Skønt Hestene var

stillede til Krigsbestyrelsens Raadighed uden Vederlag, vilde Hesteejerne alligevel ikke føre deres Heste med hjem og erklærede, at Hæren kunde sælge dem, den ikke benyttede, og anvende de Penge, der kom ind, til Krigsfornødenheder, og det skete da ogsaa.

Reserveeskadronen eller, som den ogsaa blev kaldt, den frivillige Eskadron, fik af en Damekomité i Kjøbenhavn overrakt en Silkeestandart, der var udstyret med en broderet Egekrans og Inskriptionen: „For Danmarks Ære". Eskadronen, der manglede Chakoter, anlagde røde med Hestehaars-Sveifer forsynede Czapkaer, der havde været reglementerede for det nedlagte Holstenske Lansenerregiment.

Major Funch afgik i Slutningen af Marts fra Gardekorpset, blev ansat som Stabschef ved Kavaleribrigaden og fik senere samme Aar Kommandoen over 3. Dragonregiment.

Det blev bestemt, at der ved Grænsen mellem Nørre- og Sønderjylland skulde opstilles et Armékorps, som hovedsagelig bestod af de i Nørrejylland og paa Fyen garnisonerende Infanteri- og Kavaleriafdelinger, men dog blev forstærket med Tropper, der sorterede under Generalkommandoen paa Sjælland. Herimellem var 2. Gardehusareskadron, Ritmester B. Marcher, der Dagen før Afmarchen tillige med de to Batailloner og en Ingeniørafdeling d. 27. Marts passerede Revu for Kongen paa Rosenborg Eksercerplads.

Kongens Afskedsord til Soldaterne vakte stor Begejstring. De lød saaledes: „Soldater! Hele det danske Folks Øjne er henvendte paa Eder! Et skønt Hverv er Eder overdraget: at kæmpe for den retfærdige Sag. Eders Konge er overbevist om, at denne Følelse besjæler Eder alle. Saa antager da Eders Konges Løsen: Med Gud! for Konge og Fødeland! og Kongens og Folkets Velsignelser følge Eder!"

D. 1. April naaede Eskadronen Fredericia, blev tre Dage senere afgivet til „Det Nørrejydske Armékorps'" Avantgarde under Oberstløjtnant Magius og indkvarteret i Aabenraa.

Korpset, hvis Kommandør var Generalmajor Hedemann, bestod af Avantgarden: 12. Bataillon, 3. Jægerkorps, Gardehusareskadronen og 4 Kanoner; 1. Infanteribrigade: 1., 2. og 11. Bataillon, under Oberst Bülow; 2. Infanteribrigade: 4. og 7. Bataillon under Oberst Meyer; Kavaleribrigaden: 3. og 6. Dragonregiment samt Batteriet Bruun, under Generalmajor Baron Wedell-Wedellsborg; samt Reserven: 13. Bataillon, 5. Dragonregiment, 1½ Batteri og et halvt Ingeniørkompagni, ialt en Styrke af ca. 11,000 Mand.

I en Stilling ved Bov stod Insurgenthæren, hvis samlede Styrke var ca. 7000 Mand. General Hedemann havde faaet Ordre til at angribe og lod som Indledning d. 8. April foretage en Rekognoscering mod Bov, der

udførtes af Avantgardens Kommandør med to Eskadroner og to Kanoner. Det førte til et ubetydeligt Sammenstød med to fjendtlige Kompagnier, der satte sig fast i Bov.

D. 9. April Morgen begyndte Armékorpset i fire Kolonner Fremrykningen, der førte til Fægtningen ved Bov og Fjendens Tilbagegang mod Slesvig. Avantgarden, som indledede Kampen, havde sendt sine to Eskadroner, Husareskadronen og 1. Eskadron af 4. Dragonregiment, ud i højre Flanke, hvor de efter Befaling blev afgivne til Kavaleribrigaden, der var naaet frem til Frøslev Sand, Vest for Bov. Da denne By var taget, fulgte Brigaden Bevægelsen mod Syd og slog ind paa Vejen, der fra Bov gaar i sydlig Retning, den saakaldte Oxevej. Da der af den forreste Eskadron, Husareskadronen, blev meldt om tre fjendtlige Eskadroner og noget Fodfolk mellem Gotrupel og Langbjerg, afsendtes fire Eskadroner med Artilleri for at kaste Fjenden, som efter et Par indledende Kanonskud hurtigt gik tilbage og unddrog sig Forfølgningen ved at ty ind i Skoven ved Hanved. Der blev derefter af Rytteriet gjort et Forsøg paa at angribe den fjendtlige Arrieregarde, der fra Flensborg gik tilbage mod Slesvig, men det lykkedes ikke paa Grund af det imellem liggende sumpede Terrain, hvori Hestene blev stikkende. Da Rytteriet, efter at have søgt uden om Sumpene, naaede Chausseen, var Fjenden ude af Sigte og Hestene saa udmattede, at Forfølgningen maatte opgives.

Næste Dag marcherede Korpset mod Slesvig, og Avantgarden indtog om Eftermiddagen en Forpoststilling ved Oversø med 2. Gardehusareskadron i Frørup og Infanteriforpostlinien Syd om Frørup og Aagaard. Da Overkommandoen ikke var tilstrækkelig oplyst om Fjendens Forhold og Bevægelser, planlagde den en stærk Rekognoscering, som d. 11. April skulde foretages ved Vedelspang og i Egnen mellem Lang Sø og Arnholt Sø.

Denne Befaling kom imidlertid ikke til Udførelse. Ritmester Marcher foretog nemlig for at bøde paa de mangelfulde Efterretninger d. 10. Kl. 7 Eftm. fra Frørup en dristig Rekognoscering mod Slesvig. Da han, ledsaget af Sekondløjtnant Kiær af samme Eskadron og en Menig, i sydlig Retning aldeles ikke opdagede Spor af noget fjendtligt, fortsatte han Ridtet, indtil han naaede Slesvig By. Patrouillen fandt ved dennes nordre Indgang et tildels bortryddet Forhug og sluttede deraf, at Fjenden havde forladt Byen. Ritmesteren med Ledsagere red saa ind i Byen, hvor han af Borgmester Jessen fik en skriftlig Erklæring om, at der i Slesvig ikke fandtes andre fjendtlige Tropper end de Saarede, som fyldte Lazarettet. Ritmester Marchers Melding om Resultatet af hans Rekognoscering blev overbragt Hovedkvarteret i Store Solt Natten mellem d. 10. og 11. af Løjtnant Kiær og gav som sagt Anledning til, at den forud beordrede Rekognoscering blev kontramanderet.

I et Brev, dateret Slesvig og skrevet til daværende Sekondløjtnant Lind-

holm, fortæller Kiær, at en Løjtnant skulde føre Patrouillen, og at han og Løjtnant v. Scholten spillede et Parti Ecarté om, hvem af dem der skulde være Fører. Da Kiær, der blev den heldige, skulde af Sted, fik Ritmesteren Lyst til at være med og bestemte, at Patrouillen, for at blive saa lidt bemærket som muligt, kun skulde bestaa af de to Officerer og en Ordonnans. I Slesvig drak de uden for den bekendte Madam Esselbachs Gæstgiveri et Glas Champagne, og Løjtnant Kiær, der altid var oplagt til en Spøg, fortalte den tilstedeværende Uddeler af Kvarterbilletter, at der lige uden for Byen holdt 3000 Kavalerister, der „for det første" skulde indkvarteres i Byen. Den stakkels Mand var ved denne Efterretning lige ved at besvime. Ridtet var paa c. 60 Km.

D. 12. April laa Armékorpset samlet om Slesvig, hvor Kongen den næste Dag aflagde et Besøg.

Medens vi kæmpede ved Bov, havde preussiske Tropper besat Rendsborg, idet saa vel Preussen som det tyske Forbund havde besluttet at støtte Insurgenterne. Efter at vor Hær var naaet til Slesvig, forlangte Preussen, at den skulde rømme Hertugdømmerne. Da Danmark svarede med et bestemt Afslag, begyndte Fjendtlighederne d. 18. April. Vi maatte nu kæmpe mod Overmagt, thi Insurgentarméen talte c. 9000 Mand, Preusserne under Fyrst Radziwill 12—13,000 Mand, og Forbundsdivisionen under General Halkett c. 10,000 Mand, mod hvilke vi kun kunde stille c. 12,000.

Fjendtlighederne indlededes med Rekognosceringer og Smaaforetagender fra begge Sider. Vor Overkommando var instrueret om at vige for Overmagten fra Stilling til Stilling.

D. 22. April overtog General Wrangel Kommandoen over den hele fjendtlige Styrke og rykkede næste Dag frem i to Kolonner, henholdsvis fra Stentenmühle og Sorgbrück mod Slesvig, hvor det samme Dag kom til en Kamp.

2. Gardehusareskadron af Avantgarden, der stod i Bustrup, tilligemed to andre tilstedeværende Eskadroner af Kavaleribrigaden blev beordret til at gaa tilbage over Dæmningen til Friederichsberg, da Eskadronernes Nærværelse skønnedes at være unyttig og maaske endog til Gene for Infanteriets og Artilleriets Bevægelser. Eskadronerne skulde fortsætte Marchen ad Vejen til Store Dannevirke.

Da Husareskadronen var kommen over Dæmningen, fik den Ordre til at tjene som Bedækning for en Kanondeling, der under Løjtnant Schreiber gik over Pulvermühle til Schurbjerg. Eskadronen fik her senere Ordre af Overkommandoen til at holde Egnen Vest for Skovby og Hysby under Observation for at sikre højre Flanke. Om Aftenen sluttede Eskadronen sig til Kavaleribrigaden, der fra Skovby gik tilbage Nord for Stillingen ved Arnholt Sø og Lang Sø, og bivuakerede om Natten ved Isted Kro. Lang Hvile fik

Eskadronen dog ikke, thi Kl. 2 Morgen afmarcherede den som Dækning for Trainet, der blev dirigeret til Flensborg og derefter til Sønderborg, hvor den gik i Kvarter, og hvor Overkommandoen senere indtraf og tog Ophold. Hele Korpset laa d. 26. Aften paa Als.

Der var imidlertid dannet et „Højre Flankekorps", som bestod af 1. Brigade, Oberst Juel: 3. Liniebataillon, 3. og 6. Dragonregiment og 4 Kanoner; og 2. Brigade, Oberst Pfaff: 1. Gardehusareskadron, Ritmester Breckwoldt; og Gardehusarreserveeskadronen, 4. og 5. Dragonregiment og 4 Kanoner; alt under Kommando af Generalmajor, Baron Wedell-Wedellsborg. Korpset skulde samles ved Bommerlund. Husareskadronerne var beordrede til at afgaa fra Kjøbenhavn, henholdsvis d. 17. og 15. April. Reserveeskadronen havde efter sin Formering ikke haft Tid til at holde nogen samlet Øvelse; kun en Gang redet Fælleden rundt.

Korpsets Opgave skulde være at hindre Fjenden i at gaa op langs den vestre Landevej og true den dansksindede Befolkning i Nordslesvig. Det laa d. 27. April i et samlet Kantonnement om Toftlund.

Samme Dag rykkede Fjenden frem i Sundeved over Kvers og Graasten til Dybbøl. Hovedkvarteret laa i Nybøl.

D. 28. April lod General Baron Wedell rekognoscere mod Løgumkloster og Aabenraa; mod sidstnævnte Sted af de to Husareskadroner, der tog 80 Okser med tilbage. Fjender traf man ingen af de to Steder, men Korpset gik dog samme Aften tilbage til Gram, da Efterretninger fra udsendte Patrouiller og fra Beboerne gik ud paa, at Fjenden ventedes til Haderslev, og at en større fjendtlig Styrke havde besat Tønder. Næste Dag passerede Flankekorpset Grænsen og blev derefter den nørrejydske Generalkommando underlagt. Størstedelen af det overførtes efterhaanden til Fyen, deriblandt Gardehusardivisionens tre Eskadroner.

D. 1. Maj overskred Preussere og Insurgenter den nørrejydske Grænse, men forblev i den sydøstlige Del af Jylland med Hovedkvarter i Kolding. Forbundsdivisionen var bleven staaende i Sundeved over for Styrken paa Als.

D. 18. Maj udarbejdede Overkommandoen en Plan om et Frembrud fra Als mod den i Sundeved kun 10,000 Mand stærke Division og fik en yderligere Impuls dertil ved Efterretningen om, at General Wrangel til sine øvrige Rekvisitioner havde føjet Udskrivning hos den jydske Befolkning af 4 Millioner Rigsdaler, som forlangtes indbetalte d. 28. Maj. Nævnte Dag mente General Hedeman med 12,000 Mand og 28 Kanoner at kunne angribe General Halkett og derved trække General Wrangels Opmærksomhed paa sig. Da Krigsministeriet billigede Tanken, blev Ekspeditionen til Sundeved forberedt med Energi af Overkommandoen, som d. 8. Maj var forlagt til Fyen.

Medens man saaledes var beskæftiget med Forberedelserne, indløb d. 25.

om Aftenen Efterretning om, at General Wrangel var i Færd med at rømme Jylland og at gaa mod Syd. Dette Opbrud var, som man senere erfarede, foranlediget af, at Generalen fra Berlin havde faaet Ordre til at rømme Nørrejylland. General Hedemann lod sig ikke ved denne Efterretning bringe fra sin Plan, da han mente, at den fjendtlige Styrke fra Jylland ikke vilde kunne naa til Sundeved d. 28. Maj. Han gav Ordre til, at hele Rytteriet med to Batterier fra Kongebroen snarest skulde overføres til Jylland for at følge efter Fjenden. 9. Liniebataillon, der var landsat paa Helgenæs, og den saakaldte Infanterireservebrigade skulde slutte sig til Rytteriet, alt under Kommando af Oberst Juel.

D. 27. overførtes Avantgarden fra Middelfart til Jylland, men erfarede samme Dag, at Wrangels Hovedstyrke stod i Haderslev og Omegn med Forposter af Arrieregarden i Højde med Vonsild. Den danske Styrke koncentreredes i Hovedsagen om Kolding i de nærmest følgende Dage. Overførelsen af Tropper fra Faaborg til Als fandt Sted d. 27., saaledes som det var planlagt, men desværre maatte det saa vel begyndte og med Energi og Overlæg forberedte Foretagende nu opgives, da Krigsministeren af politiske Grunde greb ind og modsatte sig, at Frembrudet fik den alvorlige Karakter, som oprindelig var bestemt.

Vor Styrke i Jylland, „Højre Flankekorps", begyndte d. 30. Maj sin Fremrykning efter en ny Instruks, der gik ud paa, at man skulde følge efter Fjenden, men saa vidt muligt undgaa Kamp med ham. Kun hvis man traf paa slesvig-holstenske Tropper, skulde Korpset, hvis det var stærkt nok, angribe dem. Oberst Juel formerede Korpset i en Avantgarde, en Kavaleribrigade og et Hovedkorps.

Avantgarden under Kommando af Gardekorpsets Kommandør, Oberst Benzon, bestod af 3. Reservejægerkorps, Gardehusardivisionen, 2. Eskadron af 4. Dragonregiment og 2 Kanoner af 5. Batteri. Avantgarden fik Befaling til at gaa frem til Christiansfeld, Kavaleribrigaden til over Hjarup at marchere til Jarls. Hovedkorpset blev i Kolding. D. 31. Maj fortsattes Fremrykningen. Avantgarden besatte Haderslev, udstillede Forposter mod Syd og Sydvest og søgte Forbindelse med Kavaleribrigaden, hvis Forposter stod i Linien Uldal—Skrydstrup—Hammelev. Hovedkorpset gik i Kantonnement om Christiansfeld. Efterretningerne om Fjenden, som man den første Marchedag ikke fik Føling med, lød paa, at de preussiske Tropper var gaaede tilbage til Bov og Flensborg, og at Insurgenterne stod ved Tønder. Næste Dags Eftermiddag stod Avantgarden i og Syd for Hopdrup, Kavaleribrigaden i Bevtoft og Korpset i Haderslev. I denne Stilling blev Oberst Juel ifølge en om Aftenen fra Krigsministeren modtagen Paamindelse næste Dag, men lod dog rekognoscerede med tre Eskadroner, henholdsvis mod Aabenraa, Rødekro og Løgumkloster. De derved fremskaffede Efterretninger lød paa, at Bov,

Flensborg og Tinglev var stærkt besatte med Tropper af alle Vaaben, og foranledigede, at Flankekorpset d. 3. Juni blev i sine Stillinger og sendte tre Eskadroner frem for at rekognoscere. Ogsaa d. 4. blev der rekognosceret med stærkere Rytterafdelinger, hvoraf en paa tre Eskadroner under Ritmester Würtzen blev angrebet af overlegent Rytteri og kastet tilbage med Tab af en Snes Ryttere. Da der samtidig blev rekognosceret fra Fjendens Side bl. a. mod Aabenraa, fik Oberst Juel det Indtryk, at der fra Fjendens Side skete en almindelig Fremrykning. Han besluttede derfor at forblive ved Haderslev og beordrede Avantgarden til at trække sig tilbage til en Stilling Nord for Hopdrup, støtte sin venstre Fløj til Sliv Sø og højre til Skovene Vest for Hovedlandevejen. Man skulde iøvrigt sikre sig ved flittig Patrouillering saa langt frem som muligt. Forpostkommandøren, Oberst Benzon, traf derfor følgende Dispositioner: I den Del af Hopdrup By, der ligger Syd for Tilløbet til Sliv Sø, blev der placeret et Kompagni og $^1/_2$ Eskadron for at anvendes til Forposttjeneste med Patrouillegang mod Aabenraa, Sønderskov og Skovby. En Reserve paa 80 Mand opstilledes Øst for Landevejen Nord for Aaen, og til yderligere Sikkerhed skulde en mindre Feltvagt om Natten udstilles tæt foran Byen, i hvilken et Kompagni besatte Kirkegaarden. Øst for Kirken paa et højt Punkt lod Obersten udgrave Indskæringer for Avantgardens to Kanoner. Halvanden Eskadron stod længere tilbage i Bivuak. Til Sikring af højre Fløj anbragtes en Postering paa et Kompagni og en Eskadron ved Vartenbjerg Kro. Foruden nævnte Pas skulde Posteringen holde det ved Østergaard Mølle besat. Til Sikring af venstre Flanke udstilledes en Feltvagt paa 40 Mand Fodfolk og 8 Ryttere, der placeredes paa Draget Øst for Sliv Sø med Ordre til at patrouillere over Dirnæs mod Aabenraa—Haderslev Vejen. Med Kavaleribrigaden skulde der over Jersdal holdes Forbindelse. D. 5. Juni passerede der intet, men d. 6. indløb forskellige Meldinger, som i Forbindelse med en Meddelelse fra General Hedemann om Fægtningen d. 5. Juni ved Dybbøl, bestyrkede Oberst Juel i Opfattelsen af, at den fjendtlige Hær var under Fremrykning, og at et Angreb kunde ventes. Hele Flankekorpset var derfor beredt paa en hurtig Tilbagegang, der ved trufne Foranstaltninger, bl. a. Trainets Bortsendelse, var yderligere lettet, og Overbevisningen om, at Korpset vilde blive angrebet af overlegne Kræfter, bevirkede, at en Overrumpling af Avantgarden ved Hopdrup lykkedes for en i og for sig ubetydelig fjendtlig Styrke.

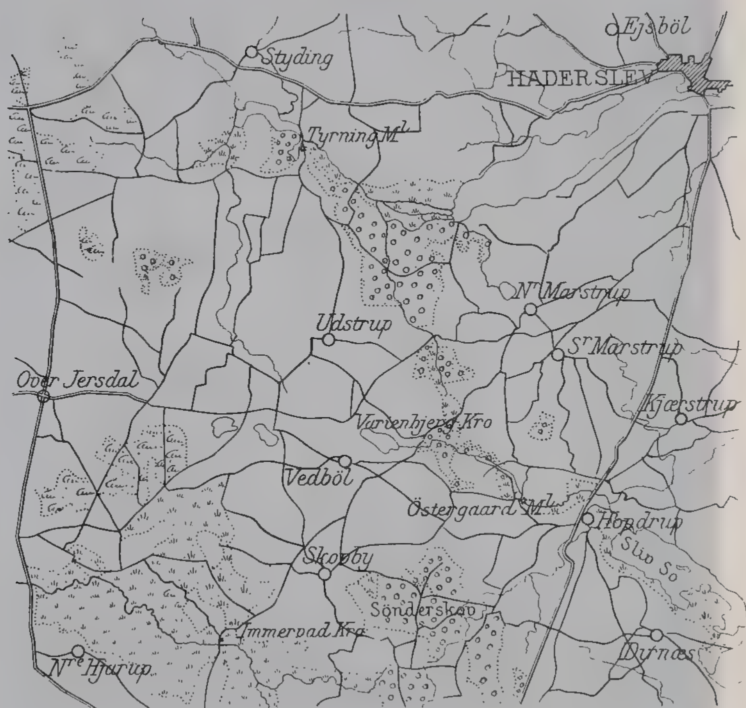
Major v. d. Tanns Frikorps havde af General Wrangel faaet Tilladelse til at foretage Strejftog i det nordlige Slesvig. Føreren, som havde faaet Underretning om, at Haderslev kun var besat af en mindre, fjendtlig Styrke, besluttede med ca. 400 Mand, der blev transporterede frem paa Vogne, at gaa frem ad Oxevejen til Vest for Hopdrup og derfra over Tyrning Mølle og Ejsbøl at foretage et natligt Overfald paa Styrken i Haderslev. Majoren,

SKITSE

over Terrainet S og V. for Haderslev

d. 7 Juni 1848

1 : 100 000

0 2000 4000 6000 8000 10000 Meter

der under Marchen havde faaet Efterretning om, at Haderslev var stærkere besat, end han havde troet, og at en Styrke paa 300 Mand stod ved Hopdrup, bestemte sig til at opgive sin oprindelige Plan og efter Mørkets Frembrud at gaa frem ad Oxevejen over Vartenbjerg Kro til Marstrup og derfra ad en Sidevej at søge frem til Chausseen mellem Aabenraa og Haderslev. Han haabede derved at kunne afskære og fange Størstedelen af Styrken i Hopdrup.

Lidt Nord for Rødekro mødte Forspidsen, der bestod af nogle Jægere paa Bønderheste, en dansk Kavaleripatrouille, 1 Underkorporal og 2 Menige, der vendte om og meldte til sin Feltvagt ved Nørre Hjarup, at en fjendtlig Kavaleristyrke, vistnok et Regiment, var under Fremrykning. Meldingen gik til Over Jerslev, hvor Eskadronsreserven stod, og derfra til Kavaleribrigaden, hvis Kvarter var i Udstrup, og hvis Kommandør allerede tidligere havde faaet Melding om, at Fjenden rykkede frem med en betydelig Styrke, uden at Fremrykningslinien var angivet. En ny Melding i samme Retning foranledigede Kavaleribrigaden til Kl. 10 Eftm. at melde Flankekorpset, at Feltvagten ved Nørre Hjarup var bleven foruroliget af Fjenden, og at anmode om Bemyndigelse til at begynde Tilbagegangen Kl. 3 om Formiddagen.

Kl. 10 Aften satte v. d. Tanns Kolonne, der efter Mødet med Kavaleripatrouillen var gaaet noget tilbage for at afvente, at det blev mørkt, sig i Bevægelse fremad. En Kavalerifeltvagt, der stod ved Immervad Kro, opdagede Fremrykningen, sendte Melding derom og tilføjede, at en civil Mand havde meddelt, at Fjenden rykkede frem med en Styrke af 10,000 Mand, og at Feltvagten, som paa Grund af Mørket ikke kunde erkende Fjendens Styrke, nu gik tilbage. Meldingen sendtes til Udstrup, men tillige til Naboposteringen ved Vartenbjerg Kro, hvor den blev modtaget ved 12-Tiden.

Ritmester Breckwoldt, der førte Kommandoen ved Vartenbjerg Kro og raadede over sin Eskadron og 3. Kompagni af 3. Reservejægerkorps, Kaptajn Wichfeld, sendte Meldingen videre til Avantgardekommandøren i Hopdrup. Han beordrede Kompagniet i Stilling ved Defileet, som forberedets til Spærring, beordrede sin Eskadron at sidde op og rykkede frem til Vedbøl, hvor han hørte Skydning fra Skovby. To Ordonnanser fra Feltvagten ved Immervad indtraf her og meldte, at der lige forude var mindst en fjendtlig Halveskadron, og at Infanteri var i Færd med at omgaa Eskadronen Breckwoldt i venstre Flanke. Ritmesteren, der forgæves havde søgt at skaffe sig nærmere Underretning om Fjendens Styrke og Bevægelser ved at udsende Patrouiller, som paa Grund af Mørket intet kunde se, mente ikke at kunne gøre nogen Nytte ved at blive paa Stedet og trak sig derfor tilbage til Defileet ved Vartenbjerg, der blev barrikaderet. Det var Midnat, da Eskadronen vendte tilbage til Kroen. Her fik Eskadronschefen Meddelelse om, at Kavaleribrigaden vilde bryde op ved 2-Tiden og gaa tilbage. Ordonnansen var

imidlertid kommen tilbage fra Oberst Benzon, der havde givet ham den mundtlige Ordre at overbringe Ritmesteren, at Passet skulde holdes til det yderste. Han maa dog have misforstaaet denne Ordre, som Ritmesteren hævdede aldrig at have faaet.

Da Vandløbet paa flere Steder til begge Sider af Vartenbjerg var passabelt, og da Meldingen lød paa, at de højre Naboposter gik tilbage, og at fjendtligt Fodfolk omgik Styrken i venstre Flanke, mente Ritmester Breckwoldt ved $12^1/_2$-Tiden at maatte tiltræde Tilbagetoget med sin Styrke. Han sendte Melding derom til Hopdrup og gik langsomt tilbage til Sammenstødet mellem Oxevejen og Chausseen tæt Syd for Haderslev. Han kom hertil og tog Stilling ved 2-Tiden uden undervejs at kunne se, at Nørre Marstrup var belagt af Flankekorpset. Defileet ved Vartenbjerg var nu aabent for v. d. Tann, der passerede Stedet ved 1-Tiden.

Den Melding, som Kavaleribrigaden ca. Kl. 10 Eftm. havde afsendt til Korpset, naaede ikke sit Bestemmelsessted, da Ordonnansen først efter Midnat indtraf i Nørre Marstrup, hvor han ikke afleverede Meldingen til Relaisposten, men til Oberst Lønborg, der laa i Byen med to Kompagnier af 1. Reservejægerkorps. Obersten, der havde den urigtige Opfattelse, at Meldingen stammede fra Hovedkvarteret, alarmerede sine Kompagnier, der ogsaa mødte paa Alarmpladsen mellem Nørre og Søndre Marstrup. Her erfarede Obersten Kl. $1^1/_2$ af nogle udstillede Poster, at Posteringen ved Vartenbjerg var gaaet tilbage til Haderslev. Dette, i Forbindelse med en Melding om en større fjendtlig Fremrykning og Skydning, bestyrkede Obersten i den Tro, at ogsaa Avantgardens Hovedstyrke var gaaet tilbage, og at han alene stod overfor en overlegen Fjende. Han gav saa Ordre til Afmarche og naaede Kl. $2^1/_2$ Vejsammenstødet, hvor han tog Kommandoen over Breckwoldts Styrke og anordnede alt med Hensyn til Stillingens Besættelse noget længere tilbage.

Oberst Benzon havde imidlertid efter Modtagelsen af den første Melding fra Vartenbjerg alarmeret sin Styrke, der mellem Kl. $12^1/_2$ og 1 var samlet ved Hopdrup. En Officerspatrouille blev straks over Østergaard Mølle, der endnu var besat, sendt til Vartenbjerg, hvor den erfarede, at 20 Ryttere og 100 Vogne, hver med 10 Mand, nylig havde passeret Kroen. Kort efter Patrouillens Afgang indløb Ritmester Breckwoldts skriftlige Melding til Avantgardekommandøren, der uden Ophold afsendte Sekondløjtnant Kiær med den til Oberst Juel. Løjtnanten skulde tillige indhente Oberst Juels Bestemmelse om, hvorvidt Avantgarden skulde forblive, hvor den var, eller gaa tilbage. Inden denne Ordre var indhentet, hørtes ved $1^1/_2$-Tiden Skydning i Retning af Marstrup. Oberst Benzon bestemte sig derfor straks til at gaa tilbage mod Haderslev, idet han stadig ventede Angreb fra Syd, og formerede sin Kolonne saaledes: I Teten de to Husareskadroner, med 2. Eskadron forrest, en Del af 4 Dragonregiments 2. Eskadron (Torp), to Kanoner (Lt. F. Moltke), tre Kompagnier

af 3. Reservejægerkorps, Resten af Dragoneskadronen under Løjtnant Schultz.

Ritmester Marcher havde inden Afmarchen fremsendt en Husar, der skulde opsøge Eskadronen Breckwoldt paa Oxevejen ved Marstrup. Husaren stødte her paa Fjenden og red hurtigt tilbage for at melde det. Ritmesteren, som troede, at Husaren havde taget fejl i Mørket af egne Tropper, befalede ham at følge med og red selv rask frem mod Vejen. Kort efter at den var naaet, saa Ritmesteren en mørk Masse i en Afstand af ca. 50 m og skimtede Geværpiber. Da der ikke paa hans Anraabning blev givet noget Svar, affyrede han sin Pistol og red i Karriere tilbage. Pistolskudet blev besvaret med en Salve, der dog ikke gav noget Resultat.

Under sit Ridt tilbage mødte Ritmesteren Husareskadronen Hegermann-Lindencrone og meddelte dens Chef, at Fjenden allerede var i Nærheden af Chausseen, saa at Eskadronen neppe vilde kunne komme videre uden Kamp.

Straks efter at Ritmester Marcher havde forladt Teten af sin Eskadron, indtraf Officerspatrouillen fra Vartenbjerg, og Føreren gjorde Oberst Benzon bekendt med, hvad han havde erfaret dér. Obersten, der hurtigt var paa det rene med, at han havde en fjendtlig Styrke paa ca. 1000 Mand mellem sig og sin Hovedstyrke, sendte Patrouillen videre med Melding til Hovedkvarteret og beordrede forreste Jægerkompagni frem i Teten. Ritmester Hegermann-Lindencrone, som var i Nærheden, udtalte, at det var nødvendigt at sikre Hærkorpset mod Overrumpling og tilbød, da hans Eskadron var bevæbnet med Bagladerifler, at gaa tilbage mod Haderslev, for med afsiddet Mandskab at dække Styrken dér mod fjendtlig Fremtrængen. Oberst Benzon mente vel, at dette Foretagende i en saa gennemskaaren Egn var vanskeligt at udføre, men da Løjtnant Kiær netop vendte tilbage til Avantgarden med Ordre til at gaa langsomt tilbage mod Haderslev, blev Tilbudet modtaget. Udfor Kjærstrup mødte, som allerede nævnt, Eskadronen Ritmester Marcher. Eskadronschefen betænkte sig ikke et Øjeblik, men kommanderede „Former Halvdelinger“! „Galop“! og galoperede i Spidsen for sin Eskadron og med Broderen, Premierløjtnant D. W. Hegermann-Lindencrone og Sekondløjtnant Müller ved sin Side, frem ad Chausseen.

Ved en Bøjning af Vejen blev der fyret paa de forrest ridende af det fjendtlige Infanteri, der dels stod bag Chausseens levende Hegn, dels i sluttede Afdelinger ved en Gaard Vest for Vejen, og dels paa selve Vejen. Den sidste Afdeling, som Eskadronen attakerede i Karriere, sprang til Side i Vejgrøfterne og undgik derved Sammenstødet.

Ved de første Skud var der i Teten faldet en Del Heste og Ryttere, hvorimellem den Frivillige v. Düring. En Del flere Heste styrtede, saa at der straks efter Attaken savnedes 40 Ryttere; men bagefter stødte saa

mange af disse atter til Eskadronen, at hele dennes Tab kun var 6 Husarer og 7 Heste. Eskadronens Estandart var nær gaaet tabt, da dens Fører kom til at ligge under sin dræbte Hest. En Kammerat, Husar Hammelev, hjalp ham dog fri og skaffede ham en anden Hest. Det hurtige og modigt udførte Gennembrud havde nemlig bevirket, at Fjendens Ild ikke blev saa ødelæggende, som det under disse vanskelige Forhold var at vente. Naar man skal værdsætte dette raske Foretagende paa rette Maade, maa det holdes for Øje, at saa godt som alle Hestene var utilredne, at Eskadronen aldrig havde været indekserceret, og at Befalingsmænd og Folk ikke var kendte med hverandre.

C. D. Hegermann-Lindencrone.

Eskadronen fortsatte sit Ridt til Sammenstødet mellem Oxevejen og Chausseen, hvor Ritmesteren lod sidde af, sendte Hestene til Haderslev og i Forening med det tilstedeværende Jægerkompagni Wichfeld indtog en Stilling ved et 100 m sydligere liggende Hegn.

Ritmester Marcher var imidlertid naaet til Avantgarden med sin Melding, der foranledigede Oberst Benzon til at udvikle alle tre Kompagnier af 3. Reservejægerkorps for at møde et Angreb fra Nord. Løjtnant Moltke lod sine to Kanoner afprotse paa en højereliggende Mark, Vest for Chausseen, og blev dækket af et Halvkompagni. Kanonerne kom snart til Skud, men de sammenblandede Jægerkompagnier gik under en heftig Ild fra Fjendens Side tilbage mod Syd. Paa knapt 150 m Afstand blev der affyret 12 Kardækskud med god Virkning mod de fremtrængende fjendtlige Skytter, som dog gik rask frem for at tage Kanonerne. Det lykkedes at faa den ene bragt tilbage, men Forspandet til den anden kunde, da et Par af Hestene var bleven saarede, ikke benyttes. Kanonen var nu uden Bedækning, idet Halvkompagniet var revet med under Jægernes tilbagegaaende Bevægelse. Med stor Koldblodighed lod Løjtnant Moltke endnu affyre et Skud, sendte Konstablerne bort og satte sig, medførende Ladetøjet, til Hest. Fjenden skulde netop til at tage den forladte Kanon i Besiddelse, da Ritmestrene Marcher (se Billedet Side 147) og N. Torp, den første med hele, den anden med en Del af sin Eskadron, 2. Eskadron af 4. Dragonregiment, galoperede frem og udførte en Sværmattake paa Skytterne, der paa 100 m Afstand modtog dem med en Salve og derefter

løb mod Vejhegnet for at søge Dækning. En Del af dem blev undervejs nedhuggede, men adskillige naaede Hegnet og aabnede derfra en voldsom Ild mod de forfølgende Ryttere, hvorved flere Folk og Heste blev saarede. Løjtnant Kiær blev ved denne Lejlighed taget til Fange, da hans Hest faldt, dødeligt truffen, tæt ved Hækken og kom til at ligge oven paa sin Rytter.

Efter Sværmattaken samledes Eskadronerne paa samme Sted, hvorfra Angrebet var udgaaet, og blev dér for at imødegaa nye Forsøg paa at tage Kanonen, hvad der dog ikke skete, saa længe Rytteriet holdt paa Marken. Kort efter, da det viste sig umuligt at faa vore Jægere samlede til Modstand, beordrede Oberst Benzon de to Eskadroner til at gaa mod Vest for ad Omveje at forene sig med Hovedstyrken.

F. F. Kiær.

Af 2. Eskadron faldt Gardehusarerne Nr. 33, Søren Hansen, Merløse, Nr. 63. Niels Henrichsen, Østrup, Nr. 101, Ole Børge Jensen, Vedbæk, Nr. 112, Hans Larsen, Passebek, Nr. 119, Anders Andersen, Bursøe og Nr. 27, Niels Jensen, Kalø, døde d. 8. af sine Saar. Desuden havde Eskadronen 1 og Reserveeskadronen 3 haardtsaarede Menige.

Vort Tab beløb sig til 11 døde og 22 saarede Underofficerer og Menige, samt 1 Officer, Løjtnant Kiær, og 21 Underofficerer og Menige, der usaarede faldt i Fjendens Hænder.

v. d. Tann havde 1 Officer og 3 Mand døde og 30 Mand saarede. Han havde erobret en Kanon.

Flankekorpset, som var bleven alarmeret Kl. 2 Form. ved Kavaleribrigadens anden Melding, blev staaende ved Haderslev til Kl. 5 Form., saa gik den, der mente at have en overlegen Styrke mod sig, i Overensstemmelse med sin Instruks tilbage til Kolding, som den naaede samme Dag Kl. 7 Eftm.

Hele denne Affaire ved Hopdrup er bleven saa udførligt fremstillet her, fordi der gaar saa mange Versioner om den. I Generalstabsværket er Dommen om, hvad der passerede, meget mild, idet der gøres gældende, at de begaaede Fejl var foranledigede af den Række af Uheld og Misforstaaelser, der ledsagede saa godt som enhver af de i denne Nat afsendte Meldinger.

H. V. Holmsen.

Alt maatte lede til Antagelser, der ikke stemmede med de virkelige Forhold. Rytteriets Attaker fremhæves som et Lysglimt i den uheldige Fægtning.

D. 9. Juni blev Flankekorpset i Kolding betydelig forstærket med Fodfolk, 1. Infanteribrigade (Bülow) og 3. Jægerkorps. Oberst Juel overtog igen Kommandoen over Kavaleribrigaden, og Generalmajor Bülow blev stillet i Spidsen for det samlede Korps, der paa ny rykkede ind i Slesvig og d. 11. besatte Haderslev og Egnen Vest paa. Det var Generalens Hensigt næste Dag at fortsætte Fremrykningen til Aabenraa, men en Skrivelse fra Krigsministeriet paabød ham at undgaa aggressive Skridt. Han blev derfor staaende.

Overkommandoen besluttede nu af Hensyn til det svenske Hjælpekorps, der under General Løvenhielm d. 12. var naaet til et Kantonnement mellem Assens og Middelfart, at forlægge Operationerne til Nordslesvig. General Hedemann koncentrerede da ogsaa d. 15. sin Hovedstyrke i Egnen Haderslev-Christiansfeld med Hovedkvarter i Magstrup. Paa Als blev der efterladt en Styrke paa fem Batailloner og tre Batterier.

Imidlertid havde General Wrangel valgt en Stilling ved Bov og forstærket den ved Anlæg af Feltbefæstninger. Omkring d. 25. fik Generalen en ikke ubetydelig Tilgang af Tropper fra det tyske Forbund. Ogsaa General Hedemanns Styrke var bleven forøget, men Krigsministeriet, som havde draget Omsorg derfor, havde tillige givet Generalen Forholdsordre. Den gik ud paa, at han skulde holde sig strengt til Defensiven, og, hvis han ventede et Angreb, gaa tilbage over Kongeaaen og saa vidt mulig trække Fjenden efter sig. Dette Tilfælde indtraadte, da General Wrangel d. 28. begyndte sin Fremrykning mod Nord. Den danske Hær passerede Grænsen d. 30. og udstillede Forposter langs Kolding Aa; men General Wrangel stansede, efter at have erfaret vor Tilbagegang, ved den nørrejydske Grænse og sendte Forbundsdivisionen til Sundeved.

Medens begge Parter blev staaende i deres Stillinger, førtes der diplomatiske Forhandlinger, og en Vaabenhvile indtraadte fra d. 14. til d. 24. Juli.

D. 25. blev General Hedemann afløst af Generalmajor Krogh. Der blev stadig sendt Patrouiller mod Grænsen for om mulig at faa konstateret,

at Fjenden havde passeret den. Dette skete ikke, men for at lette Patrouilleringen og have en Styrke ved Haanden, blev 1. Brigade, Bülow, og 3. Brigade, Rye, forlagte henholdsvis til Lejrskov og til Viuf, Kavaleribrigaden, Juel, til Starup.

2. Gardehusareskadron, der fra d. 17. Juni hørte til 1. Infanteribrigade, kom d. 8. August til at deltage i Overfaldet paa Steppinge, hvor 34 preussiske Kyrasserer og 31 Heste blev tagne, men Eskadronens Virksomhed ved denne Affaire bestod kun i Sikringstjeneste.

D. 26. August blev der i Malmø undertegnet en Konvention, der fra d. 1. September medførte en Vaabenstilstand i 7 Maaneder. En Armébefaling af 4. September opløste det nørrejydske Armékorps og tog Bestemmelse om Troppernes Hjemmarche, men denne skulde dog først ske efter Revuen, som Kongen d. 18. agtede at afholde paa Lerbækgaard Mark. Ved denne Lejlighed blev følgende Personale af Gardehusardivisionen udnævnte til Dannebrogsmænd:

Ritmestrene Benjamin Marcher og Cai Ditlev Hegermann-Lindencrone, Korporalerne Axel Frode Balthazar Grupp og „Gjentofte“ samt svensk Frivillig, Carl Westerberg, og Gardehusar Wilhelm Ludvig Olsen, Kallundborg. Senere blev endvidere den norske Frivillige, Gardehusar Glemedius Guldbrandsen, der efter tapper Modstand var bleven fanget ved Hopdrup, Dannebrogsmand.

Fra d. 14. Juni til d. 31. August havde Sekondløjtnanterne af den norske Kavaleribrigade Hans Vangensten Holmsen og Christian Jacob Schouw forrettet frivillig Tjeneste henholdsvis ved 1. og 2. Gardehusareskadron. Endvidere, foruden de to tidligere nævnte, svensk Frivillig, Vagtmester Emil Cronsiøe.

C. J. Schouw.

Gardehusardivisionens tre Eskadroner kantonnerede til at begynde med i Horsens og Omegn. D. 12. Oktober traadte de ud af Forbindelse med de Infanteribrigader, til hvilke de havde været afgivne, og blev underlagt Kavaleribrigaden. D. 25. Oktober overførtes de to Linieeskadroner, som beholdt hele deres Styrke til Tjeneste.

til Fyen, Reserveeskadronen afmarcherede derimod til Jægersborg for at hjempermittere sit Mandskab.

Ritmester Hegermann-Lindencrone blev dog stillet til Disposition for General Krogh. Han havde fra d. 8. Juni forrettet Tjeneste som Forpostkommandør og havde efter Vaabenstilstandens Afslutning faaet Ordre til sammen med en Officer af Modpartiet at ordne den neutrale Zone mellem de to Parter. Ritmesteren forblev i Kolding, hvor han førte Kommandoen over et Korps, der var bestemt til at holde Orden langs Grænsen, det saakaldte Kolerakommando.

C Torp.

D. 9. December blev Eskadronerne fra Fyen overflyttede til Jylland, indkvarterede i Kolding og Gredsted og stillede under nørrejydske Generalkommando.

Ifølge Krigsministeriets Ordre af 28. December afgik Ritmester Breckwoldt fra Kommandoen over 1. Gardehusareskadron for at indtræde som Medlem af „Den bestandige Geværkommission". Samtidig blev Ritmester og Eskadronskommandør ved 4. Dragonregiment, Nicolai Torp, beordret til at overtage Kommandoen over Eskadronen. Torp var paa Lerbæk Mark for sit Forhold ved Hopdrup bleven benaadet med Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

1849.

Oberst Benzon havde i de sidste Dage af det foregaaende Aar efter Ansøgning erholdt Afsked. Til Kommandør for Gardehusardivisionen, der ikke en eneste Gang under Krigen havde været samlet, blev d. 4. Januar udnævnt Major Carl Torp, der havde været ansat ved Kavaleriet i Hertugdømmerne, senest ved 2. Dragonregiment. Han var ved Oprøret i Rendsborg d. 27. Marts bleven taget til Fange og blev først efter Vaabenstilstandens Begyndelse frigivet.

Gardehusardivisionen blev, da der ingen Kommandør for den kongelige Garde til Hest var udnævnt, indtil videre underlagt Oberst Wilhelm Theodor Wegener Nielsen, der fungerede som Kavaleriinspektør, en Stilling, der var nedlagt i 1842.

D. 2. Februar blev Hæren fra 1. Marts at regne inddelt i „Det Nørrejydske Armékorps“ og „Flankekorpset paa Als“. D. 23. s. M. blev Generalmajor Krogh udnævnt til kommanderende General med Oberstløjtnant Læssøe som Stabschef.

De tre Gardehusareskadroner hørte til Armékorpset, hvis Rytteri var inddelt i to Brigader, og dannede tillige med en Eskadron af 4. Dragonregiment og 6. Dragonregiment, 2. Kavaleribrigade, under Oberst C. L. H. Flindt.

Allerede d. 27. Februar blev der gjort Forandring i denne Inddeling, da Ministeriet bestemte, at de tre Eskadroner og tre Eskadroner af 4. Dragonregiment skulde formere tre selvstændige Kavaleri-Divisioner. 1. Kavaleri-Division, Major C. Torp, bestod af 1. og 2. Gardehusareskadron, 2. Kavaleri-Division, Major Hegermann-Lindencrone, af Gardehusarreserveeskadronen og 2. Eskadron af 4. Dragonregiment. De to Divisioner blev underlagte Nørrejydske Armékorps for i Forening med 6. Dragonregiment at danne den fornævnte 2. Kavaleribrigade.

Mærkeligt nok blev Major Marcher d. 6. Marts beordret til at forrette Majortjeneste ved 5. Dragonregiment. Det kunde synes naturligere at have givet ham Kommandoen over 1. Kavaleri-Division, da han havde staaet ved Husarerne, fra han var ung Løjtnant, og kendte Befalingsmænd og Mandskab. Han havde i 1848 vist et udmærket Forhold og blev iøvrigt nogle Aar senere Kommandør for Gardehusardivisionen.

Alle dennes tre Eskadroner var formerede paa Fredsstyrke d. v. s. 120 Underkorporaler og Menige. Reserveeskadronen havde d. 9. Marts indkaldt Krigsreserven. Ritmestrene Lytzen og Dahl førte Kommandoen, henholdsvis over 2. og Reserveeskadronen, og Ritmester Gulstad var Skoleforstander og Kommandør for Depoteskadronen.

D. 2. April talte den danske Hær 41,000 Mand, 6,000 Heste og 64 Kanoner. Den havde imod sig 61,000 Mand, 12,250 Heste og 153 Kanoner.

Ved den nørrejydske Grænse stod under Generalmajor Rye 5. Infanteribrigade, 1. og 2. Kavaleribrigade, to Feltbatterier og et Espingolbatteri samt en Ingeniørafdeling. Resten af det nørrejydske Armékorps og Flankekorpset stod paa Als. Fæstningen Fredericia var sat i Forsvarsstand.

I Sundeved blev der kæmpet d. 3.—6. og d. 13. April, ligesom ogsaa General Rye d. 3. og 4. havde haft Sammenstød med Fjenden. Krigsministeren, som opholdt sig i Sønderborg, havde atter grebet ind, forhindret Armékorpset i at udnytte de Resultater, det havde naaet, og beordret General Rye til d. 4. at gaa tilbage igen Nord for Grænsen.

D. 7. April afmarcherede 1. Kavaleri-Division til Snoghøj, hvorfra den den næste Dag overførtes til Middelfart og fortsatte til et Kantonnement i Omegnen af Assens.

Fjendens Styrke var d. 2. April, da Vaabenstilstanden udløb, spredt mellem den nørrejydske Grænse og det sydlige Holsten.

D. 15. April maatte Overkommandoen, Generalmajor Krogh og Oberstløjtnant Læssøe, træde tilbage for formelt at tage Skylden for den Katastrofe, der d. 5. April havde ramt vor Flaade i Eckernførde Fjord. Generalmajor Bülow blev kommanderende General med Oberstløjtnant Flensborg som Stabschef, og Oberst de Meza fik Kommandoen over Flankekorpset paa Als. Vor Styrke paa denne Ø var bleven formindsket betydeligt ved Overførelsen af Tropper til Fyen.

L. Castenskiold.

Fjendens Hovedkræfter stod endnu i Sundeved under General Prittwitz, Insurgenterne nærmere ved den nørrejydske Grænse under General Bonin. Denne sendte d. 20. April sin Avantgarde frem over Grænsen for at angribe vore Tropper Syd for Kolding. Styrken i og Syd for denne By, ialt to Kompagnier Jægere og 4 Espingoler, blev efter et Par Timers Kamp kastede ud af Kolding, som derefter blev besat og forskanset af den fjendtlige Avantgarde. General Rye stod nævnte Dag med sit Korps ved Almind.

General Bülow, hvis Hovedkvarter var oprettet i Middelfart, fik d. 20. Meddelelse om, at Fjendens Styrke i Kolding stod ret isoleret, og besluttede at overføre to Brigader fra Fyen til Jylland for i Forening med Ryes Korps at angribe Fjenden.

Dette førte til Slaget ved Kolding d. 23. April. Insurgenterne stod i Kolding og mod Vest bag Kolding Aa, General Rye med sin Hovedstyrke ved Harte Kirke, Brigaden Moltke ved Bramdrup og Brigaden Schleppegrell Vest for Nørre Bjert.

Allerede om Morgenen ved 6-Tiden begyndte Kampen Vest for Kolding

og bragte efterhaanden General Rye i en vanskelig Stilling. Medens dette foregik, rykkede de to andre danske Brigader frem til Angreb.

General Schleppegrells Avantgarde: 3. Jægerkorps, $^1/_2$ 2. Gardehusareskadron og 2 Kanoner, stødte ved Skovmølle, Nord for Kolding, paa Fjendens Forposter, der trak sig tilbage til en forskanset Bakke mellem Dyrehavegaard og Stranden paa begge Sider af Chausseen Fredericia—Kolding. Den fjendtlige Besætning var tre Kompagnier. 3. Jægerkorps havde udviklet sig mellem Skovmølle og Stranden. De to Kanoner stod Nord-Øst for Skovmølle og beskød Skanserne paa 1000 m's Afstand. Halveskadronen, der kommanderedes af Sekondløjtnant Ludvig Castenskiold, holdt bag Kalkovnen.

Tetebataillonen af Kolonnen fik nu Ordre til at sende to Kompagnier frem til Dyrehavegaards Skov for at angribe Fjenden i venstre Flanke, men inden denne omgaaende Bevægelse var udført, blev Løjtnant Castenskiold „ved lydelige Raab fra Skovmølle-Bakken,“ hvor Generalerne Bülow og Schleppegrell med Stabe holdt, opfordret til at attakere. Det mellemliggende Terrain, en sid, med en bred Grøft gennemskaaren Eng, der aldeles ingen Dækning bød, var impassabel uden for Chausseen, der fuldstændigt kunde beskydes fra Skanserne paa begge Sider af denne.

J. Petersen, Leerhusene. *)

„Med udmærket Bravur“ blev Attaken udført i „Marche! Marche!“ frem ad Chausseen. Besætningen i Skanserne afventede roligt og koldblodigt de angribende Ryttere, indtil de var saa nær, at ingen Kugle kunde fejle, saa faldt der en ødelæggende Salve.

Størstedelen af Folk og Heste blev strakte til Jorden, kun nogle enkelte Ryttere fortsatte i fuld Fart mod Kolding By, hvor de blev nedskudte eller fangne. Løjtnant Castenskiold fik Hesten skudt under sig. Da han rejste sig op efter Faldet, var han saa at sige alene paa Vejen i Højde med Skansen. Ingen løsnede dog fra denne et Skud paa den tapre Officer, som det lykkedes ad Chausségrøften og langs et Gærde at naa ned til Stranden. Her traf han to usaarede Husarer, med hvilke han efter nogen Tids Forløb uskadt vendte tilbage.

Rytterangrebet ved Kolding d. 23. April 1849.

Attaken gav vel Jægerne Impuls til et kort Spring fremad, men det varede dog c. 1 Time, inden Skanserne blev rømmede. Grunden dertil var et Angreb, som Brigaden Moltke da førte frem mod Kolding Mølle og den dér liggende Forskansning.

Under Slaget kom Rytteriet, hvoraf Størstedelen hørte til General Ryes Brigade, ikke til at spille nogen Rolle. Rytteriet ved denne Brigade stod nemlig Nord for Kolding Aa, der ikke kunde passeres, da Broerne var afbrudte og ikke erstattede med anvendelige eller tilstrækkelige Overgangsmidler, og Vadestederne var gjorte ufremkommelige. 1. Kavaleri-Division, der var afgivet til General Schleppegrells Brigade, blev holdt saa langt tilbage, at den ikke kom i direkte Kamp med Fjenden.

Udfaldet af Kampen blev ikke heldigt for vor Hær, skønt der paa mange Steder var kæmpet med Heltemod. Tabet paa vor Side var stort. For Halveskadronens Vedkommende var det af Faldne: Vagtmester Axel Frode Balthazar Grupp, Underkorporal Peder Sørensen, Sandbye, og Gardehusarerne Niels Pedersen, Gjeddesdals Hus, Jørgen Larsen, Fendrikkehus, Hans Jensen, Ejbye, Jørgen Christian Christiansen, Taageskov, Jens Olsen, Nyerup, og Peder Nielsen, Freerslev; af Saarede: 2 Underofficerer, 17 Underkorporaler og Gardehusarer, og af Fangne: 3 Gardehusarer samt 30 Heste.

At foretage en Attake med en saa ringe Rytterstyrke var allerede paa Grund af de beskrevne Terrainforhold og hele Situationen paa Fjendens og egen Side ret unyttigt, men heller ikke det gunstige Øjeblik var inde. Det vilde komme, naar Fjenden i Skanserne var rystet af Ilden i Fronten og navnlig fra Flanken og forlod Skansen. Løjtnant Castenskiold var ganske paa det rene hermed, men han handlede i Overensstemmelse med, hvad han mente at skylde sin og sin Afdelings Ære.

I Almindelighed vil man lægge Skylden for den forhastede Attake paa General Schleppegrell, men det er ikke rigtigt.

I sine tidligere nævnte Erindringer udtaler General Hegermann-Lindencrone, at han af Schleppegrell selv har erfaret, at Ordren til Attaken blev givet af en Officer, der hørte til Overkommandoens Stab, hvilken som nævnt ogsaa holdt paa Skovmølle Bakken.

General Bülow spurgte efter Attaken en Husar, hvorledes det var gaaet, og Manden, som troede, at Generalen, der bar en lang, lyseblaa Feltkappe, var en Kavaleriofficer, svarede: „Det gik galt, som det altid vil gaa, naar det er Infanterister, der vil bestemme, hvad Kavaleriet skal gøre".

At General Schleppegrell satte vort Rytteri højt, fremgaar af følgende Tale, som Generalen holdt paa sin Fødselsdag d. 28. Juni 1850, omgivet af sin Stab og andre Officerer:

„Den Kærlighed og Tillid, De viser mig, har gjort mig saa lykkelig, at jeg ikke ved noget mere at ønske mig for dette Liv, det skulde være, at jeg

kunde faa den Ære paa en Dag, hvor Fædrelandet sejrer over Fjenden, at falde i Spidsen for Dem, mine Herrer, for saadanne Tropper, som dem jeg nu kommanderer.

Alt hvad der er muligt, ved jeg, at vort tapre og dygtige Infanteri og Artilleri vil udføre, men behøves der noget, som synes umuligt, saa maa vort udmærkede Kavaleri til det."

Den heltemodige General skulde kort før sit Fald i Slaget ved Isted opleve et nyt Bevis i saa Henseende: Eskadronen Meyers berømte Attaker ved Stollik.

Til nærmere Oplysning anføres her to Rapporter over Halveskadronens Attake samt et Brev.

Premierløjtnant L. Castenskiolds Rapport.

I Følge Ordre fra 1. Kavaleri-Division indsender jeg herved Rapport over 2. Garde-Husar-Eskadrons 3. og 4. Delings Deltagelse i Affairen Mandag d. 23. April 1849.

Ved Eskadronens Ankomst ved Kroen „Krybily" blev jeg med den 2. halve Eskadron detacheret til Avantgarden, hvor jeg erholdt Ordre til ved Patrouiller at holde Forbindelse med General v. Moltkes Brigade. — Under Fremrykningen, da vore Kanoner havde aabnet Ilden, holdt jeg østlig for Kalkovnen ved Chausseen, som fører fra Kolding til Snoghøj. Dér overbragtes mig den Ordre ved Kaptajn Helgesen at rykke frem mod en af Fjenden opkastet Skanse liggende til højre af Chausseen, hvilken jeg i Forbindelse med Jægerne skulde storme. — Kommende frem paa Chausseen blev jeg ved lydelige Opfordringer fra en Højde fremskyndet i mit Angreb, hvorpaa jeg attakerede. Nogle hundrede Skridt fra Skansen blev vi modtagne af en saa ødelæggende Salve, at jeg, efter at min Hest var skudt, og jeg var kommet paa Benene, befandt mig alene i Højde med Skansen, 8 à 10 Husarer saa jeg i det Øjeblik i strakt Løb ride ind i Kolding Jeg reddede mig bag et Gærde ned til Stranden, hvor vore Jægere laa. Her traf jeg to Husarer, Hvidovre og Cathrinebjerg. — Efter at have ligget i nogen Tid dækkede, krøb vi paa Hænder og Fødder langs Gærdet, til vi var i Sikkerhed. — Tabet antages at være 8 Døde, 19 Saarede og Fangne og henimod 40 Heste. —

Ludvig Castenskiold.

Uddrag af Beretningen, som d. 23. April 1849 blev indsendt fra Vonsild af General Bonin.

„. . . Zwischen 9 und 10 Uhr machte die dänische Cavallerie einen jener kühnen Reiterangriffe, von denen dieselbe schon im vergangenen Feldzuge eine glänzende Probe abgelegt hat. Der Hauptmann v. Schöning vom 1. Jägercorps hatte einige 100 Schritt vor dem östlichen Ausgange von Colding auf der Strasze nach Friedericia eine gut gelegene Anhöhe zur Aufwerfung eines Emplacements benutzt und dieses mit seiner Compagnie, welche, wie das ganze Bataillon, Spitzkugeln führte, besetzt. Von hier aus schlug er jeden Angriff, der, eingeleitet durch starkes Kanonen- und Granatfeuer, theils in Schwärmen von Tirailleurzügen, theils in Bataillonsmassen, auf ihn ausgeführt wurde, jederzeit ab, wobei er dem Feinde einen empfindlichen Verlust zufügte. Die dänischen Schützen vom Nyborgschen Jägercorps sammelten sich in den naheliegenden Chausseegräben, von wo auch sie ein lebhaftes Feuer auf die Schanze unterhielten. —

Plötzlich sprengte eine circa 50 Pferde starke Abtheilung dänischer Husaren auf der

Chaussee von Friedericia den jenseitigen Abhang herunter, ritt durch die Linie seiner Schützen und machte, mit dieser vereint, in voller Carriere einen Angriff auf die Verschanzung.

Der Hauptmann von Schöning verbot seinen Leuten das Feuern, liesz die feindliche Cavallerie dicht an das Emplacement heran kommen und alsdann eine Salbe geben. Von dem ganzen Schwarm entkamen nur zwei zu Pferde und einige Verwundete. Die meisten blieben auf dem Platze. Mehrere Husaren, die in die Kehle der Verschanzung und 5, die bis in das Schlosz sprengten, fanden den Tod durch die hier aufgestellten Soutiens

18 Pferde fielen zu Stelle, 25 wurden erbeutet, 30 Husaren gefangen genommen. Der Officier, der kühne Reiterführer, lag dicht vor der Mündung der Gewehre unter seinem getödteten Pferde. „Niemand schiesze erscholl es aus dem Munde der Jäger, das ist ein tapferer Mann“; und der Officier entwich dem sicheren Tod und der Gefangenschaft. [7]) —

Kolding den 24. April 1849.
Dabei 2 Pistolen.

An
den Könichlichen Dänischen Leutenant in der Garde-Husaren-Division
Herrn von Castenskiold.

Indem ich an Ew. Hochwohlgeboren unter so ausführlicher Adresse die nachfolgenden Zeilen richte, nehme ich an, dasz die Aussage meiner Leute richtig ist, und Sie derjenige Offizier sind, der bei der Attaque auf die Schanze an der Strasze von Fredericia am 23. d. M. mit dem Leben davon kam. (Meine Leute wollen Sie von Schleswig her kennen). Dieser kühne Angriff wird in Ihrer Armee dieselbe Würdigung finden, den er in der unsrigen im vollsten Masze hat. Er gehört jedenfalls zu den glänzendsten Waffenthaten der Kavalleriegeschichte. Nachdem Ihnen das Pferd unter dem Leibe getödtet war und Sie längs der Strasze zurückliefen, kam mein Befehl, nicht auf Sie zu feuern, schon zu spät; in dem Herz jedes Jägers war dieser Vorsatz schon fest. Möge Ihnen in reichem Masze der verdiente Ruhm werden, von uns seien Sie überzeugt, dasz Sie die gröszte Ehre und Anerkennung finden, und deshalb erlauben Sie uns, dasz wir Ihnen Ihre Pistolen, das Einzige, was wir Ihrem todten Pferd nahmen, in ehrender Anerkennung zurücksenden.

Nehmen Sie zum Schlusz noch die Versicherung unserer vollkommensten Hochachtung

von Schöning,
Hauptmann und Chef der 1. Compagnie
des 1. Schleswig-Holsteinischen Jäger Corps. [8])

D. 24. April gik General Ryes Brigade bag Vejle Aa, de to andre Brigader bag Elbo-Dalen. Insurgentarmeen blev staaende i og ved Kolding.

Efter Kampene ved Almind og Gudsø d. 7. Maj fortsatte General Rye sit Tilbagetog mod Nord, medens General Bülow med 3. og 4. Brigade trak sig tilbage til Fredericia, som indesluttedes af General Bonins Tropper. General Prittwitz marcherede mod Nord for at besætte Nørrejylland.

2. Kavaleri-Division, der d. 7. var bleven afgivet til 4. Brigade, gik med denne tilbage til Fæstningen. I denne forblev dog kun den Styrke, der i Forvejen var udpeget til at være dens Besætning. Resten, derimellem de to Kavaleri-Divisioner, blev de nærmest paafølgende Dage overførte til Fyen.

I Udfaldet fra Fredericia d. 6. Juli deltog af Kavaleri kun 1. og 2. Kavaleri-Division, der var stillede under Oberst Juels Kommando. Det siger sig selv, at de to Divisioner ikke under den første Del af Kampen kunde komme til Anvendelse.

Kl. 1 Formiddag var Divisionerne færdige til Afmarche paa Alarmpladsen i Fredericia og fulgte efter Avantgarden ud af Kongeporten. Da saa vel Avantgarden som 5. Infanteribrigade, Rye, kort efter Udrykningen kom i Kamp med Insurgenttropperne, opmarcherede Kavaleri-Divisionerne ved Trellevejen midt bag de to nævnte Kampenheder. Efter Anmodning fra Avantgardens Fører, General de Meza, blev 2. Kavaleri-Division beordret frem ad Trellevejen til hans Disposition, men noget senere atter sendt tilbage til Oberst Juel, da den var udsat for stærk Beskydning uden at kunne udrette noget. 4. Dragonregiments 2. Eskadron, Krieger, blev dog afgivet til Bedækning for 9. Batteri, Wegener.

Oberst Juel fulgte med de 3 Eskadroner langsomt Avantgarden, saa længe dennes Fremrykning gik mod Nord, og blev fra Skanserne i Fronten og i venstre Flanke og fra Infanteri i højre udsat for en Del Beskydning, under hvilken Premierløjtnant Langsted bl. a. blev saaret.

Da Fjenden Nord for Fæstningen var kastet tilbage til Linien Stovstrup-Egum, gik Oberst Juel omtrent ved 5-Tiden mod Vejen, der fører til Vejlby og Stallerup. Han ventede dér at støde paa fjendtligt Kavaleri. Under denne Fremrykning blev 1. Kavaleri-Division ved en Adjutant fra den kommanderende General beordret frem mod Stovstrup, og 1. Gardehusareskadron, Torp, blev detacheret mod Bredstrup for at attakere en fjendtlig Eskadron, der imidlertid viste sig at være Eskadronen Krieger.

Ved en Fremrykning mod Fuglesang Skov, Syd for Stovstrup, understøttede Divisionen et Angreb, som af Kaptajn Magius af 3. Jægerkorps ved 6-Tiden blev foretaget paa en fjendtlig Park, der stod ved Heise Kro. De fjendtlige Skytter, der skulde dække Parkens Tilbagegang, gjorde ikke noget Forsøg paa at standse vore Jægere, men trak sig tilbage. Paa dette Tidspunkt var Kaptajn Magius bleven forstærket med en Deling af 2. Gardehusareskadron under Premierløjtnant L. Castenskiold og med Espingolbatteriets Raketvogn. Da Castenskiold i det samme opdagede, at der var Ild i en af Vognene, hvoraf Størstedelen var fyldt med Ammunition, sprængte han uden at ændse Faren, fulgt af to Husarer, ind i Parken og bragte den brændende Vogn til Side. Parken, der bestod af nogle og tredive Vogne, faldt uskadt i vore Hænder. Senere blev Eskadronerne Krieger og Lytzen beordrede til Sikringstjeneste, henholdsvis ved Bredstrup og ved Passene over og ved Randsfjord fra dennes Udløb til Østergaard. Eskadronen Torp blev senere sat til at bevogte Passene mellem Bredstrup og Gudsø Vig. Eskadronen Dahl blev holdt tilbage ved Stovstrup.

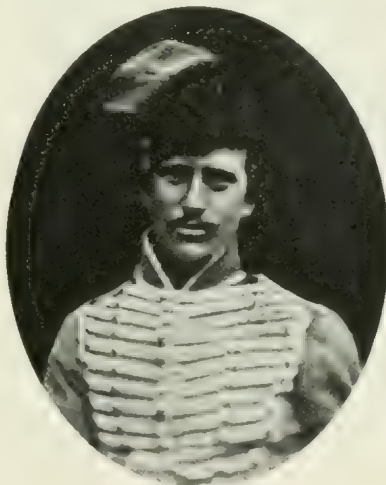
En Forfølgning fandt ikke Sted, dels fordi Tropperne var stærkt udmattede

af den lange og vedholdende Kamp, og friske Tropper savnedes, og dels fordi man frygtede for at støde paa friske fjendtlige Styrker af General Prittwitz' Armé, om hvilken man savnede sikre Efterretninger.

Kavaleri - Divisionens Tab var 1 Officer og 1 Gardehusar saarede, 1 Hest dræbt og 4 saarede.

Medens Hovedparten af General Bülows Armé i Løbet af d. 6. og 7. Juli blev overført fra Jylland til Fyen, forblev bl. a. de to Kavaleri-Divisioner i Jylland og deltog d. 8. i Rekognosceringer, som blev foretagne mod Kolding og Vejle. Med Fjenden havde de ikke Sammenstød.

D. 10. Juli blev der afsluttet en Vaabenstilstand. D. 9. August blev 1. og 2. Kavaleri-Division opløste, og d. 2. September afgik de to Linieeskadroner af Gardehusardivisionen til Kjøbenhavn. Reserveeskadronen fik Standkvarter i Kolding.

P. H. Rosencrantz.

Følgende svenske Frivillige deltog i Felttoget fra d. 13. Marts til d. 25. August.

Underløjtnant af Skaanske Dragonregiment Palle Henricson Rosencrantz, Volontær af Smaalands Husarregiment Carl Wilhelm Nyländer og Sergent af Livgarden til Hest August Frederik Malmberg.

Med Ridderkorset blev benaadede:

D. 15. Maj Premierløjtnant Ludvig Castenskiold, d. 5. September Løjtnant Palle Henricson Rosencrantz og d. 9. September Premierløjtnant Diderik William Hegermann-Lindencrone.

Med Dannebrogsmændenes Hæderstegn:

D. 9. September Vagtmester Christian Wilhelm Schön og frivillig Skotte Robert William Crawford Meason de la Laing, Korporal Niels Jacobsen, Nyhuuse, Underkorporalerne Jens Pedersen, Roland, Lars Rasmussen, Herstedøster, og Jens Hansen, Leerbækshuus, og de Menige Hans Peder Sørensen, Bielkerup, og Mads Pedersen, Haarslev.

Ordenstegnene blev for de ved 1. Kavaleri-Division ansatte overrakte af Hs. Maj. Kongen personlig ved en Revu, som d. 12. September blev afholdt paa Nørrefælled over Divisionen.

Efter samme Revu overtog Ritmester Breckwoldt atter Kommandoen over 1. Eskadron, Ritmesteren var efter eget Ønske d. 10. Februar sat ud af Nummer ved Gardehusardivisionen og stillet à la suite i Kavaleriet uden Gage,

men med 2 Fouragerationer. Samtidig blev Ritmesteren, for at kunne rehabilitere sig i Kammeraternes Øjne efter Affairen ved Hopdrup, af Ministeren stillet til Disposition for Nørrejydske Armékorps for at anvendes ved Forposterne eller paa lignende Steder. Ritmesteren forrettede Tjeneste ved 6. Dragonregiments 2. Eskadron, Barth, og deltog med denne bl. a. i Rytterfægtningen ved Aarhus.

R. W. de la Laing.

Eskadronschefen fremhævede i sin Rapport Ritmester Breckwoldt, der havde udvist personligt Mod, bl. a. ved at „udhugge" Eskadronens Kvartermester, der var gjort til Fange.

Hermed er antagelig den almindelig kendte Historie om, at Breckwoldt efter Hopdrup-Affairen var bleven degraderet til Menig, gendreven.

Ritmester N. Torp blev Chef for 2. Eskadron.

I November og December fik Linie-eskadronerne og Eksercerskolen, som havde haft forskellige Systemer af Skydevaaben (Baglade- og riflede Forladekarabiner samt Pistoler af gammel Model), nye Skydevaaben, og der blev indkøbt en Del Heste af en Regimentskommission for at erstatte de manglende Heste.

1850.

AARET begyndte med vekslende Efterretninger om Insurgenthæren. Generalkommandoen paa Als blev i den Anledning sat paa Feltfod. Troppeafdelinger blev overførte fra Sjælland til Jylland og Fyen, og Generalkommandoerne i de to sidstnævnte Landsdele fik Bemyndigelse til at foretage Indkaldelser, hvis Efterretningerne om fjendtlig Fremrykning over Ejderen skulde bekræfte sig. Skønt der intet skete i den Retning fra Slesvig-Holstenernes Side, var man dog i Danmark efterhaanden mere og mere klar over, at Underhandlingerne ikke vilde føre til det ønskede Resultat, og at Vaabnene derfor maatte afgøre Sagen. Man forberedte sig altsaa paa Krigen, og sjældent er vel et Felttog her hjemme begyndt under heldigere Betingelser.

De fleste af Befalingsmændene og Mandskabet havde deltaget i de to foregaaende Aars Kampagner, og de, der ikke havde været med, blev i Ro og Mag forberedte dertil.

D. 12., 13. og 15. Maj udgik Befalinger om almindelig Indkaldelse af Officerer, Underofficerer og Mandskab samt Heste til Troppeafdelingerne. Ved Kavaleriet indkaldtes Aargangen 1842 og de senere uddannede Folk. De tre Husareskadroner kom op paa planmæssig Styrke ɔ: 12 Underofficerer, 8 Underkorporaler, 3 Trompetere og 112 Menige. Resten af de indkaldte Folk overgik til Depoteskadronen.

D. 26. Maj afmarcherede de to Linieeskadroner under Kommandøren, C. Torp, der d. 15. var udnævnt til Oberstløjtnant, fra Kjøbenhavn og naaede d. 4. Juni til et Kantonnement i Nørre Bjert, Eltang, Stenderup og Lilballe Nord-Øst for Kolding. Den dér garnisonerende Reserveeskadron underlagdes samme Dag „i alle Maader“ Gardehusardivisionen.

I de paafølgende c. fem Uger kunde Divisionen paa Eksercerpladsen ved Bramdrup og i Terrainet indeksercere sig og øve Befalingsmænd og Mandskab i Felttjeneste. Mere ideelle Vilkaar vil en Afdeling vanskeligt kunne faa forud for en Krig. Generalmajor Moltke, der havde Kommandoen over 1. Division, til hvilken Gardehusardivisionen hørte, inspicerede Afdelingen d. 3. Juli og havde kun Lovord for, hvad han havde set.

D. 14. Juli gik Gardehusardivisionen til et Grænsekantonnement, der fra Øster- og Vester-Vamdrup strakte sig mod Nord indtil Lunderskov, og var saa rede til Indrykning i Slesvig. 1. Eskadron og Reserveeskadronen havde, da der efter Krigsministeriets Bestemmelse kun maatte medføres 1 Estandart, afleveret deres. Mærkeligt nok skulde 2. Eskadron, under hvis Estandart Divisonen nu rykkede i Felten, atter faa Lejlighed til i Nærkamp med Fjenden at kaste Glans over sin Afdeling.

Som sagt var Gardehusardivisionen indordnet (som eneste Rytteri) i 1. Division, der bestod af 3., 4. og 6. Infanteribrigade samt 3 Batterier og laa ved Jyllandsgrænsen.

2. Division, hvis Chef var Generalmajor Schleppegrell, bestod af 1., 2. og 5. Infanteribrigade, 4. Dragonregiment paa 4 Eskadroner og 3 Batterier. Divisionen kantonnerede med to Brigader paa Als og en paa Fyen.

Under Overkommandoen, der førtes af General Krogh, saa længe General Bülow var syg, hørte endvidere Reservekavaleriet, 3., 5. og 6. Dragonregiment, under Generalmajor Flindt, Reserveartilleriet, to hele og to Halvbatterier, samt Feltingeniørerne.

Den danske Hær talte 32 Batailloner og Jægerkorps, 19 Eskadroner og 96 Kanoner, ialt ca. 41,000 Mand.

Den var ikke saa lidt stærkere end Insurgentarmeen, der under Generalløjtnant v. Willisen havde begyndt Fremrykningen mod Nord over Ejderen og

var inddelt i Avantgarden, Hovedstyrken, Reserverytteriet og Reserveartilleriet. Hæren talte 20 Batailloner og Jægerkorps, 12 Eskadroner og 86 Kanoner med en Styrke af c. 30,000 Mand.

Efter Forhandling mellem Krigsministeriet og Overkommandoen blev den danske Hærstyrke, som d. 16. Juli rykkede ind i Slesvig, d. 18. koncentreret ved Flensborg.

Slesvig-Holstenerne rykkede frem til Isted-Stillingen, hvor de gjorde Holdt. I denne Stilling vilde General Willisen afvente vor Fremrykning for derefter at gaa over til Angreb.

Marchedagene havde for begge Parter været meget haarde, da Vejret var kvælende varmt. Tropperne var derfor stærkt udmattede og trængte til Hvile.

Gardehusardivisionen laa i de følgende Dage i Kantonnement Øst for Flensborg og havde Alarmplads ved Gotrupel. Til Assistance for 4. Dragonregiment, der havde en ret anstrengende Forposttjeneste under 2. Division, maatte Gardehusardivisionen afgive en halv Eskadron. Forpostkommandørerne var to tidligere Husarofficerer, Majorerne Marcher og Hegermann-Lindencrone.

For at indhente Oplysninger om Fjenden og derpaa bygge en Angrebsplan udsendte Overkommandoen i Dagene d. 20. og 21. foruden de sædvanlige Forpostpatrouiller Rekognosceringskommandoer.

I Rekognosceringen, der sidstnævnte Dag blev ledet af Oberst Irminger, deltog Reserveeskadronen, der dækkede højre Flanke ved Detacheringer mod Vanderup, Tarup og Kjeldbæk. Hovedkolonnen, der gik frem ad Flensborg-Slesvig-Chausseen, naaede kun til Skovene Sydvest for Stenderup, der var besatte med fjendtligt Fodfolk. Ingen af Rekognosceringerne blev gennemførte med Kraft, og Efterretningerne, som skulde indhentes om Fjenden, var derfor utilstrækkelige, og, da de hidrørte fra Beboerne, upaalidelige.

Skønt altsaa Overkommandoen intet positivt vidste om Fjendens Stilling, besluttede man dog fra en Bivuakstilling, der d. 23. var indtaget mellem Vanderup og Lille Solt, at gaa frem til Angreb mod Fjenden, hvis Hovedstyrke mentes at staa mellem Vedelspang og Skovby. Fremrykningen var bestemt til at begynde d. 24. tidlig Morgen af de to Divisioner, 1. mod Helligbæk, 2. mod Klapholdt, hvorefter Fjenden med størst mulig Kraft skulde angribes i hans formentlige Stilling mellem Lang Sø og Arnholt Sø. Denne Beslutning blev imidlertid forandret til, at Hovedstyrken d. 24. ikke maatte overskride Linien Siversted-Hostrup, da man ellers risikerede at naa frem til Fjenden med altfor udmattede Tropper. 3. Brigade, Schepelern, blev detacheret over Jørl Kirke til Sollerup, hvor den skulde forberede en Broslagning. Brigadens Fremrykning førte til en lille Fægtning ved Solbro. Reserveeskadronen, der var afgivet til Brigaden, kom ikke til at deltage i den.

De to andre Husareskadroner marcherede i Avantgarden under dennes Frem-

rykning mod Helligbæk. Medens de forreste Sikringsdele gjorde Holdt ved Stenderup Aa, blev 1. Eskadron, Breckwoldt, sendt frem for at skaffe oplyst, om de Syd for Vandløbet liggende Skove var besatte af Fjenden. Nogle Rytterposter, som holdt paa de nærmeste Højder, blev kastede tilbage, og Eskadronen gik frem til Angreb paa en fjendtlig Halveskadron, som viste sig tæt Nord for Stenderup Vesterskov. Halveskadronen modtog ikke Attaken, men gik i spredt Orden tilbage til Skoven, som efter en Rekognoscering fra Eskadronens Side med Patrouiller viste sig at være besat af Fodfolk.

Da Divisionen ikke ansaa det for heldigt at have de besatte Skovpartier saa tæt foran sin Front, besluttede den at kaste Fjenden ud af dem. Denne Beslutning førte til Fægtningen ved Helligbæk, hvori Eskadronerne, som var beordrede længere tilbage, ikke deltog. Eskadronerne blev senere anvendte til Forposttjeneste med 1. Eskadron i forreste Linie. 1. Eskadron havde nævnte Dag 3 saarede Heste.

Under Kampen ved Isted d. 25. Juli blev de to Linieeskadroner under Kommandøren anvendte som Bedækning for Artilleriet, der stod ved Isted Skov, men fik Kl. 9½ Form. fra Overkommandoen Ordre til at afgaa til 2. Division. De beordredes til at følge denne under Angrebet paa Stillingen mellem Isted og Lang Sø. Da Fjenden her var kastet tilbage, sendtes Eskadronerne frem til Ny Bjerent. Under den senere Fremrykning mod Slesvig blev de anvendte til Forposttjeneste og stod om Aftenen ved 11½-Tiden Syd for Bustrup.

Reserveeskadronen, der hørte til Oberst Schepelerns Brigade, kom heller ikke til at spille nogen væsentlig Rolle i Dagens berømte Slag, som der altsaa i denne Regimentshistorie desværre ikke er nogen særlig Anledning til at komme nærmere ind paa. I Tankerne kan man ikke lade være at dvæle ved, hvad der kunde have været udrettet af Rytteri de foregaaende Dage og ved denne Lejlighed.

Efter Slaget bestemte Overkommandoen at lade Hærens Hovedstyrke blive i en Stilling Syd og Vest for Slesvig. Holsten maatte som bekendt ikke betrædes og Rendsborg ikke angribes. Overkommandoen mente som Følge heraf, at Slesvigstillingen var at foretrække for en mere fremskudt. Insurgenthærens Hovedkvarter var imidlertid oprettet i Rendsborg, dens Forpostlinie strakte sig fra Königsförde, Syd og Vest om Wittensee langs Sorgen indtil Sandschleuse.

Gardehusardivisionen forblev i en Bivuakstilling Syd for Bustrup og afgav hver Dag en Eskadron til de paa venstre Fløj udstillede Forposter. D. 28. Juli havde Gardehusardivisionen Ordre til at forlade Bivuaken for at melde sig tilbage til 1. Division. Dens Forposteskadron var bleven afløst af 4. Dragonregiments 2. Eskadron, Krieger, og Divisionens to Eskadroner var omtrent Kl. 11½ Form. paa Marche mod Bustrup. Samtidig rykkede to fjendtlige Eskadroner,

3. og 6. Eskadron af 1. Dragonregiment, frem fra Kropperbusch mod Jagel. Forpostkommandøren, Major Hegermann-Lindencrone, som i denne By fik Melding om de fjendtlige Dragoner, jagede til Klosterkro, hvor Ritmester Krieger stod med omtrent 30 Ryttere. Efter at have opfordret Ritmesteren til at gøre et Skinangreb paa Dragonerne, red Majoren videre, indhentede Gardehusardivisionen og fik dennes bageste Eskadron, N. Torp, til at gøre omkring.

Eskadronen galoperede rask ad Vejen mod Syd. Imidlertid havde Krieger udført sit Angreb, havde gjort omkring og galoperede med sin Styrke mod Nord, forfulgt af de fjendtlige Dragoner. Ritmester Torp vinkede vore Dragoner til Side og angreb med Firers Front. Sammenstødet var voldsomt, da begge Parter var i fuld Fart.

Efter et kort Haandgemæng blev Fjenden kastet og forfulgt med Heftighed. Han fik imidlertid atter gjort omkring, men blev straks igen attakeret af 2. Gardehusareskadron og Dragonafdelingen. Under dette Angreb, som blev udført „med udmærket Bravur“, kom det atter til et kort, men heftigt Haandgemæng, i hvilket Ritmester Torp og Forpostkommandørens Adjutant, Løjtnant Hannibal Sehested, der havde deltaget i Attaken, blev saarede af Hug. Fjenden blev atter kastet og forfulgt indtil Nærheden af Jagel, som man mente var besat af fjendtlige Jægere. 1. Gardehusareskadron, som efter Oberstløjtnant Torps Ordre ogsaa havde gjort omkring og fulgte efter, kom ikke til at deltage i Attaken. I sin Rapport fremhæver Oberstløjtnanten foruden Ritmester Torp, Overvagtmester Christian Frederik Schönau Jørgensen, der som Fører for 3. Deling uopfordret trængte sig frem i den forreste Række og ved sit Mod og kraftige Hug bidrog til at gøre Fjenden Skade. I Generalløjtnant Hegermann-Lindencrones Erindringer er bl. a. anført følgende Linier: „Det er utroligt, hvilken Kraft vore Folk kan lægge i deres Hug, naar det gaar paa Livet løs. Der laa flere af Fjendens svære Jernhjelme, der var huggede igennem, en var endog flækket i to Stykker, og der skal allerede et godt Hug til at give et dybere Mærke eller hugge en dyb Bule“.

General Prittwitz skal efter Fægtningen ved Aarhus have sagt: „Diese dänischen Dragoner sind keine Menschen, sondern wahre Barbaren, denn sie nicht nur verwunden, sie enthaup en die Leute[9]).

Tabet paa Fjendens Side i denne Fægtning var 1 Officer og 9 Underofficerer og Menige saarede, 1 Underofficer og 8 Menige — deraf 5 saarede — fangne, og 7 Heste til Bytte. Tabet paa vor Side var 2 Officerer, 1 Underofficer og 4 Menige saarede samt en Patrouillerytter fangen.

Nu fulgte der en streng Tid. Hver tredje Dag kom en af Eskadronerne paa Forpost, medens de andre stod i Bivuak, først ved Lille Dannevirke og fra Begyndelsen af August Maaned ved Skovby.

Fægtningen ved Jagel d. 28. Juli 1850.

Fra d. 11. August blev der anvist Kvarterer i nævnte By for to Eskadroner. Den Eskadron, der gik paa Forpost, rømmede altsaa sine Kvarterer, og den afløste rykkede ind i dem. Der var anordnet, at Mandskabet i Kvartererne skulde blive ved deres Heste, og at Sadeltøjet skulde være anbragt lige bag ved disse, saa at alt kunde være beredt til hurtig Udrykning. Ved hver Gaard var der udstillet en Post for Gevær.

D. 16. September gik en Eskadron af 4. Dragonregiment ind i denne Turnus, der hidtil havde været gældende for Gardehusardivisionen alene, men den Eskadron, der kom fra Forpost, maatte indtil d. 28. s. M., da der blev skaffet Kantonnementskvarter til en tredje Eskadron, bivuakere i fri Luft i 24 Timer.

N. Torp.

Sidstnævnte Dag aflagde Kong Frederik VII et Besøg i Slesvig. Tropperne stod i den Anledning i feltmæssig Udrustning paa deres Alarmplads. Kongen tilkendegav Hæren sin Tilfredshed og Anerkendelse i følgende Proklamation, der var stilet til General Krogh:

„Ligesom det har været Os en særdeles Tilfredsstillelse under Vort Ophold ved Armeen idag personlig at have kunnet udtale for Vore tapre Krigere Vor hjertelige Paaskønnelse af det Heltemod og den urokkelige Udholdenhed, hvorpaa de i det evigt mindeværdige Slag ved Isted og den ærefulde Kamp ved Mysunde har givet saa lysende Eksempler, saaledes har det ogsaa været Os en sand Glæde ved denne Lejlighed paa Stedet at kunne iagttage den mønsterværdige Orden og Disciplin, hvoraf Armeen er gennemtrængt, samt den altopofrende Kærlighed til Konge og Fædreland, der besjæler den, og som i Forening med den fortrinlige materielle Udrustning giver den en Kraft og Sikkerhed, der borger for den sejrrige Udgang af Kampen for Vor Ære og Vor retfærdige Sag.

Denne Vor anerkendende Udtalelse af Armeens store Fortjenester og dens hellige Krav paa Vor og Fædrelandets Taknemlighed har Du ved en Dagsbefaling at bekendtgøre for Tropperne.

Hvilket Vi saaledes allernaadigst giver Dig tilkende, idet Vi med særdeles Huld og Naade forbliver Dig velbevaagen.

Slesvig, d. 28. September 1850. *Frederik R.*"

Det er ikke til at undre sig over, at Forholdene i Slesvigstillingen trods al Agtpaagivenhed medførte megen Sygelighed. Folkene var om Natten aldrig af Klæderne og om Dagen tidlig og sildig paa Færde, saa at de ikke kunde pleje og passe sig selv. Hestene fik saa at sige ikke Lejlighed til at lægge sig eller hvile ordentlig ud.

Der opstod mange Tilfælde af Hudsygdom og af gastrisk Feber og Tyfus. Gardehusardivisionen fik d. 1. Oktober som Erstatning for sygt Mandskab fra Depoteskadronen 15 beredne Menige. Ogsaa mellem Befalingsmændene var de sidstnævnte Sygdomme udbredte, og Divisionen mistede d. 30. Oktober en ung, flink og afholdt Officer, Løjtnant Joachim Godske Greve Moltke, som døde af Tyfus paa Lazarettet i Slesvig. Paa samme Lazaret døde af Tyfus Underkorporalerne Peter Christian Jørgensen, Hjelmskoppel, og Christen Jacobsen, Mullerup, samt Gardehusarerne Niels Madsen, Skjenkelse, Niels Pedersen, Jordløse, Anders Andersen, Holsted, Niels Sørensen, Ryde, Jens Eriksen, Arninge, Peter Petersen, Ørsløv, og Niels Nielsen, Kaløe.

J. G. Greve Molkte.

Gardehusar af 1. Eskadron Christen Jensen, Kallundborg, der var udsendt som Ordonnans fra Forposterne, blev d. 24. September saaret og fanget ved Brekendorf og døde den følgende Dag af sit Saar.

Koleraen, som var udbrudt i Rendsborg, naaede dog ikke til Hæren ved Slesvig.

For at bøde paa disse Tilstande, blev der truffet forskellige Foranstaltninger. Man sendte uldne færøiske Trøjer og uldne Tæpper, som der i den tilstundende Vintertid var god Brug for, til Soldaterne. Der blev sørget for varme Drikke og Afveksling i Forplejningen. Der blev bygget Barakker til Folk og Heste og tilstaaet de sidste en forhøjet Ration.

Trods den tiltagende Kulde turde man kun indskrænke Beredskabet i Kvartererne lidet. Hestene skulde f. Eks. være opsadlede hver Morgen fra Kl.

5—8, og denne Bestemmelse holdt sig til d. 21. Januar, da Tiden blev indskrænket til en Time fra Kl. 7—8. Selv paa Juleaften var der Beredskab. Ikke en Officer, Underofficer eller Menig maatte permitteres den Dag.

D. 1. Januar tilgik der Divisionen fra Depoteskadronen 40 beredne Rekrutter, som blev fordelte til Eskadronerne. D. 24. Januar kom Krigsministeriets Ordre om Formindskelse af Troppestyrken i Sydslesvig, og to Dage senere afholdt den kommanderende General en Revu over Tropperne ved Slesvig.

Danske Husarer paa Heden ud for Dannevirke 1850.

Forinden blev der givet Ordre til, at alle Geværer og Pistoler skulde afskydes, den sikreste Maade at blive den ofte gamle Ladning kvit.

Umiddelbart efter Revuen afmarcherede Gardehusardivisionen til Flensborg for derfra at fortsætte sin Vej til Kjøbenhavn, hvortil den indtraf d. 10. Februar.

„Berlingske Tidende“ skriver om Hjemkomsten følgende: „6. Linie-Bataillon og Gardehusarerne blev i Dag modtagne af en Menneskemængde, større end nogen af de foregaaende Dage, med en begejstret Jubel. Fest-

maaltidet afholdtes ogsaa denne Gang, skønt de ankomne Troppers Antal var 1600, i Ridehuset. Hs. Majestæt hædrede Festen med sin allerhøjeste Nærværelse. Vi maa ogsaa tilføje, at Store Kongensgade var festligt smykket til Husarernes Modtagelse . . ."

D. 6. Oktober 1850 blev Premierløjtnant Lauritz Christian Langsted benaadet med Ridderkorset af Dannebroge; Overvagtmester Christian Frederik Schönau Jørgensen, Vagtmester Christian Sigfried Wildt, Korporal Niels Petersen, Sundbyøster, og Underkorporalerne Hans Jensen, Byberg, Jacob Petersen, Leerhusene, og Niels Madsen, Holt, blev udnævnte til Dannebrogsmænd.

Ved 2. Eskadron havde i Tiden fra d. 7. November til d. 24. December 1850 Sekondløjtnant af det østerrigske Kavaleri, Armin Friherre v. Grabow, forrettet frivillig Tjeneste som Premierløjtnant.

L. C. Langsted.

III. PERIODEN 1851—1863.

DEN danske Hær havde under Treaarskrigen fuldt ud staaet sin Prøve. Ses der bort fra de faa Frivillige, som hovedsageligt fra Broderlandene sluttede sig til os, var det Landets egne Sønner, der tappert havde kæmpet for at bevare Monarkiets gamle Grænser. De danske Soldater havde med fuld Tillid og urokket Disciplin fulgt deres Førere, hvad enten der kæmpedes i aaben Mark, eller det gik mod feltbefæstede Stillinger eller mod en Række Batterier med stærk koncentrisk Ild, som ved Isted og Fredericia.

Hos deres Modstandere vandt de da ogsaa fuld Anerkendelse og Respekt.

Ved Krigen var der vel opnaaet, at Slesvig ikke blev indlemmet i det tyske Forbund, men ogsaa efter Fredsslutningen i Berlin stod desværre Spørgsmaalet om Hertugdømmets Stilling i det danske Monarki stadig aabent. Vi maatte altsaa her hjemme være belavede paa, at Tyskland ved første gunstige Lejlighed vilde tage Sagen op paany, og derfor drage Omsorg for, at Hær og Flaade til enhver Tid var rede til at genoptage Kampen under de bedst mulige Forhold. Desværre blev den Frist, man tilstod os, ikke benyttet til at udvikle vore Stridskræfter, som de kunde og burde have været det, thi de Bevillinger, Regeringen mente at kunne opnaa, og de Foranstaltninger, der blev trufne for at sikre Landets Forsvar, var utilstrækkelige.

Efter Afdelingernes Hjemkomst til deres Garnisoner blev den tidligere i 1842 vedtagne Fredsordning saa hurtig som muligt genindført.

Ved Gardehusardivisionen blev Reserveeskadronen ifølge krigsministeriel Ordre af 10. Februar opløst, og d. 15. s. M. kom Turen til Depoteskadronen. Mandskabsstyrken ved de to Linieeskadroner blev samtidig fastsat til at være 90 Menige. D. 27. Februar blev saa at sige alle Reserveeskadronens Heste bortsolgte ved Auktion.

Som det vil erindres, var der ved Krigens Udbrud af private Hesteejere skænket Staten et stort Antal Heste til Brug ved Armeen. Krigsministeren havde i „Berlingske Tidende" offentliggjort Navnene paa samtlige Givere og takket dem for den Patriotisme, de havde lagt for Dagen ved deres Gaver. Denne Tak blev nu gentaget i samme Blad, der tillige meddelte, at samtlige Heste, som Hæren ikke mere havde Brug for, vilde blive stillede til Auktion.

Denne sidste Bestemmelse blev den Gang meget omtvistet, idet adskillige af de private Hesteejere fandt det naturligt, at de fik deres Heste igen, naar Armeen ikke mere havde Brug for dem. Ministeren gjorde i Modsætning hertil gældende, at Hestene var gaaede over i Armeens Beholdninger, og at der ikke kunde være Tale om at levere dem tilbage undtagen i de Tilfælde, hvor Erstatning efter endt Krig var betinget.

En Munderingskommission, der skulde efterse Munderingssager, Vaaben og Hesteudrustning og derefter indberette om deres Tilstand, blev ved Divisionen, som ved andre Afdelinger, straks sat i Arbejde.

I Slutningen af December 1848 var Stillingen som Kommandør for „Den kongelige Garde til Hest" bleven vakant. Den vedblev at være det foreløbig, men Livgardeeskadronen og Gardehusardivisionen havde dog i Kongen en fælles Chef. Ved kongelig Resolution af 26. Marts 1852 blev der truffet en midlertidig Foranstaltning, der gik ud paa, at Chefen for Livgardeeskadronen, Hans Højhed, Oberst Prins Christian til Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lyksborg, senere Kong Christian IX, udnævntes til Inspektør over Gardehusardivisionen. Allerede d. 24. August n. A. ændredes denne Ordning, da Prinsen blev Kommandør for den ny oprettede 3. Kavaleribrigade, der bestod af Gardehusardivisionen og 2. Dragonregiment. Begyndelsen til Divisionens Adskillelse fra Livgardeeskadronen var derved indledet. Endnu havde de dog fælles Hjælpeorganer, men d. 15. Marts 1854 udgik en kongelig Resolution om Ophævelse af „Den Kongelige Garde til Hest" som saadan. Livgardeeskadronen fik Navn af „Den Kongelige Livgarde til Hest" og havde kun den Forbindelse med Gardehusardivisionen, at dens Rekrutter skulde „dresseres" ved Eksercerskolen paa Jægersborg og 1 Officer, 2 Underofficerer og 15 Heste afgives til denne.

D. 17. April 1854 blev Oberstløjtnant C. Torp, som var udnævnt til Chef for

det under 1. s. M. genoprettede 1. Dragonregiment, afløst af Oberstløjtnant Benjamin Marcher. Denne havde fra 1816 staaet i Regimentet, indtil han som omtalt blev forsat til 5. Dragonregiment.

Aaret 1855 bragte Bestemmelser, der var væsentlige for Gardehusardivisionens fremtidige Forhold. Det begyndte med en kongelig Resolution af 7. Oktober, saalydende:

„Gardehusardivisionen og det under 1. April 1854 foreløbigt paa 2 Eskadroner genoprettede 1. Dragonregiment opløses som særskilte Troppeafdelinger fra 1. April 1856 og samles i ét Regiment under Navn af „Husarregimentet og med Plads i Armeen foran Dragonregimenterne."

Resolutionen blev suppleret ved følgende Armébefaling af 17. s. M.:

„1. Hans Majestæt Kongen har ifølge Krigsministeriets derom nedlagte allerunderdanigste Forestilling under 7. d. M. allerhøjst approberet:

a) (som ovenfor);

b) at Husarregimentet erholder Standkvarter i Kjøbenhavn med detacherede Eskadroner i Hørsholm og paa Fredensborg og med Eksercerskolen paa Jægersborg;

c) at det ved Armeens Organisationsplan af 28. April 1842 foreskrevne særskilte Avancement for Officerer af Gardehusardivisionen ophæves, saaledes at Avancementet i Kavaleriet gaar igennem alle 6 Kavaleriregimenter;

B. Marcher.

d) at Husarregimentet, hvad Styrke og Sammensætning, Rekruttilgang, Tjenestetid, Forsyning med Stam- og Nationalheste og endelig Gagering og Lønning angaar, sættes lige med et Dragonregiment . . .

e) at Husarregimentets Rekrutter udskrives med Halvdelen af Sjælland og Halvdelen af Hertugdømmet Slesvig;

f) . . .

g) at Eksercerskolen for Den Kongelige Livgarde til Hest d. 29. Juni 1856 efter at være adskilt fra den nu etablerede Eksercerskole paa Jægersborg, etableres her i Staden."

D. 26. Juni fik Regimentet fire nye Estandarter.

Regimentets Personel kom til at bestaa af 1 Regimentschef (Oberst eller Oberstløjtnant), 1 Stabsofficer (Oberstløjtnant eller Major), 4 Ritmestre af 1. Klasse, 6 Premierløjtnanter (1 som Adjutant og 1 som Skoleforstander) 8

Sekondløjtnanter, 1 Auditør og Regnskabsfører, 1 Overlæge samt 1 Underlæge for hver detacheret Eskadron og Skolen, 1 Regimentsdyrlæge og 1 Underdyrlæge ved Skolen, 4 Overvagtmestre, 4 Kvartermestre, 18 Vagtmestre (1 ved Depotet og 1 Regimentsskriver), 24 Korporaler, 1 Stabs- og 12 andre Trompetere, 1 Bøssemager, 5 Sadelmagere og 5 Beslagsmede. Til Liniestyrken hørte 480 Underkorporaler og Menige, til Krigsreserven et lige saa stort Antal, dog uden Heste.

Den planmæssige Fredsstyrke ved Husarregimentet fastsattes ved en krigsministeriel Skrivelse af 22. November til fra 1. April 1856 at være 24 Underkorporaler og 108 Menige i 365 Dage, 24 Underkorporaler og 324 Menige i 20 Dage samt 120 Rekrutter i 160 Dage og 20 overkomplette Rekrutter i 160 Dage.

Af Hensyn til den udstrakte Ordonnanstjeneste — saa vel for Kongehuset som for de høje Kommandomyndigheder i Kjøbenhavn —, der paahvilede Regimentet, bestemte Krigsministeriet, at der indtil videre ved hver Eskadron skulde holdes 5 Menige til Tjeneste udover den planmæssige Styrke. De blev udtagne blandt det Mandskab, som havde udtjent deres Tid under Fredsforhold, og alle 20 forrettede Tjeneste ved Eskadronen i Kjøbenhavn. Efter hver Skoles Afslutning blev de afløste og hjemsendte.

Tjenestestyrken efter endt Eksercertid blev iøvrigt fastsat hvert Aar af Ministeriet, og den varierede ikke saa ganske lidt. Styrken af tjenestegørende Underkorporaler gik først ned til 16, saa til 8, medens Mandskabsstyrken gik op i tilsvarende Forhold. Den var normalt 120 + 20.

Regimentet fik en Hestestyrke af 315 Stamheste, hvoraf 14 var bestemte til Løjtnanter, og 288 Distriktsheste. Det kunde være fristende nok at komme noget nærmere ind paa Rytteriets Forsyning med Heste af sidste Slags før og nu, fordi det er og altid bliver et Hovedspørgsmaal for Vaabnet, men det vilde føre for vidt. For dem, der kunde ønske at studere dette Spørgsmaal nøjere, vil Lovene af 14. September 1774[10]) og 16. Marts 1851[11]) være tilstrækkeligt vejledende til fortsatte Undersøgelser.

Ved sidstnævnte Lov fik de saakaldte „Nationalheste“ Navneforandring til „Distriktsheste“. Disse skulde fra 1. April s. A. udredes af samtlige Hartkornsbrugere i Kongeriget med Undtagelse af Bornholm, ikke som tidligere alene af Herregaarde, nogle andre Landejendomme og Præstegaarde, der nu paa visse Betingelser fik tilbageleveret de af dem stillede Nationalheste. Hvert Amt (Amtstuedistrikt) udgjorde et Udredningsdistrikt for sig og fik af Statskassen en aarlig Godtgørelse af 24 Rdl. pr. Hest, saaledes at 12 Rdl. betragtedes som Aars-Andel af, hvad Anskaffelsen af en ny Hest antoges i sin Tid at ville koste, og 12 Rdl. som Foderløn for hele Aaret. Hestene blev antagne af en lokal Mønstringskommission, for hvilken Amtmanden var Formand, og hvis Medlemmer var to civile Mænd, foruden en Officer og en Dyrlæge, og Hestene maatte ikke ved Overtagelsen være over 9 Aar gamle. De

Heste, Udskrivningsdistrikterne fremtidig skulde anskaffe og stille, maatte ikke være under 5 og ikke over 7 Aar gamle. Tilsynet skete ved de aarlige Landmilicesessioner, der i den Anledning fik tilforordnet en Dyrlæge, og iøvrigt ved de respektive Regimenters Mønstringskommissioner, der ogsaa havde at taksere Hestene. I 16 Aars Alderen eller ved Dødsfald skulde Hestene ombyttes med nye. Lovene af 16. Marts 1851 handlede ogsaa om Foderheste. Systemet var her i det væsentlige som det, der gælder for vore udstationerede Heste.

Husarregimentets Distriktsheste blev udredede af de Amter, der var nærmest ved Standkvartererne, saaledes: Kjøbenhavn og Roskilde Amtsstuedistrikter henholdsvis 44 og 57, Frederiksborg 75 og Præstø 112 Heste.

Ser man paa denne Ordning, maa det erkendes, at det var et Fremskridt, at Regimentet blev organiseret paa 4 i Stedet for paa 2 Eskadroner. men dermed er alt i saa Henseende sagt. Ved Eskadronerne var Tjenestegangen omtrent som nu. Styrken pr. Eskadron var efter Eksercertidens Afslutning d. 4. Oktober en Aargang, ca. 30 Mand, og denne Styrke voksede ved Tilgang af de to Skolehold paa hver 15 Rekrutter til ialt 60. Eksercertiden begyndte d. 13. September. Stamhestene var alle til Tjeneste, Distriktshestene ude, undtagen i Eksercertiden. Det var en betydelig Tilbagegang fra den Ordning, som for Gardehusardivisionens Vedkommende var indført i 1842.

Tilfredsheden med det nye Distriktsheste-System har sikkert været ringe og Klagerne fra de interesserede Parters Side mangfoldige. For at raade Bod herpaa befalede Ministeriet, at der d. 9. Juli 1860 skulde nedsættes en Kommission til at tage Forholdene ved Kavaleriet under Overvejelse. Den skulde, som det allerede den Gang betegnende nok hed, „paavise saadanne Foranstaltninger, som inden for den gældende Finanslovs og øvrige gældende Loves Omraade kunde træffes ad administrativ Vej“ for at sikre Kavaleriet Uddannelse til den fornødne Kampdygtighed. I sin Betænkning[12]) udtaler Kommissionen bl. a., „at Enkeltmandsuddannelsen ved det danske Kavaleri maa antages at præstere omtrent alt, hvad der med Rimelighed tør ventes ved en saa kort Tid som vor; men at derimod meget staar tilbage at ønske med Hensyn til Midlerne for at fremme Uddannelsen i det større, hvorhos endnu den Omstændighed, at i det højeste Halvdelen af de for Kavaleriet tilstede værende Heste er ordentlig tilredne, maa erkendes at være af særdeles hæmmende Indflydelse paa dets Kampdygtighed . . . Hvad Distriktshestene angaar, da er det naturligt, at disse ikke kan være tilredne, thi en aarlig Indkaldelse i kun 20 Dage er hertil alt andet end tilstrækkelig og hensigtsmæssig. Og dog er det ikke blot i militær, men endog i rent økonomisk Henseende af særdeles stor Betydning, at Kavalerihestene er vel tilredne, thi det ligger i Sagens Natur, og vi har selv af dyrekøbt Erfaring rigelig Bekræftelse derpaa, at den vel tilredne Hest langt længere bevarer sin Tjenst-

dygtighed under alvorlige Forhold end den raa eller kun halvt tilredne. Kommissionen tror derfor, at det maa opstilles som en ufravigelig Betingelse for Fremtiden, at samtlige Kavaleriheste er saaledes tilstede, at de ved Overgang til Krigsfod haves fuldt tilredne". Denne kraftige og berettigede Appel er som bekendt hverken den Gang eller senere bleven paaagtet.

Kommissionens Betænkning gav dog Anledning til, at samtlige Kavaleriregimenter blev beordrede til at indkalde alle Distriktsheste og to Aargange hjemsendte Underkorporaler og Menige i April og Maj 1861. Hensigten med denne Foranstaltning var hovedsagelig at give Regimenterne Lejlighed til saa vidt muligt at faa Distriktshestene, som paa Grund af uheldige Omstændigheder ikke i flere Aar havde været til Tjeneste, indøvede. Den ordinære Eksercertid i samme Aar bortfaldt. Kommissionens Betænkning udrettede endvidere, at Rytteriets Eksercertid blev forlænget med 20 Dage (begyndte i Midten af August og sluttede d. 22. September), og at hvert Regiment fik Bemyndigelse til at indkalde 28 af Distriktshestene (de, der trængte mest til Tilridning) i 46 Dage udover de ordinære 40 Dages Eksercits.

I Udrustningen skete der ingen Forandring, thi vel havde man til Regimentet som til de andre Rytterafdelinger leveret 100 Taprifler af Model 1840, men de skulde kun bruges ved Skarpskydningsøvelser som Forsøgsvaaben.

I Regimentets Uniformering skete der ikke væsentlige Forandringer. For Underofficerer og Mandskab bestod de i, at Chakoten blev gjort noget lavere „med en Façon, der dækkede Nakken mere", og fik Ring-Schupper i Stedet for Hagerem, og at Messingbeslag paa Bandolér og Gehæng blev erstattede med Beslag af Nysølv. En mindre Sabeltaske-Model indførtes, og Pelsen skulde herefter bæres paa venstre, i Stedet for paa begge Skuldre. I 1857 fik Trompeterne røde Sveifer. Samme Aar gav Kongen Officererne Tilladelse til uden for Tjenesten og i Regimentets egen indre Tjeneste, hvor Officererne i Tjenesteanliggender ikke kom sammen med Officerer af andre af Armeens Afdelinger, at bære en Overfrakke". Paa saa forbeholden Maade indførtes altsaa den Gang den mørkeblaa, endnu reglementerede Overfrakke, og i 1858 reglementeredes en langskødet lyseblaa Schurapi, der skulde afløse den lyseblaa Løbe- eller Interimstrøje.

Eskadronerne kom foreløbig til at garnisonere saaledes: 1. i Kjøbenhavn, 2. i Hørsholm, 3. og 4. i Fredensborg; men 3. Eskadron fik allerede d. 11. November 1856 Standkvarter i Kjøbenhavn.

Den sørgelige Skæbne, der ved Branden Natten til d. 17. December 1859 ramte Kongens Yndlings-Residens, Frederiksborg Slot, gav Anledning til, at 4. Gardehusareskadron i August 1860 blev overflyttet til Hillerød. Den rykkede ind i de Stalde og Kvarterer, som tidligere havde været benyttede af Livgardeeskadronen, til hvilken der maatte skaffes Plads paa Fredensborg, naar Kongen beboede Slottet.

Blandt de Rygter, som Slotsbranden naturligt nok satte i Gang, fordi denne Begivenhed af alle føltes som en Nationalulykke, berørte et Husarregimentet. Det fortælles nemlig, at en Husar Aftenen før Branden havde indfundet sig paa Hestgarde-Vagten i Kasernen ved Frederiksholms Kanal, havde meldt, at Frederiksborg Slot brændte, og derefter forladt Vagten. Dette var efter Sigende, da Katastrofen virkelig indtraf næste Dag, bleven meldt til Kasernekommandanten, og Forhør nedsat, men den omtalte Husar havde ikke været til at finde.

I Justitsprotokollerne fra den Tid findes der imidlertid intet om denne Sag.

Husarregimentet, der ved kongelig Resolution af 9. Februar 1857 havde faaet Navn af Gardehusarregimentet — dog uden at det iøvrigt medførte nogen Forandring i Resolutionen af 7. Oktober 1855 —, indordnedes i „2. Kavaleribrigade".

Aaret 1857 bragte en behagelig Overraskelse for de yngre Officerer, hvem det efter de gældende Bestemmelser paahvilede at føre „Ordrebog". De blev fra d. 20. Juli fritagne herfor, „for saa vidt de var i Besiddelse af den fra Krigsministeriet udgaaende Kundgørelse for Armeen". Antagelig fik dette Organ ved denne Lejlighed en betydelig Tilgang af Abonnenter.

IV. FORHOLD OG BEGIVENHEDER UMIDDELBART FØR KRIGEN.

LIGE siden Aaret 1852 havde vor Regering ført Forhandlinger med de tyske Stormagter for at faa en endelig Ordning paa det slesvigske Spørgsmaal. Men enhver Indrømmelse fra vor Side blev taget til Indtægt og benyttet af vore Modstandere til at stille nye Fordringer. Da det viste sig umuligt at komme til Forstaaelse, udstedte Kongen d. 30. Marts 1863 en Kundgørelse, hvorved Holsten og Lauenborg fik en Forfatning, og i Oktober s. A. blev der forelagt Rigsraadet et Udkast til en Fællesforfatning for Kongeriget og Slesvig.

At disse Skridt maatte føre til Krig, derom var hverken Frederik VII eller Ministeriet i Tvivl. De var selvfølgelig ogsaa paa det rene med, at vi ikke kunde vente at sejre, men de nærede Forhaabninger om, at Krigen vilde føre til en Konference, og paa denne maatte man saa søge at finde en endelig Afgørelse.

I September 1863 var der bleven afholdt en Troppesamling ved Danne-

virke. Kongen overværede ikke alene Øvelserne, men tog selv Kommandoen og begav sig, efter Troppernes Hjemmarche, til Lyksborg, hvorfra han gjorde Udflugter til Slesvigs befæstede Stillinger. Paa en af disse Rejser paadrog Kongen sig en Forkølelse, der hurtigt tog en alvorlig Vending, og d. 15. November afgik Kong Frederik VII ved Døden.

Forfatningen for Danmark-Slesvig var vedtaget af Rigsraadet d. 13. November, men ikke underskrevet af Kongen paa Grund af dennes Sygdom.

Kong Christian IX overtog derfor Regeringen under de vanskeligste Forhold, thi saa vel han som Arveprins Frederik havde i Statsraadet udtalt sig bestemt imod Kundgørelsen af 30. Marts 1863. At Kongen som Følge deraf ogsaa maatte være Modstander af den vedtagne Fællesforfatning, er en Selvfølge. Da imidlertid Forfatningen fandt Tilslutning hos den langt overvejende Del af Befolkningen, og dens Modstandere, Helstatsmændene, ikke turde paatage sig Dannelsen af et nyt Ministerium, der kunde faa den hævet, bragte Kongen det store Offer at underskrive Forfatningen for derved at vise, at han vilde dele godt og ondt med det Folk, der ved Tronfølgeloven havde valgt ham til Konge.

Kong Frederik VII's Død skabte fornyede Vanskeligheder, thi nu kom ogsaa Arvefølgespørgsmaalet i Hertugdømmerne paa Dagsordenen, og det, der blev afgørende, var, at Preussen — ligesom i 1848 — paa Grund af indre alvorlige Rivninger med Nødvendighed maatte have Krig for derigennem at lede Opmærksomheden udadtil.

D. 16. Januar 1864 overrakte den preussiske og den østerrigske Gesandt i Kjøbenhavn en fælles Note, hvori Danmark blev opfordret til inden to Dage at tage Novemberforfatningen tilbage. Da dette, med saa kort en Frist, ikke kunde ske paa lovlig Maade, udbad Regeringen sig i sit Svar den fornødne Tid til at tage Sagen op, men blev som sædvanlig afvist. De preussiske og østerrigske Tropper blev saa satte i Marche, d. 31. Januar forlod begge Gesandter Kjøbenhavn, og d. 1. Februar overskred de tyske Tropper Ejderen.

Var Betingelserne for en Krigsførelse med to Stormagter i og for sig haarde nok for et lille Land, blev de ikke forbedrede ved vor Forsvarsordning.

Hærplanen af 1842 havde hverken skabt Reserveafdelinger eller Befalingsmænd til saadanne, og Befæstningsvæsenet var ikke betryggende ordnet. En Militærkommission havde i 1857 afgivet en Betænkning om Befæstningsanlæg, hvis Udførelse krævede en samlet Udgift af 64 Millioner Kroner. Regeringen ansaa det ikke for muligt at faa Rigsraadet til at bevilge en saa stor Sum og forlangte et nyt Forslag, hvortil Udgifterne ikke maatte overstige 30 Millioner Kroner. Resultatet blev magert nok, idet Regeringen i 1858 fik gennemført Kjøbenhavns Søbefæstning (7,600,000 Kr.), for hvilken

der den Gang ikke var særlig Brug, da vor Flaade var Herre paa Søen, og en Bevilling paa 56,000 Kr. til Undersøgelser og Projektering af andre Anlæg. Et samtidig af Krigsministeren indbragt Forslag om Hærens Ordning blev henlagt. Ministeren søgte derefter ved Bevillinger paa Finansloven eller ved Tillægsbevillinger at afhjælpe de værste Mangler ved det levende Værn og at faa anlagt Feltbefæstninger, men disse mødte Modstand fra forskellige Sider.

For at kunne gennemføre et Dubleringssystem ved Fodfolkets 22 Batailloner, maatte Ministeren indføre Besparelser paa alle Omraader, bl. a. ogsaa ved at indskrænke Tjenestetiden ved Fodfolket noget. Styrken af hver af de saaledes formerede 44 Batailloner blev sat til 1000 Mand, og der blev sørget for, at der var Vaaben og Klæder til denne Styrke. I 1861 indkaldte Ministeren Mandskab til alle 22 Batailloner for at prøve Dubleringen, og senere lod han Forsøget gentage ved enkelte Batailloner under Indkaldelserne til Efteraarsøvelser. For Fodfolket var der saaledes gjort, hvad der i det hele taget kunde lade sig gøre ad administrativ Vej.

Den allerede omtalte Kommission for Kavaleriets Ordning havde krævet en aarlig Merudgift af 114,000 Kr. samt en Udgift en Gang for alle til Anskaffelse af Distriktsheste, Materiel m.m., men Rigsraadet vilde intet bevilge. Ministeren maatte saa efter Kommissionens Forslag ved Tillægsbevillinger forberede Regimenternes Formering paa 6 Eskadroner, naar Krigen kom.

Feltartilleriet havde faaet indført en riflet Kanon, der tilfredsstillede alle Fordringer, men det kneb derimod med at tilvejebringe riflede Fæstningspiecer, der i det Felttog, man kunde vente, maatte blive de vigtigste.

Til Befæstningsanlæg blev der i 1862 og 1863 bevilget noget over 2 Mill. Kr., altsaa med de tidligere tilstaaede Midler $^1/_6$ af, hvad de Sagkyndige havde anset for nødvendigt.

Saa godt som muligt forberedtes det, at Flaadens Skibe kunde gøres sejlklare med kort Varsel, men ogsaa de i dette Øjemed opnaaede Bevillinger var for knappe.

Den allerede omtalte Troppesamling 1863 ved Dannevirke, i hvilken 2. og 4. Gardehusareskadron, formerede i en Division under Ritmester D. W. Hegermann-Lindencrone, deltog, havde godtgjort, at Krigsministeren, Generalmajor Thestrup, i sine Bestræbelser for at gøre Hæren feltdygtig var naaet saa langt som muligt. Desværre havde Ministeren, da hans Kollega, Finansministeren i April 1863 modsatte sig de Bevillinger, som han ansaa for absolut nødvendige, indgivet sin Demissionsbegæring. Hans Efterfølger fortsatte ikke længe i det begyndte Spor. Ved en Kundgørelse af 21. September s. A. blev hele den planlagte Ordning væsentlig ændret „for at sikre en hurtig Udvikling af Armeens Krigsstyrke“. I Realiteten virkede de befalede

Foranstaltninger, i Forbindelse med senere trufne, snarere i modsat Retning.

Infanteriet skulde saaledes i Løbet af det forestaaende Vinterhalvaar gennem fire forskellige Stadier nærme sig det fuldstændige Krigsberedskab. Regimentsinddelingen, som man af praktiske Grunde var gaaet bort fra, blev atter indført og bevirkede, at det i Forvejen svage Befalingspersonale blev yderligere svækket.

For Kavaleriets Vedkommende bestemte nævnte Kundgørelse, at Gardehusarregimentet skulde formeres paa seks Eskadroner, 2. Dragonregiment vedblive at være formeret paa fire, og Resten af Dragonregimenterne organiseres paa fem Eskadroner, alt fra 1. Oktober.

I Begyndelsen af December havde Dragonregimenterne dannet den 5. Eskadron ved Afgivelser fra de fire bestaaende. Saa befalede Ministeriet d. 24. December, at en 6. Eskadron skulde oprettes ved Afgivelse fra alle fem Eskadroner. Altsaa maatte man begynde forfra igen.

2. Dragonregiment, som laa i Holsten og rekruteredes derfra, blev forlagt til Nyborg, skulde nu have Mandskab fra samtlige Rytterregimenter og tilmed formeres paa seks Eskadroner. 3. Dragonregiment, hvis Mandskab for en væsentlig Del var udskrevet fra Sydslesvig, fik langt fra det Antal Mand, det havde indkaldt, men havde derimod hele sin Hestestyrke. Endvidere havde Regimentet kort før Krigens Udbrud skiftet Kommandør, Major, tre Eskadronskommandører og Adjutant.

Paa Grund af nævnte og mange andre Vanskeligheder var Rytterregimenternes Formering først gennemført i Slutningen af Januar Maaned 1864, men Vaabnets Feltdygtighed havde lidt overordentlig meget ved denne Ordning og var under Felttoget ikke til at genoprette.

Ved Gardehusarregimentet foregik Ordningen saaledes:

I første Halvdel af Oktober 1863 blev Officerer, Underofficerer og Trompetere fordelte til de seks Eskadroner. For Underkorporaler og Meniges Vedkommende skete Afgivelsen til 5. Eskadron fra 1. og 3. og til 6. fra 2. og 4. Eskadron, ved at en Tredjedel af hvert Skolehold i de sidste 8 Aargange blev udtagne i en bestemt Rækkefølge. Stamhestene ved de fire Eskadroner og ved Eksercerskolen blev udtagne saa vidt muligt af hver Aldersklasse, med henholdsvis en Tredjedel og en Sjettedel. Distriktshestene, hvis Tal var vokset til 513, blev først ved Indkaldelsen d. 28. og 30. November fordelte til Eskadronerne. Udrustningsgenstande og Munderingssager blev ligeligt fordelte af Besigtigelseskommissionen.

D. 21. Oktober fik 5. Eskadron Garnison i Kjøbenhavn og 6. i Hørsholm. Samtidig blev der til hver Eskadron indkaldt 46 Underkorporaler og Menige af det yngste hjemsendte Mandskab.

Regimentsbefalingerne, der kunde indeholde indtil 30 Punkter, vidner klart

nok om, hvor ivrigt der blev arbejdet paa at ordne alt saa godt som muligt. Der blev afholdt Instruktionskursus med Befalingsmænd og trods den haarde Kulde i December og Januar eksserceret paa Fælleden og flittigt øvet Felttjeneste i Terrainet. Regimentets Sammensætning var følgende:

Kommandør: Generalmajor B. Marcher.

1. Halvregiment: Ritmester D. W. Hegermann-Lindencrone.

2. Eskadron: Ritmester W. Lindholm.

4. do. do. F. J. Sehested.

6. do. do. S. J. Neergaard.

2. Halvregiment: Ritmester W. O. F. v. Zepelin.

1. Eskadron: Ritmester L. C. Langsted.

3. do. do. T. K. Marcher.

5. do. do. E. C. U. H. v. Abercron.

D. 5. December afgik 1. Halvregiment til Holsten for at stilles til Raadighed for 3. Generalkommando.

D. W. Hegermann Lindencrone.

Regimentskommandøren rettede inden Afmarchen gennem Regimentsbefalingen følgende Ord til Underofficererne: „Det har altid været mit Formaal at skaffe Underofficersklassen den Anseelse, som dens Vigtighed for Armeen har Krav paa, og jeg holder mig overbevist om, at mine Bestræbelser i saa Henseende er lykkedes i det Regiment, jeg i en Række af Aar har haft den Ære at kommandere. Med fuld Fortrøstning venter jeg derfor, at Underofficererne ved samvittighedsfuld Opfyldelse af alle Dem paahvilende Pligter, saavel i Marken som i Kvarteret, vil vise sig den hæderlige Klasse, hvortil De hører, og den Tillid, jeg nærer til Dem, fuldkommen værdige og derved indlægge Dem selv og Regimentet Ære og bringe mig den Løn, som jeg — ved altid at have Deres Interesser for Øje — er overtydet om at have fortjent. Gid Held og Hæder maa følge Dem."

Til Mandskabet:

„Forinden I forlader Eders Garnison, bringer Eders Kommandør Eder sit Farvel, idet han ønsker, at Held og Hæder maa følge Eder, hvorhen I drager. Bliver I førte mod Fjenden, er jeg forvisset om, at I som gode, danske Mænd, hvad enten I taler dansk eller tysk, vil vove Liv og Blod for Kongens og Landets retfærdige Sag. I maa vel erindre, at det Regiment,

hvortil I hører, altid baade i Krig og Fred har indtaget en hæderlig Plads i Armeen, og at de danske Husarer, i hvis Rækker ogsaa Holstenerne i sin Tid har kæmpet, har et godt Navn paa sig, baade i Danmark og Tyskland, og dette gode Navn skal I ikke alene bevare uplettet, men ogsaa i Farens Stund omgive med ny Glans. I hører til det smukkeste Regiment i Hans Majestæts Armé, og jeg stoler paa, at I derved ogsaa vil høre til det tapreste, men Tapperhed er ikke den eneste Dyd, hvoraf en Soldat bør være i Besiddelse, den skal gaa Haand i Haand med Udholdenhed i Strabadser, mønsterværdig Opførsel i Kvarteret, streng Disciplin og godt Kammeratskab; alt dette i Forening er det Maal, enhver ærekær Soldat bør have for Øje, og jeg fordrer af Eder, at I aldrig vil tabe det af Sigte. Tro mod den Ed, I har aflagt til Hs. Maj. Kong Christian den Niende, vil I altid følge Ærens Bud og forøge det danske Husarregiments Hæder. Fast overtydet derom, siger Eders Kommandør Eder Farvel og beder med Eder, at Gud vil bevare Kongen og Fædrelandet. Leve Kongen og Fædrelandet."

W. O. F. v. Zepelin.

Disse Ord havde dobbelt Vægt, fordi de kom fra en gammel, varmhjertet og pligtopfyldende Soldat, der i sidste Krig med Hæder havde kæmpet i Spidsen for sin Eskadron.

Kundgørelsen af 24. December 1863 havde bl. a. genindført Brigadeinddelingen ved Rytteriet. Generalmajor Marcher blev i den Anledning Kommandør for 3. Kavaleribrigade (Gardehusarregimentet og 4. Dragonregiment), der i Løbet af Krigen aldrig blev samlet.

Til Kommandør for Gardehusarregimentet blev samtidig udnævnt Major Frederik Georg Lützau, der i sin Tjenestetid havde staaet længst ved 5. Dragonregiment, men ved sin Forfremmelse i 1862 til Major var overgaaet til 6. Dragonregiment. Da Gardehusarregimentet ikke i Krigen var samlet, og Halvregimentskommandørerne var udnævnte af Krigsministeriet, blev Majorens Rolle i 1864 alt andet end misundelsesværdig.

D. 9. Januar 1864 indkaldte Regimentet saa mange Underkorporaler og Menige, at Styrken ved hver Eskadron kunde blive 120. Alle var tilsagte at møde i Kjøbenhavn, og hertil samledes i Dagene 12.—16. Januar 260 ekstra-

ordinært udskrevne Distriktsheste, hvoraf Halvdelen var betegnede som Rideheste og Halvdelen som Trækheste. Af de sidste var 50 bestemte til et Espingolbatteri og saa godt som hele Resten til Traindetachementet.

I Slutningen af Januar overførtes med nogen Besvær paa Grund af Ishindringer i Bælterne Heste og Mandskab til 1. Halvregiment, der fra 18.—30. December havde været underlagt 3. Division, men derefter overgik til 2. Division.

2. Halvregiment havde allerede i Midten af Januar af Generalkommandoen faaet Ordre til at holde sig rede til Afmarche. Det afgik dog først d. 3. og 4. Februar 1864 med Ekstratog til Korsør, hvorfra det overførtes til Fyen og senere til Nordjylland. D. 17. Februar meldte det sig til 4. Division.

F. G. Lützau.

For Oversigtens Skyld vil Halvregimenternes Deltagelse i Krigen blive omtalt hver for sig, men forinden har det sin Interesse at se de Udtalelser, som den nu 94-aarige Oberst, Kammerherre v. Zepelin, der i 1864 kommanderede 2. Halvregiment Gardehusarer, har fremsat i et Brev af 14. Marts 1912 om Forholdene ved Kavaleriet og særlig ved Gardehusarregimentet:

. . . . „Dette Regiment var et i alle Henseender fortrinligt Kavaleriregiment, men det vandt ikke ved i 1864 i Huj og Hast at blive omdannet eller snarere „desorganiseret“ til to Halvregimenter, hvert paa 3 Eskadroner.

Efter Arméplanen skulde i Krigstid enhver Eskadron udgøre 180 Underkorporaler og Menige, men hvorledes blev det, da Krigen brød ud? Nu skulde der i en Hast foretages en hel Omorganisation af Kavaleriet, hvorved alt blev kastet hulter til bulter imellem hinanden, saaledes at det gik ud over Vaabnet, hvis Brugbarhed maatte blive forringet ved denne Omkalfatring. De 60 Mand af Krigsreserven eksisterede nok, men deres Heste slet ikke, og der blev altsaa faktisk kun 120 Mand og Heste ved hver Eskadron.

Nu skulde der af Regimenternes 4 Eskadroner dannes 6, og hvordan skete det? Af de 120 Mand maatte hver Eskadron afgive 40, som senere

skulde erstattes, og endvidere maatte der afgives 40 af de ved Eskadronerne selv møjsommeligt dresserede Stam- og Distriktsheste, i Stedet for hvilke man da fik 40 i en Hast indkøbte, aldeles raa og udresserede Heste. Endelig fratog man Eskadronerne en Tredjedel af deres Officerer og Underofficerer, ja, man tog mere end en Tredjedel, thi der skulde udnævnes Halvregiments-Kommandører (af Eskadronscheferne), Adjutanter og Skrivere, hvorved der maatte foretages en saadan Mængde Omflytninger, at Eskadronerne næsten ikke var til at genkende. Personalet blev derved ligesaa fremmed for hinanden, som det blev fremmed for sine Forretninger. Det kunde jo ikke være andet, end at Rutinen maatte savnes af alle Vedkommende. Navnlig var de nye Intendanter ikke sjeldent Fortvivlelsen nær over alle de mange Brøker i de indviklede Kavaleriregnskaber.

Fraregner man det Mandskab, der under Felttoget var sygt, anbragt ved Bagagen og afgivet til Ordonnanstjeneste (hvortil man altid tog de bedste Folk og Heste), havde man ikke hundrede Mand tilbage pr. Eskadron. Ja, det er en Kendsgerning, at naar Eskadronerne stillede paa Alarmpladsen, var der gennemsnitlig ikke mere end c. 80 Underkorporaler og Menige tilstede.

Det ene Halvregiment blev forlagt til Als, det andet til Nørrejylland under Krigen. Det var Vinter, og Terrainet var med Undtagelse af Vejene vanskeligt at passere for Kavaleri, thi enten var Markerne opblødte af smeltet Sne, naar det var Tøvejr, eller haarde og glatte, naar det var Frost. En Gang maatte Vejene ryddes for Sne, før man kunde komme frem, saa højt laa den. Det var formodentlig paa Grund af disse Terrainvanskeligheder, at man sjældent saa noget til det fjendtlige Kavaleri, der ligesom vort blev holdt i Reserve, men Forpost- og Patrouilletjenesten var streng nok paa denne Aarstid“ . . .

Resten af Oberstens Brev gengives ikke, da det er en kort Fremstilling af de Begivenheder, som senere vil blive omtalte.

V. DEN ANDEN SLESVIGSKE KRIG.

1. HALVREGIMENT GARDEHUSARER.

DEN 18. December 1863 naaede Halvregimentet til et Kantonnement i og ved Nortorp, Nord-Vest for Neumünster, hvor det foreløbig forblev. Den 24. December begyndte de i Hertugdømmerne Lauenborg og Holsten

liggende danske Tropper Tilbagegangen mod Nord, fulgte af de tyske Tropper, der skulde foretage den i Frankfurt vedtagne Eksekution. Vore Tropper[13]) trak sig tilbage til Dannevirkestillingen, holdt dog den nordlige Del af Fæstningen Rendsborg, Kronværket samt Frederiksstad besat og bevogtede med Gardehusarerne Ejderen og Ejderkanalen.

1. Halvregiment Gardehusarer blev fra d. 30. December afgivet til 2. Division, Generalmajor du Plat, (Stabskvarter Oxlev). Divisionens Opgave var at bevogte Ejderen fra Schirnau til dens Udløb ved Tønning. Da denne Opgave for en stor Del maatte tilfalde Rytteriet, var de tre Eskadroner til at begynde med fordelte til de tre Brigader, men dette blev dog snart forandret som følger:

6. Eskadron blev tildelt 4. Brigade (Stabskvarter: Frederiksstad), der bevogtede Strækningen fra Hollingsted til Udløbet. Eskadronen kantonnerede i Wolde. 2. og 4. Eskadron var underlagte 5. Brigade (Stabskvarter: Krop), der laa N. for Sorgefloden. 2. Eskadron laa i Fockbeck, 4. i Krop med flere Byer og havde Relaisposter ved Sorgbro og Ervde.

I Dagene fra d. 1. til d. 4. Januar inspicerede Kong Christian IX Hæren og Dannevirkestillingen og paa Hjemrejsen tillige Dybbølstillingen. D. 4. Januar ankom General de Meza, der havde faaet Overkommandoen, til Slesvig. Vor Hær i Dannevirkestillingen bestod af 40 Batailloner, 27 Eskadroner, 11 Batterier med 88 Kanoner og 3 Ingeniørkompagnier, ialt 35,000 Mand, og havde imod sig en preussisk-østerrigsk Armé paa 3 Korps (57 Batailloner, 39 Eskadroner, 25 Batterier med 158 Kanoner og $2^3/_4$ Pionerbatailloner), ialt c. 56,000 Mand. Den fjendtlige Hær var tillige vor overlegen i Uddannelse og Sammensætning. Det preussiske Infanteri var bevæbnet med Bagladegeværer i Modsætning til alt det øvrige Fodfolk, der havde Forladegeværer. Halvdelen af vore Feltkanoner var riflede, Resten glatløbede. Det sidste gjaldt dog ogsaa om 72 af Fjendens Kanoner.

D. 24. Januar fik omsider General de Meza en Instruks fra Krigsministeriet, som overlod til den kommanderende General at afgøre, hvor vidt han vilde drive Dannevirkestillingens Forsvar. Men Ministeriet gjorde dog gældende, at Kampen i denne Stilling ikke maatte føres saa vidt, at Hærens Tilværelse som Hær blev kompromitteret, thi det gjaldt om i det kommende Foraar at have en dygtig og slagfærdig Hær.

Dannevirkestillingen var, som bekendt, ikke vanskelig at omgaa i begge Flanker og alt for udstrakt for en lille Hær, tilmed naar Vinteren, som Tilfældet var, dannede Isbro over de opdæmmede Vandløb og Engstrækninger. Den danske Overgeneral kunde ikke have gjort sin Modstander, Generalfeltmarskal v. Wrangel, en større Tjeneste end at tage et alvorligt Angreb ved Dannevirke, thi det vilde have lettet den sidste hans Opgave: snarest at tilintetgøre den danske Hær.

D. 29. Januar foretog 2. Division nogle Forandringer i sin Opstilling. Alt dens Rytteri blev nu afgivet til 6. Brigade, der bevogtede Ejderen Syd for Sorgfloden. Halvregimentets Stabskvarter blev henlagt til Sorgbro. 6. Eskadron (Hohn) fik Ordre til at patrouillere fra Hohn Færge til Elsdorf, 2. Eskadron (Fockbek) fra Elsdorf til Ny Büdelsdorf og 4. Eskadron (Schulendamm) fra Ny Büdelsdorf til Shirnau. 1 Korporal og 16 Husarer af 6. Eskadron blev efterladte i Wolde for at forrette Ordonnanstjeneste. Denne Patrouilletjeneste var imidlertid saa anstrengende for de smaa Styrker (48—64 Underkorporaler og Menige), hvoraf Eskadronerne, efter at Relaisposter, Ordonnanser, Syge m. fl. var fraregnede, bestod, at deres Hovedstyrke allerede næste Dag blev trukne tilbage til henholdsvis Tetenhusen, Sorgwold og Steinsick, medens der i deres første Kvarter kun efterlodes en Feltvagt.

D. 31. Januar om Aftenen lod Halvregimentet efter Ordre Sorgbro sprænge. Dette skete, ved en Fejltagelse fra en Underbefalingsmands Side, ogsaa med Broen ved Tetenhusen. D. 1. Februar, henimod Daggry gik de svage Feltvagter tilbage Nord for Sorgfloden.

D. 1. Februar Kl. 7 Form. begyndte Generalfeltmarskal Wrangel Fremrykningen over Ejderen i to Kolonner: I. Korps, Prins Friederich Carl, over Gettorf, men stoppede op mellem Eckernførde og Gross Wittensee, og II. Korps, Feltmarskalløjtnant, Baron Gablenz, over Rendsborg til Duvensted. Vore Tropper, som først samme Dag var satte paa Feltfod, gik efter Ordre tilbage mod Dannevirke uden at gøre Modstand. En Deling Husarer, som stod i Kronværket ved Rendsborg, vekslede nogle Skud med Østerrigernes forreste Marchesikringsdele og gik saa hurtigt tilbage. Den danske Hær satte sig fast i Dannevirkestillingen.

Af 1. Halvregiment Gardehusarer laa 2. og 4. Eskadron i Centrums vestlige Del i Ellingsted og Skovby, 6. Eskadron paa højre Fløj i Hollingsted.

D. 2. Februar kæmpedes der ved Mysunde, hvor 5 Kompagnier i to derværende Skanser med Hæder afslog Fjendens Angreb med $5\frac{3}{4}$ Batailloner. 64 Kanoner var bragte i Stilling mod vore 24. II. Korps naaede med Forposter Linien Hütten-Brekendorf og havde ubetydelige Sammenstød med vore Forposter.

Kong Christian bragte d. 3. Februar personlig ved Mysunde de tapre Soldater sin Tak. Næste Dag stod vore Tropper Kl. 4 Form. paa Alarmpladserne. Vejret var fra Frost slaaet om til Tø, og det regnede stærkt, saa at Tropperne snart var gennemblødte. Først Kl. 11 Form. kom de i Kvarter igen, men ikke for at blive dér; thi Kl. 4 blev de atter alarmerede og kort efter, at de var sendte til Kvartererne, paany Kl. 6 for at blive i Alarmstillingen.

II. Korps var nemlig under sin Fremrykning kommen i Kamp med Forposterne og de Styrker, der skulde afløse dem, og det lykkedes Korpset

efter en haardnakket Modstand fra dansk Side at bemægtige sig det Syd for Vedelspang liggende dominerende Parti, Kongshøj. Dagens Kampe ved Selk og Jagel havde medført betydelige Tab for begge Parter. Forholdene syntes Overkommandoen saa truende, at Tropperne atter maatte møde paa Alarmpladserne Kl. 10 og bivuakere hele Natten.

Den paafølgende Dag, medens der førtes Artillerikampe i forskellige Dele af Stillingen, maatte Tropperne blive i denne for at afvente Fjendens Angreb. De var derfor meget udmattede og forkomne.

Om Eftermiddagen Kl. 6 blev der afholdt et Krigsraad af de højere Kommanderende, som blev enige om, at Armeen næste Dag maatte tiltræde et frivilligt og regelmæssigt Tilbagetog og efterlade det i Stillingen værende Materiel, saaledes som der af Krigsministeriet var givet Overkommandoen Bemyndigelse til i Nødsfald at handle.

En Overgang ved Kappel og Arnæs forberedtes af I. Korps, og dette var Overkommandoen vidende om. Tilbagetoget fra Dannevirke var derfor en absolut Nødvendighed.

D. 5. Februar havde Tropperne staaet paa Alarmpladserne fra Kl. 6 til 11 Form.[13]). Om Aftenen begyndte Afmarchen dækket af Forposterne, der under Kommando af Forpostkommandøren, Ritmester Henrik Castenschiold, tiltraadte Tilbagegangen ved Midnat. Det var atter faldet i med stærk Kulde og det frøs henimod 8 ° Reaumur. Vejene var spejlglatte, og bidende, til Tider stormende, Vinde piskede de tilbagegaaende Tropper i Ansigtet. Rytterne maatte sidde af Hestene og føre dem ved Haanden. Infanteristerne marcherede rent automatisk som i en Døs, overvældede af de udstaaede Savn og Anstrengelser. Køretøjerne kunde vanskeligt bringes frem og foranledigede hyppige Stansninger. Tropperne var derfor udmattede til det yderste, da de naaede de foreløbige Marchemaal.

II. Korps havde imidlertid ved et Tilfælde faaet Melding om den danske Hærs Afmarche fra Dannevirkestillingen og begyndte snarest Forfølgningen. Paa Grund af de hyppige Stansninger i Tilbagetoget var det ikke vanskeligt at indhente de bageste danske Tropper. Det førte d. 6. Februar Eftm. til Kampen ved Sankelmark mellem Brigaden Max Müller og den østerrigske Brigade Nostitz. De store Tab paa begge Sider viste, at vore Tropper trods alle Strabadser havde kæmpet bravt.

2. Division indtraf d. 6. Kl. 8. Form. med sin Tete tæt Nord for Oversø, hvor der blev holdt Hvil i ca. 2 Timer, naaede Kl. 3 Eftm. til Harreslev og gik i et Kantonnement i denne og flere andre Byer Vest for Flensborg. Ved Skæferhus blev der udstillet en Kavalerifeltvagt, der skulde holde Forbindelse med 4. Division, som kantonnerede i Hanved, Gotrupel og andre Byer.

D. 7. Februar fortsatte den danske Hær Tilbagegangen, der begyndte Kl. 5—6 Form.[14]) og skulde dirigeres mod Sønderborg. 4. Division, General-

løjtnant Hegermann-Lindencrone, der var bleven forstærket med 7. Regiment, gik over til at være et selvstændigt Korps og fik Ordre til ad Oxevejen og Chausseen at marchere mod Nord til Nørrejyllands Grænse.

I yderst udmattet Tilstand naaede Tropperne til deres Kantonnementer i Sønderborg og Byerne paa Als. 1. Division, Generalløjtnant Gerlach, som dækkede Tilbagetoget, besatte d. 8. Februar Kl. 3 Form. Dybbølstillingen og udstillede Forposter foran den. Til fast Forpostkommandør blev udnævnt Ritmester af 6. Dragonregiment, Henrik Castenschiold. Kulden havde været lige saa haard som det foregaaende Døgn, og Marchen var bleven besværliggjort af Train, hvis Heste ikke mere kunde trække. Mange af Afdelingerne havde ikke faaet varm Mad i tre Døgn. Trods Trætheden hjalp Mandskabet med til at redde af Materiel, hvad der kunde reddes, og det var kun forholdsvis faa Folk, som Afdelingerne maatte efterlade paa Marchen, fordi de var ude af Stand til at følge med længere. Da Antallet af Befalingsmænd ved Afdelingerne var svagt, vilde alle Bestræbelser for at holde Mandskabet samlet og faa alt med have været frugtesløse, hvis der ikke hos Folkene havde været en god og ærlig Vilje til at holde ud til det yderste. Derfor skal det siges til den danske Soldats Ære, at han aldrig har givet et smukkere Eksempel paa Pligtopfyldelse og Udholdenhed end under dette Tilbagetog.

Den fjendtlige Hær var d. 7. fulgt efter, men i en saadan Afstand, at det intetsteds kom til Kamp. Ja, den havde endog tabt Følingen med den danske Hær.

D. 8. Februar sendte derfor III. Korps, General v. d. Mülbe, der var trukket frem i forreste Linie, Patrouiller mod Graasten og Aabenraa, men de indhentede ingen positive Efterretninger. De to følgende Dage blev benyttede til Udsendelse af Rekognosceringskommandoer, der dog heller ikke bragte den tyske Overkommando andre Efterretninger, end at der stod danske Forposter i Sundeved, og at der i Aabenraa ingen danske Tropper fandtes.

Generalfeltmarskal Wrangel besluttede paa dette spinkle Grundlag at fortsætte Fremrykningen fra Flensborgstillingen, og d. 12. Februar var Situationen saaledes: II. og III. Korps stod i og Syd for Aabenraa med Forposter skudte frem mod Haderslev. I. Korps havde indtaget et Kantonnement Øst for Chausseen Flensborg-Aabenraa med Forposter i Linien Nybøl Nor (Nybølmark)-Ballegaard.

Et Brev til Ritmester Lindholm fra en dansk Husar, der d. 12. Februar blev taget til Fange i Nærheden af Sottrup, anføres her, fordi det belyser forskellige Forhold, som har Interesse.

D. 7. April 1864.

Højvelbaarne Hrr. Ritmester!

Jeg tager mig den Frihed at skrive et Brev og lade Deres Højvelbaarne vide, hvor jeg er, samt hvorledes jeg har det. Jeg er i Fæstningen Küstrin, og her er 384 Fanger,

hvoraf 2 Mand er døde, men disse er bleven meget smukt begravede. Rigtignok blev der ikke skudt Salver, men derimod Sørgemusik af en Snes Hornister, der spillede næsten uafbrudt, og Byens Præst holdt en lang og vistnok smuk Tale, formoder jeg, da jeg ikke forstod Sproget. To af os fabrikerede danske Faner laa paa deres Kister, hvilket vi havde bedt Kommandanten om og saa faaet Tilladelse dertil. Deres Højvelbaarne ved, jeg blev taget til Fange d. 15. Februar af 10 preussiske Ulaner, hvilke opred mig, da min Hest var slet skoet; og saa i det glatte Føre løb den mindre godt. Men Jørgensen Nr. 40 frelste jeg for ikke at falde i deres Hænder, da hans Hest blev stanset i sin Fart, da den nær var faldet paa den glatte Vej, og en Ulan satte efter ham og mulig havde givet ham et Stød, dersom jeg ikke havde forhindret ham i det. Men mig havde han paa venstre af sig, saa overlod han Jørgensen og begav sig til mig for at hjælpe en af sine Kammerater, der var i Fægtning med mig, og disse havde jeg at bestille med, medens jeg red et lidet Stykke. Da saa min Hest faldt, saa var det forbi, for da jeg kom op, havde disse samlet sig, holdt deres Lanser imod mig til alle Sider, da overgav jeg mig efter at have modtaget flere Slag af deres Lanser, medens andre tog mine Vaaben. Og saa skete Tilbagetoget til Sottrup, hvor jeg blev fremstillet for en Officer, der satte sin Klinge for mit Bryst, medens han udøste bitre Skældsord imod mig, fordi jeg var en Dansker og ikke godvillig vilde lade mig tage Vi læser i flere Blade, at Fangerne har det godt, men det er ikke saa Tilfældet. Vi kunde nok være berøvet vor Frihed, vi har her, det vil sige, den bestaar i, at to Timer hver Eftermiddag kan en Fjerdedel komme i Byen, men vor Spise er simpel, og det er Mad, vi ikke er vant til, og der er mange, der næsten maa leve ved Vand og Brød. Arbejde maa vi hver Dag paa Skanser udenfor Byen, undtagen Søndagen. Nu vil jeg ende min Skrivelse og bede Gud beskærme vor Konge og Fædreland og Armeen, at vi ikke maa lide nogetsomhelst Brud, og at denne Farens Stund snart maatte ophøre. Jeg er ved Helsen og frit Mod. Deres Højvelbaarne hilses paa det hjerteligste tilligemed Officererne, Underofficererne og Kammerater af

Deres
Herløv.

Efter Dybbølstillingens Indeslutning af I. Korps og under de senere Kampe kantonnerede 1. Halvregiment Gardehusarer paa Als, i Vibøge og Skovby. Efter Kampen d. 17. Marts blev Kystbevogtningen paa Als tildels overdraget Rytteriet. Halvregimentet, som i Stedet for i Vibøge fik tildelt Kvarter i Lysabild, fik Kysten mellem Kegenæs Ende og Mommark at bevogte. 2. Halvregiment af 4. Dragonregiment overtog Kystbevogtningen fra Mommark til Tranerodde. Endelig udstillede Livgarden Poster langs Kysten fra Sønderborg Slot til Sønderskov, og 12. Regiment bevogtede Kjær Halvø. De to Halvregimenter var underlagte Chefen for 3. Kavaleribrigade, Generalmajor Marcher, der d. 4. Februar var afgaaet fra Kjøbenhavn til den aktive Hær, men ikke fik noget samlet Kommando, da Brigadens Afdelinger var splittede, som underlagte Divisionerne.

De i Løbet af April stadig indløbende Meddelelser om Fjendens paatænkte Foretagender mod Als foranledigede Overkommandoen til at give Rytteriet supplerende Bestemmelser med Hensyn til Forsvaret af Øen. 1. Halvregiment Gardehusarer skulde i Tilfælde af en fjendtlig Landgang mellem Arnkilsøre

og Kjærvig med sin disponible Styrke rykke til Ulkebøl og 2. Halvregiment Dragoner til Oxbøl for at være til Disposition for 7. Brigade.

Efter Dybbølstillingens Fald blev 1. Halvregiment underlagt 1. Division, der tillige med 7. Brigade nu skulde overtage Forsvaret af Als, medens 2. Division blev overført til Fyen. Der blev udført en Del Forsvarsforanstaltninger for at lette Fodfolket og Artilleriet Bevogtningen af Nordlandets Vestkyst og Stranden langs Alssund. Rytteriet overtog den resterende Kyststrækning. En Eskadron blev daglig afgivet til Ordonnanstjeneste; en Eskadron laa i den nordligste Del af Als og hørte vedblivende til 7. Brigade. I Tilfælde af Alarmering skulde to Eskadroner møde Syd for Kettinge, to Vest for Hørup Kirke. I Begyndelsen af Maj blev Styrken paa Als formindsket med en Infanteribrigade, et Batteri og 2. Halvregiment af 4. Dragonregiment. Kystbevogtningen fra Hellesøgaard langs Østsiden af Als og videre til Kegenæs Ende blev overladt til to Eskadroner, der havde Alarmplads ved Hørup Kirke. Den tredje af Eskadronerne var afgivet til Ordonnanstjeneste. Det var saaledes en meget anstrengende Tjeneste, der paahvilede 1. Halvregiment Gardehusarer, men den varede kun til Indtrædelsen af første Vaabenhvile, som begyndte d. 12. Maj; thi allerede Dagen efter afgik Halvregimentet efter Krigsministeriets Bestemmelse fra Als til Korsør for derfra at marchere til Kjøbenhavn. Samtidig opløstes 3. Kavaleribrigades Stab. 1. Halvregiment blev beordret i Kantonnementskvarterer med 4. Eskadron i Hillerød og 2. og 6. i Hørsholm.

2. HALVREGIMENT.

Halvregimentet indtraf, som tidligere nævnt, d. 17. Februar ved 4. Division og blev samme Dag underlagt 2. Kavaleribrigade.

Fjendens II. og III. Korps var marcherede mod Nørrejyllands Grænse, der dog efter Kongen af Preussens Ordre ikke maatte overskrides.

Overkommandoens Plan var at tvinge Fjenden til under hans videre Fremrykning at efterlade en Styrke foran Fæstningen Fredericia. Det selvstændige Korps under Generalløjtnant Hegermann-Lindencrone, der var bleven forstærket med 7. Regiment og et Espingolbatteri, skulde trække sig langsomt mod Nord og hindre Fjenden i med mindre Styrker at brede sig for meget. 3. Divisions 8. og 9. Brigade, der d. 9. Februar begge var bleven overskibede til Jylland, blev foreløbig underlagte 4. Division for i Forening med den at bevogte Grænsen, men skulde i Tilfælde af et fjendtligt Angreb gaa tilbage til Fredericia. Denne Fæstning var ikke i Forsvarsstand, og den manglede tillige en Besætning, som var tilstrækkelig stor til at sikre dens Forsvar, thi kun 13. Regiment var bestemt hertil. Nu blev altsaa Forsvarsstyrken forøget med to Brigader.

Tilstanden ved 4. Division var ikke god; 5. Batteri manglede Mand-

skab, og om Rytterregimenterne udtalte Divisionskommandøren, der som Vaabenchef maatte være særlig kompetent til at bedømme deres Forhold: „Regimenterne var, da Krigen udbrød, midt under Omorganisation, manglede endnu alle en stor Del Folk og Heste, havde Mandskab, der ej var munderede og armerede, og førte, eftersom Hestene modtoges uden tilsvarende Antal Folk, mange Haandheste med sig. Resultatet af 14 Dages Felttog var, at Eskadronerne, der var normerede med 120 Mand, kun stod med 80."

Under disse Forhold mente Generalen, at Divisionen var ude af Stand til at yde Modstand af nogenlunde Betydning imod et i Jylland fremrykkende Korps. Generalen foreslog derfor Overkommandoen at overføre Rytteriets Hovedstyrke til Fyen, for at den dér uden at forstyrres kunde bringes i feltdygtig Stand. Samtidig foreslog Generalen, hvis den vigende Styrke kun skulde forurolige Fjenden, beskytte mod Fourageringer osv., da at oprette et flyvende Korps, bestaaende af 1 à 2 kørende Kompagnier, nogle Espingoler og tre Eskadroner Gardehusarer, der hidtil ikke havde deltaget i Felttoget og var i bedre Orden end det øvrige Rytteri. Da Overkommandoen svarede med at forstærke Divisionen, bestemte Generalen sig til at blive staaende i Vejlestillingen og at forsvare den saa længe som muligt. D. 22. Februar bestod Divisionen af:

1. Kavaleribrigade.	2. Kavaleribrigade.
3. Dragonregiment[15]) (fire Eskadroner).	6. Dragonregiment.
5. —	2. Halvregiment Gardehusarer.
7. Regiments[16]) I Bataillon.	$^1/_2$ 5. Batteri.
$^1/_2$ 5. Batteri.	

7. Infanteribrigade.
1. Regiment.
11. —
7. Regiments II Bataillon
samt 7. Batteri.
Hertil kom senere et Ingeniørkompagni.

D. 28. Februar kom det til en Patrouillefægtning ved Højen, der er bedst kendt ved Dragon Niels Kjeldsens heltemodige Kamp, og den næste Dag fandt der en Rytterfægtning Sted ved Vorbasse, hvor 3. Dragonregiments 5. Eskadron, Moe, der holdt Hesteparade, blev overrasket af to preussiske Husareskadroner. Disse blev resolut attakerede af en Deling under Premierløjtnant V. Sauerbrey, og da Eskadronen under Ritmester Moe rykkede frem til Angreb, vendte de preussiske Eskadroner om, forfulgte af vore Dragoner noget ud over Kragelund.

Var der altsaa end Mangler ved Rytterregimenternes Organisation, gav dog disse to Rytterfægtninger et Bevis for, at der i Vaabnet stadig var den rette Aand til Stede.

Tjenesten ved Divisionen var anstrengende. Bortset fra Afgivelser til Forpost- og Ordonnanstjeneste var Hestene i den første Periode opsadlede fra Kl. 7 Form. Senere blev Beredskabet noget mindre, men alt skulde dog være rede til hurtig Udrykning. Halvregimentets Stab og en Eskadron havde Kvarter i Engom, og to Eskadroner kantonnerede i Assendrup.

Den fjendtlige Styrke, som d. 6. Marts havde faaet Kongen af Preussens Bemyndigelse til at begynde en Fremrykning i Nørrejylland, var bleven forstærket med et Par preussiske Gardebatailloner og et Husarregiment. Som Følge heraf blev III. Korps d. 7. beordret mod Fredericia og II. Korps, som havde faaet den preussiske Kavaleribrigade Flies stillet til Raadighed, mod Vejle. Det førte d. 8. til Fægtningerne ved Fredericia og Vejle. I den sidste stod General Hegermann-Lindencrone med en Styrke af lidt over 5000 Mand over for en Modstander, der havde c. 20,000 Mand til sin Disposition. Fægtningen blev indledet med en lille Rytterkamp ved Højen Kro, hvor der stod en Feltvagt af 6. Dragonregiment under Sekondløjtnant de Saint-Aubain. Da Løjtnanten fik Melding om, at en fjendtlig Rytterstyrke nærmede sig, var han ikke i Tvivl om, at den var efterfulgt af en større Styrke, men desuagtet samlede han hurtigt sine Dragoner og jagede frem til Attake. Den fjendtlige Patrouille, der var et Rekognosceringskommando paa 16 Windischgrätzer-Dragoner, med Generalstabskaptajn Greve Uexküll-Gyllenband, en Ordonnansofficer og Føreren, Løjtnant Greve Czernin i Spidsen, blev kastet. Patrouilleføreren og tre saarede Dragoner blev fangne, Resten, hvoraf Generalstabskaptajnen og seks Dragoner blev saarede, lykkedes det at slippe bort. Vor Feltvagt, som havde iagttaget et fjendtligt Rytterregiment under Fremmarche, gik tilbage til sin Standplads og indsendte Melding.

Fægtningen ved Vejle begyndte først hen paa Eftermiddagen. General Hegermann-Lindencrone blev snart klar over, at Fjenden med sin betydelige Overmagt vilde tvinge ham til at forlade Stillingen. Han gav derfor i god Tid Kl. c. 5 Ordre til Tilbagegang i tre Retninger, over Vindelev og Ullum, over Øster Snede og Ussinggaard og ad Chausseen Vejle-Horsens.

2. Halvregiment Gardehusarer blev under Fægtningen ikke anvendt samlet. 5. Eskadron var Bedækning for en Deling af 5. Batteri, der stod i en Stilling Nord-Øst for Vejle ved Chausseen i Kamp med et fjendtligt Halvbatteri ved Lille Grundet. 3. Eskadron blev Kl. 6—7 Eftm. afgivet til 7. Regiment, der om Formiddagen var afmarcheret for at indskibes i Aarhus, men ved en Ordonnans fra Divisionskommandøren var kaldt tilbage og tillige med en Deling af 5. Batteri havde indtaget en Stilling à cheval paa Vejle-Horsens Chausseen for at dække Divisionens Tilbagegang. 1. Eskadron holdtes tilbage i Reserve ved Chausseen, Nord-Vest for Bredballe.

Naaet tilbage til Horsens lod Divisionen udstille Forposter ved Ølsted-Aa, hvis Overgange spærredes med Forhug, søgte Forbindelse med 1.

Kavaleribrigade, der stod ved Hvirring, Vest for Horsens, og holdt Overgangene over Bygholm Aa besatte. Yderst paa højre Fløj med det Hverv at dække Divisionens højre Flanke stod „Vestre Strejfkorps“: 3. Dragonregiments 5. Eskadron og 5. Dragonregiments 3. Eskadron, under Ritmester Moe.

II. Korps udstillede Forposter Nord-Øst for Vejle og tog Kvarter i og Syd for denne By.

D. 9. Marts om Formiddagen besatte 4. Division Horsensstillingen, Nord for Bygholm Aa, med 7. Brigade i forreste Linie til Klaksmølle, 1 Kavaleribrigade paa højre Fløj med Forposter fra Møllen langs Lilleaa indtil Gudenaa, og med 2. Kavaleribrigade i Reserve ved Serridslev.

D. 10. Marts Kl. 1 Nat brød 4. Division, som ikke vilde modtage nogen Kamp i Horsensstillingen, op og marcherede mod Skanderborg, hvor den tog Stabskvarter. 7. Brigade bevogtede Defileerne i Fronten ved Fulbro og Nybro, 1. Kavaleribrigade ved Salten Bro og Rye Bro, og 2. Kavaleribrigade fik Forsvaret af Strækningen Skanderborg Sø-Solbjerg Sø-Kysten. Vestre Strejfkorps stod ved Ikast. Samme Dag ankom Kronprins Frederik til Skanderborg for at forrette Tjeneste ved Divisionen.

II. Korps, som efter Overkommandoens Ordre havde maattet efterlade en Infanteribrigade i Vejle, var, efter at have holdt Rast d. 10., næste Dag gaaet frem til Horsens. Herfra blev der sendt Rekognosceringskommandoer frem mod Skanderborg og Aarhus. Et af disse traf om Eftermiddagen ved Fastrup en Feltvagt af 40 Gardehusarer under Kommando af Premierløjtnant Dinesen, der ved et Angreb paa de nærmeste Patrouiller fangede en Mand og to Heste. Da Premierløjtnanten imidlertid fik en fejlagtig Melding om, at Fjenden havde passeret Skanderborg, og senere om, at Verring var besat af Fjenden, besluttede han, der foran sig paa Højderne havde et ret stort Antal fjendtlige Ryttere, at gaa tilbage mod Aarhus. Forbindelse med Brigaden fik han ikke, derimod meldte han sig d. 12. Form. til „Østre Strejfkorps“: 7. Kompagni af 1. Regiment og 1. og 2. Eskadron af 6. Dragonregiment, under Ritmester G. Castenschiold, der havde bevogtet Strækningen Solbjerg Sø-Kysten.

General Hegermann-Lindencrone, der af de indhentede Efterretninger sluttede, at han havde hele II. Korps imod sig og vilde blive angrebet næste Dag, gav Ordre til Tilbagetog d. 12. Marts Kl. 2 Form. For at vildlede Fjenden med Hensyn til Divisionens Marchemaal, skete Tilbagegangen i divergerende Retninger under Dækning af Forposter. Medens nemlig 1. Kavaleribrigade og derefter 7. Brigade skulde afmarchere i nordvestlig Retning, sidstnævnte foreløbig bag Søgruppen Knud Sø-Ravn Sø, blev 2. Kavaleribrigade beordret til at gaa mod Nord til Aarhus. Herfra skulde den foretage en hurtig Flankemarche i vestlig Retning til Linaa og gaa videre over Resen Bro til Viborg.

7. Brigade skulde gaa i nordøstlig Retning til Langaa og herfra transporteres pr. Bane til Skive, hvor Kavaleribrigaderne omtrent samtidig vilde ankomme. Det før omtalte „Østre Strejfkorps“ skulde gaa mod Aarhus og videre over Randers til Aalborg for at give Fjenden Indtryk af, at Hovedstyrken gik den Vej, og venstre Strejfkorps blev foreløbig staaende ved Silkeborg.

Det lykkedes ved disse Foranstaltninger at skuffe Fjenden, hvis Patrouiller fandt Nybro og Fulbro besatte og senere afbrudte. D. 12. Marts rykkede II. Korps frem for at angribe Stillingen ved Skanderborg, men vore Tropper var forsvundne og al Føling med ham tabt. Den 13. lod Korpschefen, Feltmarskalløjtnant Baron Gablentz, rekognoscere mod Aarhus og Silkeborg, men da han intet erfarede om 4. Division, fik han den Opfattelse, at denne ikke vilde modtage en Kamp. Han bestemte sig derfor til at gaa tilbage til Vejle.

4. Division var d. 13. i det væsentlige naaet til Skive. En Melding, som indløb fra Viborg om, „at et østerrigsk Korps ilede efter os for at forhindre vor Overgang over Fjorden“, foranledigede Generalløjtnant Hegermann-Lindencrone til, saa meget som det var muligt, at fremskynde Overgangen til Mors, der blev besværliggjort af mangelfulde Overførelsesmidler og en orkanagtig Storm, som rasede i tre Dage. Havde Fjenden iværksat en energisk Forfølgning, vilde Forholdene som Følge heraf være bleven meget kritiske. D. 18. Marts var hele Divisionens til Skive dirigerede Styrke overført til Mors. Østre Strejfkorps var naaet tilbage til Hobro, men fik her Efterretning om Fjenden og gik over Randers atter frem til Aarhus, hvor det stod d. 18. Marts. Divisionen fik under sit Ophold paa Mors en haardt tiltrængt Tid til at hvile og ordne sine Sager. Ved 2. Halvregiment var d. 20. Marts 86 syge Heste.

Efter Krigsministeriets Bestemmelse afgik i Slutningen af Marts Maaned 7. Brigades Stab og 11. Regiment fra Mors til Als. D. 28. s. M. aflagde Kong Christian IX et Besøg ved Divisionen og modtoges med Begejstring af Tropperne og Befolkningen.

Divisionen havde udsendt et nyt „Vestre Strejfkorps“: 2. Kompagni af 1. Regiment og 4. og 6. Eskadron af 6. Dragonregiment, under Ritmester Sehested, for alene eller i Forbindelse med Østre Strejfkorps saa meget som muligt at forurolige Fjenden og bortjage mindre fjendtlige Kommandoer. Efter Overkommandoens Befaling skulde 4. Division, saa snart det var muligt, rykke frem fra Mors og søge at naa den Del af Landet, som Fjenden havde besat. General Hegermann-Lindencrone fastsatte Tidspunktet for Opbrudet til d. 3. April og gav Ordre til, at 1. og 2. Kavaleribrigade skulde formeres som to selvstændige Brigader saaledes:

1. Kavaleribrigade: 3. og 5. Dragonregiment, 5. Batteri, 3. og 4. Kompagni af 1. Regiment og 1 Deling Ingeniører; og 2. Kavaleribrigade: 2. Halvregiment Gardehusarer[17]), 6. Dragonregiment, 7. Batteri, 1., 5. og 6. Kompagni af 1. Regiment og Resten af Ingeniørkompagniet.

Til Observation og Besættelse af Limfjordsovergangene efterlodes 8. Kompagni.

Efter at Brigaderne i Dagene fra d. 3.—6. April var bleven førte over Sallingsund under næsten lige saa ugunstige Forhold som tidligere, naaede de begge d. 8. frem til Søafsnittet Silkeborg-Skanderborg. Østre Strejfkorps blev Dagen efter foreløbig inddraget, og Vestre Strejfkorps stod mellem Gjedvad og Tvingstrup med Patrouiller fremme mod Horsens.

General Hegermann-Lindencrones Rytteri var nu udhvilet og organiseret saa godt som muligt. Han besluttede derfor i Forbindelse med Styrken i Fredericia at forsøge at angribe den dér og ved Vejle staaende fjendtlige Styrke for, hvis Foretagendet lykkedes, at komme Besætningen ved Dybbøl til Hjælp. Fæstningens Kommandant, General Lunding, med hvem der herom blev forhandlet af Divisionens Souschef, mente ikke, at den derværende svage Infanteribesætning kunde udrette noget i saa Henseende, men henstillede til 4. Division at fortsætte Fremrykningen uden om Østerrigerne og ind i Slesvig for om muligt at bryde igennem til Dybbøl. Souschefen ved 4. Division blev sendt til Overkommandoen for at opnaa dens Tilladelse til at udføre dette Foretagende, men han naaede desværre først til Als d. 18. April om Aftenen, og da var Dybbøl tabt. I Dagene forinden havde 4. Division udsendt Rekognosceringskommandoer og foretaget Detacheringer og Omkvartering, der sigtede mod dette Maal.

D. 15. April blev der oprettet et nyt, selvstændigt Kommando under Oberstløjtnant Beck. Det bestod af fire Kompagnier af 1. Regiment, $^{1}/_{2}$ 7. Batteri og 3. Eskadron Gardehusarer og havde den Opgave at besætte Passerne ved Fulbro og Nybro samt bevogte Terrainet til Herschendsgave. Terrainet Øst for denne Gaard overlodes til Østre Strejfkorps, der yderligere fik Tilgang af en Eskadron. Divisionen blev d. 15. April forstærket med 2. Dragonregiment, der nu omsider var nogenlunde organiseret. Divisionens Styrke var ca. 4700 Mand.

Samtidig med Efterretningen om Dybbøls Fald kom ogsaa Meddelelsen om, at Fjenden agtede at foretage en Fremrykning i Jylland. 4. Division blev trukket hen imod Silkeborg, da Kommandøren antog, at den fjendtlige Fremrykning vilde ske i det østlige Jylland, og at den bedst kunde hæmmes, naar Divisionen truede i Flanken. Oberstløjtnant Becks Kommando og Østre Strejfkorps fik Ordre til ved fjendtlig Fremtrængen at gaa over Hobro til Aalborg.

Ved Dybbøls Fald og Fredericias Rømning var der paa fjendtlig Side bleven Tropper disponible til Anvendelse paa andre Punkter af Krigsskuepladsen. Besættelsen af Nørrejylland blev overdraget til en kombineret Division paa 9 Batailloner, 12 Eskadroner og 16 Kanoner, ialt ca. 9000 Mand, under Generalmajor Greve Münster, der skulde angribe og kaste 4. Division til-

bage mod Nord. Man vilde ved Besættelsen tillige øve et Pres paa Befolkningen og ønskede derfor en hurtig Fremrykning. D. 23. April naaede Grev Münster frem til Skanderborg og foranledigede derved 4. Divisions Tilbagegang samme Dag mod Viborg. D. 24. naaede han til Linaa og sendte herfra en Avantgarde, 3 Batailloner, 4 Eskadroner og 1 Batteri, frem til Resen Bro, medens en lignende Styrke blev sendt til Silkeborg. General Hegermann-Lindencrone besluttede for at skuffe Fjenden kun at sende en Del af sin Styrke, 1 Kavaleribrigade, til Mors, medens den resterende Del skulde spredes til samtlige øvrige Overgangssteder over Limfjorden. 2. Kavaleribrigade, som begyndte sin Marche mod Hobro, efterlod i Viborg et Detachement, bestaaende af 1. og 5. Eskadron Gardehusarer under Kommando af Ritmester v. Zepelin. Kommandoet havde Ordre til at blive i Viborg, dække de mod Nord-Øst og Nord-Vest førende Veje og eventuelt trække sig tilbage over Agersund. Ved en Misforstaaelse fik det imidlertid d. 25. Befaling til at gaa tilbage over Sallingsund, og da den fjendtlige Avantgarde gik længere frem, nødtes Detachementet til at gaa tilbage over Skive.

D. 26. April fortsatte den fjendtlige Division sin Fremrykning til Viborg, hvor den forblev og holdt Hvil næste Dag. Paa vor Side fortsattes Overførelsen af Afdelingerne over Limfjorden. 1. Kavaleribrigade og 1. og 5. Gardehusareskadron naaede over paa Mors, 2. Kavaleribrigade til Nørre Sundby. Oberstløjtnant Becks Kommando og Østre Strejfkorps naaede til Aalborg, hvor begge Kommandoer blev opløste. I de paafølgende Dage blev to mindre Strejfkommandoer trukne Nord for Limfjorden. Syd for denne blev der kun tilbage en Del af en Arrieregarde: $1/2$ 1. Regiment, $1/2$ 2. Dragonregiment og $1/2$ 7. Batteri, som under Kommando af Oberstløjtnant Beck stod ved Nørre Sundby.

Divisionen sendte Krigsministeriet en Redegørelse for sine Bevægelser og Motiverne dertil og sluttede saaledes: „Da det er af største Vigtighed for Divisionen at kende Ministeriets Bestemmelse, om det navnlig er Hensigten betydeligt at forøge Divisionens Styrke for at sætte den i Stand til atter at rykke frem, eller om det under de nærværende Omstændigheder er Hensigten at undgaa en altfor ulige Kamp, saa skulde Divisionen andrage paa, at den underrettes herom, idet den tillader sig at tilføje, at Foranstaltningerne saa vel i den ene som den anden Retning muligt maatte iværksættes ved enten at sende en Division Infanteri til Frederikshavn eller fornødne Transportmidler til i fornødent Fald at bortføre Tropperne fra Jylland. Fjenden har nemlig en ikke synderlig vanskelig Adgang over Agersund, ligesom ogsaa Overgangen ved Aalborg ikke kan gøres ham stridig med den havende Styrke i længere Tid, ved hvilken Lejlighed Forsvaret betydeligt vil medtage Aalborg By og Nørre Sundby . . .“

Inden denne Skrivelse kunde naa Kjøbenhavn, indløb der fra Ministeriet

et saalydende Telegram: „Brigaden Neergaard[18]) afgaar snarest muligt til Aalborg for at indlemmes i Divisionen, som Ministeriet forventer bragt i Sikkerhed bag Limfjorden, selv om Fjenden trænger stærkt paa.“

D. 27. April tog Divisionen, hvis Stabskvarter var i Vang, straks fat paa at forstærke Stillingens forskellige Afsnit, særlig det ved Nørre Sundby, ved Kanonplacementer og Skyttegrave.

En Bavnelinie blev anlagt fra Agersund til Divisionskvarteret og en Signalforbindelse med 17 Stationer mellem Agersund og Nørre Sundby.

I Slutningen af April og Begyndelsen af Maj blev der tilført den danske Styrke Nord for Limfjorden betydelige Forstærkninger, og d. 9. Maj organiseredes „Det nørrejydske Armékorps“ paany under Generalløjtnant Hegermann-Lindencrone.

Paa fjendtlig Side var Grev Münsters Division bleven forstærket med III. Korps, og hele Styrken underlagdes General Vogel v. Falckenstein.

Det kom dog ikke til noget Sammenstød mellem de to Korps, da Londonerkonferencen foranledigede en Vaabenstilstand paa en Maaned fra d. 12. Maj at regne.

2. Halvregiment, som d. 16. Maj overførtes fra Nørre Sundby til Kjøbenhavn, fik anvist Kantonnementskvarterer i Gjentofte og Gladsaxe Sogne.

B. H. Friherre Falkenberg.

———

Major Lützau overtog atter Kommandoen over det nu samlede Regiment. — D. 6. Juni befalede Krigsministeriet Regimentet at drage Omsorg for, at 1. Halvregiment med kort Varsel kunde være rede til Afmarche, der da ogsaa fandt Sted d. 22. Juni.

Ved Vaabenstilstandens Afslutning d. 25. Juni laa Halvregimentet i Ingslev paa Fyen og var underlagt 7. Brigade, men overgik d. 28. fra denne til 2. Division, der skulde bevogte Fyens Kyst fra Fønsskov Odde til Aakrog Bugt.

Als Erobring og den dér værende 1. Divisions Overførelse til Fyen d. 29. og 30. Juni medførte Forandringer i Kystbevogtningen paa denne Ø, som

man mente stærkt truet af et fjendtligt Landgangsforetagende, og som derfor blev erklæret i Belejringstilstand.

Kysten mellem Strib Halvø og Faaborg blev særlig skarpt bevogtet. Paa Strækningen fra Gamborg Fjord til Tybring Vig havde 2. Division Kommandoen.

I Tiden fra d. 6. til d. 20. Juli blev den danske Hær efterhaanden samlet paa Fyen og koncentreret hen imod Øens nordvestlige Kyst, hvor den blev staaende, til anden Vaabenhvile indtraadte d. 2. August. Samme Dag fik 1. Halvregiment Gardehusarer Ordre til over Nyborg og Korsør at marchere til Kjøbenhavn. D. 6. August indtog det sine tidligere Kantonnementer i Hillerød, Hørsholm og nærmeste Omgivelser.

C. V. Crone.

Følgende svenske Frivillige havde under Krigen forrettet Tjeneste ved Regimentet: Underløjtnant Bror Henrik Friherre Falkenberg, Vagtmestrene O. J. D. Carlson og Johan Adam Otto Osberg, Korporalerne Nils Frederic Rössberg og Olaf Victor Theodor Rosenblad, Underkorporal Petterson og de Menige Hallberg, M. N. Sandgreen, Gustaf Boström, Gustaf Gustafsson, Gustav Victor Bachzelt og Johan Jönsson, desuden norsk Frivillig, Vagtmester H. J. Moe.

D. 27. Juni blev Premierløjtnant Conrad Vilhelm Crone, der som Forpostadjutant i Sundeved flere Gange havde udmærket sig ved Tapperhed, udnævnt til Ridder af Dannebroge.

D. 25. Juli blev Ritmester Frederik Johan Sehested og Underkorporal Johan Christian Didrichsen for deres udmærkede Forhold under Tilbagetoget fra Dannevirke dekorerede henholdsvis med Ridderkorset og Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

Samme Dag blev følgende Underofficerer paa Grund af deres gode Tjeneste under Krigen Dannebrogsmænd: Vagtmestrene Marcus Nielsen Schmidt, Niels Petersen, Overdraaby, Jacob Christian Tandrup og Jørgen Larsen, Annisse, Kvartermester Niels Peter Jensen, samt de fungerende Overvagtmestre Jens Larsen, Eiby, og Christian Friederichsen.

VI. PERIODEN EFTER KRIGEN.

KRIGEN var endt med Tabet af Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg og det gamle danske Land Slesvig, der havde været den egentlige Genstand for Krigen. Denne havde tillige bragt Sorg til alle dem, hvis Nærmeste og Paarørende var faldne i Kampen for Fædrelandet. Der var intet mærkeligt i, at Befolkningens Stemning ved Troppernes og de Fangnes Hjemkomst var tung og nedtrykt. Men, naar der hævede sig anklagende Stemmer mod Hær og Flaade, var det ikke retfærdigt, thi altfor mange Forhold, som ikke kunde lægges vort Værn til Last, burde have været tagne i Betragtning af dem, som vilde fælde en Dom over Krigen. Den danske Hær kunde i hvert Fald trøste sig med at have tilkæmpet sig sine Modstanderes fulde Anerkendelse. Den Tak, som Landets Konge rettede til de hjemkomne Soldater i en Proklamation af 8. August, var dybtfølt og hædrende.

F. J. Sehested.

D. 17. September deltog Gardehusarregimentet i en Revu, som Kong Christian IX lod afholde over Tropperne i Kjøbenhavn og Omegn.

Ved Kundgørelse af 19. September blev Regimentets Deling i Halvregimenter ophævet, og d. 2. Oktober blev alt Mandskab, som var af ældre Aargange end 1860, hjemsendt. Regimentets Hestebestand blev underkastet Eftersyn for at forberede Bortsalg af kasserede Heste og Udsættelse paa privat Foder af dem, der ikke normalt skulde holdes inde til Tjeneste.

D. 13. November blev 5. og 6. Eskadron opløste, og Regimentet blev altsaa igen formeret paa 4 Eskadroner i de gamle Standkvarterer.

Som Følge af Krigens Afslutning hjempermitterede Regimentet i de sidste Dage af November alle til midlertidig Tjeneste antagne Officerer og Underofficerer.

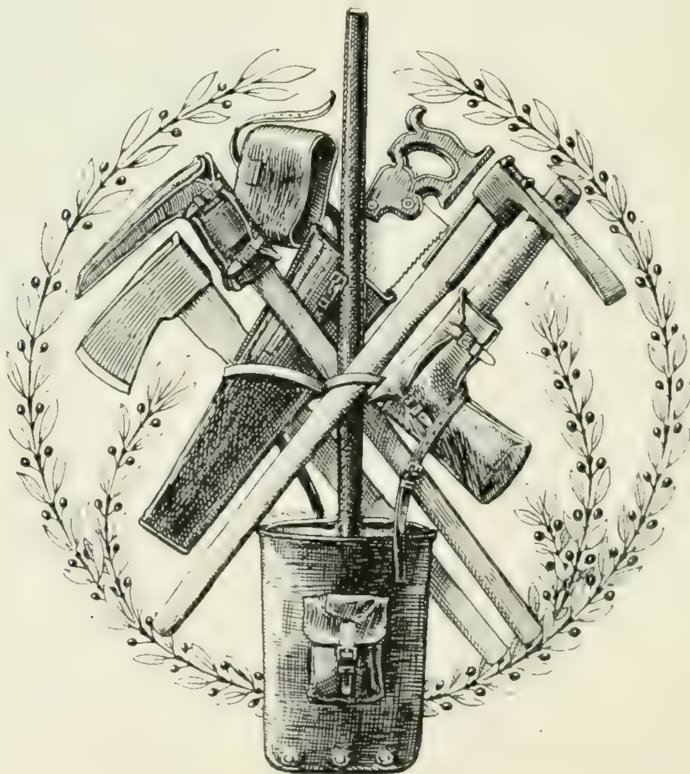
D. 19. December blev Oberstløjtnant Lützau[19]) afskediget i Naade med Obersts Karakter, og Major Diderik William Hegermann-Lindencrone[20]) overtog Kommandoen over Regimentet.

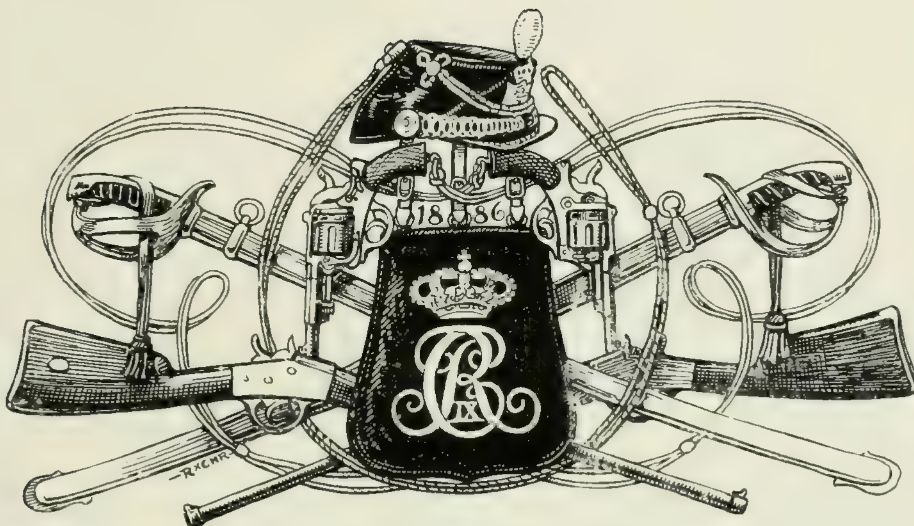
I 1865 begyndte man paa at indskrænke Rytteriet, der desværre er det

dyreste Vaaben. I Februar blev 2. Dragonregiment opløst, og i Juni kom Turen til 3. og 6. Dragonregiment. Det første Regiments fire Eskadroner blev „sammendragne“ til to og derefter tillige med Eksercerskolen forenede med 6. Dragonregiment til ét Kavaleriregiment (paa seks Eskadroner og én Skole), der fik Navn af 3. Dragonregiment. Pietetshensynet over for de to gamle Regimenters smukke Traditioner var vel sagtens paa denne Maade varetaget saa godt som muligt.

Rytteriet bestod altsaa nu af 1. Livgardeeskadron, Gardehusarregimentet, 4. og 5. Dragonregiment paa hver fire og 3. Dragonregiment paa seks Eskadroner; men det varede ikke længe, thi i Marts 1866 blev det bestemt, at 3. Dragonregiments 5. og 6. Eskadron skulde opløses, og i Maj s. A. maatte Kongen med Sorg underskrive Resolutionen om „Den Kongelige Livgarde til Hest“s Opløsning. Landet havde dog altsaa endnu Raad til at holde 16 Eskadroner.

D. 16. Oktober 1866 blev Eskadronerne i Hørsholm og Hillerød beordrede ind i Kasernen ved Frederiksholms Kanal, da deres Standkvarterer skulde overgaa til 4. Dragonregiment.

4. AFSNIT

6. Juli 1867 — 10. Februar 1912.

I. Perioden indtil d. 24. Juli 1880.

DER var i Februar 1866 ifølge kongelig Resolution af 2. s. M. bleven nedsat en Kommission med det Hverv at udarbejde en ny Plan for Ordningen af Landets samlede Forsvarsvæsen, alt under tilbørligt Hensyn saa vel til Statsforsvarets Tarv som til Statens Evne til at bære de med den paatænkte Ordning forbundne øjeblikkelige og stadig tilbagevendende Udgifter. Kommissionen, hvis Formand var Etatsraad og Højesteretsassessor A. T. Krieger, var sammensat af Medlemmer af Rigsraadet og Rigsdagen samt af Officerer af Hær og Flaade. Ialt var der 10 civile og 9 militære Medlemmer. Kommissionen blev færdig med sin Betænkning paa mindre end et Aar, og d. 11. Januar 1867 blev den opløst.

Af „Lov om Hærens Ordning", som af Kongen blev stadfæstet d. 6. Juli 1867, skal her anføres nogle Enkeltheder til Sammenligning med Planen af 28. April 1842.

Fodfolket kom til at bestaa af 21 Linie-, 10 Reserve- og 11 Forstærkningsbatailloner à 4 Kompagnier; Rytteriet af 5 Regimenter à 2 Linie- og 1 Reserveeskadron samt 1 Skole; paa Krigsfod endvidere af 1 Ordonnans-

eskadron; Feltartilleriet af 2 Regimenter med ialt 9 Linie- og 3 Reservebatterier og med en Trainafdeling til hvert Regiment; Fæstningsartilleriet af 2 Batailloner med 6 Linie- og 3 Forstærkningskompagnier; og Ingeniørtropperne af 1 Linie- og 1 Reservebataillon à 4 Kompagnier. Uddannelsestiden blev ikke væsentligt nedsat.

2. Dragonregiment, der i 1865 var bleven opløst, oprettedes paany.

Som det var at vente, medførte den nye Hærlov en Nedgang i Antallet af Linieafdelinger, men værst ramtes Rytteriet, der fra 27 Linieeskadroner gik ned til 10.

Gardehusarregimentet fik Garnison i Kjøbenhavn og Skole paa Jægersborg. 90 Rekrutter, alle udskrevne i 1. Brigadekreds, skulde møde d. 15. Januar for at faa en samlet Uddannelse i $9^1/_2$ Maaned og derefter blive til Tjeneste som Menige i 11 Maaneder. Genindkaldelse skulde finde Sted hvert Aar til Linieeskadronerne (3. Aargang) i 45 Dage fra d. 15. August til d. 30. September, og til Reserveeskadronen (5. Aargang, men kun med 60 Underkorporaler og Menige) i 30 Dage fra d. 30. Juni til d. 30. Juli. Hele Uddannelsestiden i Fredstid blev saaledes for Størstedelen af Rytteriets Mandskab omtrent 2 Aar. Vinterstyrken fastsattes til 7 Underkorporaler og 25 Menige ved hver Linieeskadron (1. Aargang), der hjemsendte Resten af Aargangen indtil 1. Maj. Krigsstyrken skulde være ens for alle Eskadroner: 120 Underkorporaler og Menige.

Regimentets Hestebestand kom til at bestaa af Officersheste, 2 for Chefen og 1 for hver fast Officer, 160 Stamheste og 288 Distriktsheste. Linieeskadronerne fik hver 80 Stamheste, hvoraf dog 8 var bestemte til Befalingsmænd af Reserveeskadronen. Til Ordonnanseskadronen var der bestemt 72 Distriktsheste. Hestestyrken var altsaa meget svag.

Regimentets Befalingsmandspersonale fik følgende Sammensætning: 1 Oberst, 4 Ritmestre (heraf 1 Skoleforstander), 6 Premierløjtnanter (heraf 1 Adjutant), 6 Sekondløjtnanter (heraf kunde 3 være hjemsendte), 2 Stabssergenter (paa Skolen), 6 Oversergenter, 11 Sergenter, 8 Trompetere, 18 Korporaler (heraf kunde 6 være hjemsendte), 1 Bøssemager, 2 Sadelmagere og 2 Beslagsmede. Desuden 1 Intendant, 1 Læge og 1 Dyrlæge. Ordonnanseskadronens Personale blev: 2 Premierløjtnanter, 1 Oversergent og 1 Sergent. Desuden blev der af Hensyn til den detacherede Skole paa Jægersborg anvist Lønning til 1 Læge, 1 Dyrlæge, 1 Sadelmager og 1 Beslagsmed.

Som man vil have bemærket, maatte Fodfolk og Rytteri af med de gamle internationale Benævnelser: Infanteri og Kavaleri, medens den gode Vilje til at skaffe de to andre Vaaben og den Menige af Fodfolket nye Benævnelser endnu ikke har strakt til. De smukke Vagtmester- og Fyrværkertitler blev strøgne til Fordel for Fodfolkets „Sergent". Derimod beholdt Rytteriet den karakteristiske Ritmester-Titel.

Ved Hærlovens Gennemførelse afgik Regimentets Kommandør, Hegermann-Lindencrone, som Oberst til Raadighed for 1. Generalkommando, og Oberst Henrik Castenschiold, der fra d. 24. August 1865 havde forrettet Tjeneste som Major ved Regimentet, blev dettes Chef. Oberst Castenschiold var Søn af en Ryttergeneral og selv Kavalerist i Sind og Skind. Ved Krigens Udbrud i 1848 var han ansat ved 1. Dragonregiment, der delvis gik over til Insurgenterne. Ved sin determinerede Optræden reddede han sig og Faderen, hos hvem han var Adjutant, fra Fangenskab. Han blev Ridder af Dannebroge efter sin Deltagelse i Rytterfægtningen ved Aarhus d. 31. Maj 1849 og Dannebrogsmand d. 23. Marts 1864. Castenschiold var Forpostkommandør ved Dybbøl fra 3. Februar til 28. Marts 1864. Han havde deltaget i mere end 30 Fægtninger, og i Stambogen havde han, saa betegnende for ham, ladet tilføje: „ikke saaret og ikke fangen“. Intet Under, at Oberst Castenschiold gik under Navnet „Jern Henrik“. Han var en udpræget Soldatertype, streng mod sig selv og streng mod andre, men hans Undergivne saa op til ham, fordi de indsaa, at de under hans Føring var i gode Hænder, og fordi de havde Følelsen af, at intet kunde rokke ham fra det, han ansaa for sin Pligt.

H. Castenschiold.

D. 1. Oktober 1867 blev 4. Eskadron opløst, og samtidig oprettede man

Rammerne til Ordonnanseskadronen. 4. Eskadrons Mandskab blev fordelt og sat i Nummer ved Regimentets 3 andre Eskadroner.

3. Eskadron vedblev at eksistere til d. 15. Juni 1868, hvorefter den ophævedes som Linieeskadron. Den havde ialt 141 Distriktsheste, og under Øvelserne 16 Stamheste. Eskadronen laa paa Jægersborg under Indkaldelserne.

I Sommeren 1868 blev der for første Gang afholdt Væddeløb med Forhindringer for Officerer paa Tjenesteheste. Kongen havde udsat en Ærespræmie for den vindende Rytter. Til Løbet, der fandt Sted d. 9. Juli ved Slagelse, var indmeldt 2 Fodfolks- og 12 Rytterofficerer, blandt de sidste to Regimentschefer, Obersterne Castenschiold og Lindholm. Løbet blev redet i en den Gang usædvanlig hurtig Pace, fordi den ene Infanteriofficer havde en meget overlegen Hest, og medførte ikke faa Styrtninger; men en Kavalerist tog Præmien. De senere Væddeløb, som „Foreningen til den ædle Hesteavls Fremme“ lod afholde, fandt første Gang i 1870 Sted ved Eremitagen. Regimentet, der havde assisteret Politiet under Løbene ved Slagelse med en mindre Styrke, afgav aarlig, saalænge Væddeløbene foregik i Dyrehaven, et Eskadronskommando til at holde Orden. Den smukke, gamle Skik, at Husarofficererne eskorterede Kongens Vogn, blev ved disse Lejligheder genoptagen.

I September 1868 fik Regimentet udleveret 342 Stkr. Remington-Bagladekarabiner af Model 1867. Foreløbig var denne Beholdning at betragte som en Feltudrustning; de gamle Forladekarabiner var vedblivende i Brug. For at kunne øve Skydning med det nye Vaaben, blev der tilstaaet hver Skytte 5 løse og 15 skarpe Patroner. Det var et betydeligt Fremskridt, som da var naaet ved Indførelse af et Bagladevaaben, hvis Mekanisme er en af de simpleste og smukkeste, der findes. D. 16. April 1869 blev Karabinen taget i Brug som eneste Skydevaaben, og en Omdrejningspistol af Model 1865, som kaldtes „Rytterpistolen“, indført for Officerer, Underofficerer, Trompetere og Ordonnanser; men først i 1871 blev det nye Vaaben udelukkende anvendt til al Tjeneste, og de gamle Karabiner afleverede.

D. 19. Marts 1870 anordnede Kongen, at der i den for Gardehusarregimentets Underbefalingsmænd og Ligestillede samt for Menige fastsatte Uniform skulde indføres følgende Ændringer:

„Den for Chakoten fastsatte Pompon med Hestehaarssveif afskaffes. En mindre og lettere Chakot med tilhørende Pompon, Fangsnor og Kordon indføres. Pels med Mantekets og Sabeltaske med Remme afskaffes, efterhaanden som Beholdningerne forbruges. Dolman og Skærf afskaffes, efterhaanden som Dolmanen erstattes af en lyseblaa Husarfrakke (Schurapi)“.

Det er altsaa nu 42 Aar siden, at de smukke Pelse blev afskaffede, men

For oven fra venstre til [illegible] Hue og blaa Dolman, Officer med Hue og Interimsuniform (Schurapi).
For neden: 1882, Officer i den ny Husarfrakke (Schurapi) og med Hue. 1890, Officer i Pels og med Felthue og Officer i Snorefrakke. 1892, Menig, vagtmæssig med Karabin.

Gardehusarernes Revumarche i Galop forbi H. M. Kongen paa Nørrefælled d. 27. September 1869.

Tillægsbestemmelsen har, som det var at vente, medført en usædvanlig Holdbarhed af dette Klædningsstykke, som endnu eksisterer, men kun bruges til Gala.

Tilsvarende Bestemmelser gjaldt for Officerernes Paaklædning, dog at det kun blev tilladt disse at bære den gamle Uniform til d. 1. April 1873. Skulderdistinktioner blev atter reglementerede. Endvidere blev der for alle Vaabens Officerer indført Støvler „til at bære uden paa Benklæderne, for beredne Officerer almindelige Ridestøvler eller Stænkelæder". I mange Aar

Gardehusarer vander Heste ved Hald Sø.

havde man redet med lange Benklæder i godt og i slet Vejr, ja endog i Felten, saa at denne Bestemmelse vel sagtens er bleven hilst med Glæde. D. 17. April 1871 blev der vedtaget Prøve for Husarfrakke og Benklæder med Sølvsnore for Officerer, der samtidig fik Tilladelse til i den egentlige Tjeneste at bære hvide Uldgarnssnore paa Frakke og Benklæder. Denne sidste Bestemmelse blev i 1885 gældende for tjenstgørende Sekondløjtnanter, der ikke behøvede at have Sølvsnore paa nævnte Klædningsstykker og ikke skulde anlægge Pels og Sabeltaske. I Almindelighed bar Sekondløjtnanterne Dragonuniform, og dette ønskede man ændret uden at paaføre dem for store Udgifter til Uniform. I 1872 blev der indført et nyt Hovedtøj for Rytteriets Heste, Snekkekandaren altsaa faktisk afskaffet, og Valdrapet ophørte at være

almindelig Udrustningsgenstand. Beholdningen maatte dog indtil videre benyttes i Fredstid, ved Revuer og Parader. Snekketøj og Valdraper eksisterer derfor ogsaa endnu. Samme Aar blev der til Brug for Rytteriet indført en ny Hue (Kvarterhue) omtrent som den for Livgarden fastsatte. Denne Hue blev senere kaldet Felthue. Den hedder nu Garnisonshue.

I 1871 deltog Gardehusarregimentet for første Gang i Lejrøvelser ved Hald fra d. 15. Juni til d. 29. Juli. Distriktshestene blev derfor indkaldte i dette Tidsrum, og Reserveeskadronen indkaldte s. A. Mandskab og Heste fra d. 29. August til d. 26. September. Den ordinære Indkaldelse til Eksercertid bortfaldt. Under Lejrsamlingen blev der afholdt Terrainvæddeløb paa 2—3000 Meters Længde om Præmier. I Løbene, der som Regel fandt Sted under samtlige Lejrsamlinger, kunde alle beredne Officerer deltage.

D. 4. Maj 1872 blev Regimentet og Jægersborg Skole fra Kl. 3 Eftm. konsignerede paa Gardehusarkasernen. Det var ofte sket tidligere, og det gentog sig jævnligt i de følgende Aar, men denne Gang blev det dog til Alvor med den Assistance, der „i paakommende Tilfælde“ skulde ydes Politiet. Aarsagen til Konsigneringen var et Folkemøde, som var indvarslet d. 5. af Stormesteren for „Internationale“s danske Afdeling, Pio, der gennem Ugebladet „Socialisten“ førte en bestandig heftigere Agitation for en socialistisk Republik og en fuldstændig Omvæltning af Samfundsforholdene med eller mod Loven. Mødet, der skulde finde Sted paa Nørrefælled, blev forbudt af Politiet som farligt for den offentlige Fred og Sikkerhed med følgende Tilføjelse: „. . . Alle og Enhver, der i Strid med dette Forbud maatte deltage i Opløb eller Sammenstimlen paa offentlig Gade, Vej eller Plads, maa derfor tilregne sig selv, om han, hvis Anvendelse af den offentlige Magt skulde blive nødvendig, derved tager Skade . . .“

Da Pio i et Møde d. 4. i „Internationale“, trods Forbudet, opfordrede Medlemmerne til talrigt at møde og ikke at bryde sig om Politi og Militær, blev han og to andre Agitatorer samme Nat arresterede. Der indfandt sig derfor, skønt „Socialisten“ af 5. Maj opfordrede til at opgive Mødet, i Løbet af Eftermiddagen en betydelig Menneskemasse, der, trods Politiets Afspærring, trængte sig ind paa den Del af Fælleden, der ligger nærmest ved Østerbro Triangel.

Ved St. Johannes Kirken var imidlertid fra Kl. $2^1/_2$ Eftm. samlet en militær Styrke, hvoriblandt en Eskadron af Gardehusarregimentet, alt under Befaling af Oberst Castenschiold. Eskadronen rykkede efter Politiets Anmodning ind paa Fælleden med Sablen i Skeden og blev modtaget med Hujen og Skrigen samt en Regn af Sten, hvoraf 5 Officerer, 18 Underofficerer og Trompetere og 52 Underkorporaler og Menige blev trufne en eller flere Gange og 5 alvorligt kvæstede. Den højstkommanderende Politiembedsmand opfordrede derefter 3 Gange i Kongens og Lovens Navn Mængden til at

skilles. Da det ikke frugtede, maatte Politiet og straks efter Eskadronen skride ind med væbnet Magt, og det lykkedes uden Vanskelighed at rydde Pladsen og de tilstødende Veje.

At en Del af Urostifterne og vel ogsaa adskillige af de Tilskuere, som trods Politiets og Pressens Advarsler havde indfundet sig af Nysgerrighed led Skade paa deres Person ved Sammenstødet med Politiet og Husarerne, kunde selvfølgelig ikke undgaas, men efter de Oplysninger, som foreligger, var Kvæstelserne dog ikke af alvorlig Karakter.

„Berlingske Tidende" skriver om Sammenstødet, at det maa erkendes, at den væbnede Magt ved sin nødvendige Indskriden gik frem med ligesaa meget Hensyn som Kraft og Energi.

Efter Aars Forløb begyndte man i 1872 paany at anordne særlige Øvelser for Rytteri. Der blev saaledes i Dagene fra d. 12. til d. 21. September holdt Øvelser mellem 4. Dragonregiment og Gardehusarregimentet. Hvert Regiment havde faaet tildelt et Feltbatteri, og Øvelsesterrainet var ret stort. Det varede dog 10 Aar, inden Regimentet igen kom til at deltage i en lignende Øvelse.

I 1876 var Regimentet for anden og sidste Gang til Lejrøvelse ved Hald. Disse Troppesamlinger, som sikkert havde været til Gavn for Troppernes Uddannelse i Terrainet og Vaabenarternes Samvirken, bortfaldt som Følge af Tillægs-Hærloven af 1880. For det fornøjelige kammeratlige Samliv var Lejrøvelsernes Ophør et Savn. Kun en Gang senere, i Sommeren 1878, kom Regimentet til at tage Del i en egentlig Lejrsamling, som fandt Sted i Juli i Jægersborg Dyrehave. Det drejede sig for Regimentets Vedkommende dog kun om 5 Dages Øvelser.

I Januar 1877 blev Erindringsmedaillen med tilhørende Diplom for Deltagelse i Kampene for Fædrelandet 1848—50 og 1864 uddelt til dem, der var erkendt berettigede til den. Ved Regimentet var der 3 Officerer, 4 Underofficerer og 2 Ligestillede, der havde deltaget i begge, 1 Læge, 1 Dyrlæge og 1 Trompeter, der havde været med i første, 7 Officerer, 11 Underofficerer, 5 Trompetere og 5 Ligestillede, der havde været med i sidste Krig.

D. 28. September 1879 udgik Kundgørelse for Hæren med efterstaaende kongelige Reskript til Krigsministeren:

„Vi giver Dig herved allernaadigst til Kende, at Vi har udnævnt Hans Kongelige Højhed Albert Edward, Prins af Wales, til Æresoberst i Gardehusarregimentet, og har det behaget Højstsamme at modtage denne Udnævnelse."

Ved et Frokosttaffel, der d. 13. Oktober fandt Sted ombord paa den britiske Kongeyacht „Osborne", meddelte Kong Christian Officerskorpset, at Pelsen vilde blive genindført. En Model til en Officerspels blev forelagt Prinsen af Wales, hvis bekendte gode Smag ved Godkendelsen sikkert

Albert Edward, Prins af Wales.

har gjort sig gældende. Det skyldtes ogsaa Prinsens Initiativ, at Sabeltasken atter blev anlagt af Officererne. I en Kundgørelse af 13. December s. A. blev der givet nærmere Regler for Bæring af Pels og Sabeltaske.

II. PERIODEN FRA D 25. JULI 1880 TIL D. 12. APRIL 1894.

DEN 25. Juli 1880 blev en „Lov om Tillæg til Lov om Hærens Ordning af 6. Juli 1867“ stadfæstet af Kongen. Hovedprincippet i denne Lov var alle Reserveformationernes Overgang til Linieformationer og en dermed følgende Forøgelse af de faste Rammer; men disse Fordele opnaaedes ved en Indskrænkning i Tjenestetiden, der navnlig for Fodfolkets Vedkommende var betydelig.

Et Rytterregiments Rammer forøgedes med 2 Premierløjtnanter, 2 Stabssergenter, 6 Sergenter, 2 Trompetere, 1 Sadelmager samt 1 Beslagsmed og formindskedes samtidig med 1 tjenstgørende Sekondløjtnant og 6 tjenstgørende Korporaler. Den aarlige Rekruttilgang blev fastsat til 96 Mand for hvert Regiment. Rekrutterne skulde møde d. 30. Januar, og den første Uddannelse nedsattes med $^1/_2$ Maaned. Genindkaldelsestiden for 3. og 4. Aargang blev fastsat til 30 Dage og bortfaldt for 5. Aargang.

Hvert Rytterregiment fik tildelt 486 Stamheste, af hvilke som Regel 294 skulde være udsatte hos private Fodérværter.

I hver 4 paa hinanden følgende Aar skulde der afholdes 2 Aar Øvelser ved Garnisonerne og 2 Aar samlede Lejr- eller Kantonnementsøvelser i 30 Dage, de sidstnævnte Øvelser med 5 Regimenter[1]) af Fodfolket, der havde indkaldt det hjemsendte Mandskab, 2 Rytterregimenter, 1 Afdeling Artilleri paa 3 Batterier og 2 Ingeniørkompagnier.

For Rytteriet blev Tjenestetiden den samme, da der traadte to Genindkaldelser paa 30 Dage i Stedet for en paa 45, men uheldig var Indførelsen af den afkortede Eksercertid, som desværre senere blev yderligere afkortet, fordi det ikke er muligt at genopfriske de indkaldte Hestes Dressur og at bringe dem tilstrækkeligt i Aande, inden der stilles store Krav til dem gennem den anstrengende Eksercits i Eskadron og Regiment og Øvelser sammen med andre Vaabenarter.

D. 7. Maj 1881 blev en „Straffelov for Krigsmagten“ stadfæstet, og den tidligere Lov og bestaaende Krigsartikler ophævede. Samme Aar d. 20. Juni udgik en „Allerhøjeste Anordning om Anvendelse af Straf uden Dom ved Landkrigsmagten“.

Ved Indførelsen af disse Straffebestemmelser blev Krumslutning og Nedsættelse i de Meniges anden Klasse, den sorte Kokarde og Rottingslag afskaffede. Den kongelige Resolution af 20. Juni i den Anledning var sikkert et Glædesbudskab for alle. Den var saalydende: „De Menige, saa vel tjenstgørende som hjemsendte, der d. 1. Juli s. A. føres ved Hærens Afdelinger som Menige af 2. Klasse, forsættes den nævnte Dag til de Meniges 1. Klasse.“ Man slap i Hæren for en Klasse af brændemærkede Individer, som i deres Paaklædning ikke var meget gunstigere stillede end de Forbrydere, der bærer Fangedragt.

I Eksercertiden indkvarterede man, da man manglede Plads paa Kasernen i Kjøbenhavn, en af de tre Eskadroner paa Jægersborg.

D. 11. Marts 1882 blev Oberst Castenschiold, som i næsten 15 Aar havde været Chef for Gardehusarregimentet, stillet til Raadighed for 1. Generalkommando og næste Aar, efter at have naaet Aldersgrænsen, afskediget med Generalmajors Karakter.

A. M. Borberg.

Til Chef for Regimentet blev udnævnt Oberstløjtnant André Martinus Borberg. Som frivillig Vagtmester ved 5. Dragonregiment var Borberg gaaet med i første slesvigske Krig og i December 1849 bleven udnævnt til Løjtnant i Krigsreserven. Senere overførtes Borberg til Linien med Officersanciennitet af 3. Oktober 1850 og havde fra 1872 til 1881, da han blev Oberstløjtnant og Chef for 2. Dragonregiment, været ansat som Ritmester og Skoleforstander ved Gardehusarregimentet.

D. 3. Oktober 1884 brændte Christiansborg Slot. Efterretningen om denne sørgelige Katastrofe naaede Kasernen om Eftermiddagen ved 6-Tiden.

Efter gammel Bestemmelse af 1805 paahvilede det Regimentet indtil Aar 1881 stadig at have et Sprøjtehold konsigneret paa Kasernen for i Tilfælde af større Ildsvaade at kunne assistere Kjøbenhavns Brandvæsen. I talrige Tilfælde er Hjælp da ogsaa bleven ydet. I det sidstnævnte Aar var det imidlertid bleven bestemt, at Assistance med Sprøjte kunde kræves fra Husar-

kasernen, men at et Sprøjtehold dog ikke skulde holdes hjemme i den Anledning.

Kasernens Sprøjte var selvfølgelig udkommanderet d. 3. Oktober, og Eskadronernes disponible Underofficerer og Menige naaede allerede ved 7-Tiden til Brandstedet, Officererne noget senere derhen. Den følgende Dag blev der af Regimentet afgivet et beredent Kommando paa ca. 60 Heste under en Officer for at hjælpe Politiet med at holde Orden paa Brandstedet.

Efter Forhandling med Krigsministeriet optog „Foreningen til den ædle Hesteavls Fremme“ i Sommeren 1885 et Løb med Forhindringer for Officerer af Rytteriet og Feltartilleriet. Kongen viste sin Interesse for den smukke og betydningsfulde Sport ved at udsætte en Ærespræmie for den vindende Rytter. Senere blev Antallet af Officersløb forøget.

J. F. Hegermann-Lindencrone.

I 1882 begyndte man at udarbejde Planer for et nyt Etablissement til Regimentet, da Kasernen var lidet tidssvarende, Øvelseslokaliteter, Belægningsstuer og Stalde højst utilstrækkelige og Bygningerne dertil ret forfaldne; men Sagen, som stadig behandledes, kunde foreløbig ikke gennemføres.

D. 20. Oktober 1885 blev Oberst Borberg stillet til Raadighed for 1. Generalkommando, og Oberstløjtnant Johan Frederik Hegermann-Lindencrone udnævnt til Chef for Regimentet. Som ung Officer havde denne deltaget i Krigen 1864 og var for sin Tjeneste som Adjutant ved 2. Kavaleribrigade bleven dekoreret med Ridderkorset. Senere havde Hegermann-Lindencrone været ansat ved Generalstaben og derefter i godt to Aar som Premierløjtnant ved Gardehusarregimentet.

Regimentet havde som nævnt faaet et moderne Skydevaaben. Som Følge heraf indførtes da ogsaa i de følgende Aar en udvidet Skydning. I September 1886 blev Regimentets tjenstgørende Underkorporaler og Menige afgivne til Skydeskolens Chef, der ledede en Skydning paa umaalt Afstand ved Virum. Næste Aar fandt en lignende Skydning Sted paa Amager Fælled udenfor

Skydebanerne, og i 1888 marcherede Regimentet til Frederiksværk for at øve den lærerige Fægtningsskydning, som herefter hvert andet Aar er bleven afholdt sammesteds. I Forbindelse med Skydeøvelserne blev der fra 1890 under Marchen til og fra Frederiksværk som Regel anlagt Rytterøvelser med 4. Dragonregiment.

Af Øvelser, som i disse Aar paany kom til Udførelse i Rytteriet og ved Regimentet, skal nævnes Temporidning, som øvedes baade hjemme i Ridehus og paa Ridebane samt ude paa Eksercerpladsen efter anbragte Afstandsmærker,

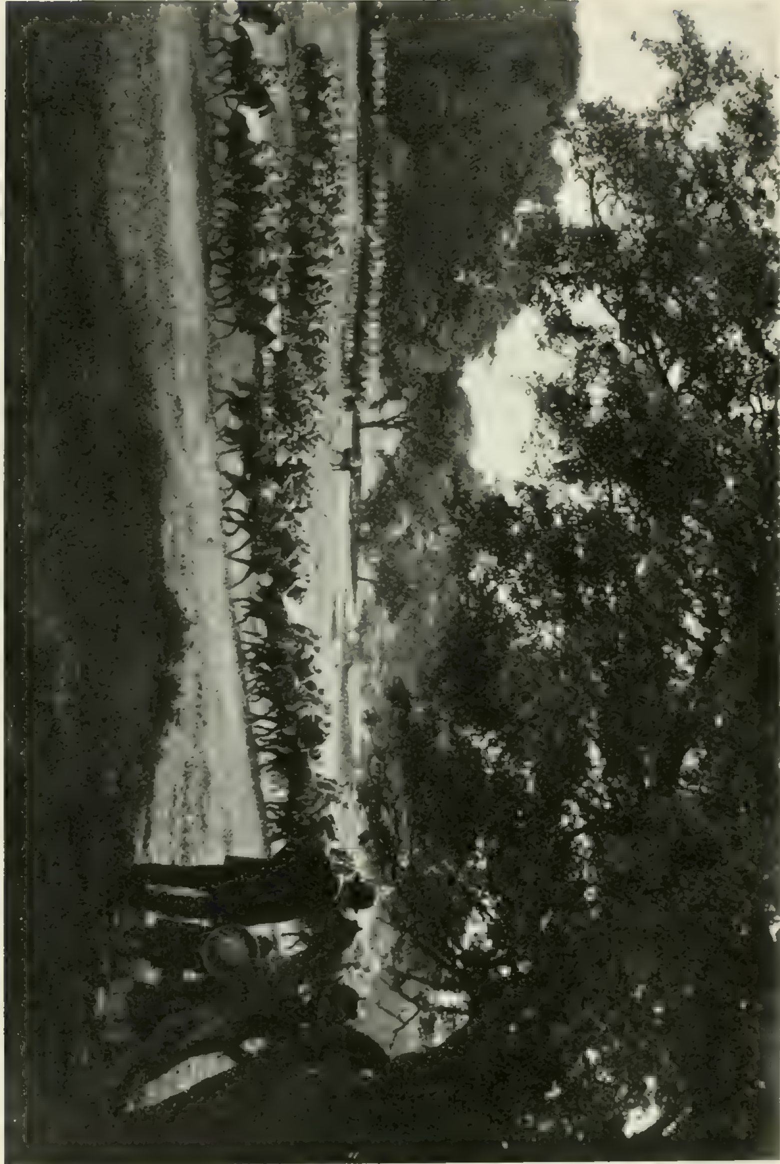

Castenskjold Tillisch. Engelbrecht Balle Rothe. Greve Krag Juel Vind Frijs.
von Benzon. Baron Lercke. Hegermann-Lindencrone.

Gymnastik paa levende Hest, der saa udmærket bidrager til at øge Rytterens Behændighed og Dristighed, og Svømmeøvelser med Heste.

Under Regimentschefens Ledelse blev der — første Gang i 1886 — foretaget de saakaldte „forcerede Ridt". De strakte sig over 2 Dage, og Distancen, der blev tilbagelagt, var vekslende mellem 140 og 150 Km. I Ridtene deltog som Regel ca. 20 Officerer, Underofficerer, Underkorporaler og Menige under Regimentschefens Føring.

D. 19. Maj 1886 approberede Kongen en Tegning til Estandart for Gardehusarregimentet, og d. 22. s. M. gav Krigsministeriet Ordre til, at tre nye Estandarter skulde fremstilles. Under stor Højtidelighed blev Estandarterne

Gardehusarregimentet eksercerer i Dyrehaven.

af Kongen overleverede til Regimentet, som d. 28. August gav Møde paa Amalienborg Slot og derefter under klingende Spil marcherede gennem Byens Gader.

Samme Aar d. 11. Oktober blev det ved kongelig Anordning tilladt Regimentets Officerer til Paaklædning II inden for Regimentet, dog ikke i Krigsret, at bære Pels med Besætning af Uldsnore, Voksdugs Kepi og Sabeltaske. Den sidste blev forsynet med det kongelige Navnechiffer.

Tre Aar senere, d. 25. Marts 1889, blev der ligeledes for Officerer ved kongelig Resolution indført et nyt System for Skulderdistinktioner, som endnu er gældende, og som afløste de smukke, gamle Distinktioner. Samtidig afskaffedes de løse Kraver, som kunde anbringes paa Kapperne, der blev som de nu reglementerede. Samme Aar d. 30. April anordnede Kongen nogle Ændringer i Gardehusarregimentets Uniform, saalydende:

at Husarfrakken forsynes med karmoisinrød Krave og Ærmeopslag, at der til Brug for Officerer af Gardehusarregimentet indføres Spidsbenklæder og Husarstøvler med Sølvkanter og Sølvroset, at der til Brug for Underklasserne af Gardehusarregimentet indføres Spidsbenklæder samt Husarstøvler med løs, hvid Kantning og Roset til at anbringe paa Støvlerne, og at det ved al Tjeneste til Fods efter Regimentschefens nærmere Bestemmelse tillades at bære lange Benklæder.

Pladsforholdene i Regimentets Kaserne var, efterhaanden som Staldene blev uanvendelige, saaledes, at en af Eskadronerne efter Tur i Juni, naar Skolen paa Jægersborg var afsluttet, blev udlagt dér. Det skete første Gang i 1890, og i samme Aars Eksercertid maatte endda en af de i Byen kasernerede Eskadroner udlægge Halvdelen af sin Styrke i Gjentofte Sogn. Samme Aar, d. 18. December, blev Kasernen da ogsaa taget i Øjesyn af det Folketingsudvalg, som nu, efter at Sagen saa at sige hvert Aar siden 1879 havde været fremdragen under Rigsdagsforhandlingerne, skulde tage under Overvejelse, Opførelsen af et nyt Kaserneetablissement for Regimentet. I de følgende Aar blev en hel Eskadron i Eksercertiden indkvarteret paa Frederiksholms Kanals Kaserne, der var bleven rømmet af Artilleriet.

D. 15. Marts 1895 blev der endelig stadfæstet en Lov om Opførelse af et nyt Kaserneetablissement for Gardehusarregimentet. Til Opførelsen blev der bevilget ialt 985,000 Kr. Det var 215,000 Kr. mindre, end Ingeniørdirektionen havde anset for nødvendigt til dette Formaal. I Finansaaret 1895—96 blev der anvist 76,000 Kr., i de to følgende Aar hvert Aar 455,000 Kr. Dertil kom 10,000 Kr., indvundne ved Udlejning af den gamle Kasernes nordre Del, og 30,000 Kr., som blev efterbevilgede.

Schmidt J. Olsen. Christiansen. Schmidt. Lampe Schlüntz. Freiesleben Crone de Saint Aubain Castenskiold Teisen Nellemann.
H. P. Jørgensen Lorentzen Petersen. Fru Hegermann-Lindencrone Fru Laub. Kiær. Holten.
Frk. Hegermann-Lindencrone Baron Wedell-Wedellsborg. Moe Fru de Saint Aubain
Munthe. Muller. Bruhn. Fru Castenskiold Engelbrecht. Frk. Engelbrecht.
Hegermann-Lindencrone. Damm. Laub. Fru Rist.

Foran Skoleforstanderboligen efter Præsentation paa Jægersborg.

III. PERIODEN FRA D. 13. APRIL 1894 TIL D. 29. SEPTEMBER 1909.

DEN 13. April 1894 stadfæstede Kongen en ny Tillægslov til Hærloven af 1867.

Rytteriets første, samlede Uddannelsestid blev indskrænket til 8 Maaneder med Mødetid for Rekrutterne d. 6. Marts. Den allerede korte Genindkaldelsestid blev indskrænket til 25 Dage. 3. og 4. Aargang skulde møde fra d. 12. September til d. 8. Oktober.

Antallet af Stamheste ved et Rytterregiment blev nedsat fra 487 til 470.

Som bekendt havde Fodfolket faaet et mere hurtigskydende og længere rækkende Gevær af mindre Kaliber, nemlig Geværet af Model 1889. Rytteriets Ønske om at følge denne Bevægelse blev ikke opfyldt. Der blev kun foretaget nogle Ændringer ved Remington-Karabinen. Den blev derefter forsøgt ved Regimentets 3. Eskadron, som udtalte sig for Ændringerne. Rytteriet maatte saa nøjes med sit gamle Skydevaaben, som nu blev kaldet Rytterkarabinen af Model 1867—96, medens man i vore Nabolande indførte Magasinkarabiner.

D. 3. Oktober 1897 blev der ved Regimentet afholdt det første Underofficersvæddeløb i Terrainet. 19 Underofficerer deltog, alle frivilligt, i Ridtet.

Forinden de nye Forhold begyndte, er der Grund til at mindes Rekrutskolepræsentationerne, som sidste Gang fandt Sted paa Jægersborg i Sommeren 1898. Der var en vis Festivitas over „Eksercerskoleeksamen“ paa Jægersborg, og da særlig over, hvad der af den foregik paa den smukke, lille Eksercerplads, Ermelundsplænen, hvor Kongen og flere Medlemmer af Kongefamilien plejede at komme til Stede. Den i Kjøbenhavn tjenstgørende Styrke af Regimentet blev formeret som en Eskadron med Estandart og Musikkorps og mødte til Hest for at være Tilskuer. Heller ikke maa forglemmes Skoleforstanderens bekendte og traditionelle Frokost, som var fornøjelig, men, som en enkelt af og til kunde have Anledning til at mindes med Fortrydelse Dagen derpaa.

D. 16. November 1897 blev Regimentschefen stillet til Raadighed for Generalinspektøren for Rytteriet, og Oberstløjtnant August Frederik Baron Wedell-Wedellsborg blev udnævnt til Chef for Regimentet.

Baron Wedell havde tilbragt en stor Del af sin Tjenestetid ved Regimentet, senest som Ritmester og Oberstløjtnant, hvortil han i December 1896 blev udnævnt. Han kom til at forestaa hele den Ordning, som blev truffet ved Regimentets Indflytning i Kasernen ved Østerfælled.

Regimentet rykker ind paa den nye Kaserne d. 17. Oktober 1898.

D. 30. September anordnede Kongen, at Gardehusarregimentets Skole i den første Halvdel af Oktober Maaned skulde forlægges fra Jægersborg til Kjøbenhavn. Overflytningen skete d. 13., og d. 17. s. M. rykkede Regimentet ind paa den nye Gardehusarkaserne.

Det har sikkert været med en Følelse af Vemod, at Regimentet forlod de to Etablissementer, hvortil dets Navn havde været knyttet i saa lang en Aarrække. Der er altid Hygge og Stil over en gammel Kaserne, og der var mange gode Minder at tænke tilbage paa for dem, der rykkede ud af den; men Forholdene var efterhaanden saaledes i Kasernen ved Østerport, at en Omflytning var nødvendig.

A. F. Baron Wedell-Wedellsborg.

Den nordre Del var i Aarenes Løb bleven til et afsluttet Hele, ved at den lange Affutagebygning var bleven lagt ind under Husarregimentets Styrelse. Men det var ganske vist ogsaa denne væsentlig til Stald indrettede Længe, der især gav Anledning til, at der maatte bygges et nyt Etablissement. Den var saa brøstfældig, at al Afstivning opad til blev utilstrækkelig, medens Rotterne sørgede for den underjordiske Ødelæggelse. Omtrent midt i Kasernen laa den yngste Bygning, der i tre Etager indeholdt de ugifte Officerers Boliger med tilhørende Oppasserværelser, Officerernes Samlingsstue og en Eskadrons Munderingskammer. Beboelsesforholdene i den var heller ikke videre gode, men det kammeratlige og fornøjelige Liv mellem Officererne trivedes godt, og de, der har boet der, har taget mange fornøjelige Erindringer med derfra.

Den sydlige Del, der havde et mærkelig uregelmæssigt Grundareal, husede i Bygningen til Gaden Regimentschefen, Adjutanten og Regimentskontoret samt en gift Ritmester, og i Baggaardens Bygninger, der var alt andet end tilfredsstillende i hygiejnisk Henseende, Regimentets Dyrlæge, en Del gifte og ugifte Underofficerer og en Eskadrons Mandskab. Desuden var der en Smedie og en lille Stald for Regimentsstaben.

Med Veneration vil alle, der har tjent i Gardehusarregimentet før 1898

mindes Jægersborg, der efter en kongelig Ordre af 24. August 1737 var bleven anvist Husarkompagniet som Standkvarter. Det ligger idyllisk smukt i Læ af Skove og havde indtil det sidste særdeles gode Lokaliteter til den Styrke, det kunde rumme. Selv de, der har gennemgaaet Skolen „i de strenge Tider“, har vel nok efterhaanden fundet Navnet „Det røde Helvede“ for slemt. Heller ikke Spøgelsehistorierne om Morderen Ole Kollerød, der med Hovedet under Armen spadserer i den nære Jægersborg Allé, Piskesmældene og Ederne, der ved Midnatstide høres fra Ridehuset, og andre Historier, der blev serverede for de nyankomne Rekrutter, har vel kunnet holde sig over for de aarvaagne Brandvagters nøgterne Iagttagelser. Men af og til kunde dog en og anden Vagthavende fortælle om de utroligste Oplevelser, han havde haft i Midnatsstunden. Mere almindeligt vil man tænke tilbage paa den hyggelige, af de store, smukke Lindetræer indrammede Ridebane, Eksercerpladsen i Ermelunden og de herlige Rideture i den nære Dyrehave. Endnu huser Jægersborg Rytteri, nemlig Vaabnets Befalingsmandskoler, og man har Lov at haabe, at denne gamle Ryttergarnison altid vil blive opretholdt.

J. G. Baron Wedell-Wedellsborg.

Det var jo utvivlsomt en stor Vinding for Regimentet at blive indkvarteret samlet i ét Etablissement, der kunde rumme Styrken under næsten alle Forhold. Dertil kom, at den nye Kaserne laa i en Udkant af Byen, tæt ved Regimentets Eksercerplads og det Terrain, hvori Øvelserne under daglige Forhold skulde afholdes. Der var selvfølgelig som over alt, hvor Hensynet til Bekostningen er ret afgørende, adskillige Forhold, som ikke var saa gode, som projekteret, ligesom der af samme Grund var nogle Mangler ved Indretningen. De fleste af dem er dog i Aarenes Løb bleven afhjulpne ved Ekstrabevillinger, og det maa siges, at det militære Bygningsdistrikt har Ære af Kasernen.

Med det nye Kaserneetablissement fik Regimentet en ny Eksercerplads, den saakaldte Vognmandsmark, der er begrænset paa tre Sider af Jernbanelinier, paa den fjerde af Kongevejen. Da Langsiderne kun er 7 og 800 m, de korte Sider knap 100 og 400 m, er Pladsen altfor lille til et Rytterregiment, og dens ujævne og lerede Jordbund er mindre heldig for Hestebenene. Regimentet fik dog Tilladelse til forelobig at bruge en Del af Nørrefælled og det Stykke af

Østerfælled, der ligger Nord for Kasernen.

Regimentet passerer Roskilde Fjord.

I 1898 mistede Regimentet en ualmindelig lovende Officer, Premierløjtnant, Baron Gregers Wedell-Wedellsborg. Han interesserede sig levende for al Sport og deltog især med Held i Væddeløb. Ved et saadant d. 10. Juli i Odense styrtede han over en Forhindring og fik et Brud af Ryggen. Med sin sædvanlige Energi underkastede han sig enhver tænkelig Behandling, men alt Haab om Helbredelse blev desværre skuffet. D. 29. November 1899 døde han i Dresden.

I Aaret 1900 blev Regimentet, ligesom de andre Rytterregimenter, forsynet med Ryttertelegrafapparater af det Erichsonske System for at fremme og lette Meldetjenesten, særlig paa store Afstande. Under Kommando af en Officer findes der nu ved hvert Regiment en Telegrafpatrouille, delt i 3 Grupper à 1 Underofficer og 3 Menige. Befalingsmændene faar særlig Uddannelse i et 6 Ugers Kursus ved Ingeniørregimentet. Af hver Eskadrons tjenstgørende Aargang udtages tre Mand, der som Regel kun lærer at betjene Telefonen samt at udlægge og inddrage Linie. Apparaterne, der i Aarenes Løb er bleven forbedrede, har baade gjort Nytte og bragt Skuffelser.

Scene fra Roskilde Fjord.

Regimentets Æresoberst, som i April 1900 tilligemed Kronprins Frederik, havde inspiceret Afdelingen og Kasernen, blev i Januar 1901 Konge af Storbritannien og Irland, Kejser af Indien. Efter Kong Christian IX's Bestemmelse skulde en Deputation, bestaaende af Regimentschefen, en Ritmester og en Stabssergent, repræsentere Regimentet ved den i Slutningen af

Juni forestaaende Kroning i London. Paa Grund af en meget alvorlig Sygdom, der ramte Kong Edward VII, blev Kroningen i sidste Øjeblik udsat og fandt først Sted i Begyndelsen af August. Regimentet fejrede Højtidsdagen ved en Udrykning til og Parade i Dyrehaven.

Aaret efter fik Regimentet Tilladelse til i Tiden fra d. 15. Juli til d. 10. Oktober en Gang om Ugen at holde Øvelser i denne Skov og da særlig paa Eremitagesletten, en Bestemmelse, der var saa meget mere kærkommen, som Vanskelighederne ved at færdes i Terrainet omkring Kjøbenhavn Aar efter Aar er bleven større, dels ved Bebyggelse og dels ved Markernes Indhegning med Staaltraad.

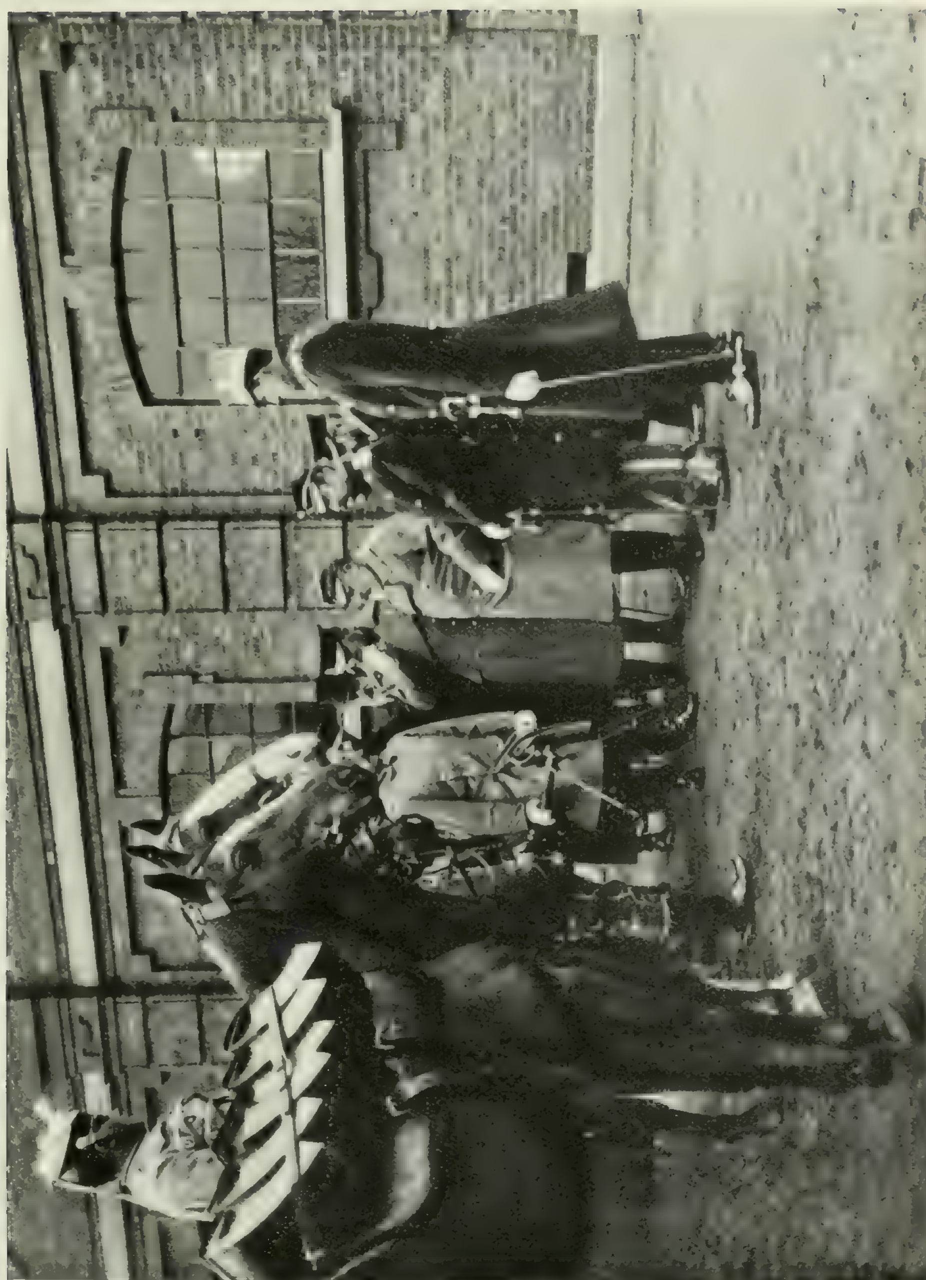
H. F. A. Kiær.

I Slutningen af August 1902 havde Regimentet i Anledning af Fægtnings-skyde- og Rytterøvelser en interessant Dag.

Det passerede nemlig Roskilde Fjord, tæt Nord for Pontonbroen ved Frederikssund. Rytterne vadede og svømmede til Hest ud til en Færge, som af Ingeniørtropper førtes over den dybeste Rende af Fjorden, hvorefter Rytterne fra lavere Vand søgte i Land. En Ritmester fik en vaad Trøje, da hans Hest gjorde Knuder og ikke vilde op paa Færgen, og en Premierløjtnant, der improviserede Svømning til Hest fra den ene Bred til den anden, fik Ros for sin Bedrift og — en Røffel, fordi han ikke havde fulgt Befalingen for Overgangen.

D. 20. Juni 1903 blev Oberst, Baron Wedell-Wedellsborg stillet til Raadighed for 1. Generalkommando og Oberst Hans Frederik August Kiær, Chef for 5. Dragonregiment, udnævnt til Chef for Gardehusarregimentet. Obersten var gammelkendt i Regimentet, da han siden sin Udnævnelse til Sekondløjtnant i 1868 kun havde været ansat ved andre Afdelinger i godt 6 Aar.

I 1903 var der ved Regimentet bleven gjort Forsøg med tre fremmede Systemer af Mitrailleuser: Maxim, Hotchkiss og Skoda, samt med det danske Rekylgevær (V. H. O. Madsen). Forsøgene omfattede ikke alene Skydning, men ogsaa og navnlig Vaabnenes Føring, da man lagde Vægt paa, at Maskingeværerne skulde kunne følge Rytteriet i alle Gangarter og i ethvert

En Rekylgeværsektion inspiceres.

Terrain. Føringsforsøgene blev grundigt gennemførte, bl. a. ved Rytterøvelserne i 1903 i Jylland. Hver Eskadron blev i 1904 udrustet med 4 Rekylgeværer, hvoraf 1 i Reserve, og formerede en Rekylgeværsektion med 1 Underofficer som Fører, 3 menige Skytter og 1 Menig, der fører en Haandhest med Ammunitionssadel. Rekylgeværet kan under nogenlunde rolig og sikker Skydning afgive noget over 100 Skud i Minuttet, og Rytteriet har ved dette Vaaben faaet tilført en ikke ringe Ildkraft, der dels kan træde i Stedet for afsiddede Skytter og dels supplere dem. Hvor Regimentet optræder samlet, kan Sektionerne forenes under en Officer, der indviet i sin Chefs Planer eller efter hans direkte Ordre kan gribe meget virkningsfuldt ind, ogsaa i de egentlige Rytterkampe. Til hvert Rekylgevær er der som Øvelsesammunition aarlig bevilget 1000 skarpe Patroner. Til Sammenligning skal nævnes, at man i Tyskland i samme Tidsrum raader over 100,000 Patroner pr. Maskingevær.

Under et Besøg ved Hoffet i April 1904 inspicerede Kong Edward VII, ledsaget af Kronprins Frederik og Prins Carl af Sverrig, Kasernen, overværede nogle Øvelser og viste megen Interesse for Rekylgeværerne.

I Oktober 1904 indførte Krigsministeriet et „Udmærkelsestegn for Patrouillerytterе" for Menige af Rytteriet. En Patrouillerytter skal være i Besiddelse af Orienteringsevne, et skarpt Blik for, hvad der foregaar i Terrainet, rigtig og hurtig Opfattelsesevne, klar Gengivelsesevne, Dygtighed og Dristighed som Terrainrytter, Dygtighed i Sablens Brug, i Skydning og i Kortlæsning. Fordringerne er altsaa ikke smaa. I Begyndelsen af August hvert Aar afholdes der en Prøve for Patrouillerytterе med følgende Karakterer: Af Eskadronschefen:

1) 1 Karakter for Rytterens Anlæg til at være Patrouillerytter, saaledes som dette har givet sig til Kende, navnlig under Felttjenesten og ved Løsning af Opgaver.

2) 1 Karakter for Løsning i Terrainet af en eller flere Opgaver, ved hvilke der gives den Menige Lejlighed til at lægge saa mange af de anførte Egenskaber som muligt for Dagen.

3) 1 Karakter for et mindst 2000 m langt Ridt med Overvindelse af forskelligartede Hindringer i Forbindelse med Overbringelse af en kort Befaling eller Melding.

4) 1 Karakter for Sablens Brug til Hest.

5) 1 Karakter for Kortlæsning.

Karaktererne 2—5 gives af 3 Dommere: Regimentschefen, Eskadronschefen og Skoleforstanderen.

For at bestaa Prøven kræves, a) at ingen af de under 1—3 opførte Karakterer er under „mg", b) at ingen af de under 4—5 opførte Karakterer er under „g" samt c) et vist Pointsantal af nogle særlige Skydninger. Der kan

Grev F. Moltke. Jöhnke. Boeck. Kiær. Fog. Esmann. Grev Danneskiold Samsøe Castenskiold. Zahlmann Prins Carl af Sverrig Kronprins Frederik. Kong Edward VII Prins Harald Hegermann-Lindencrone. Willemoës Bache. v. d. Maase. von Benzon. O. Moltke

kun tildeles et Regiments tjenstgørende Aargang Menige et begrænset Antal Udmærkelsestegn. Tegnet tildeles dog enhver, der bestaar Prøven saaledes, at ingen af Karaktererne under a) er under „ug÷“ og ingen af dem under b) under „mg“.

Udmærkelsestegnet uddeles paa højtidelig Maade af Regimentschefen og bæres i Tjenesten paa højre Overærme af Frakke og Kappe. Til civil Paaklædning kan Tegnet bæres fæstet paa højre Side af Brystet.

C. von Benzon.

Erfaringen har vist, at Folkene sætter stor Pris paa dette Udmærkelsestegn, at det derfor virker ansporende, som det skulde. Den, der bærer det, kan med Rette gøre Fordring paa at anses for en dygtig Husar (Dragon).

D. 23. December 1904 blev Oberst Kiær som en af Vaabnets ældste Stabsofficerer efter Skik og Brug, ligesom sin Forgænger, stillet til Raadighed og afløst af Oberstløjtnant Christian von Benzon, der havde gjort Tjeneste ved Regimentet baade som Premierløjtnant og Ritmester, de sidste Aar dog tillige som Medlem af Remontekommissionen.

I Aarene fra 1902 havde man af Hensyn til de hurtigskydende Geværer og Kanoner og de lange Skudafstande syslet med at finde en lidet afstikkende og tillige bekvem Feltuniform, ligesom man ved Rytteriet havde tilstræbt Lettelser i Vægten af Udrustning for Mand og Hest. Man naaede da ogsaa i 1905 i det væsentlige til et Resultat. Bl. a. blev Karabinen anbragt paa Rytterens Ryg og Sablen paa Sadlen, hvorved man har lettet Op- og Afsidningen og dermed Rytterens Optræden i Kampen til Fods. Samtidig blev der reglementeret et nyt Hovedtøj. Dette og Føringsmidlerne til Karabinen er konstruerede af den nuværende Generalinspektør.

I 1905 deltog Rytteriets og Feltartilleriets Officerer for sidste Gang paa deres Tjenesteheste i Væddeløb, arrangerede af civile Selskaber, en Tilladelse, som havde virket i høj Grad fremmende paa rask og dristig Ridning i de beredne Vaaben, og som havde oparbejdet de Sportsinteresser,

som er saa nødvendige for at bevare den rette Aand i Rytteriet. Selvfølgelig blev Tilladelsen ikke taget tilbage for at hæmme denne Sport. Det var kun et Principspørgsmaal, der her fandt sin Afgørelse, idet man indenfor et Parti af Rigsdagen længe havde været imod, at Officererne paa Statens Heste

Kong Christian IX. i Gardehusarkasernen.

deltog i offentlige Løb om Præmier, udsatte af Selskaber eller Privatpersoner. Samme Aar havde danske Rytterofficerer, og blandt disse tre af Regimentets Officerer, faaet Tilladelse og Understøttelse til at deltage i „Nordiska Spelen“, som i Februar blev afholdte i Stockholm. Senere har danske Officerer deltaget i „Concours Hippiques“ i Kristiania og vil forhaabentlig komme til at deltage i Aaret 1912's „Olympiska Spelen“ i Stockholm.

Der er senere fra Ministeriets Side givet Officerer en udstrakt Tilladelse til paa Tjenesteheste at deltage i forskellige Rideforeningers Opvisninger og Væddeløb, dog paa den Betingelse, at disse ikke afholdes paa offentlige Baner om Pengepræmier, og at vedkommende Officer bærer fuldt økonomisk Ansvar for Hesten.

Allerede i 1906 blev der forsøgsvis inden for Rytteriet og Artilleriet indført Ridekonkurrencer, som blev ledede af Ryttergeneralen, og som omfattede Skoleridning, Springning, Distanceridt, Ridt under særlig vanskelige Forhold og Væddeløb. Konkurrencerne gjaldt ikke alene for Officerer, men ogsaa for Underofficerer og Trompetere og for Underkorporaler og Menige. I 1907 bestemte Ministeriet, at Konkurrencerne aarlig skulde afholdes som angivet. Væddeløb kom dog til at spille en mindre Rolle, da de ikke maatte rides paa nogen af private Selskabers offentlige Baner. De skulde saa vidt mulig foregaa i Terrainet. Kongen havde vist Konkurrencerne den Interesse at udsætte en Ærespris, der i nogle Aar tilfaldt den Rytter, der havde det største Pointsantal i Skoleridning, i Springning og i et Distanceridt paa 60 km, at tilbagelægge i ikke under 3 og ikke over 5 Timer. Undervejs var der enkelte naturlige Forhindringer at overvinde, og Ridtet blev sluttet med en Strækning af 2000 m i Jagtgalop over Forhindringer.

Konkurrencerne er utvivlsomt af stor Betydning for Vaabnet, der derfor ogsaa i fuldt Maal paaskønner dem, men der er vel endnu adskillige, der med Vemod savner de militære Løb paa offentlige Baner med de større Krav, de stiller til Præstationerne.

Hæren har jo iøvrigt fulgt godt med i den Bevægelse, der i voksende Grad og til Held for Individets aandelige og legemlige Sundhed har oparbejdet sig herhjemme til Fordel for al Idræt. Militære Afdelinger har i de senere Aar taget Del i Idrætsstævner og forhaabentlig derved opnaaet at aabne den civile Befolknings Øjne for Nytten og Udbyttet af den militære Uddannelse. I det hele taget ses der vel fra militær Side med den største Sympati paa Udøvelsen af al Sport, ogsaa af de Ældre, som kunde ønske selv at være bleven opdragne til Sport som Nutidens Ungdom.

I Forbindelse hermed maa nævnes de Foranstaltninger, der ogsaa i disse Aar af Krigsministeriet er bleven trufne for at sikre Mandskabets sunde og gode Forplejning. Ved Regimentet begyndte den udvidede Kostforplejning i 1905, og den har senere antaget fastere Former. Det er uden Tvivl til Gavn for Mandskabet, der næppe vilde leve saa regelmæssigt og sundt som nu, hvis det selv skulde sørge for Maaltiderne, men der er heller ingen Tvivl om, at Folkene ikke frivilligt vilde vælge en Levevis, der lægger Beslag paa den største Del af Lønningen og indskrænker den personlige Frihed, som ethvert Individ sætter saa stor Pris paa.

D. 29. Januar 1906 afgik den 87-aarige Kong Christian IX ved Døden,

rask og rørig lige til det sidste. Mangen Kavalerist, ældre eller yngre, vil med Beundring mindes Kongen som tidligere Kavaleriofficer og som en usædvanlig dygtig og elegant Rytter. Mange af dem, der hørte Gardehusarregimentet til og havde faaet Lejlighed til at deltage i Øvelser, som Kongen overværede paa Eksercerpladsen eller paa Kasernen, har sikkert haft den Følelse, at de befandt sig overfor en Kapacitet, der fuldt ud forstod at bedømme Regimentets Øvelser.

I 1906 deltog Regimentet i en Fæstningsøvelse, der blev afholdt ved Kjøbenhavn i Dagene d. 13.—15. September. Øvelsen havde sin store Interesse,

Livgardens Chef, Kronprins Christian,
modtager d. 25. Juli 1908 i Anledning af Bataillonens 250-Aars Jubilæum en Lykønskning af en Deputation fra Gardehusarregimentet.

fordi den skaffede Regimentet nogen Erfaring med Hensyn Forholdene ved en pludselig Overgang fra Fredsfod til Feltfod. Det indkaldte Mandskab og de indmønstrede Heste maatte straks uden foregaaende Training ud til en anstrengende og uafbrudt Tjeneste i 3 Dage, og Resultatet viste tilstrækkelig, at de udstationerede Heste lider stærkt, selv om de er kærnefodrede eller paa anden Maade forberedte til Indkaldelse, naar de skal opfylde de Krav, der let kan blive stillede til dem. Det havde man vel længe været nogenlunde paa det rene med. Øvelsen leverede Beviset.

D. 20. Juni 1907 blev Oberstløjtnant von Benzon forfremmet til Oberst

Gardehusarregimentets Officerskorps 1912.

og samtidig ansat som Formand i Remontekommissionen. Regimentschef blev Oberstløjtnant Frederik Carl Johannes Engelbrecht.

For Hæren er 1908 et Mærkeaar paa Grund af de større samlede Kantonnementsøvelser, hvori alle Hærens Afdelinger, undtagen Fæstningsartilleriet, tog Del. Manøvrerne, der fandt Sted paa Sjælland, havde en særlig Interesse for Rytteriet, der var formeret i større Enheder, end man her hjemme er vant til. Der var almindelig Begejstring blandt Tilskuerne ved Revuen paa Skullerupholm Mark d. 5. Oktober, da vore fem Rytterregimen-

Fægtningsskydeøvelserne ved Frederiksværk d. 25. August 1908.
Kritikken overværes af Ryttergeneralen.

ter med Ryttergeneralen, Hegermann-Lindencrone, i Spidsen galoperede forbi Kong Frederik VIII.

Kort efter Regimentets Hjemkomst fra Kantonnementet blev der Brug for dets Tjeneste.

D. 10. November om Eftermiddagen fik Regimentet Ordre til at rykke ud med sin disponible Styrke for at gøre Jagt paa en Bande, som, anført af den berygtede Bulotti, havde begaaet Rovmord paa Højbjerggaard mellem Holte og Øverød og derefter mentes at have søgt Tilflugt i Hareskoven. Det lykkedes som bekendt først d. 14. s. M. Politiet at fange Hovedmanden, og indtil da var Kommandoer af Regimentet spredte omkring i Kjøbenhavns nordlige og nordvestlige Omegn, dels for at assistere Politiet og dels for at berolige Befolkningen, som følte sig ret utryg paa Grund af Landpolitiets ringe Styrke.

Den sidste Kongerevu paa Nørrefælled d. 5. Oktober 1907.

Dronning Alexandra afrejser fra Klampenborg Station i Efteraaret 1908.

IV. PERIODEN FRA D. 30. SEPTEMBER 1909 TIL DEN 10. FEBRUAR 1912.

DET er neppe for meget sagt, at Aaret 1909 i Befolkningen her hjemme har sit Særkende og sin største Betydning som det, hvori der omsider blev truffet en Afgørelse med Hensyn til Ordningen af vort Forsvar. I $6^1/_4$ Aar havde en Kommission, der var sammensat af Medlemmer af Rigsdagen, med to Land- og to Søofficerer som tilforordnede Raadgivere, den saakaldte Forsvarskommission, arbejdet paa at løse dette for Landet saa vigtige Spørgsmaal. Resultatet af Kommissionens Betænkning og af Lovgivningsmagtens Afgørelse foreligger i „Lov om Hærens Ordning af 30. September 1909" med dertil knyttede særlige Love.

Hele denne Ordning er af saa ny Dato, at der ikke er Grund til at omtale den nærmere. For Rytteriet betød den en ny og alvorlig Tilbagegang, der i Korthed kan karakteriseres saaledes: Antallet af Linieeskadroner gik fra 15 ned til 12, Uddannelsestiden blev afkortet med 40 Dage, Antallet af faste Officerer og Underofficerer indskrænket og Udstationeringssystemet for Rytteriets Heste forringet ved Nedsættelse af Foderlønnen.

Gardehusarregimentet vandt dog ved Hærloven 1 Eskadron, som skulde tilgaa fra det nedlagte 2. Dragonregiment.

Regimentets Personel kom til at bestaa af Chefen, der er Oberst eller Oberstløjtnant, 1 Oberstløjtnant til Raadighed, 4 Ritmestre, Eskadronschefer, 10 Premierløjtnanter, hvoraf 1 er Adjutant, 2 faste Løjtnanter af Reserven, Sekondløjtnanter, 5 Stabssergenter, hvoraf 1 er Regimentsskriver, 7 Oversergenter, hvoraf 1 er Depotunderofficer, 24 Sergenter, 4 faste Underofficerer af Reserven, Kornetter, Korporaler, hvoraf 8 til Tjeneste, 1 Stabstrompeter, 8 Overtrompetere, Trompetere og Undertrompetere. Endvidere er der tildelt Regimentet 1 Auditør, 1 Læge, 1 Dyrlæge, 1 Intendant, 1 Bøssemager, 1 Sadelmager og 4 Beslagsmede. Den aarlige Rekruttilgang er 135 Mand, hvis første samlede Uddannelse varer 200 Dage med Møde d. 15. April. Til fortsat Tjeneste i 340 Dage bliver 125 Mand, heri 9 Befalingsmandselever. Hertil kommer 2 Genindkaldelser, hver paa 25 Dage (3. og 5. Aargang). Menige, der har ligget til fortsat Tjeneste, kan udnævnes til Underkorporaler efter Udløbet af denne Tjeneste, dog kun i et Antal af 10% af samtlige Værnepligtige.

Regimentet har 18 Officersheste og 620 Stamheste.

Med kort Mellemrum indtraf to Dødsfald, som ikke kan lades uomtalte i Regimentets Historie.

D. 6. December 1909 døde Prinsesse Marie til Danmark, savnet af alle

de mange, som kendte hende, og som mere eller mindre stod i Taknemlighedsgæld til hende.

Prinsessen viste Regimentet varm Interesse paa mange Maader. Naar Regimentet om Sommeren fra Midten af Juli hver Tirsdag rykkede ud i Dyrehaven, var Prinsessen en sikker Tilskuer ved Ridningen, Vaabenbrugen og Eksercitsen. Ved Regimentets Væddeløb mødte Prinsessen altid og bragte Præmier til Underofficerer og Mandskab med sig. Vinderne af disse Præ-

Prinsesse Marie overværer med Hertuginden af Cumberland Regimentets Øvelser i Dyrehaven.

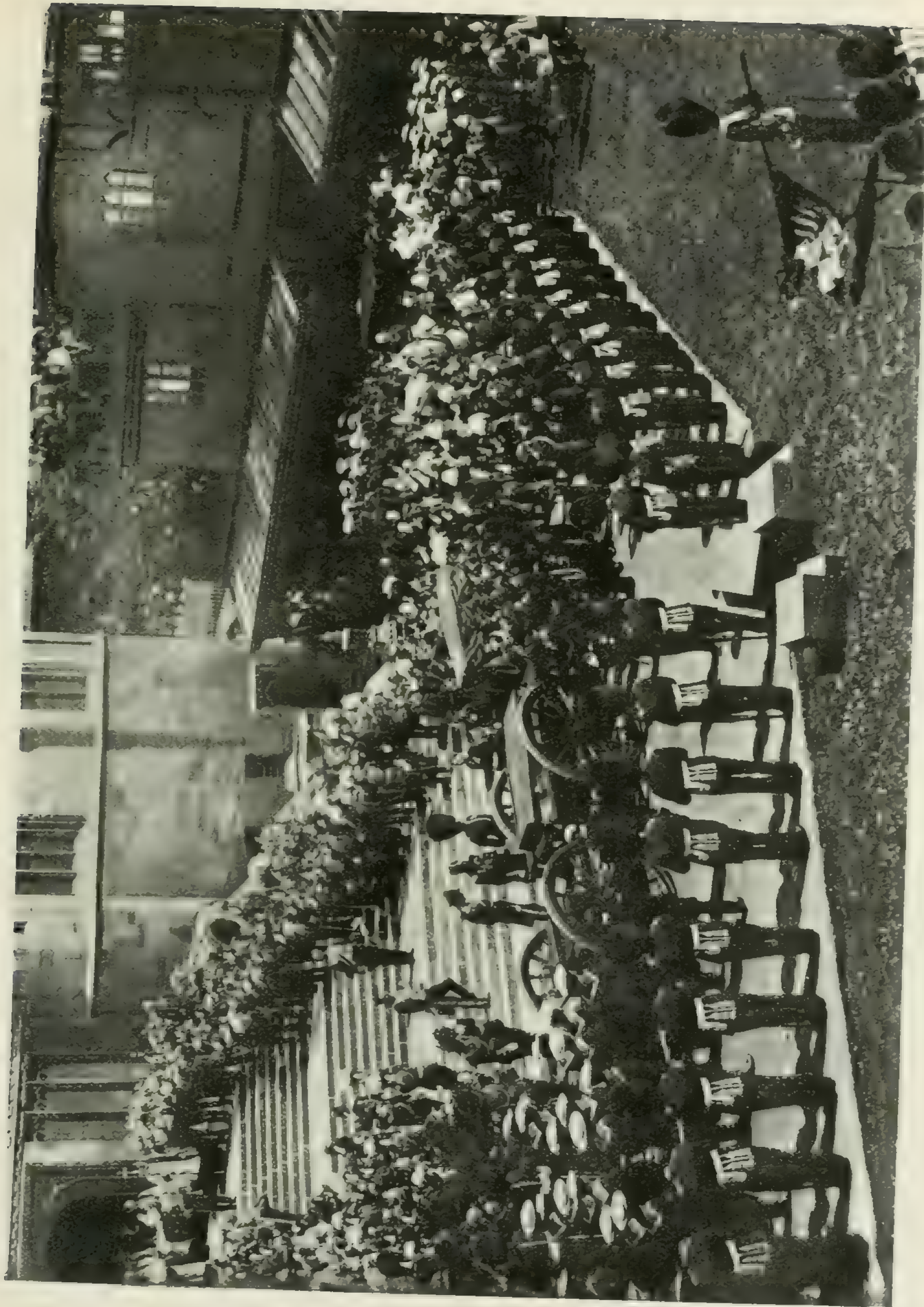
mier, som Prinsessen selv overrakte med et fast Haandtryk, var absolut de mest misundte.

I de første Dage af Maj Maaned 1910 indløb der hertil meget alarmerende Efterretninger om Kong Edward VII's Helbredstilstand, idet Kongen for anden Gang i sin korte Regeringstid var bleven angrebet af en meget alvorlig Sygdom. D. 7. Maj tidlig Morgen indløb det sørgelige Budskab om Kongens altfor tidlige Død.

For at vise den Afdøde, som paa mange Maader havde givet Regimentet sin Velvillie tilkende, den sidste Ære, blev der sendt en Deputation af dette til London. Den bestod af Regimentschefen, den ældste Ritmester, Adjutanten

Sørgehøjtiden d. 20. Maj 1910 paa Gardehusarkasernen.

Kong Edward VII's Bisættelse i Windsor Slotskapel d. 20. Maj 1910.

og en Stabssergent. En Generalmajor repræsenterede den danske Hær, i hvilken den afdøde Konge tillige havde været General.

Sørgehøjtiden i London var storslaaet og gribende. Den vidnede ikke alene højt om, hvor agtet og afholdt den afdøde Konge havde været, og om den Deltagelse, Nationen vilde vise ham, men tillige om, hvad et Folk udadtil kan præstere af Stilfuldhed, Ro og Orden, naar det ønsker at hædre Landets Overhoved. Der blev af alle Londons Beboere, som kom i Nærheden af de fremmede Landes Repræsentanter, Afsendinge, Deputationer o. a., vist en stilfærdig og ærbødig Høflighed, som tydeligere end Ord udtrykte, at man vilde hædre Englands Gæster ved Kong Edwards Bisættelse. Et smukkere Indtryk af den engelske Nation end det, man bragte hjem fra denne imponerende Sørgehøjtid, kunde man neppe faa.

Her hjemme blev der paa Bisættelsesdagen d. 20. Maj afholdt en Sørgegudstjeneste i St. Albanskirken, hvor Kongefamiliens her værende Medlemmer og de særlig Indbudte, hvoriblandt en Deputation af Gardehusarregimentet, var til Stede. Tidligere samme Formiddag blev der paa Gardehusarkasernen afholdt en Sørgehøjtid. Den fungerende Regimentskommandør og Garnisonspræsten mindedes Regimentets mangeaarige høje Chef.

Ifølge kongelig Resolution af 1. Juni 1910 skulde Gardehusarregimentet fra d. 30. s. M. bringes i Overensstemmelse med Hærloven af 30. September 1909, d. v. s. formeres paa fire Eskadroner. I den Anledning indtraf den Styrke af 2. Dragonregiment, der skulde danne Stammen for 4. Eskadron, til København d. 20. Juni og blev indkvarteret paa Kasernen.

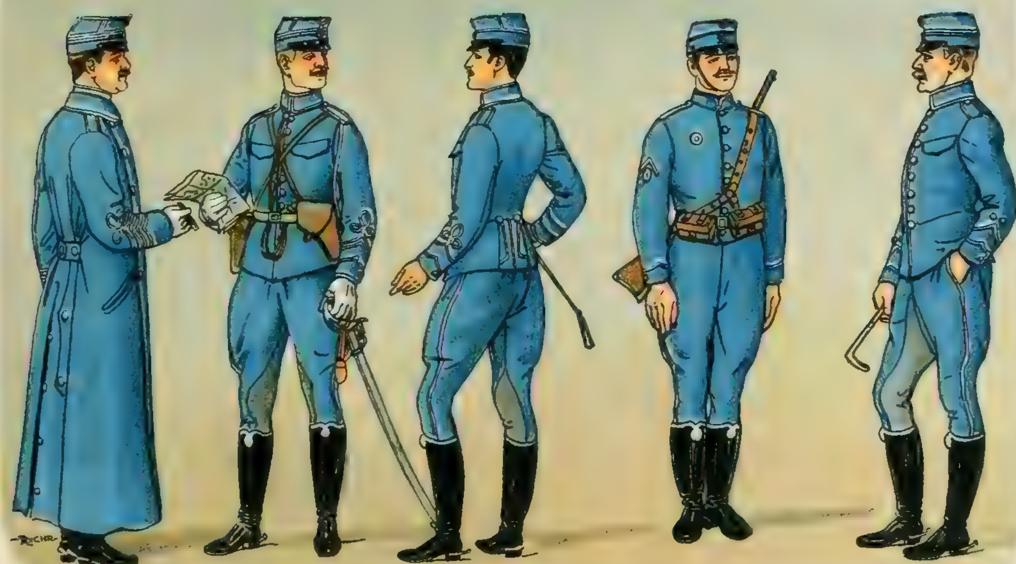
D. 26. August 1910 fejrede Regimentet en smuk Højtidelighed, idet 4. Eskadron, af Kong Frederik VIII's Haand, paa Amalienborg modtog sin Estandart, som tidligere havde tilhørt 2. Dragonregiments 2. Eskadron, men nu var bleven ændret.

Efter at Estandarten var bleven bragt paa Plads i Regimentet, som holdt opmarcheret paa Amalienborg Plads med højre Fløj ud for Livgardens Vagtstyrke, defilerede Regimentet forbi Kongen.

For de Midler, der var stillet til Krigsministeriets Raadighed, begyndte man Aaret efter at udvide Pladsforholdene paa Gardehusarkasernen ved Tilbygninger. Kasernen var i sin Tid projekteret med en saadan Udvidelse for Øje, saa at hele Etablissementet nu danner et harmonisk og smukt samlet Hele.

I Aaret 1910 blev der truffet flere Bestemmelser, der betegner et Fremskridt for Hestesporten ved de beredne Vaaben. Ved Ændringer, der indførtes i de hidtil gældende Forskrifter for Ridekonkurrencer, som samtidig fik Navn af Kapridninger, traadte Skoleridning og Væddeløb i Forgrunden. Kongens Ærespris blev udsat for Vinderen i det afsluttende Væddeløb. Disse blev fra Terrainløb forandrede til Løb paa flad Mark med kunstige Forhindrin-

For oven fra venstre til højre: 1892, Officer i Overfrakke, Oversergent, Berider. 1910, Menig i feltmæssig Udrustning.

For neden: Den ny Feltuniform af 1911, Ritmester i Flaa Kappe. Premierløjtnant Adjutant i Feltudrustning, Sekondløjtnant, Underkorporal (Patrouillerytter) og Stabssergent.

ger. Tilladelsen til at deltage i Rideforeningers Rideøvelser, Terrainridt, Distanceridt og Konkurrencer blev udvidet, efterhaanden som Antallet af Rideforeninger i Landet voksede. Endelig blev det lagt i Afdelingschefens Haand at give Officerer samt Underofficerer Tilladelse til at deltage i Væddeløb paa offentlig Bane paa Heste i privat Eje. Ministeriet stillede kun den Betingelse, at Deltagelsen skulde være forenelig med Tjenestens Tarv og for Officerers o. L.s Vedkommende kun gælde for Løb, der udelukkende er aabne for Gentlemenryttere.

De militære Væddeløb i Garnisonen er i de senere Aar afholdte paa Valby Eksercerplads, der paa Grund af sin fortrinlige Jordbund er særlig skikket dertil. Det er glædeligt at kunne tilføje, at Løbene samler en stor og interesseret Tilskuerkreds.

For Regimentet som for Hærens andre Afdelinger har Stiftelsen af „Foreningen Dannevirke“ haft sin store Betydning. Foreningens Formaal er i Hovedsagen at beskæftige den menige Soldat paa en nyttig Maade i hans Fritid, udvide hans almene Kundskaber og lette ham Adgang til Samfundsgoder og Deltagelse i legemlig Sport. Foreningen lader afholde Foredrag, Koncerter m. m., skaffer Adgang til Teaterforestillinger o. l. Foreningen har tilige overtaget Arrangementet af særlige Idrætsstævner og foranledigede med Krigsministeriets Støtte i 1911 et Rytterstævne mellem 4. Dragonregiments og Gardehusarregimentets tjenestegørende Mandskab. Det var en Nydelse at se den Kappelyst, som her gav sig tilkende, og de fortrinlige Præstationer, for hvilke ogsaa de militære Lærere fortjener den største Anerkendelse.

Med Hensyn til Skydevaabnet staar Rytteriet nu over for Indførelsen af det afkortede Fodfolksgevær, Ryttergevær Model 1889, efter at Forsøg ved Gardehusarregimentet, afholdte med Geværets Føring paa Ryggen, har givet et gunstigt Resultat. Denne Reform har været haardt tiltrængt i Vaabnet, som er bagud for andre Landes Rytterier i saa Henseende.

I Regimentets Uniformering blev der ved kongelig Resolution af 24. Marts 1909 foretaget følgende Ændringer:

1) Husarfrakken forsynes fremtidig med lyseblaa Krave og Ærmeopslag og disse med et vævet hvidt Baand, for Husarfrakken med Sølvbesætning med et Sølvbaand;

2) Korporaler, Underkorporaler og Menige kan indtil videre ved al Øvelse bære Klædes Trøjer (Bajstrøjer). (Disse Trøjer traadte fra 1911 tillige i Stedet for de til Feltbrug for Rytteriet reglementerede Vaabenfrakker).

3) Kapper for Underofficerer og Trompetere samt Kapper for Underkorporaler og Menige forsynes fremtidig med hvide Kantninger. (Denne Bestemmelse blev dog i 1911 af Hensyn til en relativ mere ensartet Beklædning i Hæren, atter hævet for Underkorporalers og Meniges Vedkommende).

Samme Aar blev der ved kongelig Resolution af 14. September indført Gradstegn paa Hue, samt Ærmegradstegn paa Vaabenfrakker og Kapper for Officerer o. L. og faste Underofficerer o. L., Kendetegn, som viser, til hvilken Del af Hæren de Paagældende hører, samt Regnkappe uden Gradstegn for Officerer o. L. samt faste Underofficerer o. L. Skuldergradstegn til Husarfrakken blev samtidig indført for faste Underofficerer o. L.

Prins Harald afhenter 4. Eskadrons Estandart.

Endelig fastsætter et Uniformsreglement, der d. 1. Marts 1911 er bleven stadfæstet af Kongen, en ny Galadragt ved Gardehusarregimentet. Underofficerer o. L., Kornetter, Underkorporaler og Menige bærer Pels paa venstre Skulder og Pompon med hvid Hestehaarssveif paa Chakoten. Til denne smukke Paaklædning hører hvide Handsker, som skal findes i Regimentets Beholdninger.

* * *

For Vaabnet giver et Tilbageblik paa den svundne Tid Rum for mange triste Tanker.

I 1762 bestod det danske Rytteri af 13 Regimenter, i 1912 tæller det 4, hvoraf de to er lemlæstede, thi de Reserveformationer, som man ved Hærloven af 1880 gik bort fra, og som Hærloven af 1909 genindførte, er ikke blevne bedre nu. Vort Naboland, Norge, har i det sidst vedtagne Hærlov-

Regimentet defilerer forbi Kongen.

forslag anset det for nødvendigt at gaa fra 12 til 16 Eskadroner, medens vi samtidig er gaaede fra 15 ned til 12. Tallene taler for sig selv.

Vel er Landets Omraade — desværre — bleven mindre, og vel mener man, at Rytteriet som Kampenhed har ringere Betydning nu end tidligere, men samtidig er dets Betydning for Efterretningstjenesten steget. Medens Fordringerne til Rytteriet stadig er bleven skærpede, er Uddannelsestiden i Tidernes Løb bleven afkortet saa meget, at man forhaabentlig nu staar ved Grænsen.

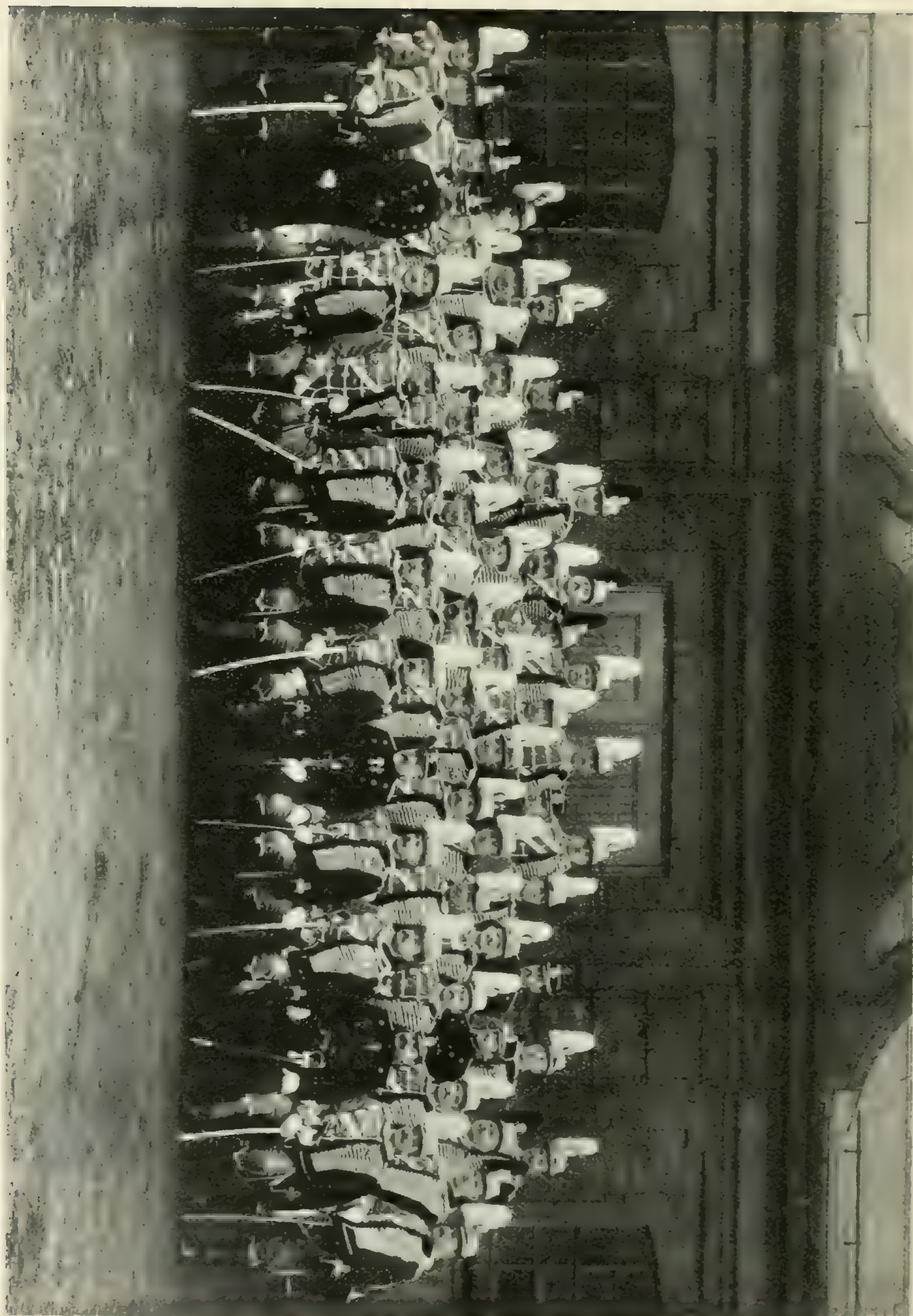

Premierløjtnant Greve Blucher-Altona

De Meniges Væddeløb med Master.

Generalmajor Balle. Prinsesse Helena.
Kronprinsessen. Krigsminister Klaus Berntsen.
Kongens Ærespris overrækkes. Kongen leve!

Gardehusarregimentets Underofficerskorps 1912.

Overfor disse Kendsgerninger har vi, der tilhører Vaabnet, dog ikke tabt Modet. Vi trøster os med, at vi i vor Befolkning har et sjælden godt Soldatermateriale, som ikke alene villig, men ogsaa ivrig og med Lyst arbejder paa at fuldkommengøre sig, og at Vaabnets Befalingsmænd med Ihærdighed og Jernflid stræber efter at naa Maalet. Vi, der elsker vort Vaaben, har Ret at haabe paa, at vi kan holde det paa et højt Standpunkt og at vi, hvis alvorlige Forhold indtræder, maa komme til at staa Last og Brast med Kammeraterne i de andre Vaaben.

Ser man for Gardehusarregimentets Vedkommende tilbage paa den 150-aarige Periode, i hvilken det med en kort Afbrydelse har eksisteret, oplyser Regimentets Historie, at det heldigvis kan skrive sig meget til gode.

I Krigene for vort Lands Selvstændighed har Regimentets Underafdelinger kæmpet med Hæder og gjort deres Pligt efter bedste Evne. De Eksempler, der er dragne frem, kan den nu levende og den kommende Slægt rolig tage op til Efterlevelse.

I Fredstid har Regimentet sikkert ogsaa med Ære hævdet sin Plads mellem Hærens andre Afdelinger. Paa forskellig Maade og paa adskillige Omraader har det, som vist i Historien, virket til Gavn for Land og Folk, og det har som sin Bys eneste Rytterregiment taget Del i mange Begivenheder, ogsaa af alvorlig Art, uden at det gode Forhold mellem Byens Indbyggere og Regimentet nogensinde har lidt noget Skaar derved.

Regimentet maatte derfor kunne gøre sig Haab om, at Befolkningen sammen med det vilde tage Del i den Begivenhed, som et 150-Aars Jubilæum altid er. Det blev da heller ikke skuffet, thi d. 10. Februar 1912 kunde Gardehusarregimentet glæde sig over Sympatitilkendegivelser fra alle Sider.

Selve Højtidsdagen maatte paa Grund af Kong Frederik VIII's pludselige og alvorlige Sygdom faa et stilfærdigt Præg. Den blev fejret inden for Kasernens Mure med en Parade, som overværedes af Vaabnets Generalinspektør, Generalmajor Balle, med Stab. Generalen udtalte:

„Jeg bringer Regimentet vort Vaabens Lykønskning til Festdagen. Intet Rytteri i Verden har givet mere straalende Beviser paa Vovemod og Offervilje end vort Rytteri ved Kolding og Vorbasse. Jeg lykønsker Regimentet særlig til, at det i sin Historie ejer det ene af disse stolte Minder: Angrebet paa Skanserne ved Kolding. Gid den Aand maa leve i Regimentet, saa længe det bestaar."

Regimentschefens Ord til Regimentet var følgende:

„Det er i Dag 150 Aar siden, at Kong Frederik V gav Ordre til Oprettelse af et Husarregiment.

I de forløbne Aar har Regimentet levet under skiftende Forhold, garnisoneret samlet og spredt og delt Medgang og Modgang med andre af Hærens Afdelinger, men derved skal i Dag ikke dvæles.

Stabssergenterne Jensen, Bossing og Herhold.
Ritmestrene Garde-Jørgensen og Johnke
Oberstløjtnant Engelbrecht. Premierløjtnant Bojesen-Trepka.
Generalmajor Balle.
Oberstløjtnant Moltke

Paraden i Anledning af Gardehusarregimentets 150-Aars Jubilæum d. 10. Februar 1912

Ved denne Højtid skal kun fremkaldes i Erindringen de Dage og Navne, som hører til Regimentets bedste Minder og som bestandig skal holdes højt i Ære, fordi dets Eskadroner da kæmpede tappert for Konge og Fædreland. Regimentets Hædersdage er:

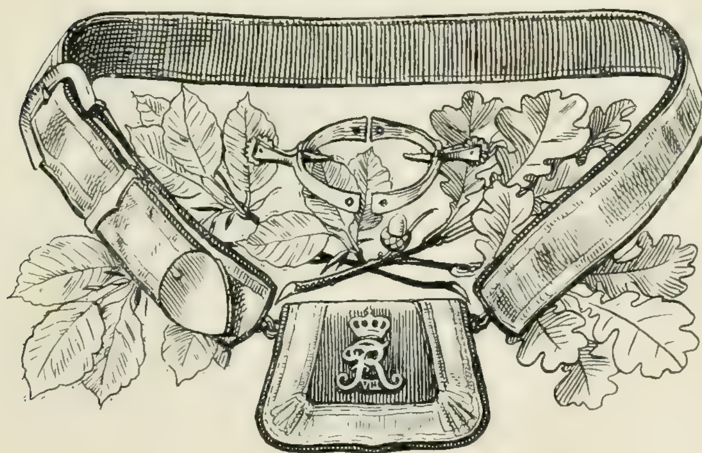
D.	31.	Maj	1809	ved	Stralsund
„	4.	September	1813	„	Gadebusch
„	18.	September	—	„	Zarrentin
„	7.	Oktober	—	„	Weisser Hirsch
„	10.	December	—	„	Sehested
„	7.	Juni	1848	„	Hopdrup
„	23.	April	1849	„	Kolding
„	28.	Juli	1850	„	Jagel.

Maatte Gardehusarregimentet med disse og andre gode Minder for Øje ogsaa i Fremtiden hævde sine smukke Traditioner og føje nye til, og maatte det altid virke til Gavn og Hæder for Konge og Land og til Ære for sig selv.

. . . .

Som saa ofte tidligere har Regimentet ogsaa i Dag rig Anledning til at mindes og hylde Kongen.

Kongen leve!“

FORKORTELSER OG DERES BETYDNING

Ønsket om at sætte de Officerer og Ligestillede, der har været ansatte eller under Krigen tjenstgørende ved Regimentet, et Minde, har ført til de efterfølgende biografiske Oplysninger, der af Hensyn til Bogens Omfang er indskrænkede betydeligt.

Ud for Aarstallene er kun angivet de paagældende Personers Ansættelse ved eller Forfremmelse indenfor Regimentet og tilsidst, hvad der er bekendt om hver enkelt. Pladsforholdene har heller ikke tilladt at oplyse om, at mange Officerer har faaet reserveret Anciennitet nogen Tid, før de opnaaede Karakter eller virkelig Udnævnelse, og at holde disse to Forhold ud fra hinanden. Som Følge heraf er det søgt gennemført kun at angive det Aar, i hvilket Officererne fik Ret til at føre deres Titel ɔ: blev karakteriserede eller, da Karakterisering ved Hærloven af 1867 bortfaldt, udnævnte. Det militære »von«, der d. 23. December 1860 »ved tjenstlige Lejligheder« blev afskaffet og »ikke mere tillagt nogen«, er strøget undtagen foran de Familienavne, hvor det endnu bevares. »v.« og »von« er anført foran enkelte danske og foran fremmede adelige Slægters Navne.

K = Kornet
S = Sekondløjtnant
Lt i Res = Løjtnant i Reserven
P = Premierløjtnant
R = Ritmester
M = Major
Ol = Oberstløjtnant
O = Oberst
Gm = Generalmajor
Gl = Generalløjtnant
Komm = Kommandør
Kavinsp = Kavaleriinspektør
Geninsp = Generalinspektør
Aud = Auditør
Int = Intendant
-dyrl = -dyrlæge
U- = Under-
R- = Reserve-
K- = Korps-
O- = Over-

S- = Stabs-
Kmj = Kammerjunker
Kmh = Kammerherre
Ghmrd = Geheimekonferentsraad
s = som
tjg = tjenstgørende i Hæren eller Regimentet
kar = karakteriseret
u f Nr = uden for Nummer
konst = konstitueret
Rgmt = Regiment
Rmk = Remontekommissionen
DM = Dannebrogsmand
R* = Ridder af Dannebroge
K*, K^1 og K^2 = Kommandør, af 1. og 2. Grad af Dannebroge.
SK* = hvid Ridder eller Storkors af Dannebroge
RE* = Ridder af Elefanten
M f D R = Medaille for Druknedes Redning

OFFICERER OG LIGESTILLEDE, DER HAR VÆRET ANSATTE ELLER UNDER KRIGEN TJENSTGØRENDE VED GARDEHUSARREGIMENTET ELLER DETTES STAMAFDELINGER 1762—1912.

Aagaard, Johan, 1863, S, Strandkontrollør, †.
v. Abercron, Ernst Carl Ulrich Heinrich, 1839 S, 1849 P, 1858 Ritmester, R*, †.
v. Ahlefeldt, Wulff Christopher, 1788 Ritmester, Ghmrd, Kmh, SK*, DM, til Lindau, †.
Ahlefeldt-Laurvig, Erik Otto Sigismund, Greve, 1908 s Premierløjtnant, tjg.
— Frederik Julius, Greve, 1890 Sekondløjtnant, Hofj.
— Richard Julius Frederik, Greve, 1839 S, kar Ritmester, †.
— Sigismund Ludvig, Greve, 1867 S, Kmh, Hofj, R*, til Ulstrup.
Ammitzbøll, Ingomar Johan Nicolai Theodor, 1864 S, til Flynderupgd, †.
Amsinck, Rudolph, 1851 s Sekondløjtnant, †.
Andersen, Axel Peter Gudmund, 1906 R-dyrlæge, praktiserer i Hedensted.
d'Angely, Franciscus Maria, Chevalier, 1762 s Major, †.
Arntz, Hans, 1789 K, 1792 S, 1798 P, 1802 R, kar Oberstløjtnant, †
— Martin, 1792 K, 1800 S, 1808 Premierløjtnant, †.
Ask, Rasmus Nielsen, 1904 Reservedyrlæge.
Asp, Vilhelm Christian Georg, 1865 s U-læge, Korpslæge, R^r, †.
Augustenborg, Christian Friederich August, Hertug af Slesvig-Holsten-Sønderborg, 1814 Ol, kar Generalløjtnant, †.
Bach, Johan Georg Christoph, 1762 Oberstløjtnant, †.
Bache, Gustav Harald, 1896 s K-læge, 1907 s Overlæge, R*, tjg.
Bagge, August Henrik Louis, 1887 S, Direktør.
Balle, Carl Gustav, 1875 S, 1878 P, Generalmajor og Generalinspektør, K^2, DM, tjg.
v. Bardenfleth, Johan Adolph, 1850 s P, Ritmester, Kmh, †.
Barnekow, August Carl Ferdinand, 1835 S, Ritmester, Toldforvalter, †.
v. Baudissin, Franz Joseph Christian, Greve, 1809 S, kar Ritmester, Kmh til Borstel, †.
Beck, Andreas Carl, 1802 K, 1807 S, 1811 P, 1817 R, Branddirektør, R*, †.
Behrend, Frederik Wilhelm, 1854 konst Int, Overkrigskommissær, †.
Bendixen, Benedict Friederich, 1785 s Sekondløjtnant, †.
Bendz, Iacob Christian, 1833 Rgmtskirurg, Overlæge, Professor, R*, DM, †.
— Wilhelm Ferdinand, 1863 s S, 1864 P, Kaptajn, Branddirektør, R*, †.
v. Bennigsen, Ernst Christian, Friherre, 1790 K, 1797 S, 1803 P, 1808 Ritmester, R*, †.
von Benzon, Christian, 1882 s P, 1896 s R, 1904 Ol og Chef, Oberst (Rmk) Kmh, tjg.
— Jacob, 1813 s S, 1820 P, kar Ritmester, †.
v. Berger, Ernst Ludvig, 1783 S, 1790 P, 1798 R, 1810 M, Gm, Kavinsp, Kmh, SK*, DM, †.
v. Berger, Valentin, 1779 Ol, 1785 Chef, 1789 O, 1795 Gm, 1810 Gl, Kmh, SK*, DM, †.
Bergstedt, Jacob, 1780 Sekondløjtnant, †.
v. Bernstorff, Andreas Hartvig Barthold Friederich, 1788 R, kar Major, Kmh til Grünhorst m fl, †.
Bernstorff-Gyldensteen, Andreas Erik Henrik Ernst, Lensgreve, 1809 S, 1814 P, kar R, Kmh, R*, DM, †.
Bernstorff, Friederich, Greve, 1790 S, 1792 P, Landraad, Kmh til Dreilützow m fl, †.
— Johan Hartvig Ernst, Greve, 1788 R, 1789 M, Kmh til Wotersen m fl, †.
— Magnus Carl, Greve, 1801 s R, 1812 M, Ol, Kmh til Bernstorff, †.
Berregaard, Henrich 1804 K, 1807 S, Ol, Kmh, Kavaler hos Frederik VII, K^1, DM, †.
Berth, Jacob, 1797 K, 1804 S, 1810 P, kar Ritmester, †.
Bertouch, Friederich Julian Christian, 1792 s R, Kmh til Søholt, †.
— Ernst Rudolph, Friherre, 1832 s S, 1840 P, kar Ritmester, Kmh, R*, †.

Bibow, Carl Frederik August, 1863 Sekondløjtnant.
Biehl, Carl, 1762 s S, 1764 P, Major, †.
Bielefeldt, Carl Friederich Wilhelm, 1802 K, Premierløjtnant, †.
Blechingberg, Gerhard, 1762 Major, †.
Blucher, Frederik Emanuel, 1839 R, Generalmajor, Kmh, K^1, DM, †.
Blücher-Altona, Conrad Fergus Carl Lebrecht Gotthard, Greve, 1859 S, Kmh, †.
— Gustav Bridges Fergus Gotthard Lebrecht, Greve, 1895 S, 1906 s P, tjg.
— Gustav Carl Friederich, Greve, 1818 S, 1832 P, 1838 R, kar Oberst, Hofchef, Kmh, K^1, DM, †.
Blome, Otto, Greve, 1824 s R Tilladelse til at bære Husaruniform, 1833 M, 1838 Ol, Gesandt, Kmh, SK^*, DM, †.
Bodenhoff, Rasmus Friederich, 1807 K, 1809 S, 1814 P, 1832 R, 1835 Major, R^*, DM, †.
Boeck, Ernst, 1878 P, Ritmester, Kmj, R^*.
Bojesen-Trepka, Vilhelm Holten, 1910 s P, Adjutant, Kmj, tjg.
Bojsen, Peter Outzen, 1864 s U-læge, Stadslæge i Aalborg, R^*, DM, †.
Bonnichsen, Peter, 1788 K, 1790 S, 1797 P, kar R, Kancelliraad, †.
Borberg, André Martinus, 1872 R, 1882 s Ol og Chef, 1883 Oberst, R^*, DM, †.
Borch, Johan Peter William, 1862 s Int R^*, DM, †.
Bornemann, Cosmus, 1854 s S, Premierløjtnant, †.
Brasen, Christian Emil, 1874 Int, S-int, Etatsraad, R^*, DM og M f D R.
Breckwoldt, Johan Joachim, 1818 s S, 1824 P, 1832 R, 1850 M, Postmester, R^*, †.
v. Bredow, Johan Wilhelm, 1776 P, 1781 R, kar Major, †.
von Bretton, Christian Frederik, Baron, 1864 S, Premierløjtnant, Kmj, †.
Breuning-Storm, Hother Axel, 1874 R-læge, Dr med, Stabslæge ved Marinen, R^*, DM, tjg.
Bricka, Frederik Wilhelm Theodor, 1856 s Overlæge, K^2, DM, †.
v. Brockdorff, Christian, 1778 S, Toldinspektør, †.
— Joachim Christian, 1762 S, Ritmester, †.
— Adolph Friederich Schack, 1832 s S, 1837 P, Major, Kmh, R^*, †.
— Frantz Bülow Schack, 1864 s R, kar Ol, til Neu-Burgfried, R^*, †.
Brockenhuus von Løvenhielm, Johan Bülow, 1838 S, kar Ritmester, Hofj, R^* til Vejrupgd, †
Brockes, Christian Wilhelm, 1776 S, 1784 P, 1788 R, Oberstløjtnant, †.
Brorson, Christian Sophus, 1858 s U-læge, Korpslæge, †.
Bruhn, Adam Henrich, 1882 s P, Ritmester, Kmj, R^*.
— Carl Julius, 1849 s P, kar Oberst, R^*, †.
Brun, Constantin, 1885 S, Gesandt, Kmh, SK^*, DM.
Bruns, Nicolai Peter, 1797 K, 1804 S, 1810 P, kar Major, til Lle. Mørkegaard, †
Bruun, Adolf Christian, 1762 P, Ritmester, Justitsraad til Ulstrup, †.
Buchholtz, Caspar Christopher, 1796 U-læge, O-læge og Brigadekirurg, †.
von Buchwaldt, Carl Eduard Friederich Franciscus, 1864 S, Kaptajn, Kmj, †.
— Friederich Otto Christian, 1856 s P, kar Ritmester, Hofchef, Kmh, K^1, DM, †.
Bundsgaard, Anders, 1906 Reservedyrlæge.
von Bülow, Christian Vind, 1788 s P, 1790 R, 1805 M, 1810 Ol, 1814 O, Gm, Kmh, K^1, DM, †.
— Ludvig Wilhelm, 1778 M, 1789 Ol, kar Oberst, Kmh, †.
— Valdemar Emil Adelbert, 1910 Lt i Res, til Grushøj.
Bølck, Julianus, 1869 s P, Oberst, K^2, DM, †.
Carlsen, Carl Andreas, 1797 K, 1804 S, Overkrigskommissær, †.
Carstens, Gotthard Friederich, 1791 K, 1799 S, 1804 P, 1810 R, kar Major, †.
Castenschiold, Henrik, 1856 s R, 1865 s M, 1867 O, kar Generalmajor, Kmh, K^1, DM, †.
Castenskiold, Anton, 1886 s P, 1898 Ritmester, Kmj, R^*.
— Gustav, 1849 s P, Generalmajor og Generalinspektør, SK^*, DM, †.
— Ludvig, 1849 s S, 1849 P, Ritmester, Hofchef, Kmh, Ghmrd, SK^*, DM, †.
— Frederik, Grevenkop, 1864 S, kar Ritmester, til Gyllingnæs, R^*.
— Hans Schack Helmuth, Grevenkop, 1862 s S, kar Ritmester, Kmh, Hofj, R^*, til St og L Frederikslund.
Castonier, Falk Daniel, 1762 R, kar Oberstløjtnant, †.
Christensen, Christian Peter, 1780 S, kar Generalmajor, R^*, †.
Christiani, Peter Andreas, 1797 K, kar Premierløjtnant, †.
v. Christmas-Dirckinck-Holmfeld, Walter Edmund, 1856 s S, 1864 P, 1877 s R, kar Oberstløjtnant, Kmh, Hofj, R^*.
Claessen, Niels Andreas Laurentius, 1794 K, kar Kaptajn, †.
Clausson-Kaas, Jens Adolph Frederik, 1851 s P, kar Ritmester, Kmj, R^*, †.

Colbiørnsen, Hans Christian, 1808 K, 1809 S, Kmj, Hofj, R* til Kirstineberg og Søholm, †.
Corvinius, Andreas Johan, 1797 K, 1804 Sekondløjtnant †.
Crone, Christian, 1878 P, Ritmester, Kmj, R*.
— Conrad Wilhelm, 1856 s S, 1860 P, Ritmester R*, †.
Curjel, Julius Salomon, 1867 s Korpslæge, R*, †.
Dahl, Jens Christian, 1842 s P, 1849 R, 1860 M, Oberst, Kmh, K^1, DM, †.
Dahlgreen, Oscar Valdemar, 1908, Sekondløjtnant.
Damm, Hjalmar Birger, 1894 R-læge, Dr med, praktiserer i Kjøbenhavn.
Dan, Ulrich Christian, 1801 Aud, By- og Herredsskriver, †.
Dannemard, Frederik Vilhelm, Greve, 1828 S, 1835 P, 1838 R, 1840 M, kar Oberst, Kmh, K^1, DM, til Aastrup, †.
Danneskiold Samsøe, Otto Ludvig August Balthazar, Greve, 1864 S, Premierløjtnant, Hofj, †
— Knud, 1900 s P.
v. Derschau, Carl Christian, 1791 s Major, †.
van Deurs, Carl Eduard Rudolf, 1887 S, kar Kaptajn, Kmj, R*.
Dormeyer, Reinhardt, 1789 K, 1792 S, 1799 P, 1807 Ritmester, †.
Dorph, Frantz, 1848 Overlæge, R*, DM, †.
v. Dorrien, Liebert Hieronymus, 1792 s Ol, kar Generalmajor, †.
Dugge, Wilhelm August, 1794 K, Løjtnant, †.
Drechsel, Christian Henrich, 1776 Sekondløjtnant, †.
— Christopher Ernst, 1792 K, 1799 S, 1804 P, 1808 R, 1824 M, kar Ol, Toldkasserer, †.
— Georg Vilhelm, 1762 s R, 1774 M, Oberst, †.
v. Düring, August Wilhelm Friederich Benedikt Otto, 1788 S, Oberst, Kmh til Østerbygd og Vamdrupgd, †.
— Ernst Frederik Wilhelm August Carl, 1849 S, 1860 P, kar Ritmester, Hofjunker R*, †.
Dyssel, Claus Barfoed, 1781 S, kar Premierløjtnant, i fremmed Tjeneste, †.
Edward VII, Konge af Storbritannien og Irland, Kejser af Indien, Æresoberst d 28. Juli 1879, †.
v. Eelking, Herman, Friherre, K 1796, kgl og kejserlig Oberst, Dr jur, til Weisenburg, †.
Egede-Lund, Hans Peter, 1884 s R, Oberst K^2, DM.
Ekman, Svend Aage, 1910 s P, Kmj, tjg.
Elliot, Stanislaus, Greve, 1762 Ritmester, †.
von Ellbrecht, Eberhard van Deurs, 1857 s S, 1864 P, kar Ritmester, Kmj, †.
Elphinstone, Georg, 1791 Kornet, †.
Engelbrecht, Carl Christian Emil, 1872 R, Generalmajor og Generalinspektør, SK*, DM.
— Frederik Carl Johannes, 1881 S, 1888 s P, 1899 R, 1907 Ol og Chef, Kmh, R*, DM, tjg.
Engelsted, Niels, 1778 S, 1782 P, 1788 R, 1801 M, kar Generalmajor, K^2, DM, †.
Erichsen, Niels, 1842 s Rgmtsdyrlæge, DM, †.
Esmann, Sigvard Theobald Thorvald, 1903 s R, Oberstløjtnant ved 4. Dragonregiment Kmj, tjg.
Ewald, Eduard, 1811 s S, 1815 P, kar Oberstløjtnant, R* til Sophienhof, †.
— Enevold, 1774 S, 1778 Premierløjtnant, †.
— Johannes, 1799 K, 1804 S, 1810 P, kar Oberstløjtnant, K^2, DM, †.
Fabricius, Eduard, 1834 s S, 1837 P, kar Ritmester til Skovsgd. m fl, †.
Faith, Johan Georg, 1792 K, 1799 S, 1804 P, kar Ritmester til Oust Mølle, †.
Falkenberg, Bror Henrik, Friherre, 1864 s Sekondløjtnant, svensk Frivillig, †.
Falkenskiold, Arnold, 1762 K, 1764 S, kar Oberstløjtnant, til Sæbygaard, †.
Fangel, Sophus Böy, 1876 Reservelæge, †.
Faxøe, Nicolaus, 1762 K, 1763 Sekondløjtnant, †.
Feldtmann, Johan Friederich Vilhelm, 1810 Rgmtsdyrlæge, †.
Fencker, Frederik Christian, 1863 s P, kar Ritmester, †.
Flindt, Carl Ludvig Henrich, 1808 K, 1809 S, 1813 s P, Generalmajor og Kavinsp, K^1, DM, †.
— Christian, 1799 Regimentskvartermester, †.
— Christian Christopher, 1781 S, 1788 P, 1791 R, 1806 M, 1811 Ol, kar Oberst til Nielstrup, †.
— Henrich August, 1777 S, 1788 P, 1789 R, 1803 M, 1809 Ol, Oberst og Kavinsp, K^1, DM, †.
— Jacob Wilhelm, 1791 s S, 1791 P, 1800 R, kar Major, †.
— Julius, 1788 K, 1790 Sekondløjtnant, i fremmed Tjeneste, †.
Florentzen, Peter Theodor, 1854 konst Dyrl, 1861 Rgmtsdyrl, 1867 Overdyrlæge, R*, †.
Fog, Ove Conrad Ludolph Holbøll, 1896 s Int, Overintendant, ved Forplejningskorpset, Kmj, tjg.
de Fontenay, Caspar Friederich, le Sage, 1783 S, 1790 P, kar Ritmester, †.
— Holger Carl Christian, le Sage, 1907 s P u f Nr.
v. Freiesleben, Johannes, 1812 S, kar Generalmajor, R*, DM, †.
— Peter, 1780 S, kar Ritmester, †.

v. Freiesleben, Theodor, 1872 R, Generalmajor og Generalinspektør, SK*, DM, †.
Frieboe, Friederich Casper Conrad, 1800 s R, 1813 O og Chef, 1817 Gm, 1830 Gl, kar General, Kmh, SK*, DM, †.
Fries, Christian, 1764 s S, kar Oberstløjtnant, †.
— Nicolai, 1793 K, 1802 S, 1809 P, kar Ritmester, Stiftslandinspektør, †.
Friis, Christian Lauritz, 1861 s Rgmtsdyrl, Stabsdyrlæge, Etatsraad, K^2, DM, †.
— Steffen Christian Julius Langkilde, 1888 R-Dyrl, Stabsdyrlæge, R*, DM, tjg.
Frijs, Carl Ludvig, Greve Krag Juel Vind, 1800 K, 1806 S, 1810 P, 1816 s R, 1834 Major, Kmh, R* til Juellinge, †.
Frijs, Julius Benedictus, Greve Krag Juel Vind, 1886 s P, kar Ritm, Staldmester, Kmh, K^1, DM.
From, Josva, 1895 Aud, Justitiarius i Kjøbenhavns Kriminal- og Politiret, R*.
Funch, Christian Wildenradt, 1810 S, 1814 P, 1827 R, 1838 M, 1842 Kommandør, kar Oberst, R*, †.
— Frederik Casper Conrad Frieboe, 1867 S, Besidder af det Frieboeske Fideikommis, †.
— Friederich Christian, 1789 K, 1792 S, 1798 P, 1805 R, 1816 M, Oberstløjtnant, †.
— Michael Johannes, 1798 K, 1804 S, 1810 Premierløjtnant, †.
v. Fölckersahm, Michael Christoph Reinhold, 1762 P, Ritmester i russisk Tjeneste, †.
Fönss, Friederich Jørgen, 1780 S, kar Overkrigskommissær, †.
Gade, Christian Friederich, 1816 S, Ritmester, †.
— Rasmus, 1779 P, 1786 R, 1795 M, 1804 Ol, 1809 O, kar Generalmajor, †.
Ulrich Mathias, 1798 K, 1804 S, 1810 P, 1816 R, 1831 Major, †.
Gandil, Louis, 1819 Sekondløjtnant, Toldkontrollør, †.
Garde-Jørgensen, Carl Georg, 1893 s P, 1907 s Ritmester, Kmj, R*, tjg.
Gautier, Gotfred, 1905 Korpsdyrlæge, tjg.
Gersdorff, Poul Rosenørn, 1764 Ritmester, Kmh, Ghmrd, SK*, DM til Fraugdegd. og Vosnæsgd., †.
Gether, Carl Christian Leopold, 1782 S, 1789 P, 1791 R, 1807 M, 1812 Ol, 1817 kar Oberst, †.
— Hemming Andreas, 1820 S, 1832 P, kar Ritmester, Postmester, †
Giellerup, Carl Ludvig, 1819 s S, kar Oberst, †.
Giörtz, Hans Christian Nicolai, 1896 Aud, Generalauditør, R*, tjg.
Gotschalk, Eduard Gustav, 1857 s P, Ritmester, †.
v. Grabow, Armin, Friherre, 1850 Premierløjtnant, fra østerrigsk Tjeneste, Frivillig.
Grut, Svend Aage, 1896 s P, kar Ritmester, Kmj, M f D R, †.
Grønlund, Martin Ingwersen, 1905 K-læge, 1907 O-læge, Stabslæge, R*, tjg.
Grønning, Peter Valdemar, 1874 S, kar Ritmester, R*.
Gulstad, Frederik Moritz Emil, 1848 s P, 1849 R, kar Oberst, R*, DM, †.
v. Gundlach, Ehrenreich Johan Christian, 1762 P, kar Ritmester, †.
Gyldendal, Jens Kraft, 1809 S, Overkrigskommissær, †.
Gyldenstierne-Sehested, Johan Friederich, 1788 R, kar Generalmajor, Kmh, †.
Gyllich, Geert Sørensen, 1813 S, 1828 P, kar Ritmester, Slotsforvalter, †.
von Gähler, Caspar Friederich, 1762 R, 1773 Ol, 1780 O, 1785 Chef, kar Generalmajor, †.
Götsche, Nicolaus, 1808 K, 1809 Sekondløjtnant, †.
v. Haffner, Waldemar, 1836 S, 1847 P, 1852 R, kar Oberst, Kmj, R*, †.
Hancke, Christian Friederich, 1791 K, 1799 S, 1804 P, † ved Stralsund 1809.
Hansen, Anton Andreas Ditlev, 1857 Underlæge, M f D R, †.
— Carl Emil, 1856 s P, 1871 s R, Oberst, K^1, DM, †.
— Iver, 1828 Rgmtsdyrlæge, †.
Hansteen, Iver Theodor, 1861 s Dyrl i Armeen, Overdyrlæge, R*, †.
Harald, Christian Frederik, Kgl. Højhed, Prins til Danmark, 1898 s S, 1899 P, 1912 R, RE*, DM.
v. Harten, Heinrich Christian, 1884 R-læge, Stabslæge, Dr med, K^2, DM, tjg.
Hartmann, Hans Henrik, 1797 Eskadronskirurg, †.
Hasselager, Christian Frederik Brasch, 1896 Sekondløjtnant, til Tvinnemosegd.
Haste, Wilhelm Ferdinand August, 1817 s S, 1828 P, 1835 Ritmester, †.
Haxthausen, Christian Friederich, 1781 s R, 1788 Major, Kmh, †.
Hedemann, Christian Carl Frederik, 1867 Int, Premierløjtnant, Kmh, K^2, DM.
— Ernst Emil Rosenørn, 1890 Sekondløjtnant.
Hegermann-Lindencrone, Cai Ditlev, 1834 s P, 1838 R, 1849 M, Generalløjtnant, Kmh, SK*, DM, †.
— Diderik William, 1848 s P, 1850 R, 1864 M og Komm., 1866 Ol, Oberst, Kmj, R*, DM, †.
— Johan Frederik, 1875 s P, 1885 s Ol og Chef, 1892 O, Generalmajor og Generalinspektør, Kmh, K^1, DM.
— Johan Henrik, 1864 S, Gesandt, Kmh, SK* i Diamanter, DM.
— Johan Herman, 1898 s P, Ritmester ved 5. Dragonregiment, Kmj, tjg.

Heiliger, Abraham, 1804 Kornet, †.
Hein, Adolph Christian Friederich, 1788 s S, 1789 P, 1791 R, Major, Generalkrigskommissær, †.
Helger, Holger Jensen, 1906 S, 1912 Lt i Res, Direktør.
Heramb, Frederik Jørgen, 1863 s M, Oberst, K[1], DM, †.
Heyde, August Ludvig, 1800 Underkirurg, †.
Heyerdahl, Christian Leschly, 1907 R-læge, Korpslæge, Dr med, tjg.
Hessen-Philipsthal-Barchfeldt, Friederich Wilhelm Carl Ludvig, Prins af, 1792 R, 1807 M, 1812 Ol, Generalmajor, RE*, †.
Hirschfeldt, Friederich Christian, 1780 Rgmtskvartermester, kar Ritmester, †.
de Hoffmann, Jens Halchuus, 1793 K, 1802 S, 1809 P, 1813 Ritmester, R*, †.
Holck, Harald Ludvig, Greve, 1842 Aud, Overauditør, Udskrivningschef, Kmh, R*, †.
Holm, Christian Frederik, 1892 S, Grosserer.
Holmer, Waldemar, 1864 s U-læge, Dr med, Professor, Overkirurg, R*, †.
Holmsen, Hans Vangensten, 1848 s S, norsk Frivillig, Oberstløjtnant, †.
Holst, Christian Andreas, 1786 Aud, kar Overauditør, †.
v. Holstein, Ernst Friederich, 1819 S, 1829 P, kar Ritmester, Overpostmester, Kmh, K[1], DM, †.
— Frederik Conrad, 1867 S, 1898 s R, kar Oberstløjtnant, R*.
— Heinrich Christopher, Greve, 1810 s S, 1812 P, Hofj, R* til Newersdorff, †.
Holten, Christian Ludvig, 1762 R, Oberst, †.
— Jens Peter, 1888 s K-dyrl., 1894 Overdyrlæge, R*, DM, †.
Horn, Friederich Bogislaus, 1789 R, 1799 M, kar Oberstløjtnant, †.
Hougton, Georg Christian, 1829 Eskadronskirurg, †.
Hviid, Jens, 1762 P, 1762 R, Kammerraad, †.
Hwiid, Paul Mathias, 1791 s P, kar Oberst, †.
Hyllested, Carl Anthon, 1813 Rgmtskvartermester, Justitsraad, †.
Hüseler, Ditlev Frederik, 1848 Dyrlæge.
Ibsen, Frederik, 1884 S, 1893 s P, kar Ritmester, Kmj, †.
von Irgens-Bergh, Thorvald Wilhelm Christian, 1856 s P, 1864 Ritmester, Kmj, R*, †.
Jacobsen, Børge, 1778 Sekondløjtnant, †.
— Gottlob Wolrath, 1780 Sekondløjtnant, †.
— Jørgen Øst, 1907, Sekondløjtnant.
— Lorentz Peter, 1816 Sekondløjtnant, †.
— Niels, 1873 R-dyrl, Distriktslæge og aut Dyrlæge i Frederikshavn.
Jensen, Morten, 1838 kar Rgmtsdyrlæge, 1848 til Tjeneste, †.
Jespersen, Christian Magdalus, 1888 Aud, Birkedommer, R*, DM.
— Niels Christian, 1910 Reservedyrlæge, praktiserer i Odense.
— Otto Christian, 1875 Reservelæge, praktiserede i Kjøbenhavn †.
Jessen, Carl Christian, 1886 R-læge, praktiserer i Kjøbenhavn, Professor.
Johansen, Alfred Emil Theodor, 1864 konst Int.
Juel, Arnoldus, 1780 S, 1788 P, 1790 R, 1805 M, kar Oberstløjtnant, †.
— Niels Joachim Christian Gregers, 1887 S, Hofj, R*, DM til Mejlgaard og Østergaard.
— Niels Krabbe, 1812 S, 1819 P, 1830 R, R*, DM, †.
Jürgensen, Jürgen Bruun, 1862 s S, kar Ritmester, Kontorchef i Finansministeriet, †.
— Lüder, 1785 K, 1788 S, kar Premierløjtnant, †.
Jöhnke, Einar Viggo, 1895 s P, 1910 Ritmester, Kmj, R*, tjg
Jørgensen, Carl Alfred, 1895 Reservedyrlæge, praktiserer i Storehedinge.
— Harald Julius, 1870 s Ritmester, R*, †.
— Johan From, 1826 Eskadronskirurg, kar Bataillonskirurg, †.
— Jørgen Frederik, 1856 s Overlæge, R*, DM, †.
Ketelsen, Hans, 1893 Reservedyrlæge, praktiserer i Kjøbenhavn.
Kier, Christian Ludvig, 1864 konst Int, Overretssagfører i Aarhus, R*, DM.
Kiær, Frits Frederiksen, 1845 s S, 1865 s R, kar Generalmajor, Kmh, Gesandt, SK*, DM, †.
— Hans Frederik August, 1868 S, 1872 P, 1884 s R, 1903 s Oberst og Chef, Kmh, R*, DM.
Kiölstrup, Christian Friederich, 1803 Rgmtskvartermester, Justitsraad, †.
Klaba, Jacob Anthon, 1774 S, kar Premierløjtnant, i fremmed Tjeneste, †.
v. Kleist, Valentin Ulrich, 1789 K, 1796 S, 1800 P, 1807 R, 1818 Major, †.
Knudsen, Edmund Otto Gustav Christian Jacob Thomas Africanus, 1859 Aud, Assessor i Højesteret, K[2], DM, †.
— Søren Friis Smith, 1874 S, Boghandler, Søretsmedlem m m i Struer.
Knuth, Adam Christopher Frederik, Greve, 1808 K, 1809 S, kar Ritmester, Kmj, †.
Koch, Peter Didrik, 1885 Reservelæge, Dr med, praktiserer i Kjøbenhavn, R*.

Koefoed, Ole Hansen, 1836 Eskadronskirurg, 1837 kar Bataillonskirurg, †.
— Peter Frederik Christian, 1863 Aud, 1867 Overauditør, Etatsraad, R*, DM.
Kopp, Johan Siegfried Julius, 1838 s P, Ritmester, Postmester, R*, †.
Kossela de Solna, Johannes, 1762 R, kar Major, i fremmed Tjeneste, †.
Krabbe, Iver, 1894 S, Auditør i Hæren, Kmj, tjg.
Kragh, Hans Christian, 1856 Rgmtsdyrlæge, †.
Krieger, Hans Christian Frederik Vilhelm, 1856 s M, 1859 Ol, Oberst, Kmj, R*, †.
v. Krogh, Carl Christian, 1866 s P, Ritmester, Kmh, R*, DM, †.
Lachendorph, Henrich Christian Eilert, 1782 S, 1788 P, 1791 R, kar Major, †.
de la Laing, Robert William Crawford Meason, 1850 S, 1856 s Premierløjtnant, R*, DM, †.
Lange, Carl Wilhelm, 1842 s Overaud, Generalint ved Civillisten, K^1, DM, †.
— Christian, 1776 S, kar Premierløjtnant, †.
Langsted, Lauritz Christian, 1835 S, 1847 P, 1851 R, kar Oberst, R*, †.
Lassen, Jørgen Alexander, 1816 Sekondløjtnant, †.
— Lars Christian, 1832 Aud, 1837 Overauditør, †.
Laub, Hieronymus, 1885 s O-læge, Generallæge K^1, DM, †.
Lautrup, Henrik Jacob, 1848 s P, kar Major, Udskrivningschef, til Cabbel, R*, †.
Lembcke, Cay, 1910 s P, Kmj, tjg.
Lerche, Gustav, Baron, 1888 s P, kar Ritmester, Hofj, Kmj til Birkendegaard.
— Henrik Georg Flemming, 1818 S, 1828 P, 1837 Ritmester, Kmh, †.
— Jacob Friederich Ferdinand 1790 K, 1798 S, 1803 P, 1810 R, kar Oberstløjtnant, Kmj, †.
Leth, Johan Frederik, 1762 R, kar Generalløjtnant, SK*, †.
v. Leuenfeldt, Friederich Ernst Christian, 1762 Sekondløjtnant, i fremmed Tjeneste, †.
Lewerentz, Johan Martin, 1780 Rgmtsfeltskiær, †.
v. Lewetzow, Cai Diderich, 1806 K, 1809 Sekondløjtnant, †.
Lillienskiold, Adam Valdemar, 1849 s P, kar Oberstløjtnant, R*, †.
— Carl Anton Frederik, 1854 s R, kar Oberst, R*, †.
Lindholm, Victor, 1879 Sekondløjtnant, i fremmed Tjeneste, †.
— Vilhelm Otto Victor, 1882 S, Premierløjtnant, Kmj, †.
— Vilhelm, 1837 S, 1848 P, 1851 R, Oberst, Kmh, K^2, DM, †.
Lorentzen, Niels Sophus, 1887 Dyrlæge paa Jægersborg, R*, tjg.
von Lowtzow, Carl Heinrich, 1790 K, 1792 Sekondløjtnant, †.
Luckner, Ferdinand Wilhelm Christopher, Greve, 1813 S, kar Ritmester, Hofj til Schulenburg, †.
— Wilhelm Johann Heinrich, Greve, 1831 S, Ritmester, Gesandt, Kmh, Hofj til Alt-Franken, †.
Lunn, Henrik Villars Jacob, 1900, Sekondløjtnant.
v. d. Lühe, August Wilhelm, 1798 Kornet, †.
— Carl Gottlieb Joachim, 1778 P, kar Oberstløjtnant, Kmh, †.
Lüttichau, Adam Mogens Holger, 1762 K, 1763 S, Kmh til Nordskov og Nivaa, SK*, †.
Lützau, Frederik Georg, 1863 s M og Kommandør, Oberst, Kmh, R*, DM, †.
Lytzen, Frederik Emanuel, 1833 S, 1838 P, 1849 R, 1862 M, kar Ol, Udskrivningschef, Kmh, R*, †.
Lövenfeldt, Friederich, 1884 R, Oberst, Kmh, K^1, DM.
Lövenskiold, Carl Severin Christian Herman, Baron, 1804 s Sekondløjtnant, Kmh, Hofj, †.
— Eggert Christopher Friederich, Baron, 1790 K, 1798 S, 1803 P, Ritmester, Kmh, Hofj, K^2, DM, †.
Lyksborg, Julius, Prins af Slesvig Holsten-Sønderborg, 1864 Ol med G H R's Uniform, Generalmajor, RE*, DM, †.
v. d. Maase, Christian Rostgaard, 1869 s R, kar Generalmajor, Kmh, Staldmester, K^1, DM, †.
— Friederich Anton Adam, 1789 K, Major, Kmh, Staldmester, R* til Anholt og Krogerup, †.
— Ove Frederik Gustav Rostgaard, 1900 S, 1901 Premierløjtnant, Kmj, u f N.
Marcher, Benjamin, 1816 S, 1828 P, 1834 R, 1854 s M og Kommandør, 1856 Ol og O, 1863 Generalmajor, Kmh, K^1, DM, †.
— Frantz, 1864 frivillig Officersaspirant, Partikulier.
— Niels Joachim Christian, 1848 s S, 1849 P, kar Oberst, K^2, DM, †.
— Theodor Koefoed, 1847 s S, 1849 P, 1862 Ritmester, R*, †.
— Wilhelm Frimann, 1860 s S, 1867 Premierløjtnant, †.
Martens, Vilhelm Valdemar, 1906 s Ritmester, Kmj, R*.
Martini, Ferdinand, 1762 Rgmtsfeltskiær, †.
Meier, Christian Balthazar, 1763 s Aud, Generalkrigskommissær, †.
Mentzdorff, Julius Lebrecht, 1788 K, 1789 S, 1791 P, Toldkontrollør, †.
Mertens, Johan Friederich, 1791 K, 1798 S, 1803 P, 1810 Ritmester, †.
v. Messaros, Wenceslaus, 1762 Ritmester, i fremmed Tjeneste, †.

Meyer, Leopold, 1883 R-læge, Dr med, Professor ved Universitetet, R*.
— Ludvig Ferdinand Christian, 1863 s Premierløjtnant, †.
Miles, Friederich, 1762 Aud, †.
Moe, Johannes Conrad Edgar, 1881 s P, 1885 s Ritmester, Kmh, R*, †.
Moltke, Caspar Herman Gottlob, Greve, 1762 s O og Chef, General, Kmh, SK* til Muggesfelde, †.
— Frederik Josias Valdemar Otto, Greve, 1901 s Premierløjtnant, tjg.
— Heinrich Adam Werner 1866 s P, 1871 s R, kar Oberst, Kmj, R*, DM, †.
— Otto August Heinrich, 1893 s P, 1904 R, 1911 Oberstløjtnant, Kmj, R*, tjg.
— Vilhelm Gebhard, 1911 s Auditør, tjg.
— -Bregentved, Joachim Godske, Greve, 1848 Sekondløjtnant, †.
— -Hvitfeldt, Harald Theodor Carl Gregor, Greve, 1860 Ritmester, R*, †.
Monrad, Martin Anton, 1857 s Overaud, Borgmester i Kolding, Etatsraad, R*, DM, †.
Mund, Carl, 1762 S, kar Premierløjtnant, Toldkontrollør, †.
Munthe, Hjalmar Eduard Levy, 1884 s R, Oberst, Slotsforvalter, R*, DM.
Muus, Gerhard Christoph, 1873 S, 1875 P, Oberst, K^1, DM.
Müller, Othar Christopher Høegh, 1848 S, kar Ritmester, †.
— Peter, 1762 K, 1763 S, kar Major, †.
Mølmark, Georg Bertram Herluf, 1869 R-læge, Professor, R*, DM, †.
de Neergaard, Carl, 1896 Sekondløjtnant, til Gyldenholm m fl.
— Henri Johan Jacob Louis Bruun, 1867 s Sekondløjtnant, †.
— Peter Johansen Flach, 1894 s Premierløjtnant, Kmj, Hofj til Taarnborg.
— Vilhelm, 1883 Sekondløjtnant, Skovrider.
Neergaard, Frode, 1905 s Premierløjtnant, Kmj, u f N, til Tirsbæk.
— Sophus Julius, 1856 s P, 1860 R, Oberst, K^1, DM, †.
Nellemann, Georg Poul, 1908 Aud, Kriminalretsassessor.
— Jens Peter Sophus, 1849 S, kar Premierløjtnant, † ved Isted.
— Lauritz Georg Hyphoff, 1893 Sekondløjtnant, til Allingskovgaard.
Niehausen, Carl Friederich Gerhard, 1807 Eskadronskirurg, †.
Nielsen, Alfred Peter, 1899 R-dyrl, Korpsdyrlæge, tjg.
— Hans Peter, 1866 Rgmtsdyrl, Overdyrlæge, R*, DM, †.
— Henrik, 1901 Sekondløjtnant, til Ørumgaard.
— Lars, 1849 Dyrl, Rgmtsdyrlæge, †.
— Mogens Mathias Christian, 1873 s R, kar Oberstløjtnant, R*, DM, †.
— Niels Marius August, 1900 K-dyrl, Overdyrlæge, tjg.
— Wilhelm Theodor Wegener, 1807 K, 1809 S, Geninsp, kar Generalløjtnant, K^1, DM, †.
Nilson, Peter, 1789 s P, 1791 R, 1806 M, Generalmajor, †.
Nissen, Christian Engelstoft, 1815 S, 1826 P, 1832 R, kar Major, †.
Norup, Carl Gustav, 1861 s S, 1864 P, kar Ritmester, R*.
de Nully, Peter Johan Bertrand Heyliger, 1789 K, 1796 S, Stadthauptmann paa St. Croix, R*, †.
Nyborg-Lassen, Georg Eduard, 1872 Reservelæge, †.
Nyholm, Holger Kristoffer Konrad Karl Hunderup, 1893 s P, 1901 R, Ol og Chef for 3. D R, Kmj, R*.
Obel, Fritz, 1865 Rgmtsdyrlæge, R*, †.
Oberkampf, Marcus, 1764 s R, kar Oberstløjtnant, †.
v. Oertz, Friederich Ludvig Christopher, 1788 S, 1790 P, kar Oberstløjtnant, †
Olivarius, Holger Friederich de Fine, 1808 K, 1809 S, 1822 P, 1832 Ritmester, Postkontrollør, †.
v. d. Osten, Otto Carl Balthazar, 1762 R, kar Oberst, †.
Paasche, Joachim Banner, 1813 Sekondløjtnant, †.
Panum, Peter Munck Rudolph, 1885 s R-læge, Dr med, praktiserer i Kjøbenhavn, R*.
Paulsen, Axel 1881 K-læge, Stabslæge, Dr med, R*, †.
— Otto Vilhelm, 1866 s S, kar Oberstløjtnant, Kmj, R*, DM, †.
— Vilhelm Albrecht, 1886 Sekondløjtnant.
Petersdorff, Gregers Christian Frederik, Greve, 1821 S, Hofj til Grevskabet Roepstorff, †.
Petersen, Christian August, 1848 s U-læge, Distriktslæge i Ribe, R*, †.
— Martin Friederich, 1833 Rgmtsdyrlæge, †.
— Ole, 1835 Rgmtsdyrlæge, †.
— Peter, 1780 Rgtmskvartermester, Kancelliraad, †.
— Thiel Jacob, 1849 s Overlæge, R*, DM, †.
— Thorvald Saxo Viggo, 1868 konst Læge ved Jægersborg Skole, Livlæge, Kfrd, K^1 DM.
Petit, Nicolai Emil Charles, 1848 konst Overlæge, Etatsraad, R*, †.
Petri, Aage Immanuel, 1898 s Reservelæge, praktiserer i Kjøbenhavn.
v. Pogrell, Christian Carl, 1776 s Major, Kmh, †.

Poulsen, Alexander, 1834 Rgmtsdyrlæge, †.
— Jacob Peter, 1878 s K-læge, 1878 Overlæge, Dr med, R*, DM, †.
Preusser, Georg Christian, 1779 s R, 1781 Major, i fremmed Tjeneste, Kmh, †.
Prytz, Holger 1878 s P, Oberstløjtnant, R*, DM.
Pullich, Diderich Wilhelm, 1803 K, 1806 S, 1810 Premierløjtnant, †.
v. Qualen, Hans Adolph, 1810 S, 1816 P, 1828 Ritmester, til Wulffshagen, †.
— Josias, Ritmester af Livgarden til Hest, tjg i 1813, Kmh, R*, til Borghorst, †.
Quistgaard, Andreas Johan Samuel Gottlob, 1790 K, 1798 S, kar Ritmester, †.
Quortrup, Claus Peter Michael, 1868 Reservelæge, †.
Raaschou, Carl Emil, 1895 K-læge, Overlæge, R*, DM.
Rahlff, Joachim Georg Heinrich, 1856 R-læge, K-læge, Justitsraad, R*, †.
Rahtlev, Christian August, 1789 K, 1792 Sekondløjtnant, †.
Rahtstedt, Just Gottfried, 1796 K, 1804 S, 1810 P, kar Ritmester, Postkontrollør, R*, †.
Rainalls, John Balfour Daniel, 1828 Sekondløjtnant, †.
Rambech, Lorents 1780 Auditør, †.
Rantzau, Christian, Greve, 1779 s S, 1780 P, 1788 Ritmester, †.
— Christian Andreas Friederich, Greve, 1815 S, Khm, Ghmrd, SK*, DM, †.
— -Lehn, Hans, Baron, 1798 s R, 1803 Major, Kmh, til Baroniet Lehn, †.
Rasmussen, Albert Elias, 1912 Reservedyrlæge, tjg.
Ravn, Edvard Andreas Ivar, 1892 R-læge, Overlæge, tjg.
v. d. Recke, Ernst David, 1813 Komm for Sjæll Husarkorps, 1814 s R, kar Major, til Benzonseje, R*, †.
Reedz-Thott, Axel Frederik Ludvig August, Baron, 1867 S, kar R, Kmh, Hofj, R*, DM, M f D R.
— Kjeld Otto, Baron, 1905 s Premierløjtnant, †.
Renkcul, Samuel, 1809 Sekondløjtnant, †.
Reventlou, Christian, Greve, 1785 s R, 1789 M, Generalmajor, Kmh til Wittenberg m m, †.
— Henrich, Greve, 1788 R, Generalmajor, Kmh til Kaltenhof m m, SK*, †.
Reventlow, Eduard Wilhelm, Greve, 1834 Sekondløjtnant, Hofj til Ugerup, †.
Riegels, Hans, 1776 S, 1780 P, Husfoged paa Als, Justitsraad, †.
Rohden, Alexander, 1788 K, 1790 S, 1796 P, 1801 Ritmester, †.
Rosencrantz, Palle Henricson, 1849 frivillig S, Major, R*, †.
Rosenørn, Frederik Christian, 1905 s Intendant, Kmj, tjg.
— Poul Christian Stemann, 1854 s P, Ritmester, Gymnastikinsp, R*, †.
Rothe, Carl Peter, 1833 s S, 1835 P, 1838 Ritmester, Kmh, R*, til Aggersvold, †.
— William Carlton, 1878 s P, 1900 s Ritmester, Kmh, Hofmarskal, K^2, DM.
Rottbøll, Henning, 1909 Sekondløjtnant.
v. Rumohr, Friederich, 1781 Sekondløjtnant, til Tøstrup, †.
Rye, William, 1866 s S, 1867 P, 1881 s R, Oberst, Kmj, Udskrivningschef, K^2, DM.
Röhl, Johan Ludvig, 1816 s S, 1828 P, kar Ritmester, Postmester, †.
Rømer, Robert Fogelmark, 1894 S, Grosserer.
Rørbye, John, 1838 Rgmtskirurg, Professor, Overlæge, Etatsraad, K^2 DM †
Rørdam, Halfdan, 1906 s Ritmester, Chef for Rideskolen, Kmj, tjg.
de Saint-Aubain, Cai Ludvig Georg, 1880 s R, Oberst, K^2, DM.
Salicath, Frederik Sophus, 1886 Sekondløjtnant, †.
Sambokrety, Daniel, 1763 P, kar Ritmester, †.
Sass, Edvard Waldemar, 1871 s P, kar Oberstløjtnant, R*, DM.
v. Schack, Christian Julius, 1792 Kornet, Kmh til Grammow, †.
Schack, Knud Bille, Greve, 1806 Ritmester, Kmh, til Giesegd, Gram og Nybølle, †.
Schade, Andreas, 1800 Rgmtsfeltskiær, †.
Scheel, Frederik Wilhelm, 1810 Eskadronsfeltskiær, †.
— Lars Johan Georg, 1822 Eskadronskirurg, Krigsraad †.
Scheelen, Carl Friederich, 1774 P, 1781 Ritmester, Postmester, †.
— Jean Leonhard, 1814 Sekondløjtnant, DM, †.
Schertiger, Friederich Wilhelm, 1819 S, 1827 Premierløjtnant, †.
Scheuermann, Peter Ludvig Valdemar, 1873, Reservelæge, †.
Schiebeler, Vincent, 1762 P, kar Kaptajn, †.
Schiellerup, Christian Frederik, 1863 Rgmtsdyrlæge, †.
Schimmelmann, Christian Carl, Greve, 1788 Ritmester, Kmh, Ghmrd, SK*, DM, til Wandsbeck, †.
v. Schinckel, Johan, 1780 Oberst og Chef, 1780 kar Generalmajor, †.
Schiödte, Valdemar Carl Joachim, 1905 R-læge, Overlæge, tjg.
Schjelderup, Peter Andreas, 1813 tjg S, Oberstløjtnant, †.
v. Schjötz, Otto Leopold Christian, 1864 S, kar Kaptajn.

Schlegel, Henrik Frederik Vilhelm, 1864 Underlæge, †.
— Johannes Glud Clausen, 1878 Sekondløjtnant, †.
v Schleppegrell, Christian Wilhelm, 1783 S, 1790 P, 1798 Ritmester, †.
v. Schlottheim, Carl August, 1792 Oberstløjtnant, †.
v. Schmettau, Gottfried Wilhelm Christian, Greve, 1788 M, Generalmajor, Kmh, K*, †.
Schmidt, Mathias Henrich, 1780 s R, Oberst, †.
Schmiegelow, Joachim Christian Ludvig, 1810 Eskadronskirurg, Krigsraad, †.
Schnitger, Rudolf Vilhelm, 1885 S, Fuldmægtig under Udskrivningsvæsenet.
Scholten, Casimir William, 1836 S, 1847 P, 1851 R, kar Oberst, Kmj, R*, †
— Frederik Vilhelm, 1863 konst Intendant, †.
Schouw, Christian Jacob, 1848 tjg frivillig S, Brigadeintendant, †.
v Schreeb, Johan Georg, 1778 Premierløjtnant, i fremmed Tjeneste †.
Schröter, Christian Friederich Wilhelm, 1809 s S, kar Ritmester, †.
v. d. Schulenburg, Carl Otto Friederich, Greve, 1818 S, 1828 P, 1838 R, Kmj til Kranckow, †.
Schwartz, Hermann Christian, 1888 R-læge, praktiserer i Kjøbenhavn.
Schwiedersky, Gottfried Friederich, 1762 K, 1764 Sekondløjtnant, †.
Schübeler, Conrad Theodor Friederich Oluf Molle, 1855 s S, 1863 P, Kmj, †.
— Mogens Friederich Anton Iver, 1827 U-kirurg, kar Bataillonskirurg, †.
Schythe, Frederik, 1803, Eskadronskirurg, †.
Schæffer, Johan Abraham Gabriel, 1811 Eskadronskirurg, †.
Schøller, Christian, 1780 S, 1788 P, 1790 Ritmester, †.
v. Schönfeldt, Detlef Siegfried, 1798 K, kar Premierløjtnant, †.
Schönheyder, Carl Emil, 1876 P, 1892 s Ritmester, †.
v. Schönoffsky, Franz Anthon, 1762 K, 1763 Sekondløjtnant, †.
Segelcke, Carl, 1905 s Premierløjtnant, tjg ved 4 Dragonrgmt, Kmj.
Sehested, Andreas Michael Magnus Steen, 1859 s S, kar Ritmester, R*.
— Frederik Johan, 1858 Ritmester, R*, †.
— Jens Vilhelm, 1781 S, Kmj, †.
Selby, Nicolai Tuite, Baron, 1800 K, østerrigsk Major, Kmh, †.
Selmer, Johan Henrik, 1899 K-dyrl, Overdyrlæge ved 4 Dragonrgmt, tjg.
Seyffert, Carl Friederich, 1789 K, kar Major, †.
Silchmüller, Gottlieb Wilhelm, 1764 s Rgmtsfeltskiær, †.
Sivertsen, Johan Frederik Cappé, 1879 s Int, R*, DM, †.
Smith, Gustav Valdemar Julius, 1864 S, kar Oberstløjtnant, R*, til Klostermosegd.
Sommerhielm, Otto Mathias, 1762 R, kar Major, †.
von Sperling, Detlev Magnus Adolph Ulrich, 1816 s R, 1820 M, 1831 Oberstløjtnant, Kmh, †.
Sponneck, Carl Valdemar, Rigsgreve, 1849 s S, 1851 Premierløjtnant, R*, †.
— Wilhelm, Rigsgreve, 1912 s P, tjg.
von Späth, Christian Ludvig, 1775 S, 1790 P, 1797 R, 1808 M, 1816 Oberstløjtnant, K*, DM, †.
— Johan Jacob, 1774 O, 1780 Chef, russisk General, †.
Stahl, Henrich Ernst 1762 Rgmtskvartermester, Etatsraad, †.
Stahlkopf, 1813 s Rgmtsdyrlæge, †.
Stampe, Henrich, 1790 s Eskadronskirurg, †.
— Niss Johansen, 1810 Rgmtsdyrlæge, †.
Steenberg, Peter Friederich, 1762 K, 1763 S, 1774 P, 1781 Ritmester, †.
Steffens, Henrik, 1780 s Rgmtsfeltskiær, †
Steinmann, Peter Frederik, 1875 s P, 1883 s R, kar Oberstløjtnant, Kmh, R*, til Tybjerggd., †.
Stephensen, Oluf Stephani, 1824 Aud. og Rgmtskvartermester, 1829 Overauditør, †.
Stockfleth, Peter Theodor William, 1865 Underlæge, †.
v. Stralendorff, Gustav Christian Siegmund, 1762 K, 1763 S, kar Oberst, †.
Sundby, Wilhelm Hother, 1890 Sekondløjtnant, kgl Skovrider.
Suter, Eugenius Ernst, 1764 S, Ritmester, †.
Sudhausen, Franz Henrich August, 1764 Ritmester, †.
Sönnichsen, Henrik, tjg. s R i 1813, kar Oberst, †.
Tang, Uffo Christian, 1883 S, Premierløjtnant, Forpagter paa Lellinge.
Techt, ..., 1762 Adjutant, 1766 Sekondløjtnant, †.
Teisen, Carl Joachim, 1882 s P, Ritmester, Kmj, R*.
Tersling, Jørgen, 1798 K, 1804 S, 1810 P. 1812 R, kar Major, Postmester, †.
Theijssen, Johan Boëtius, 1774 S, 1778 Premierløjtnant, †.
Thomsen, Bent, 1780 S, 1788 P, 1790 Ritmester, †.
Thorstraten, Hildemar, 1792 K, Krigsraad, †.

Thye, Mathias, 1780 S, 1788 Premierløjtnant, Postmester, †.
Tillisch, Frederik Ferdinand, 1887 Int, Overintendant, R*, †.
Tockenström, Carl, 1766 K, Sekondløjtnant, †.
Toft, Lars, 1803 Kornet, til Øster-Aagaard, †.
Torp, Carl, 1848 s M og Chef, 1850 Ol, kar Oberst, R*, DM, †.
— Nicolai, 1849 s R, 1850 M, Oberst, Sø- og Landkrigskommissær, R*, DM, †.
de Treschow, Frederik Wilhelm, 1895 Sekondløjtnant, til Brahesborg m m.
Trolle, Ejvind, 1895 Sekondløjtnant, †.
v. Trümbach, Adam Johann Friederich, Baron, 1763 O og Chef, kar Generalmajor, †.
— Carl Ludvig Friederich, Baron, 1763 Ritmester, †.
Ulrich, Christian Sigismund, 1890 R-læge, Overlæge, tjg.
Venndt, Christian Christopher, 1811 Eskadronskirurg, Krigsraad, †.
Vind, Sophus Holger Gustav, 1864 S, Kmh, Hofj, K[1], DM, til Sanderumgd.
Voigt, Erhardt, 1789 K, 1792 S, 1799 P, 1806 Ritmester, †.
Walleen, Carl Alfons, Baron, 1888 Sekondløjtnant, Forfatter.
— Knut Wladimir, Baron, 1891 Sekondløjtnant.
Wanscher, Oscar, 1880 K-læge, kar O-læge, Professor ved Universitetet, R*, †.
Wassard, Jacob Gregorius Graah, 1813 Sekondløjtnant til Æskemosegaard †.
Wedel, Johan Georg Christian, 1808 K, 1809 Sekondløjtnant, †.
Wedell-Jarlsberg, Christian Frederik, Baron, 1807 K, Premierløjtnant, Kmh til Tornebo, †.
— Friederich Hartvig, Baron, 1779 s M, kar Oberst, Kmh, †.
Wedell Wedellsborg, August Frederik, Baron, 1870 P, 1890 s R, 1896 Ol, 1897 Chef, 1902 Oberst, Kmh, R*, DM.
— Hans Rudolph, Baron, 1885 s P, Ritmester, R*, †.
— Joachim Gregers, 1892 s Premierløjtnant, Kmj, †.
Wegener, Carl Ludvig, 1790 s P, 1799 R, 1815 M, kar Oberst, Kmh, †.
Weitzmann, Balthazar Heinrich, 1788 K, 1790 S, kar Major, †.
Wengel, Johan Henrik Moevinkel, 1870 Reservelæge, †.
Westergaard, Anders Werner, 1848 Regnskabsfører, †.
Westerholt, Ole, 1778 S, 1782 Premierløjtnant, †.
Wiglar, Friederich Joachim, 1809 Sekondløjtnant. †.
Wildenradt, Christian Henrich, 1762 P, Generalkrigskommissær, †.
Wilian, Jean Alfred, 1895 Sekondløjtnant, til Sauntegaard.
Willemoës, Anton, 1896 s P, 1912 s Ritmester, Kmj, R*, tjg.
Winslöw, Jacob Alexander Theodor, 1842 U-læge, virk Krigsraad, †.
Winther, Carl Leopold, 1777 s Major, †.
Wislöff, Jørgen Stranger, 1780 Auditør, †.
Wolff, James Christian Mylius, 1829 S, 1836 P, 1838 Ritmester, †.
v. Wolffsgeil, Carl Joseph, 1762 Ol, kar Generalmajor, †.
Würtzen, Wilhelm, 1779 P, kar Ritmester, †.
Zahlmann, Frederik Carl Christian, 1903, Aud, Byfoged og Borgmester i Hillerød, R*.
v. Zepelin, Wilhelm Otto Feldtheim, 1857 s R, kar Oberst, Kmh, R*, DM.
v. Zülow, Gustav Joachim, 1766, R, kar Major, Kmj, Toldforvalter, †.
Ørsted, Søren Christian, 1867, Overlæge, Dr med, R*, DM, †.

CIVILE MEDLEMMER OG SUPPLEANTER AF GARDEHUSARREGIMENTETS MØNSTRINGSKOMMISSION.

Wedell-Wedellsborg, Frederik Ludvig Gottlieb, Baron, Kmh, Major, R*, DM, 1868—1869, †.
Volfhagen, Carl Vilhelm, Direktør, R*, DM, 1868 - 1900, †.
Engelsted, Waldemar, 1869—1872, †.
Mønster, Carl Harald, Vinhandler, R*, 1872—1880, †.
Teisner, Christian, fhv. Proprietær, 1880—1888, †.
Schmidt, Edvard Andreas Heitmann, Kaptain, Brændevinsbrænder, R*, 1888—1904, †.
Bull, Georg, Kmh, Bogholder og Kasserer i Ordenskapitulet, R*, DM, 1900.
Jørgensen, Hans Peter, Løjtnant, Vognmand, 1904.

Rée, Ferdinand Theodor, Raadmand, Justitsraad, 1869—1876, †.
Engelsted (se ovenfor), 1876—1884, †.
Schmidt (se ovenfor), 1884—1888, †.
Mortensen, Søren Carl, Vognmand, 1888—1890.
Cramer, Vilhelm Rudolf, Direktør, Dyrlæge. R*, 1890—1893.
Bull, G (se ovenfor), 1894—1900.
Jørgensen, H. P. (se ovenfor) 1901—1904).
v. Ahrensdorff, Carl Vilhelm Ferdinand, Kaptajn, Kmj. 1904—1912.
Trock, Julius Wilhelm, Grosserer, 1912.

LEGATER.

I) Oberstløjtnant v Vettes Legat: Portioner à 20 Kr. (Allerhøjst konfirmeret d. 5. Marts 1840): Udmærkede Underofficerer og Trompetere af Rytteriet, særlig de med Dannebrogsordenen benaadede.

II) Ane Kirstine Jensens og Peder Jensen Kongsdals Legat: 4 à 5 Portioner paa 100 Kr. (Allerhøjst konfirmeret d. 31. Oktober 1892): Enker efter faste Underofficerer og de med Underofficerer ligestillede Musikere, der har tjent i Gardehusarregimentet.

III) Sadelmager Hennings Dichmanns og Hustrus Legat (Allerhøjst konfirmeret d. 13. Juni 1894): Kapitalen er 3000 Kr.: Enker efter Underofficerer m. fl. af Gardehusarregimentet.

IV) Ritmester Theodor Koefoed Marchers Legat (Allerhøjst konfirmeret d. 15. December 1897): Efterladt Formue, som foreløbig er baandlagt: Underbefalingsmænd i den danske Hær og deres Enker og uforsørgede Børn. Gardehusarregimentets Underbefalingsmænd og deres Efterladte har fortrinsvis Ret til Legatet.

V) Oberst, Baron Gustav Wedell-Wedellsborgs Legat (Allerhøjst konfirmeret d. 10. Juli 1903): Kapital paa 1000 Kr.: Faste Underofficerer og de med disse ligestillede Musikere og Haandværkere, der har tjent eller tjener i Gardehusarregimentet, eller disses Enker.

VI) Ritmester, Kammerjunker F. Ibsens Mindelegat (Allerhøjst konfirmeret d. 15. August 1906): 1 Portion à 100 Kr.: Tjenstgørende og afskedigede faste Underofficerer af Gardehusarregimentet.

FORKLARING TIL TEKSTEN M. M.

I. AFSNIT

[1]) Det danske Kavaleri bestod i 1762 af 11 Kyrasser- og 1 Dragonregiment. [2]) »Da de lette Tropper ikke alene anvendes for at ødelægge Fjendens Magasiner, for idelig at angribe og forurolige en Armé, naar den marcherer eller har andet at gøre, men ogsaa for at indhente Oplysning om hans Fremrykningslinier og Bevægelser og især for at skaffe Hovedstyrken Ro og Hvile, tror jeg, at de vil være saa meget mere nødvendige, som vort smukke Kavaleri uden dem snart vilde have sat sine Kræfter til«. [3]) Benævnelse for den menige Soldat. [4]) »Vær lynsnar i Handling. [5]) Den i O. Vaupell: »Den danske Hærs Historie til Nutiden og den norske Hærs Historie til 1814« optagne Tegning, er den 1766 approberede, ikke som angivet den i 1774 reglementerede.

II. AFSNIT

[1]) Hver Mand medførte sine Stigremme som Straffemidler. [2]) Pisk, der anvendes ved Rideundervisning, [3]) To blev sat paa fri Fod efter 1½, fire efter 2 Aars Forløb. [4]) uden at være underlagt Kronborg Fæstningskommando. [5]) Overtræksbenklæder af Klæde, anbragte over Skindbukserne. [6]) paillefarvede ved 2. Husarregiment. [7]) foreløbig uafgjort. [8]) Indkaldelsestiden blev dog ofte forandret, d. v. s. udsat. [9]) fra d. 11. Januar 1793 fire Uger før den sædvanlige Eksercertid for ogsaa at øves i Felttjeneste. [10]) for Husareskadronernes Vedkommende dog 245 Rdl. 28 Skill. [11]) Denne Bestemmelse blev ændret for Oberstløjtnantens og Majorens Vedkommende d. 13 Maj 1803, og kun 3 Maaneder senere blev en Major, »der havde forset sig i ej at føre sin anfortroede Eskadrons Kommando selv« af Kronprinsen straffet med 8 Dages Kvarterarrest. [12]) Afdelingens Fane eller Estandart blev svinget over den paagældende »Uærlige«s Hoved. [13]) »af Hensyn til den ved samme Eskadroner værende stærke Desertions Forebyggelse«. [14]) Stabsofficerers og Eskadronschefers Heste var undtagne herfra og fik i Græsningstiden leveret en Fourageration hver. [15]) Bagsko benyttedes den Gang ikke under almindelige Forhold. [16]) Bataillonschefen. [17]) Sjællandske Ryttere. [18]) frivilligt Landeværnskorps »Hasler«. [19]) Sjællandske Jægerkorps. [20]) 1. Husareskadron. [21]) 2. Bataillon let Infanteri. [22]) 3. Husareskadron. [23]) 5. Husareskadron. [24]) se Reskripter, Resolutioner og Collegialbreve den Danske Krigsmagt til Lands angaaende, samlede af J. C. Hedegaard, Del 1801—1804. [25]) se samme Reskripter m. m 1806. [26]) Øverstbefalende over de spanske Tropper paa Sjælland, ialt en Brigade Fodfolk. [27]) Sekondløjtnant Jermiin og 21 Underofficerer og Ryttere. [28]) blev efter Stralsunds Indtagelse forfremmet. [29]) fik d. 24. Januar 1850 af de Franskes Kejser tildelt St. Helena Medaillen. [30]) Major v Schill. [31]) Kommandant i Hamborg. [32]) Bestemmelser om, hvornaar Uniform skulde bæres, var samtidig trufne. [33]) »Jeg gentager min Tak for de to Husareskadroner, som De har stillet til min Disposition. De har ved deres Nærværelse til Fuldkommenhed bidraget til at genoprette Ordenen i Hamborg. Jeg kan ikke nok fremhæve den Iver, der er lagt for Dagen af Majoren og de andre danske Officerer, ligesom ogsaa den gode Opførsel, der er vist af alle Husarerne«. [34]) Dette Navn fik »Den bevægelige Armédivision« d. 5. Juli 1813. [35]) B v Quistorp: »Geschichte der Nordarmée 1813«, I. 188 og II. 468. [36]) Josias v. Qualen af Garden til Hest, tjenstgørende ved Husarregimentet. [37]) Henrik Sønnichsen af Livregimentets lette Dragoner, tjenstgørende ved Husarregimentet. [38]) »Marskallen, Fyrsten af Eckmühl iler med at bekendtgøre for det danske Korps, at de danske Husarer igaar har udført en glimrende Attake paa det fjendtlige Kavaleri, som bestandig foruroligede vor Arrieregarde. Denne Attake, som blev gennemført med al mulig Tapperhed, har tilføjet Fjenden stor Skade og betaget ham al Lyst til vedblivende at forfølge os. D'Hrr. Ritmestre v. Bennigsen og v. Qualen har ved denne Lejlighed vist den skønneste Konduite. Marskallen anser det for sin Pligt i alle Tilfælde at fremhæve de Allieredes gode Opførsel og den gode Aand, der besjæler dem. [39]) blev d. 22.

November forsat til Sjællandske Husarkorps. [40]) blev d. 1. Januar 1814 Sekondløjtnant. [41]) Generalkrigskommissær og Deputeret i Generalitets- og Kommissariats Kollegiet. Han skulde varetage Auxiliairkorpsets økonomiske Interesser. [42]) Prins Frederik af Hessen. [43]) Marskal Oudinot. [44]) se Generalstaben: »Meddelelser fra Krigsarkiverne«, VIII. Bind Side 29. [45]) Sekondløjtnant Peter Andreas Schjelderup af Prins Frederik Ferdinands Dragoner forrettede Tjeneste ved 2. Husareskadron. [46]) nuværende »Kronprinsens Husarregiment«. [47]) se Generalstaben: »Meddelelser fra Krigsarkiverne«, VIII. Bind, Side 112. [48]) Quistorp II 458. [49]) havde udført det første Rytterangreb. [50]) Bataillonen Lauenborg. [51]) engelsk-tysk Afdeling. [52]) se Side 57. [53]) blev Dannebrogsmand. [54]) Generalstaben: »Meddelelser fra Krigsarkiverne«, VIII. Bind, Side 268 og 314. [55]) I »Kloppenborg: En gammel Soldats Erindringer« meddeles Side 34, at alle Husarer med Undtagelse af 1, der blev dræbt, og 1, der fangedes, men senere undslap, mødte paa deres egne Heste. [56]) »En gammel Soldats Erindringer Side 89«. [57]) se iøvrigt Allerhøjeste Ciculærebefaling af $^{5}/_{4}$ 1828 og allerhøjeste Befaling til Husarregimentet af $^{12}/_{4}$ s. A. i Hedegaards Reskripter. [58]) se iøvrigt Herman Kierulf: Reskripter og Collegialbreve 1836, Side 170. [59]) Opslag, især Bryststykker af anden Farve, paa Uniformsfrakken.

III. AFSNIT

[1]) De blev senere indførte for Armeens øvrige Officerer. Ifølge allerhøjeste Ordre blev d. 17. September 1849 de tidligere reglementerede Distinktionsrosetter paa Overærmet atter indførte for Gardehusardivisionens Officerer, dog bevaredes Skulderdistinktionerne for Schurapiens Vedkommende. [2]) Til Sommerbrug anvendtes den saakaldte Fouragérhue, der i Slutningen af Perioden før Felttoget blev afløst af en »ungarsk« Hue, der senere, i Marts 1848, ogsaa blev indført for Armeens øvrige Officerer. [3]) Generalløjtnant Hegermann-Lindencrones Erindringer. [4]) D. 25. August 1850 blev denne Bestemmelse hævet for den kongelige Garde til Hest og den kongelige Livgarde til Fods. [5]) se M. C. Rehder: Reskripter, Resolutioner, Collegialbreve Side 111. [6]) blev saaret af et Skud i højre Hofte og taget til Fange i Kolding By. Han udveksledes efter endt Sygdom d. 21. Juni 1849, forfremmedes til Underkorporal og blev d. 7. Oktober n. A. Dannebrogsmand. [7]) »Imellem Kl. 9 og 10 udførte det danske Kavaleri et af disse dristige Rytterangreb, paa hvilke det allerede i tidligere Felttog har givet glimrende Beviser. Kaptajn v. Schøning af 1. Jægerkorps havde benyttet en Højde, som laa godt nogle hundrede Skridt fra den østlige Udgang af Kolding ved Chausseen til Fredericia, til at lade opkaste en Forskansning. Han havde besat Skansen med sit Kompagni, der ligesom hele Bataillonen var udrustet med Spidskugler. Han afslog her ethvert Angreb, som blev indledet ved stærk Kanon- og Granatskydning og udført mod ham dels i Sværme af Tirailleur-Delinger og dels i Bataillonsmasser. Han tilføjede derved Fjenden et føleligt Tab. De danske Skytter af Nyborgske Jægerkorps samlede sig i de nærliggende Chausségrøfter, fra hvilke ogsaa de vedligeholdt en levende Ild mod Skansen. Pludselig sprængte en c. 50 Heste stærk Afdeling danske Husarer ned ad den ovenfor liggende Skraaning af Fredericia Chausseen, red gennem sine egne Jægeres Linie og udførte, støttet af disse, et Angreb i fuld Karriere paa Skansen. Kaptajn v. Schøning forbød sine Folk at skyde, lod det fjendtlige Kavaleri komme tæt hen til Skansen og afgav da en Salve. Af hele Sværmen undkom kun 2 til Hest og nogle Saarede. Størstedelen blev paa Pladsen. Flere Husarer, som sprængte ind i Skansens Strube og 5, som naaede til Slottet, fandt Døden ved de der opstillede Soutiens. 18 Heste faldt paa Stedet, 25 blev gjorte til Bytte, 30 Husarer fangne. Officeren, den dristige Rytterfører, laa lige foran Geværmundingerne under sin dræbte Hest: »Ingen maa skyde«, lød Raabet fra Jægerne som med en Mund, »det er en tapper Mand«, og Officeren unddrog sig den sikre Død og Fangenskab.« [8]) »Kolding d. 24. April 1849. Hermed 2 Pistoler. Til den kgl. danske Løjtnant i Gardehusardivisionen. Hrr von Castenskiold. Idet jeg til Deres Højvelbaarenhed under saa udførlig Adresse retter de efterfølgende Linier, gaar jeg ud fra, at mine Folks Udsagn er rigtigt, og at De er den Officer, der ved Attaken paa Skansen ved Fredericia-Chausseen slap derfra med Livet. (Mine Folk mener at kunne genkende Dem fra Slesvig). Dette dristige Angreb vil i Deres Armé blive værdsat, som det i fuldeste Maal er bleven det i vor. Det hører i hvert Fald til de mest glimrende Vaabenbedrifter, som Kavaleriets Historie kan opvise. Efter at Deres Hest var dræbt under Dem, og medens De løb tilbage langs Vejen, kom min Befaling om ikke at skyde paa Dem for sent. Dette Forsæt var allerede taget af enhver Jæger. Maatte den fortjente Hæder i rigt Maal blive Dem til Del og vær for vort Vedkommende overbevist om, at De hos os har vunden den største Ære og Anerkendelse. I den Anledning vil De nok tillade os, at Vi med ærefuld Anerkendelse tilbagesender Dem Deres Pistoler, det eneste, vi tog fra Deres dræbte Hest. Modtag til Slutning endnu Forsikringen om vor fuldkomneste Højagtelse. v. Schöning, Kaptajn og Chef for 1. Kompagni af det 1. slesvig-holstenske Jægerkorps. Paa egne, Officerers og Soldaters Vegne.« [9]) Oberst S. C. Barths Livserindringer: »Disse danske Dragoner er ikke Mennesker, men sande Barbarer, thi de ikke alene saarer, men de halshugger Folkene.« [10]) Hedegaards militære Lovsamling 1. Del Pag. 306—312. [11]) Rehder: Reskripter, Resolutioner, Collegialbreve

1851 Pag. 106—107. [12]) se Plockross: Love, Reskripter og Resolutioner, som angaar Hæren, Aar 1860, Side 161. [13]) 2. Divisions Afdelinger blev dog paa Grund af Forpostkampe staaende til Kl. 1½ Eftm. [14]) for Afdelingerne af 3. Division, der laa i Flensborg, nogle Timer tidligere. [15]) 2. Eskadron var ved 9. Brigade, 5. Eskadron detacheret mod Vest for at observere. [16]) 7. Regiment blev ifølge Befaling af 6. Marts fra Overkommandoen udskilt af Divisionen og afgik fra den d. 8. Marts, Form. [17]) med Undtagelse af Premierløjtnant Dinesens Kommando, der først meldte sig tilbage til Halvregimentet d. 15. April. [18]) 9. Brigade: 19. og 21. Regiment. [19]) forfremmet d. 31. Juli 1864. [20]) d. 29. Marts 1864 tillagt Majors Karakter og Anciennitet.

IV. AFSNIT

[1]) Regimentsinddelingen var indført, saaledes at 3 Linie- og 1 Forstærkningsbataillon dannede 1 Regiment.

BENYTTEDE KILDER.

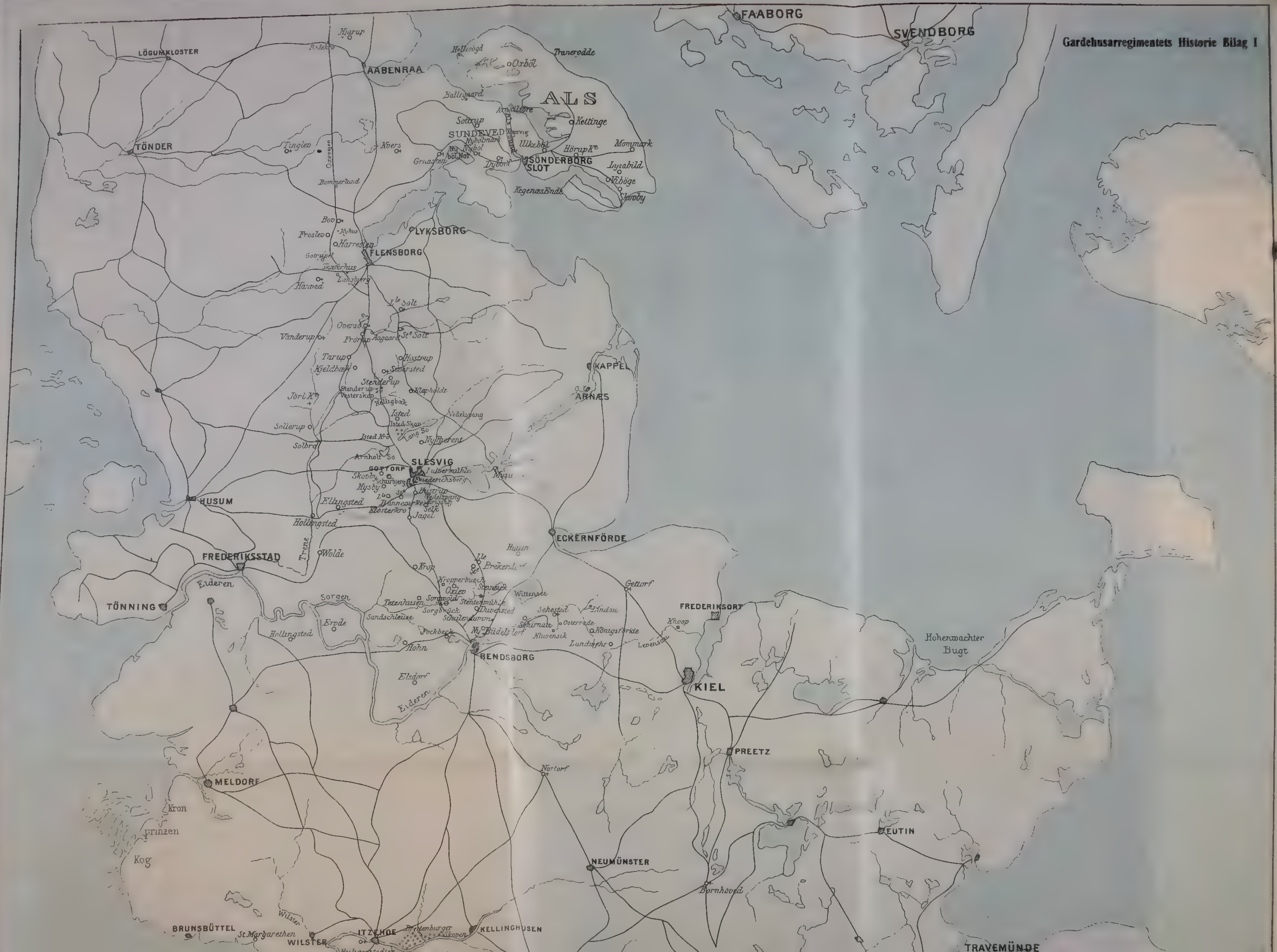
Af trykte Kilder:

P. Rosenstand Goiske: Reskripter, Resolutioner m. m. 1760 1800.
I. Chr. Hedegaard: — — — 1800—18 0.
H. Kierulf: — — — 1831—1842.
M. C. Rehder: — — — 1846—1856.
Avancementsbekendtgørelser 1808 1856.
Kundgørelser for Hæren 1857—1911.
Love og Bestemmelser, der angaar Hæren 1857—1911.
Kongelig dansk Hof- og Statskalender.
Generalstaben: Meddelelser fra Krigsarkiverne I—IX Bind (1902).
Generalmajor L. Bardenfleth: Stormen paa Stralsund (1846).
Edvard Holm: Danmark—Norges Historie fra den store nordiske Krigs Slutning til Rigernes Adskillelse I—V Bind (1906).
Generalstaben: Den dansk-tydske Krig i Aarene 1848—50 (1887).
N. P. Jensen: Den første slesvigske Krig 1848—50 (1898).
Generalstaben: Den dansk-tydske Krig 1864 (1892).
N. P. Jensen: Den anden slesvigske Krig 1864 (1900).
H. F. Bilsted: Det 3. Auxiliairkorps 1815 (Mil. Tidsskr. 1910).
I. H. Kloppenborg: En gammel Soldats Erindringer (1861).
C. C. v. Krogh: Den Kongelige Livgarde til Hest (1886).
Søren Chr. Barth: Livserindringer (1900).

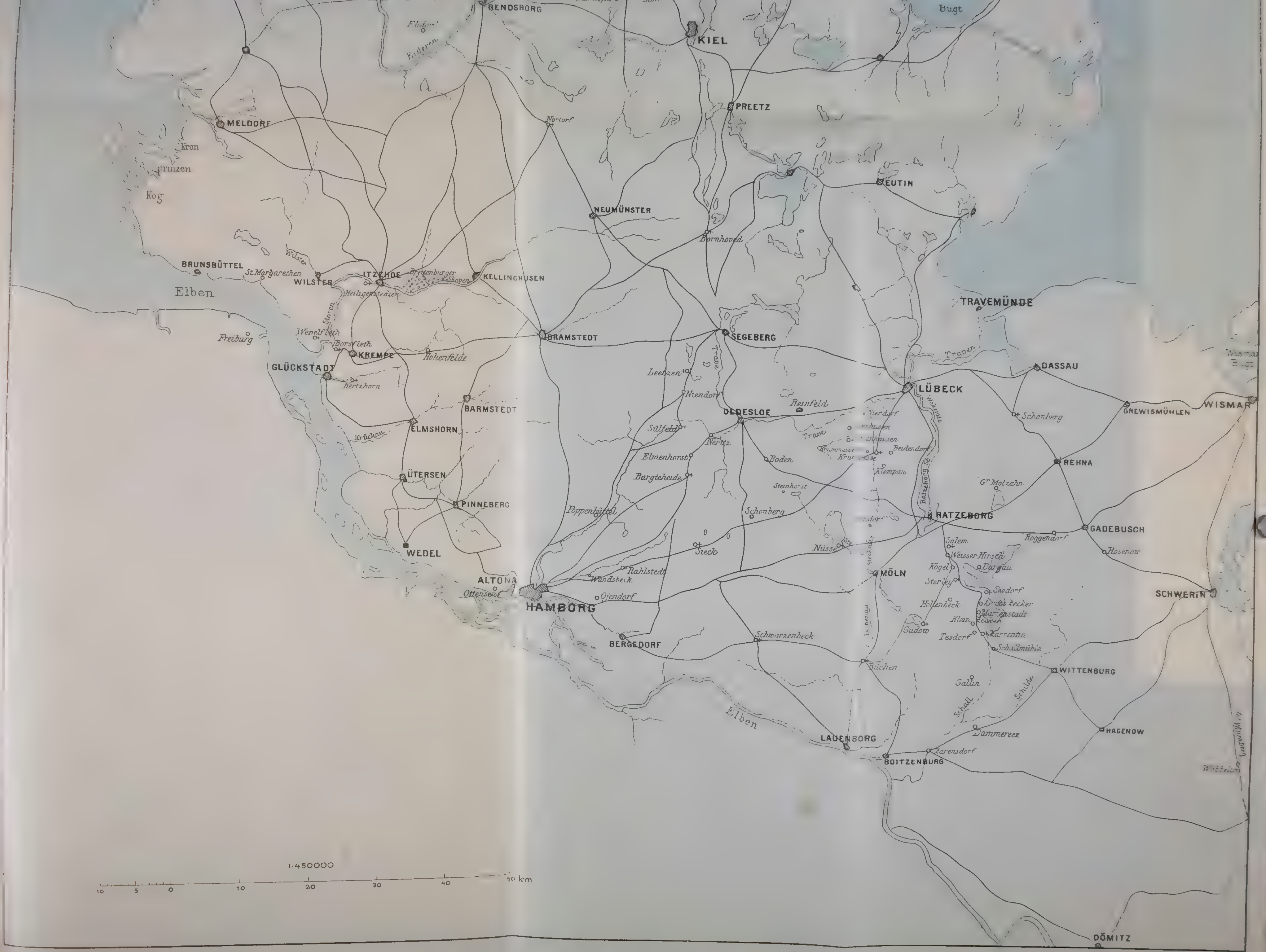
Af utrykte Kilder:

Indkomne Breve til Overkrigssekretairen 1761—63.
Militær Etater og Haandbøger, 1762—1911.
Generalauditørens Arkiv: Relationer vedrørende Husarregimentet.
Memorialier 1762 og 1763.
Kongelige Resolutioner 1761—1814.
Rapporter og Indstillinger 1813, 1848—50 og 1864.
Refererede Sager 1762—1789
Haandbreve fra General-Krigs-Direktoriet 1765.
3. Departements Kontors indkomne Sager 1774—1780.
Af Regimentets Arkiv: Indkomne Sager, Stambøger, Personalia, Korrespondancebøger, Ordre- og Befalingsbøger 1762—1911, originale Regnskaber 1848—50 og Justitsprotokoller (1762—1911).
J. C. W. Hirsch: Fortegnelse over danske og norske Officerer indtil 1814.
Generalløjtnant C. D. Hegermann-Lindencrone: Erindringer fra min Tjeneste i Armeen
J. G. C. Bach: Pro memoria (c. 1770).
H. F. Bilsted: Det danske Auxiliairkorps i Frankrig 1815—1816.

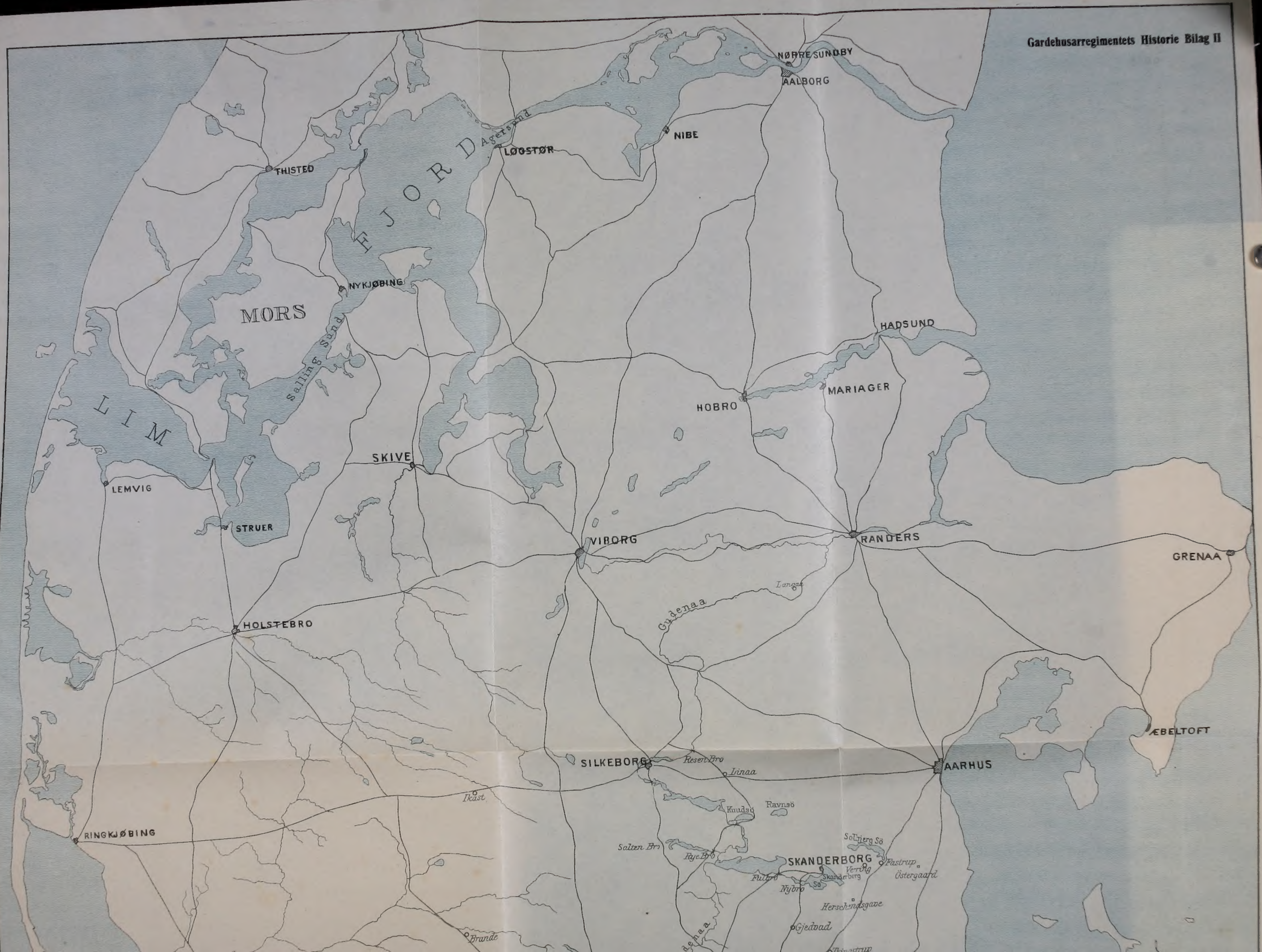
INDHOLDSFORTEGNELSE

Gardehusarregimentets Historie Bilag I
FAABORG
SVENDBORG
LÖGUMKLOSTER
AABENRAA
ALS
Oxböl
Tranerodde
Kettinge
SUNDEVED
SÖNDERBORG
SLOT
Mommark
Lysabild
TÖNDER
Bommerlund
LYKSBORG
FLENSBORG
Harreslev
KAPPEL
ARNÆS
SLESVIG
GOTTORP
HUSUM
ECKERNFÖRDE
FREDERIKSSTAD
TÖNNING
Eideren
Sorgen
FREDERIKSORT
Hohenwachter Bugt
RENDSBORG
KIEL
PREETZ
MELDORF
Kron prinzen Kog
Nortorf
NEUMÜNSTER
EUTIN
Bornhöved
BRUNSBÜTTEL
WILSTER
ITZEHOE
KELLINGHUSEN
TRAVEMÜNDE

RENDSBORG
KIEL
Bugt
PREETZ
MELDORF
Kron
prinzen
Kog
Nortorf
EUTIN
NEUMÜNSTER
Bornhöved
BRUNSBÜTTEL
St.Margarethen
WILSTER
ITZEHOE
KELLINGHUSEN
Elben
TRAVEMÜNDE
Freiburg
BRAMSTEDT
SEGEBERG
KREMPE
Hohenfelde
GLÜCKSTADT
DASSAU
LÜBECK
WISMAR
GREWISMÜHLEN
BARMSTEDT
OLDESLOE
Reinfeld
Schonberg
ELMSHORN
Sülfeld
Elmenhorst
Boden
REHNA
Bargteheide
ÜTERSEN
PINNEBERG
RATZEBORG
GADEBUSCH
Roggendorf
WEDEL
Nüsse
MÖLN
ALTONA
Ottensen
HAMBORG
Wandsbeck
Rahlstedt
Ojendorf
SCHWERIN
BERGEDORF
Schwarzenbeck
Gudow
WITTENBURG
Elben
LAUENBORG
BOITZENBURG
Zarrensdorf
HAGENOW
1:450000
10 5 0 10 20 30 40 50 km
DÖMITZ

Gardehusarregimentets Historie Bilag II
NØRRE SUNDBY
AALBORG
NIBE
Agersund
LØGSTØR
THISTED
LIM
FJORD
NYKJØBING
MORS
Salling Sund
HADSUND
MARIAGER
HOBRO
SKIVE
LEMVIG
STRUER
VIBORG
RANDERS
GRENAA
Langaa
Gudenaa
HOLSTEBRO
ÆBELTOFT
SILKEBORG
Resen Bro
Linaa
AARHUS
Ravnsö
Knudsö
Ikast
RINGKJØBING
Salten Bro
Rye Bro
SKANDERBORG
Fastrup
Vering
Östergaard
Fulbro
Skanderborg Sö
Nybro
Herschendsgave
Gjedvad
Brande

SILKEBORG
AARHUS
ÆBELTOFT
RINGKJØBING
Ikast
Ravnsö
Salten Bro
Rye Bro
SKANDERBORG
Fastrup
Östergaard
Nybro
Herschendsgave
Gjedvad
Brande
Thingstrup
Serridslev
Hvirring
Bygholm Aa
Klaksmölle
Ussinggaard
HORSENS
SAMSÖ
Ulum
Ör Snede
Vindelev
Grindsted
Engom
Assendrup
Grene
VEJLE
Vejle Aa
Höjen
Höjen Kro
Vorbasse
VARDE
Egtved
Starup
Östergaard
Viuf
Almind
Kragelund
Lilballe
FREDERICIA
Eltang
Lejrskov
Bramdrup
Dyrehavegaard
Kolding Aa
Lunderskov
KOLDING
MIDDELFART
Ingslev
Stenderup
Vonsild
LILLE
Tybring Vig
ODENSE
Gredsted
Kongeaa
Ø Vamdrup
Jarls
RIBE
CHRISTIANSFELD
NYBORG
Gram
Jegerup
Magstrup
ASSENS
Uldal
Styding
Ejsböl
HADERSLEV
BELT
Over Jersdal
Udstrup
Vedböl
Toftlund
Bevtoft
Skovby
Slivsö
N. Hjarup
Sönderskov
Aakrog Bugt
1:450000
10 5 0 10 20 30 40 50 km.

DET HOFFENSBERGSKE ETABL. KJØBENHAVN.